Татар.
3-5383
1

انباء الانبياء

ترکیچه مفصل قصص وتواریخ انبیاء ومرسلین .

محرری : احمد الهادی المقصودی .

﴿ جزء اوّل ﴾

﴿ ۱۳۱۸ - ۱۹۰۱ سنه ﴾

Из фондов Российской национальной библиотеки

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ 26 іюня 1900 года.

КАЗАНЬ
Типо-Литографія Императорскаго Университета.
1901 г.

18190
15-6386

بسم الله الرحمن الرحیم

علم تاریخ .

اوشبو کتاب علم تاریخ کتابیدر . علم تاریخ اوتکان زمانلرده عمر اینوب کیتمش تورلی کشیلرنک احوالینی واولوب کیچمش تورلی عجیب واقعه‌لرنی بیان قیلا طورغان فائده‌لی بر علمدر . دنیا یاراتلغاندن بیرلی بو زمانغه قدر نی‌قدر خلقلر ، ونی قدر پیغمبرلر ، ونی قدر پادشاهلر ، ونی قدر عجیب کشیلر کیلوب کیچمشلر ؟ ودنیاده نیندایین یخشی کشیلر ونیندایین یمان کشیلر عمر ایتمشلر ؟ وییر یوزنده نیندایین مملکتلر ونیندایین شهرلر اولمشلر ؟ ونه قدر صوغشلر وباشقه عجیب واقعه‌لر اولوب کیچمشلر ؟ هر قایوسی ممکن قدر علم تاریخ کتابلرنده تفصیلا بیان قیلنمشلردر . علم تاریخنی اوقوب یخشی بلگان کشی گویا دنیانگ اوّلندن باشلاب تابوزمانغه قدر عمر ایتکان کشی کبی بولادر . سیکسان یاشینه قدر عمر اینوب تورلی شهر ومملکتلرده یوروب تورلی مجلسلرنی وتورلی خلقلرنی کورگان ودنیانی تورلیچه تجربه قیلغان وهر بر اشلرنی صناغان بر عقللی قارت کشی ، یکرمی یاشینه بیتکان عقللی یاش کشیدن بیك کوب آرتق بولغانلغی هر قایومزغه معلومدر . علم تاریخنی یخشی اوقوب تفصیلا بلگان کشی دنیاده بیدی مك یل طوروب عمری بوینچه بوتون دنیانی صناغان کشی کبی بولادر . علم تاریخده یخشی کشیلرنگ احوالیده یمان کشیلرنگ احوالیده یازلمشدر . یخشی کشیلرنک احوالی مدح قیلنمش ، یمان کشیلرنگ احوالی ذم قیلنمشدر . علم تاریخنی اوقوغان کشی یخشی کشیلرنگ حاللرینی کوروب قزغادر ؛ اوزی ده شونلر کبی یخشی بولورغه میل قیلادر . یمان کشیلرنگ حاللرینی کوروب آنلردن نفرت قیلادر ؛ اوزینگ هیچ آنلر کبی بولاسی کیلمیچه دائما یمان اشلردن صاقلانورغه طرشادر . شول سببلردن علم تاریخ بیك فائده وعبرتلی علمدر . علم تاریخ اوقوغان کشینگ عقلی قوّتلنوب فهم وذهنی بیك آرتادر .

بوتون یر یوزنده‌گی خلقلرنگ اوّلگی احوالینی بیان قیلا طورغان (تاریخ دنیا) یاکه (تاریخ عمومی) دیبوب آتالور . دنیاغه کیلوب

Из фондов Российской национальной библиотеки

کیتمش پیغمبرلرنک احوالینی بیان قیلا طورغان تاریخ (تاریخ انبیا) دیبوب آتالور . اوشبو کتابده اهل اسلام قارشنده معتبر بولغان جمیع پیغمبرلرنک کتب اسلامیه ده مذکور ومشهور بولغان واقعه‌لری بیان قیلنه چقدر . شول سببدن ﴿ انبآء الانبیآء ﴾ دیو آتالمشدر .

عالم ودنیا .

اوّلده اوشبو دنیا عالمی هیچ یوق ایدی . الله تعالی حضرتلری اوزی عالم هیچ یوق وقتده ده بار اولمشدر . چونکه اول الله تعالی قدیمدر . آننک اوّلی یوقدر . عالم ایسه حادثدر . بو عالمنی الله تعالی بار قیلمشدر ، یعنی یاراتمشدر . ایمدی اوشبو (١٩٠٠) نچی سنه گه قدر دنیا یاراتلغانندن بیرلی (٧٥٠٥) یل‌قدر وقت کیچدیکی روایت قیلنمقده‌در . الله‌اعلم . الله‌تعالی بوتون عالمنی آلتی کون اچنده خلق ایتمشدر . شویله‌که یکشنبه‌کوندن باشلانوب جمعه‌کون تمام اولمشدر . اوّل (سموات) یعنی کوکلر وبولدزلر و (ارض) یعنی بیر خلق اولنمش ، صوکره کوکده فرشته‌لر وبیرده جنلر ودیولر یاراتلمشدر . آندن صوکره بیر یوزنده (نباتات) یعنی درلو اولنلر ودرلو آغاچلر ایجاد قیلنمش ، آندن صوکره (حیوانات) یعنی درلو جانوارلر خلق اولنمش ، آندن صوکره (انسان) یعنی کشی مخلوق اولمشدر .

حضرت آدم علیه السلام .

ایک اوّل خلق اولنمش انسان حضرت (آدم) در . حضرت آدمدن اوّل بیر یوزنده جنلر ودیولر ترکلک قیلدیغی روایت قیلنمقده در . حضرت آدم بارچه کشیلرنک ایک اوّلکی آتاسی وباباسیدر . شونک اوچون آنگا (ابو البشر) دیلور . الله تعالی حضرت آدمنگ تنینی بالچقدن یاراتدی . صوکره آنگا (روح) یعنی جان بیردی . بیر یوزنده (انسان) دیگان بر تورلی خلق بولوب تورلی فسق وفساده وقان توگوده بولاچقلری (لوح محفوظ) ده یازلمش ایدی . فرشته‌لر لوح محفوظدن کوروب بنی آدمنگ یاوز عملده بولاچقلرینی اوّلدن بلور ایدیلر . حضرت آدمنی خلق ایتودن مقدم الله تعالی فرشته‌لرگه «بیر یوزینه باش ورئیس بولمق اوچون بر (خلیفه) یاراتا چقمن » دیو خبر بیرمش ایدی . فرشته‌لر بنی آدمنگ اوسال بولاچقلرینی

بلگانلکلرندن ، الله تعالی آنداي فاسق وظالم بولاچق کشیلرنی خلق قیلوب یېر یوزینه (رئیس) قیلووینه بیك تعجب ایتدیلر وعجبسنوب الله تعالی دن سببینی سؤال ایتدیلر . یېر یوزینه اوزلرینگ ده باش بولاسیلری کیلور ایدی . شونگ اوچون اوزلرینی اوزلرینی مدح ایتوب : «بز بیك تقوامز، هروقت ذکر تسبیح وعبادتده طورامز» دییوب خلیفه لککه اوزلری لایقراق بولوچیلقلرینی آنگلاتدیلر . الله تعالی : «مین سزدن آرتغراق بله من» دییوب قصقه لق ایله گنه جواب بیروب ، بنی آدمنی خلق ایتوده تورلی حکمت ومصلحتلر بارلغینی آنگلاتدی . الله تعالی حضرت آدمنی خلق ایتدکدن صونگره آنگا (علم اسمانی) یعنی جمیع شیلرنگ اسملرینی وخاصیتلرینی بلدردی . فرشته لرنی الزام قیلمق اوچون ، شول اسملرنی اوّل آنلردن سؤال ایتدی . فرشته لر هیچ جواب بیره آلمادیلر : « بز سز بلدرگان نرسه لردن باشقه هیچ بر نرسه بله آلمیمز» دییوب اوزلرینگ بلمه گانلکلرینی وعاجزلکلرینی اقرار قیلدیلر . شوندن صونگ الله تعالی حضرت آدمگه بویوردی : «فرشته لرگه جمیع اشیانگ اسملرندن خبر بیر» دیدی . حضرت آدم فرشته لرگه (علم اسمانی) تمام بیان قیلدی . فرشته لر بیك تعجب ایتدیلر . حضرت آدمنگ اوزلرندن آرتق بولوچیلغینه بیك مسلم بولدیلر . اوزلرینگ ماقتانولرینه وبنی آدمنی ذم قیلولرینه اوکنشوب الله تعالی گه توبه وتضرع قیلدیلر . پس ایمدی آدم علیه السلام فرشته لرگه استاذ بولدی . الله تعالی آلرغه بویوردی «آدمنی تعظیم قیلوب سجده قیلنگز» دیدی . هرقایوسی سجده گه کیتدیلر . مگر (عزازیل) یعنی ابلیس سجده قیلمی قالدی .

ابلیس وشیطان .

ابلیس اوّلده بیك تقوی وصوفی ایدی ، الله تعالی گه کوب عبادت قیلمش ایدی ، اوزی بیك عالم ایدی ، عالملگی وتقوالغی سببلی فرشته لر آراسینه قاتشوب کوکلرگه منوب یورور ایدی . الله تعالی آنی اوتدن خلق ایتمش ایدی . شول سببدن بیك هوالی ومتکبر هم حاسد وکونچی ایدی . آدم علیه السلامنگ عالملگینی کورگاچ حسدینه هیچ چدی آلمادی . الله تعالی حضرت آدمگه سجده قیلورغه بویورغاچ اطاعت قیلمادی : « اول بالچقدن مخلوق بولدی . مین اوتدن مخلوقمن واقسنوب آنگا سجده قیلور حالم یوق » دیدی . فرشته لر سجده قیلغان زمانده یالغوز بو سجده قیلمیچه قالدی . شول سببدن

الله تعالی آنکا لعنت قیلدی . شونینگ اوچون آنکا : (ابلیس ، شیطان ، لعین ، ملعون ، رجیم) دییلور . بو سوزلر (الله تعالی نینگ رحمتیدن قوولمش وسورلمش ، لعنت قیلنمش) دیگان سوزلردر . آنینگ اوّلگی اسمی (عزازیل) ایدی . متکبر ملعون (کبر وحسدی) سببلی هلاك بولدی . دنیا وآخرت خور وحقیر بولوب الله تعالی نینگ درگاه ورحمتیدن سورلدی . شول زماندن باشلاب (ابلیس لعین) حضرت آدمگه دشمان بولوب قالدی . حضرت آدمنی وبالاچاغاسینی وسوسه قیلوب آزدروب جنتدن محروم قیلمق نیتی ایله ، الله تعالی دن قیامتکه قدر عمر تلادی . الله تعالی تلاگینی قبول قیلدی . هم بنی آدمنی وسوسه قیلورغه اختیار بیردی . « بار ، قولینگدان کیلگان قدر بنی آدمنی وسوسه قیلوب قارا . لکن شاید مینم یاخشی وایزگی بندهلرم سینگ وسوسه نگگه آلدانماسلر . البته سینگا ایپاروچیلرده بولور . لکن خبرینگز بولسونکه ، هر قایو نگزغه جهنم حاضردر » دیدی . شول زماندن بیرلی اول شیطان وآنینگ قوم وقبیلهسی بنی آدمگه کوچلری یتکان قدر دشمانلق وضرر قیلمقده درلر : دائما وسوسه قیلوب قلبمزگه ناچار فکر ویمان اویلر صالوب طورمقده درلر ، ممکن قدر بزلرنی شریعت یولندن چغاروب گناهغه باطرمق نیتنده درلر . الله تعالی هر قایومزنی آنلرنینگ شرلرندن اوزی حفظ قیلسون .

حضرت حوا .

حضرت آدم یالغوزلق سببلی بر آز کوینگلسز ایدی ؛ کوینگلی همان بر یولداش کوتار ایدی . آنکا یولداشلق وخاتونلق اوچون ، الله تعالی قدرتی ایله برخاتون یاراتدی که اسمی (حوّا) در . حضرت حوا بیك گوزل ایدی . حضرت آدم یوقوده وقتده الله تعالی آنینگ قارشوسینه حضرت حوانی حاضر قیلدی . یوقودن اویانغاچ قارشوسینه تزلنوب اوتورمش ملائم بر گوزل قزکوروب آدم ده م بیك تعجب قیلدی ، شول ساعت آنکا عاشق بولدی ، الله تعالی طرفندن هدیه ایکانلگینی بلدی ، بیك شادلاندی ، یولداشلقغه بیك موافق کوردی ، قوانچدن الله تعالی گه شکرانه قیلوب سجدهگه کیتدی .

حضرت آدم ایله حوّانینگ جنتکه کرولری .

الله تعالی حضرت آدم ایله حوانی حرمت قیلوب جنتکه کرگزدی ، وهر ایکیسنه جنت کییملرینی کیدردی ، هر بر جنت نعمتلرندن وجنت یمشلرندن تناول

قیلوب صیلانورغه بویوردی . مگر مخصوص بر آغاچنگ ییمشنی آشاودن منع
قیلدی . اول آغاچ نیندا این آغاچ اولدیغی یقینا معلوم توگلدر . بعضیلر
یوزم آغاچی بعضلر اینجیر آغاچی وبعضلر آلما آغاچی وبعضلر بغدای
ایمش دیورلر . هرایکیسی جنتکه کردیلر . جنت نعمتلری ایله صیلانوب بیك
راحتلنوب طوراباشدیلر . بونلر جنتکه کرگاچ ابلیسنك حسدی طاغی ده آرتدی .
هرنیچك بولسه ده برحیله قیلوب آنلرنی جنتدن چغارونیتی ایله ، برسبب طاوب
جنتکه کرورگه نیت قیلدی . چونکه ملعون بولغانلغندن آنی جنتکه کرتمسلر ایدی .
اول زماننه یلان جنتنگ بر ایشکنی توبنده صاقچی ایدی . ابلیس یلانغه یالندی
یالواردی : «زینهارمینی جنتکه کرتسه نه» دیدی یلان قبول ایتدی . شیطاننی
اوجماحغه کرتدی . ابلیس آدم ایله حوایانینه باروب آنلرنی آلدارغه طوتندی
اوزینگ کم ایکانلگینی هیچ بلدرمدی . مذکور منع قیلنغان آغاچنگ یمیشینی بیك
مدح قیلدی : «اول بیك طاتلی وخاصیتلی ییمشدر : اگرده سز آنی آشاسه گز ،
اوشبو جنتده مگی قالاچقسز . الله تعالی سزنی اول آغاچدن شونگ اوچون
منع قیلدی . اگرده سز آنی آشی آلمی قالسه گز ، بوندن چقمی قالماسسز»
دیدی . اوّلده هیچ برسی ابلیسنگ بو سوزلرینه اشانمادیلر ، الله تعالی نگ
منع قیلغانینی خاطرلرنده طوتوب اول ییمشکه هیچ یاقن بارمادیلر . لکن حضرت
حوا اول ییمشکه بیك قزقدی ، ابلیس سوزینه قاراب آشامی قالسه ق ، جنتدن
چغارمز دیوب خوفلندی . جنتنی بیك یارانمش ایدی . باراطورغاچ کوگلنده
باری شول ییمش کنه بولدی . برزمان ابلیس حضرت حوانك یالغوز چاغینی
طوغری کیتوروب مذکور آغاچنگ یانینه آلوب باردی : «نیك قورقاسگ ؟
هیچ بر ضرر بولماس . بررگنه ییمشنی قاوب قاراڤه لی ، صوگره هیچ بر
ضرر یوقلغینی اوزك ده بلورسگ » دیدی . آخری حضرت حوّا چدی
آلمادی ، برریمشنی آلوب قابدی . گوردیکه بیك طاتلی ییمشدر . هم هیچ
برضرری طویلمیدر . شول ساعت بر بوتاغینی صندروب حضرت آدم یانینه
آلوب باردی : «بوییمش بیك طاتلی ییمش ایکان ، مین آشاب قارادم ، مه
سین ده آشا . » دیوب حضرت آدمگه بیردی . اول ییمشدن منع قیلنغانلغی
حضرت آدمنك خاطرندن چقمش ایدی . باکه احتمالکه منع قیلنغان آغاچنگ
ییمشی دیوب ده بلمه گاندر . خاتونی سوزینه قاراب خطالق ایله بر ییمشنی
آلوب آوزینه قابدی . شول آراده اوق مذکور ممنوع ییمش توگل میکان دیوب

Из фондов Российской национальной библиотеки

خاطرینه کیلدی ؛ یوتوب بتورمس بوروون تیز یمشنی بوغازندن طوتوب بوتماسقه طرشدی ، لکن‌اش اوزمش ایدی .

حضرت آدم ایله حضرت حوّانك یبر یوزینه توشولری .

مذکور خطالقلری سببلی الله تعالی آنلرغه غضب قیلدی یعنی آچولاندی . اوستلرنده‌گی جنت حله‌لری صالندی . هر ایکیسی یالانغاچ قالدیلر . شیطان ایله یلانغه‌ده آچولاندی . هر برسینی جنتدن چغاروب یبر یوزینه توشردی . آدم علیه السلام (هندستان) دیگان یبرگه توشدی (شونگ اوچون هندستان یبری بیك برکتلی اولمشدر) حضرت حوّا (عربستان) دیگان یبرده (مکهٔ مکرمه) گه یاقن (جدّه) شهری نیره سینه توشدی . شول روشچه ایکیسی ایکی طرفقه توشوب بر برسندن آیرلشدیلر . ممنوع آغاچنك یمشینی آشاغانلقلری سببلی الله تعالی آدمنگ وبالالرینك رزقینی بیك مشقت ایله جیبلا طورغان واق واق اورلقلرغه تقدیر قیلدی . بولسه الله تعالی بنی آدمنك رزقینی آلما ، آرمود وقاون قاربوزکبی زورزور ایتوب آغاچلرده‌اوسدرسه ده ، قادر ایدی . اول تقدیرده واق واق بغدای وطاری بورتوکلرینی چوپلب جییوب هیچ مشقت چیگلمس ایدی . ودخی حضرت حوّانی وباشقه خاتونلرنی بالا طابو مشقتی وطولغاق آغرلغی هم حیض ونفاس خفاسی ایله مبتلی قیلدی . ابلیسنی جنتکه کرتسکانلگی اوچون یلاننگ ده ، قیافتی اوزگارتلدی . حاضرگی قیافتی ایله خور وذلیل بولوب یبرگه سورتوب یوررگه قالدی . اوّلده بیك ماتور آیاقلی حیوانلر جمله سندن ایدی .

آدم ایله حوا هر نیچك بولسه ده جنتده دائم قالاچق توگل ایدیلر . چونکه اصلده آدم یبر یوزینه خلیفه بولمق اوچون خلق اولنمش ایدی . مذکور یمش واقعه سی فقط بر صلتاو وبهانه قیلندن ایدی . آدم علیه السلام ایله حضرت حوا یوز یل قدر بر برسینی طابشا آلمیچه زار زار یغلاشوب یوردیلر . قیلغان خطالرینه اوکنشوب بیك یغلاب الله تعالی گه توبه وتضرع قیلدیلر . خطالرینگ عفو قیلنمقلغینی تلاب کوب استغفار قیلدیلر . وبر برسینی صاغنشوب الله تعالی دن کورشدرووینی تلاب کوب دعا قیلدیلر .

Из фондов Российской национальной библиотеки

آدم علیه السلام ایله حضرت حوّانگ طابشولری .

بر نیچه یللر اوتکاندن صوڭ الله تعالی آنلرنڭ خطالرینی عفو قیلدی ، رحمت قیلوب ایکیسنی برگه قاوشدرمقنی مراد ایتدی ، آدم علیه السلامگه هندستاندن (مکهٔ مکرمه) اورنی تیره سینه بارونی ، حضرت حواغه هم (مکهٔ مکرمه) تیره سینه کیلونی الهام قیلدی . هر ایکیسی (عرفات) طاوی ایله نه سینه کیلدیلر . آنده کیلوب ییتکاچ ایکیسنڭ ده کوڭللری یوموشادی . هر ایکیسی «یارب بر برمزی قاوشدر» دیو قچقروب یغلاب تضرع قیلوب دعا قیلا باشلادیلر . اول آراده بر برسینڭ طاوشینی ایشتشوب طاونڭ اورتاسینه مندیلر آنلر بربرسنی کوروب بیك سوینشوب کورشدیلر ، هر ایکیسی بیك شاد بولوب الله تعالی گه کوب شکرانه قیلدیلر . شوندن صوڭ برگه طورا باشلادیلر . جبرائیل فرشته کیلوب کورشولرینی تبریك قیلدی وهم الله تعالی نڭ سلامینی کیتوردی ودخی الله تعالی طاشدن بر عبادت خانه (عبادت اورنی) بنا قیلورغه بویورغانلغنی بیان قیلدی وشول عبادت خانه نی طواف قیلوب حج قیلو طریقلرینی اوگراتدی . وهم (حجر اسود) دیگان مبارك طاشنی کیتوردی . شوندن صوڭ حضرت آدم مکهٔ مکرمه شهری طوغرسنده (کعبة الله) اورنینه عبادت قیلورلق کچکنه گنه بر اورن یاسادی . ییر یوزینه ایڭ اوّل بنا قیلنغان خانه شول خانه در . حجر اسودنی شول عبادت خانه نڭ بر ییرینه برکتدی . اول مبارك طاش حاضرده ده باردر ، کعبة الله نڭ دیوارینه قاتشدرلمشدر . بر طرفی طشقی یاقدن ده کورنوب طورادر . بو زمانده ده آنی حاجیلر کورورلر . آنی اوبوب مبارکلنورلر . آنڭ قارشنده دعالر قیلورلر . اوّلده اول طاش آپ آق وهم بیك نورلی بولمش ایمش ، لکن ایمدی بوزمانده ایمانسز وفاسق کشیلرنڭ قوللری تیو سببلی قارالمش هم نوری بتمش ایمش . عبادت خانه تمام بولغاچ حضرت آدم ایله حضرت حوا حج عمللرینی قیلدیلر ، صوڭره آنلر کوب طورمادیلر . ایکولاشوب هندستان طرفینه کیتدیلر . چونکه عربستانده صو آزدر هم اولنلر وآغاچلر ده آزدر . طورغانی طاولق طاشلق وقوملق ییرلردر . اما هندستان گویا بر باغچه کبیدر ، آنده هر تورلی ییمشلر اوسه در . آغم صولر وکوللر کوبدر ، شونك اوچون هندستانغه کیتوگه میل قیلدیلر ، هندستانغه باروب ییتدیلر ، جبرائیل علیه السلام ینه

Из фондов Российской Национальной библиотеки

الله تعالی نڭ سلامینی کیتردی والله تعالی حضرت آدمنی بوتون ییر یوزینه پادشاه وباش قیلغانلغینی وییر یوزنده بولغان بارچه حیوانلرغه وبارچه اولنلرگه وآغاچلرغه خواجه قیلغانلغینی بیان قیلدی . ودخی اوجماخدن بغدای اورلغی کیتوردی واول بغداینی ایگو طریقلرنی اوگراتدی . شوندن صوڭ آدم وحوا ییر یوزنده ایرلی خاتونلی بولوب معیشت قیلا باشلادیلر . طورور اوچون بر قووش یاصادیلر ، ایگن ایکدیلر . یوواشراق حیوانلرنی ایاللندروب آنلردن فائده لانه باشلادیلر . اول وقتغه قدر آنلرنی الله تعالی ییمشلر ایله رزقلندرمش ایدی . هر یلده بر مرتبه جایاولب حجگه بارور ایدیلر . یعنی عربستانده اوزلری بناقیلغان عبادت خانه‌گه باروب عبادت قیلوب کیتار ایدیلر . بر سنه آدم علیه السلام حج قیلو نیتی ایله مکه‌گه کیلمش ایدی . حج عمللرینی تمام قیلغاچ (عرافات) طاوی آرتنده یاتوب یوقوغه کیتدی . شول زمان الله تعالی آدم علیه السلامنڭ نسلندن دنیاغه کیله‌چك بارچه جانلرنی قرمسقه قیافتنده قیلوب دنیاغه چغاردی . آدم علیه السلامنڭ اطرافینه نیچه میلیون جان جییلدی . آدم علیه السلام یوقودن اویانغاچ اطرافنده جییلغان مخلوقاتنی کوروب بیك عجبسندی . جبرائیل علیه السلام ده شونده حاضر ایدی . «بونلر نیلر ؟» دیو آندن سؤال ایتدی . جبرائیل : «سینڭ اولادڭ ، یعنی سیندن وسینك بالالرڭدن دنیاغه کیله‌چك جانلر» دیدی . شول زمانده الله‌تعالی شول جانلرغه خطاب‌قیلوب : «الست بربکم» دیدی، یعنی ؟ «مین سزنك ربگز توگلمی یم» دیدی . هر قایوسی «بلی» دیو جواب بیردیلر . یعنی «یوق آلای توگل . سین‌البته بزنڭ ربمز سن» دیدیلر . شول زمانده جانلرنك هرقایوسی‌الله تعالی‌گه ایمان کیتردیلر . اوشبو کونگه (المیثاق) کونی دیلور . یعنی (جانلردن عهد آلنغان کون وجانلر الله تعالی گه ایمان کیترگان کون) دیمکدر . اول کونده مؤمنلرنك جانلری ده ایمانسز کشیلرنك جانلریده الله تعالی‌گه ایمان کیترمش ایدیلر . لکن ایمانسز کشیلرنڭ جانلری دنیاغه کیلگاچ آزوب کافر بولوب (میثاق) کونده‌گی ایمانلرینی بوزمشلردر . مؤمن بنده‌لرنك جانلری (میثاق) کونده‌گی ایمانلرینی صاقلامشلردر .

بر زمان حضرت حوا دنیاغه بالالر کیتره باشلادی . عمرنده یکرمی مرتبه حامل یعنی یوکلی بولمشدر . کوبنچه هر قورساغنده ایکیشر بالا طابار ایدی ؛ بری اوغلان وبری قز بالا ایگز طووار ایدیلر . بالالری

اوسوب بالغ بولاباشلاغاچ آنلرغه دین وشریعت اوگراتمك اوچون الله تعالی حضرت آدمنی پیغمبر قیلدی . بر نیچه شریعت حکملری ایله اون صحیفه کتاب ایندردی . بالالری اوسوب بیتکاچ آدم علیه السلام اوزشریعتی بوینچه بر قورساقده طوغان قزبالانی ایکنچی قورساقده طوغان ایر بالاغه نکاح قیلوب بالالرینی بر برسینه قوشا باشلادی . اول زمانده باشقه نسل بولماغانلقدن آدم علیه السلام شریعتنده ایکی بر طوغمه قرداشنی بر برسینه نکاح قیلو درست ایدی . مگر ایکیسی بر قورساقده طوغان بالالرنگ برگه قوشلولری غنه درست توگل ایدی .

قابیل وهابیل .

آدم علیه السلامنگ مشهور ایکی اوغلی بار ایدی که برسی (قابیل) اسملی ایکنچیسی (هابیل) اسملی ایدی . قابیل ایگن ایگار وباقچه تربیه قیلور ایدی . هابیل حیوانلر تربیه قیلوب قرلرده صحرالرده یورور ایدی . قابیل ایله ایگز طوغان قز (اقلیما) اسملی ایدی ، هابیل ایله ایگز طوغان قز (لبود) اسملی ایدی . اقلیما بیك گوزل قز ایدی . لبودنگ گوزللگی عادتچه رك ایدی . آدم علیه السلامنگ شریعتی بوینچه اقلیمانگ قابیلگه خاتون بولووی درست توگل ایدی . شونگ اوچون آدم علیه السلام اقلیمانی هابیلگه بیروب (لبود) نی قابیلگه بیره چك بولدی . قابیل بو حکمگه هیچ راضی بولمادی . چونکه اقلیمانی اوزی آلاسی کیلور ایدی . هابیلنی بیك حسد قیلدی . تمام آگا دشمان بولدی . آدم علیه السلام قابیلنی کوب وعظ قیلوب باقدی شولای بولسه ده . قابیل هیچ قبول ایتمدی . یعنی اوزی برله ایگز طوغان اقلیمانی هابیلگه بیردرمدی . آخرنده آدم علیه السلام نزاعنی کیسمك اوچون هر ایکیسینه برنرسه قربان قیلورغه قوشدی . قایوسینگ قربانی مقبول بولسه ، اقلیمانی شوگا بیره چك اولدی . اول زمانده مقبول بولغان قربانی بر اوت پیدا بولوب کویدرور ایدی . هر ایکیسی قربان قیلدیلر : قابیل قربان ایتوب اوزینگ آشلغینی کیتردی . لکن بیك آزهم بیك ناچار آشلقلرنی صایلاب کیتردی . عملنده هیچ اخلاصی بولمادی . هابیل بیك سیمز بر قوی قربان قیلدی . قابیل قربانینگ مقبوللگی ظاهر بولمادی . هابیل قربانینگ مقبوللگی ظاهر بولدی . پس حضرت آدم اقلیمانی هابیلگه بیردی . ایمدی قابیل نی قیلورغه ده بلمدی . حسدی وآچووی طاغی ده آرتدی . اول آراده

Из фондов Российской национальной библиотеки

بر یاقدن ابلیس ده ، کیلوب ییتدی . قابیلنی بیك وسوسه قیلا باشلادی . «سینی آناڭ ده ، سویمیدر ، الله تعالی ده ، سویمی طورغاندر . شونك اوچون سینك قربانك مقبول بولمادی . البته هابیلنی آدم ده بیك سویه‌در ، الله تعالی ده بیك سویه طورغاندر . سین الوغ بولغانلقدن آناڭدن صوك خلیفه لك اصلا سیڭا تییش ایدی . لکن آدم اصلا سینی خلیفه ایتمس . هیچ شبهه یوقکه هابیلنی خلیفه قیلورغه طرشور» دیدی . شیطان نڭ بو سوزلری قابیلگه بیك تأثیر قیلدی . شول سببدن هابیلنی اوتورمگه نیت قیلدی . لکن نی روشچه اوتوررگه بلمدی . بر نیچه مرتبه باروب هابیلنی قیناشترغالادی . هابیل هیچ آگا قارشی کیلمس ایدی . چونکه بیك تقوی وصوفی طبیعتلی یکت ایدی . آغالق حرمتنی ده صاقلار ایدی : «سین مینی اوتورسه‌ڭ ده ، مین سیڭا هیچ قارشی کیلمم . چونکه مین الله تعالی نڭ عذابندن بیك قورقامن» دییور ایدی . قابیل هابیلنی اوتوره بلمگانلگینی شیطان سیزدی ؛ برجای ایله هابیل یوقلاغان زمانده طاش ایله بروب اوتورونی قابیلنڭ کوڭلنه صالدی . بس هابیل بر زمان قویلرینی کوتوب یورگانده طاو باشینه منوب یوقلامش ایدی . قابیل باروب طاش ایله باشینه بردی ده اولتردی . اول زمانده هابیل (٢٠) یاشلك بر یکت ایدی . (هبوط آدم) دن بیرلی ، یعنی آدم علیه السلام بیر یوزینه توشوندن بیرلی (٢٣٠) سنه کیچمش ایدی . قابیل هابیلنی قتل ایتدکدن صوڭره گاوده سینی قایا قویارغه بلمیچه عاجز بولوب بایتاق یوردی . یوری طورغاچ بر قارغا ایکنچی بر اولگان قارغانی ییرگه کوموب قویغانینی کوردی . بس شوندن صوڭ قبر قازوب کومو طریقنی بلدی ده ، بر بیرنی قازوب قرداشینی دفن قیلدی . اوزی اقلیمانی آلوب یمن طرفینه قاچدی . اقلیما هابیل ایله قوشلمش وآندن بالاغه اوزوب ده قالمش ایدی . بو اشلرنی آدم علیه السلام هیچ طویمی قالدی . بعض روایتکه قاراغانده اول زمانده حضرت آدم ایله حوّا عربستان ده جده قالمش ایمشلر . حج سفرندن قایتقاچ آدم علیه السلام ایله حضرت حوّا بو واقعه‌نی بلدیلر ، وبیك محزون بولوب یغلاشدیلر . هابیلنی بیك قزغاندیلر ، قابیلگه بیك رنجیدیلر . دنیاده ایك اوّل قان توگوب کشی اولتروچی قابیلدر . وایك اوّلگی (میّت) هابیلدر . حضرت آدم ایله حوا بالالرینك بونداى بولوب کیتولرینه بیك قایغرشدیلر . والله تعالی‌گه کوب مناجات قیلوب (ولد صالح) یعنی ایزگی بالا تلادیلر . شول زمانده حضرت حوّا حامل ایدی . شول سنه اچنده یعنی هبوط آدمدن

Из фондов Российской национальной библиотеки

(۲۳۰) نچی سنه ده بر ایر بالا طابدی (شیث) دیو اسم قویدیلر (۱) بالا بیك گوزل ایدی . هر ایکیسی بیك شاد بولدیلر . شیث اوسدی کامللکگه بیتدی آتا آناسینه بیك اطاعتلی بولدی . حضرت آدم ایله حوانگ آندن صوگ ینه بر نیچه بالالری بولدی . اول بالالرنگ هر قایوسینی اویلاندردیلر . آنلرنگ دخی بالالری کوبایدی قابیلنگ بالالریده بیك کوب بولدیلر . لکن آنلر بیك فاسق وظالم بولدیلر . شیطان آنلرنی بیك وسوسه قیلدی ، آنلرغه هرتورلی فسق وفسادنی اوگراتدی . اقلیما هابیلدن بولغان بالاسینی طابدی . (حنوك) دیوب آتادیلر . اول بالاده زور ایدی . قابیلنی آتاسی دیوب بلورایدی . بر نیچه زماندن صوگ آناسینك سوزلرندن حنوك اوزینك هابیل بالاسی ایکانلگینی سیزدی . قابیلگه بیك آچووی کیلدی . اوّلدنده مجبتی یوق ایدی . انکای دیب یورسه ده ، هیچ جانی سویمس ایدی . برزمان بیك آچووی قاباروب قابیلنی اولتروب آتاسینك قانینی آلورغه قصد قیلدی . هم واقعا ، بر آولاق اورنده قابیل یوقلاب یاتقان زمانده باشینه بیك زور طاش ایله بروب اولتردی .

آدم علیه السلام (۹۳۰) نچی یاشینه کیردی . بیك قارتایدی ، اجلی یاقتلاشقاج حضرت شیثنی یانینه چاقروب کوب وصیتلر ایتدی . آنی اوز اورنینه خلیفه وبالالرینه (وصی) ایتدی ده ، (۹۳۰) یاش تمام بولغانده وفات بولدی . قبر شریفی هندستانده در . بر یلدن صوگ حضرت حواده وفات بولدی . آنگ قبری عربستانده جده شهری تیره سنده در . اوشبو (۹۳۰) یل اچنده آدم علیه السلامنگ بالالری وبالالرینك بالالری بیك کوبایدیلر ، دنیانگ اطرافینه طارالوب تورلیسی تورلیچه معشیت قیلا باشلادیلر . آدم علیه السلام اوزی وفات بولغانچی مجموع اولادی (۴۰,۰۰۰) جانغه ایرشدیگی روایت قیلنمقده در . حضرت آدم علیه السلام ایله حضرت حوّا هر قایومزنگ ایگ اوّلگی آتا وآنالرمز ، بابا وابیلرمز درلر . بوتون دنیاداغی کشیلر هر قایوسی آنلرنك اولادندندرلر . هر قایومز آنگ ذریتندنمزلر . ایمدی حاضرده یعنی اوشبو (۱۹۰۰) نچی سنه‌گه قدر آدم علیه السلام‌نك هبوطندن بیرلی (۷۴۸۶) یل چاماسی عمر کیچمشدر . شول زماندن بیرلی آدم بالالری ییر یوزینه باش بولوب طوفراقغه ،

---

(۱) شیث دیمك الله تعالی نك بولاگی دیمك ایمش .

صولرغه ، نباتات وحیواناتغه حکم قیلوب طورمقده درلر . ایمدی اول زماندن بیرلی دنیاغه بیك کوب کشیلر کیلوب کیتمش وبیك کوب عجیب واقعه‌لر اولوب کیچمشدر . علم تاریخده (ممکن قدر) هر بری بیان قیلنمشلردر .

بنی آدم یعنی آدم بالالری .

بنی آدمده (قوّۀ عقلیه) یعنی عقل وفکرده باردر . هم (قوّۀ شهویه) یعنی نفس آرزوسی قوّتی ده باردر . وهم (قوّۀ غضبیه) ده یعنی آچو قوّتی ده باردر . اما فرشته‌لرده (قوّۀ شهویه) یوقدر . شونک اوچون آنلر معصوم یعنی گناهسز درلر . آنلر هر وقت تعالی‌گه عبادت قیلوب طورمقده درلر . اما انسانده (قوّۀ شهویه) بولو سببلی هروقت آنک طبیعتی اوزینک دنیاده راحت بولووینی تلاب کنه طورادر . دائما نفسی تلاگانچه راحتلك ایله کنه عمر اوتکارمکچی بولادر . انسان نفسینی راحت قیلور اوچون گناهغه توشونی هیچ فکر قیلمیدر . حتی بعض ظالم وبوزق طبیعتلی کشیلر اوز نفسلرینی راحت قیلمق اوچون قوّۀ غضبیه‌لری ایله باشقه کشیگه جبر وظلم قیلودن ده قورقمیدرلر . ودخی شیطان لعین بنی آدمنی وسوسه قیلوب طورمقلغی سببلی نفس آرزوسی واوصاللقغه میل قیلو طاغی ده آرتمقده در . اگرده دنیاده بنی آدمنک معیشتی شریعت ونظام حکملرینه موافق قیلنماسه ایدی ، یعنی هیچ کم شریعت ونظام حکملرینه تابع بولمیچه هر کم نفسی تلاگان اشنی قیلوب یورورگه اختیار بیرلسه ایدی ، آخرت عذابلرندن قورقو بولماسه ایدی ، انسانلر ، هیچ مسعود بولا آلماس ایدیلر ، دنیادولتینه ده آخرت دولتینه ده ایرشه آلماس ایدیلر . چونکه بیك کوب کشیلر دائما اوزلرینک راحت بولولرینی غنه آلغه آلوب باشقه کشیلرنک راحتسزلکده وبختسزلکده قالولرینی هیچ فکر قیلماس ایدیلر ، اوزمز راحت بولایق دیو هیچ قزغانمیچه باشقه کشیلرگه جبر وظلم قیلور ایدیلر . مظلوم وبختسز کشیلر بیك کوب بولور ایدی . دنیاده فقط گوچلی وقوّتلی کشیلرگنه راحت یاشار ایدیلر . قوّتسزرك کشیلر دائما خور وحقیر بولوب قالور ایدیلر . شونک اوچون الله تعالی بنده‌لرینه اوزلری آراسندن خلقی وطبیعتی یاخشی هم بیك عقللی وتقوی کشیلردن بر نیچه‌سینی (پیغمبر) قیلدی . یعنی جبرائیل فرشته آرقلی (وحی)

Из фондов Российской государственной библиотеки

قیلوب خلقلارغه دین وشریعت حکملرینی آڭلاتورغه بویوردی . (پیغمبر)
دیمك الله تعالی نڭ بندەلرگه ییبارگان ایلچیسی دیمکدر . عربچه (نبی
ورسول) دییلور . الله تعالی پیغمبرلرگه ییبارگان حکملرگه (دین وشریعت)
دییولور . دین وشریعتنی قبول ایتوب ایناتوغه (ایمان واسلام) دییلور .
اشانغان کشیگه (مؤمن ومسلمان) دییلور . دنیاده انسان خلق قیلنغاندن
بیرلی وقتی وزمانی ایله بیك کوب پیغمبرلر کیلوب بنی آدمنی دین
وایمانغه دعوت قیلمشلردر . یعنی بندەلرگه الله تعالی نڭ بارلغینی ، بارچه
عالمنی یوقدن بار قیلوچی الله تعالی ایکانلگینی ، ونباتاتنی اوسدرگوچی
وجمیع حیواناتنی یاراتوب تربیه قیلغوچی ده الله تعالی ایکانلگینی واول الله
تعالی گه بندەلر عبادت قیلو تیيشلگینی ، وقیامت کونی بولاچغینی ، وقیامت
کوننده هر کمنڭ دنیاده قیلغان عمللری تفتیش وحساب قیلنه چغینی ، دنیاده
یاخشی عمللر قیلوب ، دائم ایزگیلکده بولغان کشیلر آخرتده مڭگی جنتده
قالاچغینی ، دنیاده یاوز عمللر قیلغان کشیلر جهنم ده عذاب قیلنه چغینی ، وبنی
آدم هر قایوسی بر برسینی طوغان قرداش گبی کوروب بر برسینه شفقت
ومرحمتده بولو تیيشلگینی ، وهیچ بر جان ایباسینه جبر وظلم قیلو درست
توگللگینی ، حاصل کلام جمیع شریعت حکملرینی بیان قیلوب آڭلاتمشلر
وشول حکملرگه اشانوب کافرلکنی وفاسقلقنی طاشلارغه دیمه مشلر
وجمیع خلقنی یاخشی یولغه صالوب دنیا وآخرت سعادتلرینه ایرشدرورگه
طرشمشلردر . خلقلر پیغمبرلرنڭ قوری سوزلرینه گنه اشانمامشلر . الله تعالی
طرفندن بر دلیل طلب قیلمشلر . بس الله تعالی پیغمبرلرگه (معجزه) لر
بیرمش . الله تعالی نڭ قدرتی ایله آنلر بیك کوب معجزەلر کورستمشلر .
یعنی هیچ کشی قولندن کیلمسلك عجیب عجیب اشلر کورستمشلر . هر
قایوسینڭ حقیقی پیغمبرلکلری ظاهر بولمش . یعنی هیچ شبهه سز الله تعالی
طرفندن خلقلرنی یاخشی یرلغه صالورغه تعیین قیلنغان کشی ایکانلکلری معلوم
بولورلق بولمشدر .

الله تعالی نڭ بویله قیلمقلغی بندەلرینه بیك زور عنایت وهدایتیدر .
لکن بیك عجیبدرکه بنی آدم الله تعالی نڭ اوشبو عنایتینڭ قدرینی بلمه مشدر .
چونکه هر زمان پیغمبرلرگه ایناتوچی بیك آز بولمشدر . کوب خلقلر کافرلکده
وفاسقلقده قالمشلردر . هنوز بو زمانده ده دین وشریعتکه تابع بولوب شریعت

حكملری ایله‌گنه یورگان کشیلر آزراق کورنمکده درلر . الله تعالی بنی آدمنگ جمله سینه اوزی توفیق وهدایت ویرسون .

انبیا ومرسلین .

پیغمبرلرنگ ایك اوّلگیسی آدم علیه‌السلامدر وایك آخریسی بزنگ پیغمبرمز محمد علیه‌السلامدر . آدم علیه‌السلام زماننددن بیرلی بزنگ پیغمبرمز زمانه‌سینه قدر بیك کوب پیغمبرلر کلمشدر . حقیقی حسابی بزلرگه یقینا معلوم توگلدر . شویله‌ایسه ده ، مجموعی ایکی یوزیگرمی دورت مك قدر پیغمبر کیلمش دیگان روایتلر باردر . اوشبو پیغمبرلرنگ بعضلرینه الله تعالی طرفنددن دین وشریعت حکملرینی ، دعا وعبادت روشلرینی بیان قیلا طورغان کتابلر کیلمشدر . مثلا (توراة ، زبور ، انجیل ، قرآن) پیغمبرلرگه الله تعالی طرفنددن کیلگان کتابلردر . بعض پیغمبرلرنگ اوزلرینه مخصوص کتابلری بولمامشدر . آنلر خلقنی اوزلرندن اوّل کیلگان پیغمبرلرنگ شریعتینه دعوت قیلمشلردر . اوزلرینه مخصوص کتاب نازل بولغان پیغمبرلرگه (رسول) دیبلور . مخصوص کتابلری بولمیچه اوزلرندن اوّلگی پیغمبرلرنگ دینینه اونده‌گان پیغمبرلرگه (نبی) دیبلور . تاریخ کتابلرنده اسملری مشهور بولغان پیغمبرلر اوشبو پیغمبرلردر:

آدم ، شیث ، ادریس ، نوح ، هود ، صالح ، ابراهیم ، لوط ، اسماعیل ، اسحاق ، یعقوب ، یوسف ، ایوب ، شعیب ، موسی ، هارون ، خضر ، یوشع ، ذوالکفل یاکه حزقیل ، الیاس ، الیسع ، اشموئیل ، داود ، سلیمان ، یونس ، اشعیا ، ارمیا ، دانیال ، ذکریا ، یحیی ، عیسی ، محمد (علیهم السلام)

قرآن کریمده یگرمی بیش پیغمبرنگ اسملری مذکوردر : آدم ، ادریس ، نوح ، هود ، صالح ، ابراهیم ، لوط ، اسماعیل ، اسحاق ، یعقوب ، یوسف ، ایوب ، شعیب ، موسی ، هارون ، ذوالکفل ، داود ، سلیمان ، الیاس ، الیسع ، یونس ذکریا ، یحیی ، عیسی ، محمد (علیهم السلام) ,

(عزیز ، لقمان ، ذوالقرنین) حضرتلرینگ اسملری ده ، قرآن کریمده مذکور ایسه ده ، آنلرنگ پیغمبرلکلری یقینا معلوم توگلدر . بعض علما آنلرنی (اولیا) لردن غنه حساب قیلمشلر . (الله اعلم بالصواب) ایمدی بوندن ... هر بر پیغمبرنگ احوالی وتواریخی ممکن قدر تفصیلا بیان قیلنه چقدر .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

١) آدم علیه السلام.

ایگ اوّلگی پیغمبر آدم علیه السلامدرکه ، قصه سی بیان قیلنمش ایدی .

٢) شیث علیه السلام.

حضرت آدمدن صوگره سوکلو اوغلی واوزینگ خلیفه سی شیث علیه السلام پیغمبر بولمشدر . حضرت شیث آدم علیه السلامنگ بالالری آراسنده ایگ خلقلیسی ونقواراغی وهم گوزلراگی ایدی . آدم علیه السلام آنی بیك سویار ایدی . حضرت آدم اوزینگ وفاتندن مقدم حضرت شیثنی جمله اولادینه (وصی) اینوب قالدرمش ایدی . وبیر یوزینگ پادشاهلغینی ده آگا طابشرمش ایدی . حضرت شیث آدم علیه السلامگه بیك اطاعتلی بولدی . شول سببدن آدم علیه السلام آندن بیك ممنون وراضی بولوب آگا کوب خیر دعا قیلدی . حضرت آدم ایله حضرت شیث کعبهٔ معظمه نی یا گادن یاخشیلاب عمارت قیلوب بر عبادت خانه روشینه کیترمش ایدیلر . حضرت آدمدن صوگ بر نیچه یللر کیچدکدن صوگره الله تعالی شیث علیه السلامنی پیغمبر قیلدی . وآگا ایللی کاغد کتاب یولـلادی . اول زمان قابیل نسلی بیك گناهغه باتمش ایدیلر . شیث علیه السلام آنلرنی بیك کوب وعظ قیلدی . دین وشریعت حکملرینه دعوت قیلوب گناه اشلردن طیبلورغه دیمله دی . لکن قبول ایتمدیلر . حضرت شیثنگ خاتونی (نخوائیل) اسملی ایدی . نخوائیل آدم علیه السلامنگ اوز قرزی یا که بر اوغلینگ قزی بولمق کیراك ؛ لکن بعضلرجن قزی ایمش دیورلر . شیث علیه السلام (١١٤٢) نچی تاریخ هبوطیده (٩١٢) نچی یاشنده وفات بولدی . قبر شریفی مکهٔ مکرمه جوارنده (ابی قبیس) طاونده در . شیث علیه السلامنگ اولادی کوب بولدی . اوزی وفات بولودن مقدم (انوش) اسملی اوغلینی اوز اورنینه خلیفه قیلدی (انوش) (٩٠٥) نچی یاشنده وفات بولدی . اورنینه اوزینگ (قینان) اسملی اوغلی خلیفه بولدی . قینان (٨٤٠) نچی یاشنده وفات بولدی . اورنینه اوزینگ (مهلائیل) اسملی اوغلی خلیفه بولدی . مهلائیل (٨٩٥) نچی یاشنده وفات بولدی . اورنینه اوزینك (یارد) اسملی اوغلی خلیفه بولدی . یارد (٩٦٢) نچی یاشنده وفات بولدی . یاردنگ اولادی کوب بولدی . مشهور بر اوغلی (اخنوخ) اسملیدرکه ادریس علیه السلامدر .

٣) ادریس علیه السلام .

ادریس علیه السلام (١) یارداوغلیدر . یارد مهلائیل اوغلیدر . مهلائیل قینان اوغلیدر . قینان انوش اوغلیدر . انوش شیث علیه السلام اوغلیدر . شیث علیه السلام ، نی قدر اجتهاد قیلوب بنی آدمنی طوغری یولغه ، یعنی ایمان وطاعتکه دعوت قیلمش ایسه ده ، هر قایوسینی کوندوروب بتوره آلمامش ایدی . اول وفات بولغاندن صوڭ کافرلك وفاسقلق طاغی ده کوبایدی . خصوصا قابیل نسلی بیگراك یمان بولدیلر : اوتقه طابنو ، هم بتقه طابنو ، زنا قیلو ، خمر اچو ، بر برسینه ظلم قیلو کبی هر تورلی بوزقلقلرنی قیلا باشلادیلر . آنلرنی کوروب باشقه قبیله لرده ، آزا باشلایلر . شوندن صوڭ الله تعالی (ادریس) علیه السلام نی پیغمبر قیلدی وآڭا اوتوز کاغد کتاب یوللادی . ادریس علیه السلام شول کتابلرنی اوز قولی ایله یازار ایدی . اول کتابلرده تورلی علم وحکمتلر یازلمش ایدی . ادریس علیه السلام بیك خلقلی وتقوا کشی ایدی . آتالری هر قایوسی پادشاه بولوب کیلسه لرده ، ادریس علیه السلام پادشاهلقنی اختیار قیلمادی . هر دائم الله تعالی گه عبادت قیلمق ایله واوزینه نازل بولغان کتابلرنی اوقومق ویازمق ایله مشغول بولور ایدی . اول زمانده خلقلر حیوان تیرسی وکییز کییملر کییوب یورور ایدیلر . بوز طوقوب (کیندر صوغوب) کییملك ایتوب کییو یوق ایدی . ادریس علیه السلام بوزدن کییم کیسوب اینه ایله تگو هنرینی چقاردی . ایڭ اوّل یازو یازوچی وایڭ اوّل کییم تگوچی ادریس علیه السلامدر . ادریس علیه السلام ده ، بیك طرشوب بنی آدمنی دین وعبادتکه دعوت قیلدی . لکن خلقنك آزووی یتکان ایدی . قبول ایتکان کشی بیك آز بولدی . ادریس علیه السلامنك خلقدن تمام اخلاصی قایتدی . هیچ قبول ایتمیه چکلرینی بلدی . شوندن صوڭ خلقنی طاشلاب عبادت وزاهدلککه طوتندی . شول قدر عبادت قیلدیکه ، کوکده گی فرشته لرده ، کوبلگینه تعجب ایتار ایدیلر . برکون جان آلوچی (عزرائیل) فرشته الله تعالی دن اذن صورادی ، ادریس علیه السلام نی توشوب کورمکچی بولدی . الله تعالی نڭ اذنی ایله بیرگه توشدی ، ادریس علیه السلام یانینه کیلدی ، ادریس علیه السلام گه اوزینك

(١) بعض مؤرخین (هرمس) اسمیله مشهور حکیمنك ادریس عم اولمقلغینی ظن ایتمکده درلر.

عزرائیل ایکانلگینی بلدردی . ادریس علیه السلام دنیادن تمام بیزمش ایدی ؛
«های بیك یاخشی ، بو یورگز ، جانمنی آلورغه کیلدگزمی ؟ بیك معقول (بارك الله)
دیدی». عزرائیل : «یوق جان آلورغه کیلمدم . فقط اوزگنی زیارت قیلوب
کورغوب کیتمك اوچون کیلدم . کوکدن طوروب سزنك تقوالغگزنی بلوب
سزنی کوررگه عاشق بولمش ایدم» دیدی . ادریس علیه السلام ایتدی :
«التفاتگزغه تشکر ایتامز ، شولای بولسه ده ، ممکن اولماسمی مینم جانمنی آلورغه ؟
مینم بیك اولوب قاراسم کیله در . وهم تندن آیرلغاچ جان ، نی حالده بولغانلغینی
بیك بله سم کیله در» دیدی . عزرائیل ایتدی : «یوق بواش مینم قولمقدن
کیلمیدر . چونکه الله تعالی دن امر بولمیچه مین هیچ کمنگ جانینی آلمیمن»
دیدی ادریس علیه السلام بیك یالواردی «اوزگ مینی دوست کوره سگ ایکان ،
دوستلغك حقینه زینهار مینم اوشبو آرزوومنی ادا قیلسه نه ، الله تعالی دن
صوراسنه» دیدی . عزرائیل الله تعالی دن اذن صورادی . الله تعالی قبول
ایتدی . بس صوگره ادریس علیه السلامنگ جانینی آلدی . اول
زمان ادریس علیه السلام (۳۲۰) یاشنده ایدی تاریخ هبوطینگ (۱۴۲۲) نچی
یلی ایدی . شوندن صوگ الله تعالی ادریس علیه السلام نی ینه ترگزدی .
ترلگاچ ینه اوّل گیچه طوراباشلادی . ینه عزرائیل کیلدی ، دنیاغه ایکنچی مرتبه
کیلووینی تبریك قیلدی . ادریس علیه السلام عزرائیلدن ینه اوتنه باشلادی :
« زینهار (جهنم) نی کورست سنه » دیدی . الله تعالی دن اذن بولدی ،
جهنمنی ده ، توشوب قارادیلر ، کافرلرگه وگناهلی بنده لرگه بولاچق تورلی
عذابلرنی کوروب بیك تعجب ایتدیلر . الله تعالی نگ قدرتی ایله ادریس
علیه السلام جهنم اچینه کرسه ده ، آگا عذابنك اثری بولمادی . جهنمدن چقغاچ
ادریس علیه السلام ینه اوتندی «زینهار ایمدی (جنت) نی ده کورست
سنه» دیدی ، عزرائیل الله تعالی دن اذن طلب قیلدی . الله تعالی ادریس
عمنگ مرادینی قبول ایتدی ، جنتکه ده مندیلر . شوندن صوگ ادریس عم الله
تعالی دن جنتده مگی قالونی طلب قیلدی ، قباحت دنیاغه کیری قایناسی
کیلمدی ، والله تعالی گه مناجات قیلوب ایتدی ، «یارب ایمدی مین بر کره
اولدم ، جهنمگه ده ، کروب چقدم . جهنمگه کروب چقغاندن صوگ گناهلی بنده لرنگ ده

Из фондов Российской национальной библиотеки

هر قایوسینی جننکه کرنه چکسک یارب مینی ده جننده مڭگی قالدرغل » دیدی الله تعالی تلاگینی قبول قیلدی . پس شول روشچه ادریس عم نڭ جنتکه قالدیغی روایت قیلنمقده در . (الله اعلم) .

متوشالخ .

ادریس عم نڭ (متوشالخ) اسملی بر اوغلی قالمش ایدی . متوشالخ بیك عالم وتدبیرلی کشی ایدی ، آتاسی پیغمبر وبابالری پادشاه بولدو جهتندن خلق آراسنده بیك مشهور واعتبارلی ایدی . ادریس عم دن صوڭ پادشاهلق دعوا قیلدی هم مرادینه ایرشدی ، پادشاه بولدی ، تورلی نظاملر چغاروب خلقلرنی بیك ترتیبکه صالدی . اوزی بیك عالم وصوفی کشی ایدی ، پیغمبر بولماسه ده خلقنی ایمان وعبادتکه اوندار ایدی . (۹۶۹) یاشنده وفات بولدی ، (لامك) اسملی بر اوغلی قالدی .

لامك .

متوشالخ دن صوڭ اوغلی لامك پادشاه بولدی ؛ (۷۷۷) یاشنده اولده وفات بولدی . لامکدن (یشکر) اسملی بر اوغل قالدی که (نوح عم) در .

۴) نوح علیه السلام .

نوح علیه السلام لامك اوغلیدر . لامك متوشالخ اوغلیدر . متوشالخ ادریس عم اوغلیدر . حضرت نوح تاریخ هبوطینڭ (۱۶۴۲) نچی سنه سنده دنیاغه کیلمشدر . آنڭ زماننده دنیا بیك توزوك ایدی ، شهرلر وکشیلر بیك کوبایمش ایدیلر . لکن ییر یوزنده هیچ بر مؤمن بنده یوق کبی ایدی . بوتون خلق مجوسی ایدیلر . جمیع خلق قابیل قبیله سینك بوزق عادتلرینه اویرانوب بتمش ایدیلر . تورلی کفر وفسق عمللرندن باشقه خلق آراسنده ظلملق ده ، بیك کوبایمش ایدی . خلقنڭ افکاری هر زمان بر برسینه جبر وظلم قیلوده غنه ایدی . اول خلقنی ایمان وانصاف یولینه صالمق اوچون الله تعالی نوح علیه السلام نی پیغمبر قیلدی . نوح علیه السلام بیك کوب اجتهاد قیلوب بر نیچه یوز یللر قومینی ایمانغه دعوت قیلدی . اول قوم بیك منکر وقارشی قوم ایدی . هیچ برسی حق دیننی قبول ایتمدیلر . هر بر کشی نوح عم نی دیوانه غه صایدیلر . حتی اوزینڭ خاتونی ده ایمان کیترمدی . آتا

Из фондов Российской национальной библиотеки

آنالرینگ سوزینه قاراب کیاوینه تابع بولمادی . نوح عم نگ دورت اوغلی بار ایدی : (سام ، حام ، یافث وکنعان (۱) اسملی ایدیلر . سام ، حام ، یافث ایمان کیتردیلر . (کنعان) آناسینه ایباردی آناسینه اینانمادی . نوح عم بیك کوب یل دعوتنده دوام ایتدی . همان قبول ایتمدیلر ، کوب بورچی دیبوب بارا بارا بیك آچولانه باشلادیلر ، تورلیچه اذا وجفا قیلا باشلادیلر ، حتی جیبلشوب قیناب‌ده کیتار ایدیلر . نوح عم آنلرننگ جفالرینی همان (تحمل) قیلور ایدی ، آنلرنی جاهلگه صانوب اذالرینی عفو ایتار ایدی ، احتمال الله تعالی هدایت بیرورده ، بلکه ایمانغه کیلورلر دیوصبر ایتار ایدی . همان آنلرنی وعظ ونصیحت ایله طوغری یولغه دعوت قیلور ایدی . آخرده تمام امیدی کیسلدی ، نی قدر دعوت قیلسه ده ، قومینگ قبول ایتمسلکاری معلوم بولدی ، شوندن صوگ قومینه بیك آچووی کیلوب : « یارب بو ظالم کافرلرنی هلاك قیلسه‌گ ایدی . بو یر یوزنده هیچ بر کافر قالماسه ایدی » دیودعاقیلدی . دعاسی مقبول بولدی . الله تعالی نوح عم گه کافرلرنی (طوفان) ایله هلاك قیلاچغینی ، یعنی بوتون یر یوزینی صو باصوب بارچه کافرلر صوغه غرق بولوب بنه‌چکلرینی آگلاتدی . نوح عم اوزی طوفاندن قوتلوب قالسون اوچون ، آگا بر کویمه یاصارغه بویوردی ویر یوزنده صو کوبایه باشلاغاچ شول کویمه‌گه کرورگه امر ایتدی . جبرائیل فرشته کیلوب کویمه نگ نی روشده یاصالاچغنی نوح عم گه اوگراتدی . بس نوح عم اوچ مسلمان اوغلی ایله یعنی (سام ، حام ، یافث) ایله بر آغاچلق ییرگه باروب کویمه اشلرگه طوتندیلر . قومی کیلوب کورور ایدی . نی یاصاغانلرینی بلمیچه عجبسنوب طورور ایدیلر . « اوّلده پیغمبرلك دعواسی قیلور ایدگ ایمدی بالتاچی بولدگمی ، نیحال ؟ » دیبوب کولشوب کیتار ایدیلر . نوح عم آنلرغه «حاضرده سز بزدن کوله سز ، برزماندن صوگ ، نصیب بولسه ، شاید بزسزدن کولسه‌ك کیراك» دیبوب جواب بیروب قالور ایدی . کویمه تمام بولدی . اوچ قاتلی برزورکاراب بولدی . کویمه نگ اچینی هم طشینی چایر وصولاما ایله مایلادیلر . الله تعالی حضرت نوح غه هر جنس حیواندن بر رجفت (پار) کویمه‌گه جیبارغه امر قیلدی . پس نوح عم حیوان جیبا باشلادی . هر حیواندن بر ایرکك وبر دشی آلدی . دورت آیاقلی

---

(۱) ابن خلدون روایتنچه آراده الوغاری یافثدر .

Из фондов Российской национальной библиотеки

حیوانلرنی آستقی قاتقه قویدی . قوشلرنی یوقارغی قاتقه قویدی . اورتانچی
قاتده نوح علیه السلام اوزی وبالالری هم ایمان کیترگان مؤمنلر کره‌چك
بولدیلر . طوفان بولغاچ ییر یوزنده راحت وکیف قالماسلغینی شیطان ده
سیزدی ، بیك خفاغه قالدی ، کویمه‌گه کرورگه رخصت طلب قیلدی . نوح عم
رخصت بیرمدی . هرحیوان کروب بتدی . نوبت ایشاککه کیلدی . ییناکلاب
کرنه باشلادیلر . ایشاك چیگندی ، چونکه قایا بولسه ده آلوب کره باشلاغاچ
آرتقه چیبگنمك آنك عادتیدر ، آنگ اوستینه ینه قویرغینه شیطان کیلوب یابشدی ،
اوزی کشی کوزینه کورنمدی . ایشاکنی طارتدیلر ، طارتدیلر هیچ کرمدی .
نوح عم نگ بیك آچووی کیلدی ، ایشاککه کر ملعون دیبوب قچقردی ، شول
ساعت شیطان ایشاکنگ قویرغینی ییباردی ایشاك کروب کیتدی ، آنگ آرتندن
شیطان ده کروب کیتدی . (مامونت) اسملی فیلنی کویمه‌گه آلمادیلر ، چونکه بیك
چاماسز آوروزور حیوان ایدی . شونگ اوچون ایمدی بوزمانده اول فیلنگ نسلی
یوقدر ، بیر آستندن سویاکلری گنه طابولادر . کیچه کوندز بیك قاتی یغمور
یاواباشلادی . چیشمه‌لر وبلغه‌لر طاشی باشلادیلر . نوح عم اوزی واوچ اوغلی
هم اوچ کیلنی ودخی برنیچه مؤمنلر کویمه اچینه حاضرلنوب کردیلر ، اوزلری
اوچون هم حیوانلر اوچون برر یللق آزق ده آلدیلر . بونلرنگ کویمه‌گه
کرولرینی خلقلرده ، قاراب طورورایدیلر . نیندا این قاتی یغموریاوا طورسه‌ده
بوتون دنیانی صو آلووینه اشانماش ایدیلر . نوح عم نگ خاتونی هم (کنعان
یا که یام) اسملی بر اوغلی کویمه‌گه کرمدیلر ، «صوکوبایسه ، طاوباشینه منوب
قوتلورمز» دیدیلر . نوح عم آتالق شفقتی ایله اوغلینی بیك قزغاندی ؛
« زینهار هلاك بولما اوغلم ، کر برنگ یانمزغه » دیبوب بیك یالواردی .
اوغلی قبول ایتمدی . شوندن صوگ نوح عم الله تعالی‌گه مناجات قیلوب
باقدی : «یا ربم اوغلم هلاك بولورمیکاننی ؟ اول مینم اهل بیتمدن توگلمی ؟
اوزگ اهل بیتگنی طوفاندن حفظ قیلورمن دیووعده قیلمش ایدگ» دیدی .
الله تعالی : « کافر بولغاچ ، اوزگگه هیچ اشانماغاچ اول سینگ اهل بیتگدن
توگل » دیدی . شول آراده بولون بوینچه بیك زور یغمور صووی آغوب
کیلمکده ایدی . تماشاغه جییلغان کافرلرنگ بارچه سی صو آستنده قالدیلر .
کویمه صواوستینه کوتارلدی . شول زمانده نوح عم آلتی یوزیاشنده ایدی .
تاریخ هبوطینگ (٢٢٤٢) نچی سنه سی ایدی . قرق کون قرق کیچه

Из фондов Российской Национальной библиотеки

طوقناوسز يغمور ياودى . بوتون دنيانى صو باسدى . كافرلر وحيوانلر بيك كوب هلاك بولديلر . سلامت قالغانلرى صودن قاچوب طاو باشلرينه جييلشديلر . آخرنده طاوباشلرى ده قالمادى . ايكى بييك طاوباشلرى ده قرق آرشين صو آستنده قالديلر . شول روشچه ير يوزننك قورى بيرهيچ قالمادى . كويمه بيش آى قدر صو اوستنده طولقونلر آراسنده يوردى . كويمه ده گى كشيلر آخرى اوزمزده هلاك بولامز بوغاى دييوب خوفلنه باشلاديلر . نوح عليه السلام دائما الله تعالى گه مناجات قيلور ايدى . صبر ايتكز ان شاء الله بزگه ضرر ايرشمس دييوب يولداشلرينى تسليه قيلور ايدى . بر زمان طوفاننك بتار وقتى يتدى . آقرون آقرون صو كيمى باشلادى . يغمورلر سيراكلاندى . كويمه (جودى) اسملى بر طاوغه تييوب شول طاونك اوستنه اوطوردى . يهود ونصارى طائفه سى نوح عليه السلامنك كويمه سينى (آرارات) طاوينه اوطوردى دييورلر . (جودى) طاوى آزياده عثمانيه مملكتى اچنده (دياربكر) شهرى ايله موصل شهرى آراسنده در . (آرارات) طاويده آزياده عثمانيه مملكتنده ارمنستان اچنده در . كويمه ده حيوان كوب ايدى سكسان قدر كشى بار ايدى . شول سببدن كويمه بيك صاصيدى . نجاست كوبايدى ده پس الله تعالى (خنزير) نى خلق قيلدى . بوتون كويمه نك نجاستينى آشاب تميزلدى . طوفاندن اوّل ير يوزنده دوڭز بولمامش ايمش . اول دوڭزدن (سچقان) حاصل بولدى . اولده كوبايدى كويمه ده گى نرسه لرگه ضرر كيتره باشلادى . شوندن الله تعالى نك قدرتى ايله آرسلاندن (ماچى) حاصل بولدى ده ، سچقانلرنى طوتوب هلاك قيلا باشلادى .

روايتلره بناءً نوح عليه السلام كويمه ده شيطاننى كوروب بيك تعجب ايتدى ، «ملعون سين قاى وقت كردڭ ؟ مينم رخصتمدن باشقه نيك كردڭ ؟» دييوب آڭا بيك آچولاندى . شيطان ايتدى : « ايشاك كرگان وقتده «اى ملعون كر» دييوب اوزڭ چاقردڭ ايچ ! كويمه تيره سنده باشقه ملعون يوق ايدى . آخرى مينى چاقرا طورغاندر دييوب كردم» ديدى . نوح عم آخرى خدا تعالى نك تقديرى شولاى بولغاندر دييوب تعجب ايتوب قالدى ، شيطاننى قووب چغارمادى . صو آز ايدى . كويمه جودى طاوينك باشنده قالدى . اول طاو تيره سنده ير كورنگالى باشلادى . نوح عم هنوز كويمه دن چقمادى . چونكه اول طاو تيره سنده صو آز ايسه ده ، باشقه طرفلرده بلكه صو بيك

Из фондов Российской национальной библиотеки

گوبدر . بلکه برقانی ییل چغوب یته طولفونلر قوتلنوب ایکنچی طرفداغی صولر آغوب کیلور . شونگ اوچون نوح عم باشقه طرفلردەده ، ییرچقغانلغنی بلمکچی بولدی . پس شول مقصود ایله قارغانی ییباردی ، قارغا کویمه نگ بر طرفینه اوچوب کیتدی ، کوردی که بر ییرده صو تمام بتمش آنده توشدی . برحیوان اولاکسه سی کوردی ، کورگاچ ده آنی آشی باشلادی ، نوح عم نك امرینی اونوتدی . نوح عم بایناق کوتدی . قارغا قایتمادی . شوندن صوك قارغاغه آچولانوب عمری اولاکسه آشاب اوتسون دیدی . صوگره کوگارچننی ییباردی . کوگارچن کیتدی ، برطرفده ییرچقغانلغینی کوردی ، بیرگه آیاغینی باتروب تیز کیری قایتدی ، نوح عم گه هر بر کورگانینی خبر بیردی ، هم آیاغنده غی بالچقنی شاهد ایتوب کورستدی . نوح عم بیك شاد بولدی . کویمه ده گی باشقه کشیلرده بیك سوینشدیلر . نوح عم کوگارچنگه خیر دعا قیلدی « آدم بالاسینه محبتلی بولوب کورنسه گ ایدی ، آنلر سیگا ضرر قیلماسەلر ایدی » دیدی . حاضرده کوگارچننك آیاغی قزل بولوچیلغینی شول بالچق اثری ایمش دیورلر . شوندن صوگ نوح عم کویمه دن چقدی باشقه کشیلر هم چقدیلر . هر قایوسی ییر یوزینی بیك صاغنشقان ایدیلر ، کویمه اچنده طغزلقدن بیك یالقغان ایدیلر . حیوانلرنی ده چغاردیلر . ییراوستینی سیر وتماشا قیلوب یوردیلر ، کوردیلرکه ییراوستنده هیچ برجان ایاسی قالمامش وهیچ برشهر وقریه وبنالرقالمامش . بوتون ییراوستی طب طن بر صحرا بولوب قالمش شوندن صوگ جودی طاوینگ توبنده هرقایوسی برراوی یاصادیلر . بریاگا آول بناقیلدیلر . شول قریه نگ اثری حاضرده ده بار ایمش دیورلر . طوفاندن صوگ دنیاده اوشبو کویمه دن چقغان کشیلردن باشقه هیچ کم یوق ایدی . کویمه دن چقغان کشیلرده کوب یاشی آلمادیلر . کویمه ده صو هواسی کیلشماو سببلی یاکه کویمه دن چقغاچ یوشلك هواسی کیلشماو سببلی کوبسی وفات بولدیلر . فقط نوح عم اوزی واوچ اوغلی ایله اوچ کیلنی سلامت قالدیلر . طوفاندن صوگ کیلگان کشیلر هر قایوسی نوح عم نك مذکور (سام حام یافث) اسملی اوچ اوغلی نگ نسلندندرلر . نوح علیه السلام هر قایومزنك بابامزدر . شونگ اوچون نوح عم گه (ایکنچی آدم) دیلور . نوح عم طوفان وقتنده آلتی یوزنچی یاشنده ایدی ، طوفاندن صوگ ینه اوچ یوز ایللی

Из фондов Российской национальной библиотеки

یل عمر ایتدی‌ده ، بوتون ییر یوزینی اوچ اوغلینه طابشروب الوغ اوغلی (سام) نی خلیفه ایتوب (٠ل٩) نچی یاشنده (٢٩ل٢) نچی تاریخ هبوطیده دنیادن کیتدی . قبر شریفی مکه‌ده بولمقلغی روایت قیلنمقده در . اوزندن صوک اوچ اوغلی اوچسی اوچ طرفقه کیتوب معیشت قیلا باشلادیلر . سام دنیانک اورتالغنده شام ، فلسطین ، حجاز ، عراق دیارنده قالدی . اول دیارداغی خلقلر یعنی عربلر ، یهودیلر ، فینیکیلر ، فارسیلر ، روملر ، کلدانیلر آثوریلر آنک نسلندندرلر . حام (آفریکا) طرفینه کیتدی . اول طرفداغی بربر، قبطی ، حبشی ، زنجی ، خلقلری کبی قارانلی خلقلر آنک نسلندندرلر یافث ترکستان وچین طرفینه کیتدی . چین وماغول یعنی قطای خلقی ، ترکیلر ، روسلر ، نیمسلر ، فرنکلر آنک نسلندندرلر . حامنک یوزی وتنی اوّلده آق ایدی ، صوکره قارالدی ؛ آنک سببی اوشبو روشچه روایت قیلنمقده در : نوح عم بر کون صحراده یوقلاب یاتور ایدی ، ییل ایله بر آز ایتاگی آچلوب عورت یرلری کورنوب طورا ایدی ، حام شونی کوروب کولدی ، وقرداشلرینی چاقروب آنلرغه‌ده کورساتدی . سام ایله یافث حامنی بیك اورشدیلر . آتالرینک عورتینی ایتاگی ایله قاپلادیلر . شول آراده نوح عم اوزی‌ده اویاندی ، نی واقعه بولغانلغینی سیزندی ، حامغه بیك آچولاندی ، یوزک قارا بولسون دیوب یاندن قودی . شوندن صوک حامنک تنی قارالدی . اویاندن خاتونینی آلوب آفریکا دیارینه کیتدی . شول سببدن آنک نسلینک یوزلری وتنلری قارا بولور ایمش . سامنک بیش اوغلی بولدی : ارفخشد ، ارام ، عیلام ، آشور ، لود ⊛ حامنک دورت اوغلی بولدی : کنعان ، مصرائم ، کوش ، قوط (یاکه قبط) ⊛ یافثنک بیش اوغلی مشهوردر : (۱) ترک ، ماغول ، سقلاب ، یأجوج ، مأجوج ⊛ بزنک بلغار وقزان ترکلری یافثنک ترک اسملی اوغلینک نسلندندرلر . ترکنک اوغلانلری کوب بولدی . بر اوغلی (تاتار) اسملی بولمقلغی روایت قیلنمقده‌در . اول تقدیرده تاتار طائفه‌سی شونک نسلندن بولمق کیراك . اما بزنک قزان مسلمانلری تاتار نسلندن توگلدرلر ، بلکه بلغار وخزر ترکلرندن قالغان قومدرلر . آدملرگه حیوان ایتلرینی آشامق اوّلده حرام ایدی . الله تعالی آنی نوح عم زماننده حلال قیلمشدر . نوح عم دن صوک اوغللرندن سام ایله یافث هر برسی اوز نسللرینه پیغمبر بولمقلغی ده روایت قیلنمقده در .

---

(۱) ابن خلدون ترك یافثنک (کومر) یاکه (عومر) اسملی اوغلینک اوغلی دیمشدر .

Из фондов Российской национальной библиотеки

٥) هود عليه السلام .

هود عم رباح اوغليدر ، رباح خلود اوغليدر ، خلود عاد اوغليدر ، عاد عوض اوغليدر ، عوض آرام اوغليدر ، آرام سام اوغليدر ، سام نوح عم اوغليدر (٢) هود عم (٢٦٤٨) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلدی ، (٤٠) نچی یاشنده عاد قومی دیگان بر قومگه پیغمبر قیلندی . عاد قومی سام نسلندن هود عم نڭ ایکنچی باباسی عاد اسملی کشینڭ قبیله سندن کوپایمش خلقلر ایدی . مذکور عاد قومی عربستاننڭ جنوب طرفنده (حضرموت) دیگان بیرده ترکلك قیلور ایدیلر . یرلری بیك برکتلی ایدی . هر قایوسی بیك قوّتلی وبیك بای ایدیلر . شهرلری ویورت بیرلری بیك معمور وسلطنت ایدی . اوزلری بیك هوالی ومتکبر ایدیلر . هرقایوسی کافر ومجوسی ایدیلر ، بتلرغه طابنور ایدیلر . هود عم آنلرنی بیك کوپ وعظ ونصیحت قیلوب حق دینگه دعوت قیلدی . «الله تعالی دن باشقه نرسه گه عبادت قیلماڭز ، الله تعالی نڭ عذابیدن قورقڭز» دیدی . لکن قبول ایتمدیلر : «بز آتالرمزدن قالغان معبودلرمزگه عبادت قیلامز ، سینك الهڭنی بلمیمز .» دیدیلر . ودخی «سوزڭ حق بولسه ، بزیا ڭلشاطورغان بولسه ق ، الهڭ بزگه عذاب یوللاسون» دیدیلر . هود علیه السلام نی قدر دعوت قیلسه ده ، هیچ برثمره کورنمدی . بارا طورغاچ هرقایوسی هود عم گه دشمان بولوب تورلی ضررلر کیتره باشلادیلر ، حتی اولترورگه ده نیت قیلدیلر . الله تعالی بوقومگه غضب قیلدی . بیرلریندن برکتنی آلدی . بیرلرینه هیچ یغمور یاومی باشلادی . آشلقلری بتدی . بیك قاتی قحطلق بولدی . خاتونلری بالا طوغرمی باشلادیلر . همان ایمان کیترمدیلر . هود عم ینه وعظ قیلوب باقدی . اگرده مین اینکان سوزگه اشانوب الله تعالی گه عبادت قیلا باشلاسه ڭز ، بتلرڭزنی طاشلاسه ڭز ، ان شاء الله بیرڭزنڭ برکتی قایتور ، ینه یغمورلر یاوا باشلار ، کیلڭز الله تعالی گه ایمان کیترڭز دیدی . ایمان کیترگان کشی هنوز آز بولدی . قبول ایتمسلکلری معلوم بولغاچ ، هود عم الله تعالی دن اوشبو قومنی هلاك قیلسه ڭ ایدی دیو دعا قیلدی . شوندن صوڭ الله تعالی تاریخ هبوطینڭ (٣٠٤٤) نچی سنه سنده آنلرنی (صرصر) ییلی دیگان بر ییل ایله هلاك

---

(٢) بعض کتابلرده هود عم نڭ اصل اسمی (عابر) بولوب آتاسی شالخ بن ارفخشد بن سام بولمقلغی ده روایت قیلنمقده در .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

قیلدی • صرصر یېلی بر آتنا ایسدی عاد قومندن هیچ بر جان قالمادی • یېل ایسودن برنیچه کون اوّل هود عم اوزینه تابع بولغان مؤمنلر ایله مکهٔ مکرمه اورنی طرفینه کیتمش ایدی • وفات بولغانچی شول طرفلرده الله تعالیگه عبادت قیلوب عمر اوتکاردی • (۴۶۴) نچی یاشنده (۳۱۱۲) نچی تاریخ هبوطیده دنیادن کیتدی • قبر شریفی مکه ده بولمقلغی مرویدر •

شدّاد •

عاد قومی اچنده یمن طرفنده (شداد) اسملی برزور پادشاه بار ایدی • دولتی بیك کامل ایدی • دنیاده جمیع مقصودی حاصل بولمش ایدی • دولتینه چیدی آلمادی ، پادشاهلق ودولت ایله گنه قناعتلنمدی ، اوزینه تابع بولغان خلقلرغه اوزینی تگری ایتوب کورستهسی کیلدی • اوزینه طابندرا باشلادی • الله تعالینك جنتی بارلغی واول جنتنك باغچهلری ، ییمشلری ، سرایلری ، وزیننلری ، هم تورلی لذیذ نعمتلری بارلغی خلق آراسنده مشهور ایدی • هود عم ده جنتنك مدحلرینی سویلر ایدی • شونلر قولاغینه کروب شداده جنت یاصاماقچی بولدی • بیك کوب آلتون ، کوموش واینجومرجان کبی جواهر ییدردی • عدن صحراسنده بر موافق اورنغه گوزل سرایلر وباغچهلر بنا قیلدردی ، اول سرایلرنی تورلی جواهرایله زینتلهدی • سرایلر تمام بولدی ، هم واقعا بیك گوزل بولدیلر • دنیاده آنك کبی عمارت هیچ بر ییرده یوق ایدی • تمام بولغاچ اوزی باشلاب کروب کیف وصفا قیلورغه نیت قیلدی • برکون تعیین قیلندی عسکر وموسیقه برابریله سلطنت ایله بارورغه چقدی • باروب ییته آلمادی شول آراده مذکور صرصر یېلی چغوب هر قایوسینی هلاك ایتدی • سرایلر کوزدن غائب بولدیلر • بیچاره ، برگنه مرتبه کروبده حضور چیگه آلمادی • قرآنده سورة الفجرده مذکور (ارم ذات العماد) دن شدادگ جنتی مراد دیېلمشدر •

۶) صالح علیه السلام •

صالح علیه السلام کاثور اوغلیدر ، کاثور عبید اوغلیدر ، عبید اسف اوغلیدر ، اسف سالخ اوغلیدر ، سالخ حنید اوغلیدر ، حنید خارد اوغلیدر ، خارد ثمود اوغلیدر ، ثمود عابر اوغلیدر ، عابر آرام اوغلیدر ، آرام سام اوغلیدر ، سام نوح عم اوغلیدر • صالح عم (۲۹۷۳) نچی تاریخ هبوطیده

دنیاغه کیلمشدر . الله تعالی آنی ثمود قومینه پیغمبر قیلدی . ثمود قومی صالح عم نک ییدنچی باباسی ثمود اسملی بر کشینک قبیله سندن اورچکان خلق ایدی . اول قومده ، عربستانده (یمامه) دیگان ییرده ترکلک قیلور ایدیلر . طاولر آراسنده‌غی طاشلرنی تیشوب قووشلاب یورتلر یاصار ایدیلر . آنلرده ، عاد قومی کبی بیك منکر ومتکبر خلق ایدیلر . تورلی صنلرغه طابنور ایدیلر . صالح عم شول قوم اچنده طووب اوسسه ده ، بالا وقتنده‌ده ، هیچ صنلرغه طابنمادی . صنلرغه طابنماوینه قومینك بیك اچلری پوشار ایدی . الوغلری وعظ ونصیحت قیلوبده ، باغار ایدیلر . صالح عم هیچ قبول ایتمس ایدی . « آنلرده هیچ برخاصیت وفائده یوق . آنلرغه نیك عبادت قیلیم ؟ » دیبور ایدی . ثمود قومی باشده‌راق صالح عم نك بو سوزلرینی یاشلکده حمل قیلور ایدیلر . زور ایغاچ شایدادبکه کیلور دییوب گمان قیلور ایدیلر .

بر زمان صالح عم پیغمبر بولدی . ثمود قومینی حق دینگه دعوت قیلا باشلادی . الله تعالی‌نك بنده‌لرگه بیرگان تورلی نعمتلرینی بیان قیلدی . هر بر انسان الله تعالی گه عبادت قیلمق تییشلی ایدکینی وصنلرغه طابنونك هیچ معقول توگللگینی سویلادی . قومی بیك تعجب ایتدیلر . « اوّلده بز سینی یاخشی یکت بولور دییوب امید ایته ایدك . ایمدی سین بزلرنك عزیز صنلرمزغه تل تییره باشلادك ، بز آتا وبابالرمز طابنوب کیلگان معبودلرمزنی نیچك ایتوب طاشلایق ؟ » دیدیلر . صالح عم‌گه بیك رنجدیلر . صالح عم همان وعظ ونصیحتنده دوام قیلور ایدی ، هربر سویله‌گان سوزلری خلقغه بیك تأثیرلی طویلور ایدی ، هر سوزی عقللرینه یاتار ایدی . خلق آراسنده قیل قال کوب بولدی . شولای بولسه‌ده ، آراده صالح عم‌نك سوزینی قوتلی طورغان کشیلرده بولدی . لکن هیچ برسی همان بالفعل ایمانغه کیلمدیلر . آخرده صالح آنلرنی الله تعالی نك عذابی ایله قورقتا باشلادی : « نوح قومی طوفان ایله هلاك بولدی ، هود قومی ییل ایله هلاك بولدی . زینهار کفرلککزنی طاشلاگز ، الله تعالی‌دن قورقگز ، الله تعالی غضب قیلوب سزگه‌ده ، برعذاب ییبارمسون » دیدی . همان آنلر کفرلکلرندن قایتمادیلر . اول قومنك هر یلده بر مرتبه مخصوص بر وقتده قرغه چغوب برجیین یاساولری بار ایدی . بر یلنی صالح عم ده شول جیینغه چقدی ، تورلی خلق جییلغان ییرده جمیع

Из фондов Российской национальной библиотеки

خلقغه خطاب قیلوب عمومی بروعظ ایتوب قارامقچی بولدی . خلق بیک کوب جییلمش ایدی . بر طاش قاشلاق باشینه منوب قیچقروب خلقغه وعظ ونصیحت قیلدی . بوتون خلق صالح عمنك قارشیسینه جییلشدیلر . هرقایوسی اخلاص ایله طکلاب طوردیلر . قرغه‌کیف وصفاقیلورغه چقغان خلق قوتورشوب صالح عمگه بر ضرر تیبرو کیراك ایدی . لکن هیچ بر ضرر کیترمدیلر . چونکه صالح عمنك سوزی بیك تأثیرلی وعقلغه بیك موافق سوزلر ایدی . آرتنده آلله نیلرقیله‌قچی بولوب سویله‌سه‌لرده ، اوز آلدنده مهابتندن قورقار ایدیلر . هیچ براش قیلا آلماس ایدیلر . آرالرنده زوررافلری اتفاق ایله صالح عمدن بر معجزه صورامقچی بولدیلر . اول معجزه نی البته بولدرا آلماس ، شوندن صوڭ اوبالورده خلقنی قوتورتودن طیلور دیشدیلر . بس صالح عمگه ایتدیلر : « ای صالح ، سین مینم تڭرم بار دیسڭ ، بزنك صنلرمزنی تڭریگه حساب قیلمیسڭ ، حق تڭری مینی پیغمبر ایتوب سزلرگه حق دیننی اویراتورگه قوشدی دیسڭ . اگرده سین حق پیغمبر بولسه‌ڭ پیغمبرلگڭنك حقلغینه بزلرگه بر دلیل وعلامت کورسات . دلیلڭنی کورگاچ بزالبته اشانورمز » دیدیلر . صالح عم «سزلرگه نیندااین دلیل کورساتیم ؟ سز ، نی استه‌گانگزنی اوّل میڭا بیان قیلڭز . مین دعا قیلوب الله تعالی دن صوراب قارارمن ، شاید قبول ایتسه‌کیراك » دیدی . « اوشبو طاشدن بر بووازتویه‌چقسون ، چقغاچ‌ده‌بالالاسون ،اولن آشاب صواچوب‌یوری‌باشلاسون . بز آنك سوتینی اچیك ، اگرده اوشبو اشلر بولا قالسه ، بز البته ایمان کیترورمز » دیدیلر . صالح عم دعا قیلوب الله تعالی دن اوشبو معجزه نی سؤال قیلدی . اللهتعالی دعاسینی قبول قیلدی . شول ساعت طاش یارلدی ، چندن بربووازتویه چقدی ، چقغاچ ده بالالادی ، اولن آشاب یوری باشلادی ، صو یانینه باروب صو اچدی . جییلغان خلق هر قایوسی اوشبو واقعه نی کوروب قاراب طوردیلر ، بیك تعجب ایتدیلر . لکن همان اینانمادیلر . « سحرچی ایکان بزنك‌کوزمزنی بودی ، عجایب سحرعلامتلری کورستدی » دیدیلر . بیك آز کشی انصافغه کیلوب ایمان کیتردی . خلق طارالدی ، هرقایوسی اویلرینه قایتشدیلر . مذکورتویه قرده قالدی ، هم شونده آشاب اچوب یوردی . اول‌قومنك صووی بیك آزایدی ، فقط بر قیوده غنه‌ایدی . تویه شول صونی کیلوب اچار ایدی . بعض وقت اچوب بتروب ده قویار

ایدی ، خلقغه صو بیك آز قالور ایدی . بو گا خلقلرنك اچلری پوشه باشلادی ، صالح عم گه کیلوب تویه دن زارلانديلر : « زینهار تویه گنی آل بزنك صوومزنی اچمه سون » دیدیلر . صالح عم ایتدی : « تویه نی مین صورامادم باشده سز اوزگز صورادگز ، ایمدی آندن میگا زارلانماگز ، تله سه گز ، نی اشله گز . لیکن صاقلانا کورگز ، اول تویه گه آچو ایله بربر زیان کیتره کورمه گز ، اگرده آگا بر بر اش قیلسه گز ، الله تعالی سزگه بر عذاب یبباروب هر قایو گزنی هلاك قیلور » دیدی . بو سوزنی ایشتکاچ بر آز خوفکه توشدیلر ، تویه دن صونی قزغانمادیلر ، هم آگا ضررده تییرمدیلر . شول روشچه اوتوز قرق یل کیچدی ، لیکن صالح عم گه ایناوچی بیك آز بولدی . کوبسی دشمان بولدیلر . حتی بعضیلری ، صالح عم نی اولترورگه قصد قیلا باشلادیلر . صالح عم آنلرنك دشمانلقلرینی آگلادی ، نیچه یل دعوت قیلسه ده ، ایمان کیترمسلکلرینی بلدی ، آنلردن تمام امیدینی کیسدی ، الله تعالی اول قومگه بر عذاب ایندره چگینی ده بلدی ، شوندن صوگ اوزینه تابع بولغان مؤمنلر ایله مکه طرفینه هجرت قیلدی . تویه همان شول قوم اچنده قالدی . اول قوم آراسنده بر نیچه بیك اوصال کشیلر بار ایدیلر . صالح عم کیتکاندن صوگ چدی آلمادیلر ، آخری اول تویه نی اولتردیلر ، بالاسینی ده اولترمکچی ایدیلر ؛ لیکن اول قاچدی ، آناسی چقغان طاش اچینه کروب غائب بولدی . پس الله تعالی اول قومگه غضب قیلدی : (۳۱۲۰) نچی تاریخ هبوطیده کوکدن بیك قاتی بر طاوش کیلدی . شول طاوشقه چدی آلمیچه هر قایوسی بیهوش بولوب یغلدیلر . شوندن صوگ بیك قاتی بر زلزله بولدی . ییر یوزی یارلوب ییردن اوت چقوب هر قایوسینی کویدردی . صالح عم (۳۲۵۳) نچی تاریخ هبوطیغه قدر مکه طرفنده عبادت ایله مشغول بولوب عمر اوتکاردی ، هم شول سنه ده (۲۸۰) نچی یاشنده وفات بولدی . آنك قبر شریفی مکه ده بولمقلغی مرویدر .

Из фондов Российской национальной библиотеки

۷) ابراهیم علیه السلام .

ابراهیم علیه‌السلام تاراخ اوغلیدر ، تاراخ ناخوراوغلیدر، ناخورساروخ اوغلیدر ، ساروخ ارعو اوغلیدر ، ارعو فالغ اوغلیدر ، فالغ عابراوغلیدر ، عابر شالخ اوغلیدر ، شالخ ارفخشد اوغلیدر ، ارفخشد سام اوغلیدر . سام نوح عم اوغلیدر . ابراهیم عم آزیاده فرات یلغه‌سی بویننده حاضرگی بغداد تیره سنده قدیمگی (بابل) شهرنده (۳۰۲۳) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمشدر . بابل شهری بیك معمور وسلطنت شهر ایدی . اول شهرده (کلدانی) دیگان خلقلر طورور ایدیلر . اول زمانده پادشاهلری (نمرود) (۱) اسملی ایدی . نمرود بیك زور پادشاه ایدی ، کوب مملکتلرگه حکم ایتار ایدی . بیك زورایووندن تگریلك دعواسی قیلا باشلادی . اوزی صورتنده صنلر یاصاتدی ، شول صنلرنی بوتون مملکتنده گی عبادتخانه‌لرگه تاراتدی ، اوزینك رعیه سینه باشقه صنلر آراسنده شول صورتلرگه‌ده طابنورغه امر قیلدی . بابل قومی اوّلده ده تورلی صنلرغه طابنور ایدیلر ، نمرود صورتنه ده طابنا باشلادیلر . آنی بیر تگریسی دیوب اعتقاد قیلاباشلادیلر .

نمرود منجملروباغوچیلر سوزینه بیك اشانور ایدی ، کوبسنچه زورراق اشلرده آنلر سوزینه قاراب عمل قیلور ایدی ، بر کون بیك قورقچلی بر توش (۲) کوردی . شوندن صوگ مملکتمه نی واقعه بولورایکان دیوب خفاغه قالوب بارچه منجملرینی جیدردی « نجومگه قاراب قاراگز مینم حقمده کیله‌چکده بر خوفلی اش کورنمیمی ؟ » دیدی . منجملر اوزلرینك علم نجوم قاعده‌لرینی یورتوب قارادیلر . اتفاقی قاعده‌لری بوینچه نمرودغه بر قورقچلی واقعه بولاچغینی آگلادیلر . پس دیدیلر « اوشبو سنه‌ده بابل شهرنده بر اوغلان دنیاغه کیله‌چك ، شول‌اوغلان مملکتکه کوب فتنه صالاچق ، دینمزنی بوزاچق بتلرمزنی خور قیلاچق ، آخرنده سینك هلاك بولوونگه‌ده ، سبب بولاچق ، علم نجوم‌قاعده سنچه بزگه شول واقعه‌کورنه‌در » دیدیلر . پس نمرود بیك خفاغه قالدی ، بلادن قوتلمق اوچون‌اویلاب شونی طابدیکه ، بابل شهرنده طوغان

---

(۱) نمرود بن کنعان بن کوش بن حامدر .

(۲) شویله‌که قویاشلی کونده کوکده بر یولدز ظاهر اولوب قویاشنك نورینی بتردی . یعنی یولدزنك نوری قویاش نورینه غالب بولدی . بر آزدن صوگ قویاش قارالوب کوزدن غائب بولدی .

هر برابر بالانی اولترورگه حکم قیلدی . یاڭغا طوغان بالالرنی تفتیش قیلوب یورور اوچون مخصوص کشیلر تعیین قیلدی . شول حکمگه قرار بیرلگاندن صوڭ یاڭغا طوغان هر بر ایر اوغلانلرنی اولتره باشلادیلر ، بیك کوب ظلم قیلدیلر . نیچه مڭلب معصوم یاش بالالرنڭ جانلرینی قیدیلر . حضرت ابراهیمنڭ آناسی (تاراخ) نمرودنڭ یاقن کشیلرندن ایدی ، (آزر) دیب مشهور ایدی . برزمان آزرنڭ خاتونی یوکلی بولدی . آزر بیك خفاغه قالدی ، ایر بالا بولا قالسه ، نمرود اولترنور دیبوب بیك خوفلنوب یورر ایدی . خاتونی ده بیك قورقار ایدی . نیچك بولسه برحیله طابوب بالاسینی سلامت قالدرمق اوینده یورور ایدی . برکون آزر بر سفرگه چقمش ایدی . اول اوینده یوق وقتده خاتونی بالانڭ دنیاغه کیلور وقتی یتکانینی سیزدی ده صحراغه چغوب کیتدی . کشی قارا کوب یورمی طورغان بر بیرده بر قووش یاصادی بالاسینی شونده طابدی . قووشینی بیك محکم قیلدی . قوش قورت کبی ضررلی حیوانلر تیبارلك توگل ایدی . بیر صووغندن صاقلامق اوچون قووشنڭ ایلانه سی بالاس وکیبزلر ایله توشالمش ایدی . بعض مؤرخلر اول قووشنڭ آزرنڭ اوزملکی بولغان بر اورمانلقده بولوینی احتمال ایدرلر . خاتون هرکون شونده باروب خلقغه سیزدرمیچه بالاسینی ایمزوب کیلور ایدی . بر کون آزر سفردن قایتدی ، خاتوننیڭ حملی یوقلغینی سیزوب « سینڭ حملڭگه نی بولدی ؟ » دیبوب صورادی . خاتونی « بالامنی توشردم » دیدی . شول روشچه بو بالانی آزرده سیزمی قالدی هم نمرودنڭ تفتیشچیلری ده سیزمی قالدیلر . خدانڭ رحمتی ایله بالا شول قووشده اوسدی ، قووشده یالغوز قالسه ده ، آگاهیچ برضرر ایرشمدی . اوسووی ده بیك تیز بولدی . برنیچه آیدن صوڭ تلگه کیله باشلادی ، آناسی ایله همان سویلەشه باشلادی . اولوغ کشی کبی کامل عقللی بولدی ، عقلی ایله اوزینڭ واطرافنده غی نرسه‌لرنڭ مخلوق ایکانلگینی بلدی . « البته بو عالمنی بولدرغوچی بر (خالق) بولورغه کیراك » دیبوب همان اویلانور ایدی ، مینم (اله) وخالقم کم ایکان دیو بیك فکرله نور ایدی . بیشنچی یاشینه قدر هنوز قووش اچندن چقغانی یوق ایدی . برکون آناسندن سؤال ایتدی « اوشبو مین طورا طورغان بیردن باشقه دنیا بارمی ؟ سیندن باشقه سینڭ کبی کشیلر دخی بارمی ؟ » دیدی . آناسی ایتدی : « ای کوزمنڭ نوری ، دنیابیك کیڭدر هم بیك

Из фондов Российской национальной библиотеки

یاقتیدر . دنیاده سینک ومینم کبی کشیلرده بیک کوبدر » دیدی . شوندن صوک بالادنیاغه چغارغه بیک هوسلندی . یاقتی وکیک دنیانی کوره‌سی کیلدی . انکایم ، زینهار شول کیک دنیانی میگاده کورست سنه دیدی . آناسی چغاروب بر آز دنیانی کورستمکچی بولدی ، لکن کوندز چغاروغه قورقدی . چونکه احتمال کشی قارا کورورده ، سرفاش بولوب کیتار . بر کون قویاش بایغاچ باروب بالانی قووشدن چغاروب دنیانی کورستدی . بالا کیك دنیانی کوروب بیك تعجب ایتدی . تون بیك یلی ایدی ، اول توندە آناسینك رخصتی ایله بالا قووشنك طشقی یاغنده قالدی ، آناسی اوبینه قایتوب کیتدی ، ایرته بر له‌کیاوب ینه قووشغه کرتمکچی بولدی . بالاصحراده یاق یاغینه قارانا قاراذ قالدی . تون بولدی ، یولدزلر چقدی . یولدزلرنی کوروب بالابیك تعجب ایتدی . بالانك فکری همان تگریسینی ازلمکده‌ایدی ، همان مینم تگریم کم ایکان دیو اویلانور ایدی ، پس مغرب طرفنده بر نورلیراق یولدزنی کوردی : « یوقسه مینم تگرم شول میکان » دیدی . لکن اول تیز کوزدن غائب بولدی . بر آزدن صوک آی قالقدی : « ها ، بوسی تگری بولورغه‌کیراك » دیدی همان آیغه قاراب طوردی ، آینك زورلغینه هم نورلیلغینه بیك تعجب ایتدی . برزمان طاگ آتدی ، آینك نوری کیمیدی ، آخرنده بر طاو آرتینه قاپلانوب‌کورنمس بولدی . پس بالانك آیدن‌ده‌اخلاصی قایتدی . شول آراده قویاش چقدی . دنیابیك یاقتوردی . قویاشنی کوروب ینه‌تعجبکه‌قالدی « بوسی بیکراك نورلی ایکان هم‌زورراقده‌ایکان ، آخری بوسی‌تگریدر » دیدی . انفاقی اول‌کونده برمانع سببلی آناسی کیله آلمیچه قالدی . اول‌کون کونی برینچه بالا قویاشقه قاراب‌اوتکاردی. اخشام‌یتدی قویاش‌ده بایدی . دنیانی ینه‌قارا کیلق باسدی . پس حضرت ابراهیمنك قویاشدن ده اخلاصی قایتدی . بالا بیك عاجز بولدی «مینم ربم وتگریم‌کم ایکان » دیوبینه خفاغه قالدی . شوندن صوك « حقیقتینی بلمسه ده الله تعالی گه صغنا باشلادی : « یا ربم البته سین بارسگ ، اوشبو دنیانی ومینی یوقدن بار قیلغوچی سینسگ ، سین البته مینی بله سگ ومینم اوشبو سوزلرمنی ایشته سگ ، مین سینك حقیقتگنی اوزم بله آلمیمن‌ایکان . ياربم میگاسین اوزگ هدایت بیر» دیدی ایکنچی کون آناسی کیلدی آشانوب اچرتوب کییملرینی قاراب تربیه قیلاباشلادی . بالا آناسی ایله همان سویلاشور ایدی ، هر نرسه‌نك اصلینی وحقیقتینی صورار ایدی . هر

نرسه‌نگ قایدن بولغانلغینی ، سببنی وحکمتینی صوراشترور ایدی . برگون تگری تعالی حقنده سوز چغاردی : « انکایم بو دنیانگ خالقی کم ؟ » دیدی آناسی (نمرود) دیدی . اول زمانده عوام خلقی خصوصا خاتون قز طائفه‌سی نمرودنی بوتون دنیانگ خالقی وتگریسی دیو اعتقاد قیلور ایدیلر . بالا : «نمرودکم اول ؟» دیدی . آناسی : «اول بوتون دنیانگ پادشاهی» دیدی . بالا : (اول نی قیافتده ؟) دیدی . آناسی : « اول بعینه کشی قیافتنده آیاقلی قوللی کوزلی قولاقلی » دیدی . بالا : « باشقه کشیلرگه قاراغانده آنک بر آیرماسی بارمی ؟ » دیدی . آناسی «یوق هیچ بر آیرماسی یوق . لکن اول پادشاه هم تگری» دیدی . بالا : «بعینه باشقه‌کشیلرکبی بولغاچ ، اول نمرود نیک تگری بولسون ؟ اولده بزنگ کبی برکشی بولمق کیراک . یوق انکایم اول نمرود تگری توگلدر ، بو عالمنک تگریسی باشقه بولمق کیراک » دیدی .

آناسی اوشبو سوزلرنی ایشتکاچ اوزیده شبهه‌گه قالدی ، هیچ بر جواب بیره آلمادی ، مگر « اوغلم سین بالابیک کچکنه سگ هر نرسه‌گه ذهنگ یته آلماس . زورایغاچ هر برسینی یاخشیلاب آگلارسگ » دیدی‌ده اعتقادی بوزلوب کیتکاچ بیک قاوشاب اوییته قایتوب کیتدی ، کوگلی بیک چووالغان ، وچرایلری اوزگارگان ایدی . اویگه قایتقاچ آزرخاتونینگ قیافتینی کوروب شبهه‌لندی : (سیگا نی بولدی ؟) دیدی . خاتونی آزرگه هنوز بالاسی بارلغینی ایتکانی یوق‌ایدی ، آخرایمدی چدی آلمادی ، یغلی یغلی سرّینی تمام آچدی ، یعنی بربالا طاوب آنی صحراده آسراغانلغینی هم‌اول بالانک نیلر سویله‌گانینی تفصیل قیلدی . آزر بیک غیرتلندی ، اوغلینگ (نمرود) تگری بولماسقه کیراک ، دیگان‌سوزینه بیک آچولاندی ، (اول‌کافر ایمانسز بالانی اولترمک‌کیراک) دیدی . حاضر خاتونی ایله برگه بالایانینه کیتدیلر . آزر بالاسینی کوردی . اوزبالاسی بولغانلقدن ، کوروایله بالاسینه محبت قیلدی . بالااوزیده بیک ماتور وسلطنتلی ایدی ، هم بیک مهیبتلی ایدی ، شول ساعت بالاسینی قولینه آلوب سویه باشلادی . هم شونداین گوزل بالاسی بولوغه بیک قواندی . نمرود تفتیشچیلرینه بلدرمیچه سلامت آسراغانلقی اوچون خاتونینه بیک تحسین وتشکر قیلدی . اویلرینه آلوب قایتدیلر ، گوزل کیملر کیدردیلر ، (ابراهیم) دیو اسم قویدیلر . اول کونلرده نمرود بالالرنی اورتودن طوقتامش ایدی .

Из фондов Российской национальной библиотеки

چونکه اول فقط بر یل اچنده طوغان بالالرنی اولترندی ، اول یل اوتکاندن صوڭ اولترتمدی . هرنیچك بولسه‌ده آزر بر حیله قیلدی بر یلدن صوڭ اوغلی بارلغینی خلقغه‌ده بلدردی . شوندن صوڭ ابراهیم آناسی وآناسی قولنده تربیه قیلنه باشلادی . آناسی بیك سویوب تربیه قیلور ایدی . آزرنڭ اوّلده‌ده (هاران وناخور) اسملی ایکی اوغلی بار ایدی . (ابراهیم) اوچنچی اوغلی بولدی . ابراهیم اوسدی زوریکت بولدی . آزرپوت یاصاو ایله‌ده کسب قیلور ایدی . آغاچدن تورلی پوتلر یاصاب صاتار ایدی . ابراهیم اول پوتلرنی هیچ تعظیم قیلماس ایدی ، دائما آنلرنی خورلاب تخفیف قیلوب سویلر ایدی . بو اشکه آزرنڭ بیك کیفی کیتار ایدی . همان اوغلینی وعظ ونصیحت قیلوب باغار ایدی . لکن ابراهیم عم آتاسینه همان بحث قیلور ایدی : « اتکایم ، نی اوچون قولاقسز ، کوزسز ، جانسز ، وهیچ بر فائده‌سز نرسه‌لرگه طابناسز ؟ آنلردن نی فائده امید ایته‌سز ؟ آنلرنڭ هیچ برفائده‌لری ده ، ضررلریده یوق توگلمی ؟ » دیبور ایدی . آزر : « اوغلم زینهار آنداق کفر سوزلرنی سویلی کورمه انصافغه کیل » دیبور ایدی . بر کون آزر ابراهیم عم نی بازارغه پوتلر صاتارغه چغاردی . ابراهیم عم آتاسینڭ سوزینی طڭلادی . بازارغه پوتلرنی آلوب چغوب کیتدی . لکن بازارغه چقغاچ پوتلرنی بیك تحقیر قیلدی : آنلرنڭ موینلرینه بررجب تاقدی ، بازاراچنده سویراب یوردی ، جانی ده یوق ، کوزی ده یوق ، قولاغیده یوق ، هیچ بر فائده‌سی ده یوق ، وهیچ بر ضرری ده یوق ، بر نرسه‌صاتامن ، کمگه کیراك ؟ صاتوب آلگز ؟ » دیبوب قچقروب یورور ایدی . بایناق یورگاچ صو بوینه آلوب توشدی ، صو اچگز دیبوب باشلرینی صوغه طغوب پوتلرنی صوغاردی . بازارداغی خلق بو اشنی کوروب بیك قورقدیلر . هم ابراهیم عم گه بیك آچولاندیلر . لکن زور کشینڭ اوغلی بولو سببلی قینی آلمادیلر . هر قایوسی « تیلرگان ایکان ، دیوانه بولغان ایکان » دیدیلر . آزرمونی ایشتوب بیك خورلاندی . اوغلینه بیك آچووی قابادی . پس ابراهیم عم نی اویندن قووب چغاردی . شوندن صوڭ ابراهیم آتاسندن باشقه طورا باشلادی . اول زمانلرده آناسی ده وفات بولمش ایدی . بر زمان ابراهیم علیه‌السلام گه پیغمبرلك کیلدی . الله تعالی آگااون صحیفه کتاب یوللادی ، خلقنی پوتلرغه طابنودن هم نمرودنی تگری دیبوب اعتقاد قیلودن

Из фондов Российской Национальной библиотеки

لمبیوب حق دینگه دعوت قیلورغه بویوردی . پس ابراهیم عم خلقنی دین وایمانغه دعوت قیلا باشلادی . آتاسینی هم کوب وعظ قیلدی . لکن کوب قبول اینکان کشی بولمادی . هر قایوسی دیوانه غه صایدیلر . سوزینی طڭلاغان کشی ده بولمادی . فقط ابراهیم عم نڭ قرداشی (هاران) نڭ اوغلی لوط ایمان کیتروب آنڭ سوزلرینڭ حقلغینی آڭلاب همان آڭار ایباروب یوری طورغان بولدی . اول اوزیده نمرودنڭ نگری توگللگینی اوّلدن ده بلوب یورور ایدی . هیچ پوتلرغه ده طابنماس ایدی .

برزمان ابراهیم عم نڭ آتاسی آزر وفات بولدی (۱) وفاتندن مقدم اوغلینڭ پیغمبرلگینه اشانوب پوتلرغه طابنودن قایتمقلغی والله تعالی گه ایمان کیترمکلگی ده روایت قیلنمقده در . ابراهیم عم یالغوز قالدی . همان خلقنی دینگه اونداب یورور ایدی . بر کون بابل شهرینڭ بر بیرامی بولدی : بوتون شهر خلقی قرغه میدانغه چقوب کیتدیلر . ابراهیم عم نی ده میدانغه چاقردیلر ؛ لکن اول چقمادی « کیفم یوق مین چقا آلمیم » دیدی . بوتون شهر خلقی چقوب بتکاچ ابراهیم عم (پوتخانه) غه باردی . قاراولچیلرده قرغه چقوب کیتمش ایدیلر . برحیله ایله ایشگینی آچوب پوتخانه غه کردی . کچکنه پوتلرنڭ هر قایوسینی قردی واتدی ، آراده بر زورراغینه نیمادی ، آنڭ موینینه بر بالته آسوب قویدی ده ، ایشگینی بیکلب چقوب کیتدی . برزمان کافرلر جییندن قایتقاچ پوتخانه گه کیلدیلر ، کوردیلرکه پوتلر واتلغانلر . هرقایوسی بیک قورقشدیلر ، «بو نی علامتی ایکان» دیدیلر . کم واتدی ایکان دیو صوراشترا باشلادیلر . هرکم ابراهیم عم گه صلتادی . البته شول واتقاندر . باشقه کشی موندای گناه اشنی قیلا آلماس دیدیلر . پوتخانه غه بیک کوب خلق جییلمش ایدی . ابراهیم عم نی چاقردیلر ، پوتلرنی کورساتوب بونلرنی کم واتدی ایکان ؟ دیدیلر . ابراهیم عم : « آنی نیک میندن صوریسز ؟ بو اشنی آنه شول زورراغی قیلمادی میکان » دیدی : « آنلردن نیچک صورایق ؟ آنلر سویلاشه بلمیلر ایچ ! » دیدیلر . ابراهیم عم « اویله ایسه آندای سویلاشه بلمی طورغان نرسه لرگه نیک طابناسز ؟ آنلرنڭ قولندن هیچ بر فایده وهیچ برضرر کیلمی له باصا» دیدی . ودخی « سز اوزگزده خور بوتلرگزده خور دیبوب» بارچه سینی

(۱) بعض روایتده ابراهیم عم نڭ آتاسی آزر اوغلی ایله برابر حارانغه کوچوب آنده وفات بولمشدر .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

بیك قاتی سوكدی . خلقنڭ آچووی بیك قاباردی . پوتلرنی واتوچی ابراهیم
ایكانلیگنده هیچ شبهه‌لری قالمادی . خدا صاقلادی ، شول مجلسده ابراهیم عمنی
قینارغه باطرچیلق قیلا آلمادیلر . شوندن صوڭ نمرودغه خبر بیردیلر ، ابراهیم
عم نڭ نیلر قیلغانینی ونیلر سویلاگانینی بر بر بیان قیلدیلر . پس نمرود
ابراهیم عمنی اوزحضورینه چاقرتدی . ابراهیم عم نمرودنڭ دیوانینه باردی .
نمرود قارشیسنه کیلگان کشی اوّل نمرودغه سجده قیلور ایدی . ابراهیم عم
هیچ سجده قیلمادی . برده قورقمیچه طوب طوریغنه قارشیسنه باروب طوقتادی .
نمرودنڭ بیك آچووی کیلدی : «نیك سجده قیلمیسڭ ؟ » دیدی . ابراهیم
ایتدی : « تڭریدن باشقه نرسه‌گه سجده قیلو درست توگل » دیدی . نمرود
ایتدی: «نیك سین مینی تڭری دییوب بلمیسك می نی ؟» دیدی . ابراهیم ایتدی :
« البته سینی تڭری دییوب بلمیمن ، سینی بر پادشاه دییوب کنه بله من »
دیدی نمرود «سینڭ تڭرك کم صوڭ ؟ » دیدی ابراهیم ایتدی : « مینم
تڭرم بیرنی وکوکلرنی سینی ومینی هم‌بارچه مخلوقاتنی یاراتقوچی الله تعالی در »
دیدی . نمرود ایتدی : « سین نی اوچون مینی تڭری دییوب اعتقاد
قیلمیسڭ ؟ مینده نی کیمچیلك طاباسڭ ؟ » دیدی ؛ ابراهیم عم ایتدی :
«مینم تڭرم قویاشنی مشرق طرفندن چقاروب مغرب طرفینه طابا کیتره‌در . اگرده
تڭری سین بولسه‌ڭ ، قویاشنی مغرب طرفندن مشرق طرفینه طابا کیتر »
دیدی . نمرود قپ قزل بولدی ، نی جواب بیرورگه‌ده بلمیچه عاجز قالدی .
مجلسده طڭلاب طوروچی کشیلردن بیك اویالدی . ابراهیم عم‌گه بیك آچووی
کیلدی « طوتڭز شونی حبسخانه‌گه یابڭز ، بیك قاتی عذاب ایله جزا قیلورمز »
دیدی . ابراهیم عمنی طوتوب حبسخانه‌گه جاوب قویدیلر . اوشبو واقعه خلق
آراسنده بیك مشهور بولدی . کوب کشی ابراهیم عم نڭ سوزلرینی معقول
کوروب سویله‌دیلر . خلق آراسنده شوندای سوزلر بارلغینی ایشتوب نمرود
ابراهیم عم‌گه طاغی ده آچولاندی . « ابراهیم نی اولترمیچه چاره یوق ، اگرده اول
سلامت قالسه ، خلق آراسنده مینم تڭریلگم قالماس . بوتون خلقنی آزدروب
بترور » دییوب نمرود بیك اویلانور ایدی . برکون نمرود وزیرلرینی جیدی ،
ابراهیم نی نی ایله جزا قیلا لایق ایکان دییوب کیگاش قیلدی . کیگاشه طورغاچ هر
قایوسی اوتقه یاندرونی معقول کوردیلر ، پس شوندن صوڭ قرغه بر میدان
بیرگه برزور چوقور حاضرلدیلر ، اطرافینه طاش قویما طوتدیلر ، بیك کوب

Из фондов Российской национальной библиотеки

آغاچ جیبوب شول چوقورغه طوتوردیلر . هم اول آغاچلرغه بیك كوب كوكرت ونفت مایلری سیبدیلر . اوت یاقدیلر . اوت بیك قاتی یاندی ، حتی كه یانینه كیلورحالده قالمادی . نمرود گویا اوزنچه جهنم یاصادی ، اوزینه خلاف كشینی جهنمینه آتمقچی بولدی . اوت قزدی ، لكن ابراهیم عم نی نیچك اینوب اوتقه صالورغه بلمدیلر ، چونكه اوت بیك قاتی قزمش ایدی ، هیچ آنگا یاقن كیلوممكن توگل ایدی . شول آراده ابلیس لعین نمرود یانینه كیلوب « اوتنك یانینه بارمیچه ابراهیم عم نی براقدن اوتقه آتارغه بر قورال یاصارغه كیراك » دیدی . شول قورالنی یاصادیلر . ابلیس اویراتوب طوردی . قورال تمام بولدی . شول قورال ایله اوّل بر زور طاشنی اوتقه آتوب قارادیلر . طاش آتلوب كیتدی ، طوب طوغری اوتنك اورتاسینه باروب توشدی . نمرود قورالنی بیك یاراتدی . اول قورالغه (منجنیق) دیبلور . اوّل زمانده صوغشلرده ده استعمال قیلنمشدر .

بر كون تعیین قیلندی شول كون ابراهیم عم نی اوتقه آتاچق بولدیلر . تعیین قیلنغان كون كیلوب یتدی . میدانغه بیك كوب خلق جیبلدی . نمرود اوزی ده قارارغه چقدی . اوزی قاراب طورور اوچون بریرگه بر بییك مناره حاضرلنمش ایدی ، شونده منوب قاراب طوردی . ابراهیم عم نك آیاقلرینی بغاولاب میدانغه كیتردیلر ، اوزینه بولاچق جزانی كورسندیلر . لكن اول هیچ قورقمادی واصلا قاوشامادی . « اگرده آتا بابالرمزدن قالغان عزیز پوتلرمزغه طابنسه گ وهم نمرود نی بیر تگریسی دیبوب بلوب آنگا سجده قیلسه گ ، اوشبو عذابدن قوتلورسگ » دیدیلر . ابراهیم عم : « هرنی قیلسه گز قیلگز . مین الله تعالی نك امرندن چقمام » دیدی . ابراهیم عم نك آیاقلرینی ده قوللرینی ده قسوب باغلادیلر ، منجنیق سیرتمه سینه قویدیلر . آنار ساعت یاقنلاشدی . بیك كوب خلق قزغانشوب یغلاشه باشلادیلر . یبرده وگوكلرده بولغان فرشته لرده بیك قزغاندیلر ؛ هر قایوسی ای الله ابراهیم عم نی خلاص قیل دیو دعاقیلا باشلادیلر . ابراهیم عم اوزی هیچ قورقواثری بلگرتمدی ، خلاص برلووینی تلاب هیچ بر دعاده قیلمادی . منجنیقنك چغرلرینی بورا باشلادیلر . شول زمان جبرائیل فرشته كیلوب ییتدی : « نی اوچون خلاص بولووگنی تلاب الله تعالی گه دعا وتضرع قیلمیسنگ ؟ دعا قیلسه گ ، البته الله تعالی سینی بو عذابدن قوتقارور ایدی » دیدی . ابراهیم عم ایتدی : « الله تعالی

مینم حالمنی اوزی کوره در ، مینم حقلق طرفنده ایکانلگمنی اوزی بله در . مینم دعاقیلوویمه هیچ حاجت یوقدر ، الله تعالی اوزی بویوردی ، مین قیلدم هم الله تعالی بویورغانچه خلقنی حق دینگه دعوت قیلدم ، شول سببلی بو بلاگه مبتلی بولدم ، اگرده مینم اوتقه یانووم الله تعالی نگ مرادی بولسه ، بیك یاخشی مین سوینوب یانایم ، البته الله تعالی اراده قیلغان اشدن قوتلوب بولماس . اگرده مینی اوتده هلاك قیلمق مرادی بولماسه ، نی قیلسه ده قیلور ، هرنیچک بولسه ده ، قوتقارور ، مین الله تعالی گه کامل توکل قیلغانمن » دیدی . شول آراده منجنیقنی آتوب ییباردیلر . ابراهیم عم هوادن آتلوب اوتقه طابا کیتدی . شول زمان بوتون خلق قچقرشوب یغلاشه باشلادیلر . ییرده تتری باشلادی . ابراهیم عم توشوب بیتکانچی الله تعالی اوت یانغان ییرنگ اورتالغینی صالقنچه هوالی بر باغچه کبی ایتمش ایدی . ابراهیم عم گوزل بر باغچه غه باروب توشدی . شول ساعت جبرائیل عم کیلوب ابراهیم عم نگ آیاغینی قولنی چیشدی . ابراهیم عم اوزینگ خلاص بولغانلغینی کوروب الله تعالی گه بیك شکرانه قیلدی . اوزینه ضرر ایرشماوینه بیك تعجب ایتدی . میداندغی خلق ایمدی جانوب بتکاندر دیوب طارالشوب اویلرینه قایتوب کیتدیلر . ابراهیم عم نگ سلامت قالووینی هیچ احتمال طوتمادیلر .

برایکی کوندن صوگ اوت سوندی . بیك عجیبدرکه نمرود ، (ابراهیم سلامتدر) دیوب همان شبهه لنور ایدی . مذکور مناره غه منوب ینه قارادی ; قاراسه ، کوردیکه اوت یاغلغان اوروننگ اورتالغی گوزل بر باغچه بولمش . ابراهیم عم راحتلنوب باغچه ده یاتادر ، بونی کوروب بیك عجبکه قالدی ، ابراهیم عم نگ حق پیغمبرلگنده هیچ شبهه سی قالمادی . خدمتکارلرینه قوشدی . اوت یانغان ییرنگ ایشگینی آچدیلر ، ابراهیم عم گه چغارغه یول حاضرلدیلر . ابراهیم عم سلامت چقدی . هیچ بر ییرینه اوت اثری تیمه مش ایدی . نمرود مناره سندن توشوب بیك تعظیم ایله ابراهیم عم نی قارشی آلدی « زینهار مینم گناهمنی عفو قیل عیب مینده » دیدی . ودخی ایتدی : « یا ابراهیم ، ربگگه دعا قیل ، مینم گناهمنی عفو ایتسون . آگاه یاقنلق حاصل ایتمك اوچون نرسه قربان قیلایم ؟ » دیدی . ابراهیم ایتدی : « هیچ بر قربان لازم توگل ، باری مینم دینمنی قبول ایتوب مسلمان بول . اوزگنی تگری دیب یورمه . الله تعالی گه ایمان کیتر » دیدی . بو سوزنی ایشتکاچ نمرود بیك اویغه قالدی . بر کون وزیرلرینی

Из фондов Российской национальной библиотеки

بیبوب کیگاش قیلدی ؛ ابراهیم شولای دیبوب ایته‌درنی قیلایق ؟ دیدی . وزیرلر بنک کوبسی قبول کورمدیلر . آراده بر اوصالراغی بار ایدی که آنك ابراهیم عم‌گه قرداشلگی ده بار ایدی ، اول ایتدی : « ابراهیم نك اونقه یانماوینه ایسگز گیتماسون بزنك نسلدن بولغان کشیلرنك هیچ برسی اوتقه یانماسلر . چونکه بزنك اوّلگی بابالرمز اوتغه طابنغانلر . شونك اوچون بزنك نسلنی اوت یاندرمیدر » دیدی . آراده ابراهیم عم گه ایمان کیترگان کشیلرده بار ایدی . آنلر ایتدیلر : « اویله ایسه سینی ده اوتقه صالوب قارایق ؛ سزنك نسلگز اوتقه یانمی طورغان بولسه سینده یانماسسگ » دیدیلر . پس اول وزیرنك قوتی چقدی . هیچ بر جواب بیره آلمیچه اویالوب قالدی . مجلس شول کوینچه طارالدی . نمرود هنوز بالفعل مسلمان بولمادی . اوشبو واقعه دن صوڭ بایتاق کشی بتلرغه طابنونی طاشلادیلر . کوب کشی نمرودنك تگری توگللگینی ده بلدی . برنیچه کشی ابراهیم عم‌گه تابع بولوب تمام مسلمان بولدیلر . بابلدن باشقه بر شهرده (ساره) اسملی بر گوزل قزبار ایدی ، اوزی بیك مشهور ومعتبر کشینك قزی ایدی ، ابراهیم عم‌نك معجزه‌لرینی ایشتکاچ آنی کوره کیلدی . کورگاچ‌ده ابراهیم عم‌گه عاشق بولدی . شول وقتده ایمان کیتروب مسلمان بولدی . شوندن صوڭ ابراهیم عـم ساره نی نکاح قیلوب اوزینه خاتون ایتدی . برگه طوراده باشلادیلر . بابل اهالیسی ابراهیم عم‌نك معجزه‌لرینه تعجب ایتوب آنك حقیقی پیغمبرلگینه اشانوب سویلاشه باشلادیلر . اگرده ابراهیم عم بر نیچه یل بابل شهرنده طورسه بیك کوب کشی مسلمان بولوب ابراهیم عم‌گه تابع بولاچغی بیك ظاهر ایدی . نمرود بونی سیزار ایدی ، « بولای بولسه ، بارابارا مینم زورلغم کیتار » دیبوب همان خوفلنور ایدی ، ابراهیم عم‌نك پیغمبرلگینه اینانسه ده ، حسدی ودشمانلغی بتمس ، بلکه همان آرتور ایدی . ابراهیم عم‌دن نیچك ایتوب آچو آلورغه بلمس ایدی . ابراهیم عم‌گه بر بر ضرر قیلورغه ده قورقور ایدی . چونکه ینه بر معجزه سی ظاهر بولورده خلق ینه آنك طرفینه آوشوریا که بالکلیه اوزمنی هلاك قیلور دیبوب گمان قیلور ایدی . بوتون شهر خلقی ابراهیم عم‌نك بر تگریسی بارلغینه مسلم بولدی ، اوتدن حفظ قیلوچی ابراهیم نك اوز تگریسی دیبوب اعتقاد قیلور ایدیلر . نمرود اوزی ده ابراهیم عم‌نك بر تگریسی بارلغینی بلدی ، شویله ایسه ده اوزی ده تگری اسمینی طاشلاسی کیلمدی . بوتون عالمنك

Из фондов Российской Национальной библиотеки

تگریلگینی دعوا قیلسه ، خلق اشانماسلغینی سیزدی . پس خلقغه اوزینی ییر تگریسی ایتوب کورسته باشلادی . اوزی ده ابراهیم عم‌نك تگریسینی کوك تگریسی دییوب اعتقاد قیلدی .

نمرود اوز اویی ایله گویا کوك تگریسنه دشمان بولدی . بر کون آنی هلاك ایتوب اوزی یالغوز قالو اوییننه کیلدی . پس باشی کوککه یيتارلك بیك بییك بر مناره یاساتقچی بولدی . اول مناره تمام بولغاچ ، آنك باشینه منوب ، کوك تگریسنه بر اش قیلورمن دییوب فرض قیلدی . پس بوتون مملکتی خلقینی خذمتکه قوشدی . بیك کوب اشچیلر جیبلدیلر ، بر اورونغه بیك بییك بر مناره یاسارغه طوتندیلر . بر نیچه یللر اشلادیلر . مناره نی بایتاق یوغاری منگردیلر .

نمرود مناره اشلاتوب شغللانگان زمانده ، حضرت ابراهیم الله تعالی‌نك الهامی بونیچه اوزینه ایمان کیترگان کمسه‌لر ایله حاران شهرینه بارمق نیتی ایله یولغه چقدی . حاران شهری بابلدن شمال غربی طرفنده (الجزیره) یعنی مابین النهرین اچنده‌ایدی . ابراهیم عم بابلدن چقغاندن صوگ الله تعالی نمرودنك اشلاوچیلرینك تللرینی اوتندردی . بر برسینك مرادلرینی آگلاشا آلمیچه اشلرندن طوقتادیلر . بر بیك قاتی یاغمورلی وباشنلی کونده مناره‌نی یاشن صوغوب خراب ایتدی . نمرودنك بیك آچووی کیلدی ، ابراهیم‌نك تگریسینی آتوب اوتورایم دییوب کوککه بیك کوب اوق آتدی . خدا تعالی‌نك حکمتی ایله بر اوغی قانغه بویالوب توشدی . پس نمرود کوك تگریسنی اوتوردم دییوب بلدی . ایمدی ابراهیم‌نك تگریسی اولدی . ابراهیم عم‌نی قیلسه‌ق‌ده ، خوفی یوق دییوب ابراهیم عم نك آرتندن قووب طوتارغه عسکر چغاردی . اول عسکرگه قارشی الله تعالی بر تورلی قاراچبن ییباردی . شول چبنلر عسکرنی طوقتادیلر . بورنلرندن قولاقلرندن کروب هلاك قیلدیلر . بعضیلری نمرودغه‌ده کیلدیلر . برسی نمرودنك‌ده بورنینه کروب میینه کیتدی . نمرود شول چبن زحمتی ایله بر نیچه یللر خسته‌بولدی . آخرنده شول سبب ایله وفات‌بولدی .

ابراهیم عم نك هاران اسملی قرداشی بابلده وفات بولوب لوط اسملی اوغلی قالمش ایدی . ابراهیم عم حاران سفرینه چقغانده

(ل ۷) نچی یاشنده ایدی . تاریخ هبوطینك (۳۳۹۸) نچی سنه سی ایدی . ابراهیم عم گه وقرداشی ناخور وآننك خاتونی واولگان قرداشی هاران‌نك اوغلی (لوط) وهم خاتونی ساره‌ده ودخی آنلردن باشقه ینه بر نیچه کشی ایباروب چقمش ایدیلر . بعض کتابلرده ابراهیم عم نك آتاسی بو وقتلرده‌ده سلامت بولوب اوغلینك پیغمبرلگینه ایمان کیترمکلگی وآننك ایله برگه‌هارانغه هجرت قیلمقلغی روایت قیلنمقده‌در . اول روایتکه نظرا آزرحاراننك وفات بولمشدر . حاران شهرنده آچلق بولوسببلی ابراهیم عم وحضرت لوط (کنعان) (۱) یورتینه هجرت قیلدیلر . قرداشی ناخور حاراننده قالدی . کنعاننده ینه آچلق بولوسببلی ابراهیم عم آنده‌ده کوب طورا آلمادی . خاتونی ساره ایله برگه مصرطرفینه کیتدی . حضرت لوط کنعاننده قالدی . اول زماننك مصر طرفنده جرار اسملی بیرده ابیمالك اسملی بیك ظالم بر پادشاه بار ایدی ، بیك زناچی قباحت کشی ایدی . قایده بر گوزل خاتون بارلغینی ایشتسه ، شونی اوزینه آلدروب برنیچه کون اوزیاننده طوتار ایدی . شول اش اوچون تعیین قیلنغان کشیلری ده بار ایدی که ، قایده گوزل خاتون کورسه‌لر ، پادشاهغه کیلوب خبر بیرور ایدیلر . ابراهیم عم خاتونی ساره ایله مصرغه باروب کردیلر . شول ساعت پادشاهنك کشیلری ساره‌نی کوروب پادشاهغه خبر بیردیلر . پادشاه هرایکیسینی چاقرتدی . پس ساره‌نی کورگاچ ده عاشق بولدی ، ابراهیم عم گه ایتدی ، بو خاتوننی میگا رخصت قیل . هر ایکگزگه بیك کوب مال بیرورمن دیدی . ابراهیم عم ده ساره ده البته هیچ قبول ایتمدیلر . زانی پادشاه چدی آلمادی ، ساره‌گه قولینی صوزوب قولندن طوتمقچی بولدی . قولی تیبار تیماس آراده پادشاهنك سرایی تترری باشلادی ، هم شول ساعت قولینی فالج زحمتی صوقدی : قولی قوروب قاتوب جانسز بولوب قالدی . پس پادشاه بیك قورقدی ، مسافرلرنك ابزگی کشیلردن ایکانلگینی بلدی ، شول ساعت توبه‌گه کیلدی . هرایکیسینه یالواردی : « زینهار مینم قباحتلگمنی عفو قیلگز وقولمنك سلامتلنووینه دعا قیلگز . مین سزگه بیك کوب هدیه‌لر بیرورمن هیچ بر ضرر تیبرمم » دیدی . ابراهیم عم دعا قیلدی . پادشاهنك قولی

(۱) (کنعان) آق دیگز بوینده مشرق طرفنده اردن یاکه وادی الشریعه یلغه سینك مغرب طرفنده حاضرده (فلسطین) دیبوب آتالا طورغان بیردر . (قدس شریف یعنی یورسلیم) شهری شول بیرده‌در .

Из фондов Российской национальной библиотеки

سلامتلندی . پادشاه بیك شاد بولدی ، ابراهیم ایله ساره گه بیك کوب مال بیردی ، ساره نڭ اوزینه خدمت اوچون (هاجر) اسملی بر خدمتکار جاریه ده بیردی ، پس هر ایکیسی جراردن بیك کوب مال ایله بایوب چقدیلر ، ینه کنعان دیارینه (قدس شریف) یعنی (یورسلیم) شهرندن قبله طرفنده (حبرون) وخلیل الرحمن شهری اورنینه مامری صحراسینه کیلوب ترکلك قیلا باشلادیلر . کنعانده حضرت لوطنڭ ده حیوانلری کوبایمش ایدی . ابراهیم عم مصر طرفندن قایتقاچ حیوانلریمه طارلق بولماسون دییوب حضرت لوط مشرق طرفینه (اردن یاکه شریعه) صووی بوینده (سدوم) شهرینه کیتدی · ابراهیم عم بیك کوب حیوان آسرادی ، ایگن ایکتره باشلادی ، برنیچه زماندن صوڭ بیك بایدی . کنعان خلقی ابراهیم علیه السلامنی (عبری) دییوب آتادیلر . عبری کوچوب کیلگان کشی دیمکدر . یهودیلرگه (عبری ویبری) دییلمکلگی شوندن قالمشدر . چونکه یهودیلر ابراهیم عم نسلندندرلر .

کنعان خلقی پوتلرغه طابنور ایدیلر ، حق دینینی بلمس ایدیلر ، ابراهیم عم آنلرنی حق دینگه دعوت قیلدی . کوب کشی ایمان کیتروب تابع بولدیلر .

حضرت ابراهیم عم کنعان دیارنده بولغان فقیر ومسکینلرگه بیك کوب انعام واحسان قیلور ایدی ، هرزمان آش حاضرلب فقرانی قوناقغه چاقرور ایدی ، هم آنلرغه ایمان وعبادت اوگراتور ایدی . اول زمانغه قدر خلق آراسنده بر برسینی قوناق ایتو هیچ یوق ایدی ، هرکم اوزی طابقان آزغینی اوزی آشاب طورمش ایدیلر . ایك اوّل قوناق چاقروب (ضیافت) قیلونی ابراهیم قیلدی . حتی ابراهیم عم قوناقنی شول قدر یارانور ایدیکه ممکن قدر هیچ برطعامنی بر قوناقسز آشاماسقه طرشور ایدی . ابراهیم وساره هر ایکیسی دولتلرندن وراحتلکلرندن بیك راضی ایدیلر · لکن بالا چاغالری یوق ایدی ، شونك اوچون بزگه کم وارث بولور ایکان دییوب بیك خفالانور ایدیلر . ابراهیم عم بالاسی بولوغه بیك هوس قیلوندن «اگرده اوغلم بولا قالسه ، شونی الله تعالی رضالغی اوچون قربان قیلور ایدم » دییوب نذر ایتوب ده طاشلادی . ساره نڭ بیك بالالی بولاسی کیله در ایدی ، لکن (کورم) عادتی طوقتالمش ایدی . اوزینك بالاسی بولودن تمام امیدی کیسلمش ایدی . ساره ابراهیم عم نك بالا آرزو قیلغانلغینی بیك بلور ایدی ، شول جهتدن ابراهیم عم نی بیك قزغانور ایدی . ایمدی اوزمدن بالا بولو احتمالی

Из фондов Российской Национальной библиотеки

یوق ایرم بالاسز بولوب قالماسون ، دییوب مصرطرفندن قایتوب اون یـل طورغاچ ابراهیم عهم‌گه معلوم هاجر اسملی جاریه سینی هبه قیلدی ، یعنی کچی خانون ایتوب طوتارغه رخصت قیلدی ٠ ابراهیم عهم ده بوفکر بار ایدی . لکن هیچ ساره گه ایتورگه قیمیدر ایدی . بس اویالـور اویالماس ساره‌نـك هبه سینی قبول ایتدی . وقت وقت هاجر ایله کورشکالی‌ده باشلادی : هاجرده گوزل بر قز ایدی . بریل چاماسی وقت کیچدی . (٣٤١٠) نچـی تاریخ هبوطیده حضرت هاجر بر ایر بالا طوغدردی . (اسماعیل) (١) دیو اسم قویدیلر . بیك گوزل بالا ایدی . ماڭلایندن بر نور بالقوب طورور ایدی . اوّلده اول نور ابراهیم عهم ده ایدی ، صوڭره حضرت اسماعیل گه کوچدی . اول نور نبیمز « محمد صلی الله علیه وسلم » نك نوری ایدی ؛ محمد عهم اوشبو حضرت اسماعیل نسلندندر ، ابراهیم عهم بالاسی بولوغه بیك شاد بولـدی . همان قولینه آلوب اوغلینی سویار ایدی . شول زمانلرده الله تعالی ابراهیم عهم گه اوزینی واوغلینی وباشقه مسلمانلرنی (ختنه) قیلورغه یعنی (سنتلی) قیلورغه بویوردی ، هم بوندن صوڭـره طـوغان هر بر ایـر بالانی کچکنـه وقتنده اوق (ختنـه) قیلـوچیلقنی امـر ایتدی . ساره بیـك خفاغـه قالدی . هاجـرنی واسماعیلنی حسد قیلا باشلادی . ابراهیم عـه م ده گی نـور اسماعیل گه کـوچکانلـگینی بلـگاچ پیغمبرلك نوری هاجرنسلینه کیتدی دییوب ساره بیك مغموم بولدی . ابراهیم عهم اسماعیلنی قولینه آلوب سویگان صایون حسدی آرتور ایدی . بوراگینه چدی آلمیچه ، هاجرنی خور قیلایم آچووم باصلسون دییوب قولاقلرنی تیشدی . بس هاجـر (حلقه) یعنی آلقه کییه باشلادی . آلقه بیك کیلشوب کیتدی . هاجر طاغیده گوزللندی . آخری یوراگینه چدی آلمادی ، ابراهیم عهم گه یالندی یالواردی : « زینهار هاجر ایله اسماعیل نی بویرده طوتما ، برچیت ییرگه ایلتوب طاشلا ؛ یوقسه مینم چدارحالم یوق » دیدی . ابراهیم عـهم نی قیلـورغه بلمدی هاجرنی ده یاراتـور ایدی . عمر ایتـکان حلیله سی بولغانلقدن ساره نی ده رعایه قیلاسی کیلور ایدی ، اسماعیل نی ده بیك قزغانور ایدی ؛ شول زمان جبرائیل فرشته کیلدی . الله تعالی دن (وحی) کیتردی : « الله تعالی ساره نی ایتسه شونی قیلسون » دیو بویردی دیدی . بس ابراهیم

---

(١) اسماعیل عبرانیچه (مطیع الله) یعنی الله گه اطاعت قیلوچی دیمکدر .

Из фондов Российской национальной библиотеки

عم « البته موندە بر سر وحکمت باردر » دیبوب سارەنك سوزینی قبول ایتدی . شول ساعت هاجر ایله اسماعیلنی سفرگه آلوب چقدی ، یورتلرندن چقدیلر . ابراهیم عم قای طرفه آلوب بارورغەدە بلمدی . پس جبرائیل فرشته ینه کیلوب آنلرنی عربستانغه مکه مکرمه اورنینه آلوب کیتدی . تیز باروب یتدیلر . اول زمانده مکه اورننده هیچ برخلق یوق ایدی . اطرافی طاولق وطاشلق ییر ایدی ، صو یوق ایدی . آزماز خرما آغاچلری غنه بار ایدی . آدم عم ایله شیث عم بنا قیلغان کعبه طوفان وقتنده غائب بولمش ایدی . اورننده ، نیگز طاشلری اوستنده بر قزل توبه گنه بار ایدی . پس ابراهیم عم هاجر ایله حضرت اسماعیلنی شول توبه یانینه کیتردی ، آشارلرینه بر آز آزق هم بر آز صو بیروب طاشلاب کیته باشلادی . هاجر بو اشکه بیك تعجب ایتدی ، اوّلده بوتونلای طاشلاب قالدرور دیبوب فکر قیلمیدر ایدی ، ابراهیم عم کیتارگه حاضرلنگانلگینی سیزوب قچقروب یغلی باشلادی ، ابراهیم عم نك ایتاگینه یابشوب ایتدی : « بو اشکه نی سبب ? نیك بوقدر شفقتسزلك قیلاسك ? بز موندە نی قیلورمز ?» دیدی . ابراهیم عم ده یغلادی ، نی جواب بیرورگه بلمیچه بر آز طوردی آخرنده : « میگا اوبکالامه حلالم ، الله تعالی نك امری شویله بولدی » دیدی . پس هاجر بو سوزنی ایشتکاچ یغلاودن طوقتادی ، « الله تعالی نك امری بولسه ، بز راضیمز . البته الله تعالی بزنی طاشلاماس دیدی » . ابراهیم عم الله تعالی گه طابشروب کیته باشلادی . کیتار آلدندن الله تعالی گه بیك کوب مناجات قیلدی : « یاربم مین اوشبو بالامنی آشلقسز ایگونلکسز ییرگه طاشلاب کیته‌من . بو ییرنی بر مبارك وامین بر شهر قیلسه‌گ ایدی وبو شهرنك خلقینی تورلی ییمشلر ایله رزقلندرسه‌گ ایدی . واشبو ییرگه خلقنی میل قیلدرسه‌گ ایدی » دیدی . شول زمان الله تعالی ابراهیم عم نك قلبینه اوشبو ییرده بر مبارك شهر بولاچغینی واوغلی اسماعیلگه هیچ بر ضرر ایرشمسلگینی واسماعیل عم نك بیك زور نسلی بولاچغینی وحی ایله معلوم قیلمش ایدی .

ابراهیم عم کنعانغه کیتدی . هاجر ایله اسماعیل بر برسینه قاراشوب یغلاشوب قالدیلر . اول زمان حضرت اسماعیل اون ایکی یاشلك بر بالا ایدی . بر نیچه کون شول ییرده طوردیلر آزقلری ده صولری ده بتدی . آشارغه خرما آغاچلرنده ییمش بار ایدی ، لکن اچارگه صو هیچ یوق ایدی . حضرت

اسماعیل بیك صوصادی صوصاغانلغندن تیلمروب تیلمروب یغلی باشلادی . هاجر اوزی چدامقچی ایدی ، لکن بالاسینی بیك قزغاندی ، الله تعالیگه بیك کوب مناجات قیلدی . اطرافده اوزوچی کاروان کورنمس میکان دییوب (صفا) ایله (مروه) طاولری اوستینه منوب قارار ایدی . الی برسینه الی برسینه مندی ، شونلرنك آراسنده یوکروب یوردی ، صفاغه دورت مرتبه مندی ، مروه گه اوچ مرتبه مندی . اسماعیل صوصاودن آیاقلرینی تیبه تیبه یغلاب طپرچنوب یاتور ایدی . پس هاجر بالام یانینه باروب قاریم دیو بالاسی یانینه کیلدی ، قاراسه کوردیکه بالاسینك آیاغی توبندن صو چغا باشلامش . جایلوب چینکه آغا باشلامش . صونی کورگاچ هاجر بیك سویندی ، تیز صونك ایلانه سینی بویه دی . بو صو گویا کیچکنه بر قویو کبی بولدی . هر ایکیسی اچدیلر صو بیك طاتلی ایدی . حاضرده مبارك (زمزم) صووی شول صودر . اول صو حاضرده کعبة الله دن (ل ١) آرشون چاماسنده چیتده رك مسجد حرام نك اچنده بر قویوده در . بر نیچه کونلر طوردیلر . هنوز هیچ بر کشی قارا کورنمدی . چونکه طاو طاش آراسی صوسز ییر بولو سببلی ، اول تیره گه هیچ بر کاروان کیلمس ایدی . بر نیچه زماندن صوك اطرافده یوروچی کاروان مکه طوغرسنده قوشلر یورگانینی کورگالی باشلادیلر . پس بر کاروان خلقی قوش بولغاچ احتمال صوده باردر دییوب طاو آراسینه صو ازلب تو شدیلر . کوردیلرکه طاولرنك اورطالغنده بر ییردن صو چقمش وصو یاننده بر خاتون ایله بر نورلی بالا اوطورادر . بونی کوروب بیك تعجب ایتدیلر . قویلرندن صو آلورغه حضرت هاجردن رخصت صورادیلر . هاجر رخصت بیردی . پس مسافرلر اوزلری ده اچدیلر تویه لرینی ده صوغاردیلر . بو ییرده صو بولووینه بیك شاد بولدیلر . اول دیارده یعنی عربستان ییرنده صو بیك قدرلیدر . هوا بیك اسسیدر . زور آغم صو هیچ یوق کبیدر ، هر ییرده قوملق طاشلق طاو صحرادر . بو ییرده اوّلده هیچ صو یوقلغینی مسافرلر بلور ایدیلر . بو صو هاجر ایله اسماعیل عم نك ایزگیلگی بر کننده چقغانلغینی بلدیلر . شونك اوچون بو صونی آنلرنقی دییوب بلدیلر ، هاجرنك رخصتندن باشقه هیچ صوغه یاقن کیلمدیلر . پس مسافرلر هاجر ایله اسماعیلگه آزقلر وکییملك هدیه لر بیروب اوز یوللرینه کیتدیلر . شوندن صوك بو ییرده صو چقغانلغی وصو یاننده بر ایزگی خاتون وبر نورلی بالا بارلغی عربستان خلقینه مشهور بولدی . اطرافدن خلقلر گیلوب مبارك طاتلی صونی

Из фондов Российской национальной библиотеки

اچوب زیارت قیلوب کیته باشلادیلر • (زمزم) صوی کوب آورولرغه شفابولور ایدی • کیلگان مسافرلر هاجر ایله اسماعیلگه تورلی هدیه‌لر کیترور ایدیلر • آنلر گویا شول طاو آراسینه پادشاه بولدیلر •

بر زماندن صوک ابراهیم عم هاجر ایله اسماعیل ، نی اشلاب یاتالر ایکان دیوب کورورگه کیلدی • آنلرنك دولتلرینی کوروب بیك سوینوب کیتدی • شوندن صوك هر یلده برر مرتبه ابراهیم عم تورلی هدیه‌لر آلوب کیلوب هاجر ایله اسماعیل نك حالینی بلشوب کیتار ایدی • اوزی همان ساره ایله کنعانده طورور ایدی • عربستانده (جرهم) قبیله‌سی دیگان بر قوم بار ایدی ، هاجر ایله اسماعیلگه ایك اوّل هدیه بیروب عربستانده آنلرنك حاللرینی مشهور قیلغان کشیارده شول قبیله دن ایدیلر • بارا طورغاچ اول قبیله مکه اورنینه کوچوب یورتلر صالورغه هاجردن رخصت صورادیلر • هاجر قبول ایتدی • پس کیلوب یورتلر بنا قیلوب بر آول یاصادیلر • ینه خلق جییلدی • بارا طورغاچ کچکنه بر شهر قدر بولدی که حاضرگی (مکهٔ مکرمه) شهری شول شهردر • اسماعیل عم شول شهرده اوسدی • ابراهیم عم نك تلی عبریچه ایدی اسماعیل عم جرهم قبیله سندن عربچه سویلرگه اوگراندی •

ابراهیم عم (۹۹) نچی یاشینه ساره (۸۹) نچی یاشینه یتدی • ساره بالاسی بولماوینه همان خفالانور ایدی ، ابراهیم عم نك هاجر ایله اسماعیل یانینه بارووینه ده اچی بیك پوشار ایدی ، ساره نك محزونلگینی سیزوب ابراهیم عم بیك قزغانور ایدی ، ساره دنده بر اوغلی بولمقلغینی آرزو قیلور ایدی • الله تعالی ساره گه ده بر اوغلان تقدیر قیلمش ایدی ، لکن یاشلکنده توگل قارتلغنده دنیاغه کیتره چك ایدی • تاریخ هبوطینك (۳۴۲۲) نچی سنه سنده لوط قومینی هلاك قیلمق اوچون الله تعالی جبرائیل ایله میکائیل علیهما السلامنی یبریوزینه یبباردی ، آنلرغه لوط قومی شهرلرینه بارشلی ابراهیم عم نی زیارت قیلوب ساره دن اسحاق اسملی بر اوغلی بولاچغینی خبر بیرورگه بویوردی • جبرائیل ومیکائیل عم کشی صورتینه کروب ابراهیم عم گه کیلدیلر ، ابراهیم عم آشاسی آشینی آشامیچه قوناق کوتوب طورور ایدی • قوناقلر کیلگاچ بیك شاد بولدی • مسافرلرینی بیك شادلانوب قبول ایتدی ، حضرت ساره گه آش حاضرلرگه قوشدی • ساره بیك سیمز براو ایتینی کباب ایتوب کیتردی • قوناقلر هیچ تناول قیلمادیلر • ابراهیم عم بیك تعجب ایتدی •

Из фондов Российской национальной библиотеки

بونلر نیندن این مسافرلر ایکان دیو بر آز اویغه قالدی . حتی تو سلری ده اوزگاروب کیتمش ایدی . فرشته لر ابراهیم عم نك قاو شاغانلغینی سیزدیلر ، آرتوق خفالانماسون دیوب اوزلرینك فرشته ایكانلکلرینی بلدردیلر . « قورقما بزلر الله تعالی نك ایلچیلریمز . الله تعالی دن سزگه (بشارت) یعنی (سوینچ) کیتردك : الله تعالی خاتونگز ساره دن سزگه (اسحاق) اسملی بر اوغلان بیره چك واول اسحاقدن (یعقوب) اسملی بر پیغمبر طوواچق ، اول یعقوب نسلی برمبارك نسل بولاچق » دیدیلر . ساره بو سوزلرنی طگلاب طورور ایدی . بیك سویونوب کولدی هم تعجب ایتوب : « اوزم قارچق بولدم ، ایرمده قارتایدی ، بزدن نیچك بالا بولور ایکان ؟ » دیدی . فرشته لر ایتدیلر : « الله تعالی نك امرینه تعجب ایتاسگ می نی ؟ » دیدیلر . ابراهیم عم ده ساره ده بو بشارتدن بیك شاد ومسرور بولدیلر . فرشته لر کیتارگه حاضرلندنلر . بزلر سدوم شهرلرینی یعنی لوط عم قومینی هلاك قیلورغه بارامز دیدیلر . بو خبرنی ایشتکاچ ابراهیم عم خفاغه قالدی ، لوط اوزیده برگه هلاك بولماس میکان دیوب بیك قایغردی . هر قایوسی هلاك بولاچقمی ؟ دیدی : فرشته لر ایتدیلر : هر قایوسی هلاك بولاچق ، مگر لوط عم وآنگا تابع بولغان کشیلرگنه خلاص بولاچق دیدیلر . پس ابراهیم عم نك بر آز کوگلی طنچلادی . فرشته لر باروب لوط عم نك قومینی هلاك قیلدیلر . قصه سینك تفصیلی نین کیله چکدر .

پس تاریخ هبوطینك (۳۴۲۲) نچی سنه سنده حضرت ساره حامل بولدی (۳۴۲۳) نچی سنه ده بر ایر بالا طوغدردی ، اسمینی (اسحاق) دیوب قوشدیلر . اول زمان حضرت اسماعیل (۱۳) نچی یاشنده ایدی . حضرت ابراهیم اوزی (۱۰۰) نچی یاشنده وحضرت ساره (۹۰) نچی یاشنده ایدیلر . هر ایکیسی بالالری بولوغه بیك شاد بولدیلر ، الله تعالی گه کوب شکرانه قیلدیلر . فقیر وفقراغه بیك کوب انعام واحسان قیلدیلر . یدنچی کوننده صوگ بالانی (ختنه) قیلوب سنت طوی یاصادیلر ، اوشبو سنت اوزوه حاضرده ده یهودیلر بالالرینی یدنچی کوننده ختنه قیلورلر . کنعان خلقی ساره نك بالا طابووینه بیك تعجب ایتدیلر . حتی آراده ایناناماغان کشیلرده کوب بولدی . کوبسی اوز بالالری توگلدر ، طابلدق بالادر دیشدیلر . لکن اسحاق بر ریل اوسکاچ شبهه لری قالمادی . چونکه حضرت اسحاق بعینه ابراهیم عم نك اوزی توسلی ایدی . « ابراهیم عم قصه سینك آخری لوط عم قصه سندن صوگره تمام ایدله چکدر . »

۸) لوط علیه السلام .

لوط علیه السلام هاران اوغلیدر ، هاران آزریعنی تاراخ اوغلیدرکه اول ابراهیم علیه السلام نك آتاسیدر . لوط عم تاریخ هبوطینك (۳۳۴۹) نچی سنه سنده بابل شهرنده دنیاغه کیلمشدر . لوط عم بابلده یکت وقتنده اوق ابراهیم عمگه تابع بولمش ایدی ، ابراهیم عم بابلدن حاران شهرینه هجرت قیلغان زماننده برگه ایباروب چقمش ایدی . حاران یورتنده قحطلق بولغاچ ابراهیم عم ایله حضرت لوط کنعان طرفینه کیتدیلر . کنعانده ینه آچلق بولدی . ابراهیم عم مصر طرفینه کیتدی . لوط عم کنعان ییرنده قالدی . ابراهیم عم مصر طرفندن بایوب ینه کنعانغه قایتدی . لوط عم نك ده حیوانلری کوب ایدی . ابراهیم عمگه طارلق قیلمایم دییوب اول مصر طرفندن قایتقاچ اردن صوی بوینده مؤتفکات اسملی شهرلرنك (سدوم) اسملیسینه کیتدی . (مؤتفکات) شهرلری (سدوم ، عموره ، صنعه ، دوما ، آزغر) اسملی بیش شهر ایدیلر . اول شهرلر بیك معمور شهرلر ایدی . اهالیلری کوب ایدی . هر قایوسی بیك بای ایدیلر . ییرلری برکتلی ایدی . یمش وآشلق کوب اوکغار ایدی . لوط عم شول قوم نك آراسینه سدوم اسملی شهرگه باروب اوطوردی . شول قومدن برقز آلوب اویلانوب شونده معیشت قیلا باشلادی . ایکی قزی ده بولدی . قرده حیوان آصرار ایدی . حیوانلری بیك کوبایوب دولتی آرتدی . سدوم شهری ابراهیم عم طورا طورغان ییردن بیك یراق توگل ایدی . لوط عم همان آغاسی ابراهیم عمگه قوناق بولوب بارور ایدی ؛ هر بر اشینی آگا کیگاشوب قیلور ایدی . مؤتفکات قومی بتلرغه طابنور ایدیلر . شیطان آنلرنی بیك وسوسه قیلور ایدی . بر زمان شیطان اوزینی بر گوزل اوغلان صورتینه قویوب شول قوم آراسینه کیلدی ، آراده فاسق کشیلرینه کیلوب اوزینی خور قیلوب آنلرغه خاتونلق قیلدی . فاسق کشیلر بر برسندن کوروب آزدیلر . هر قایوسی اوغلان صورتنده بولغان ابلیس ایله قباحت اش قیلا باشلادیلر . آندن صوگره باشقه اوغلانلرغه ده هوس قیلا باشلادیلر . بوتون خلق اوشبو قباحت اشکه یعنی لواطه غه طوتندیلر ، خاتونلرینی تمام طاشلادیلر . خاتونلری ایرلرینك بو اشلرینه بیك خفا الانور ایدیلر . بس شیطان بر دواچی خاتون صورتینه کروب خاتون قز آراسنده ده قانشوب یوری باشلادی ، آنلرغه ده

مساحقه نی یعنی بر برسی ایله کورشونی اوگراندی . پس بو شهرلرنك ایرلری ده ، خاتون قزلریده تمام آزدیلر . خلق آراسنده هیچ ادب وحیا قالمادی . بر برسندن اویالونی بوتونلای اونتوب بعینه حیوان مثالنده بولوب قالدیلر . پس الله تعالی آنلرنی طوغری یولغه کیترمك اوچون لوط عمنی پیغمبرقیلدی ، وعظ ونصیحت ایله آنلرنی ایمانغه دعوت قیلوب قباحت اشلرندی طیبارغه بویوردی . لوط عم خداتعالیگه صغنوب قومینی دین وایمانغه دعوت قیلا باشلادی ، وعظ ونصیحت قیلوب مذکور قباحت اشلرندن طیبلورغه قوشدی . لکن مؤتفکات قومی هیچ قبول ایتمدیلر ، پیغمبرلگگه دلیل کورست دیدیلر . لوط عمنك بر تویه سی وبر اتی بار ایدی شول تویه ایله ات تلگه کیلوب لوط عم نك حق پیغمبرلگینی سویلر ایدیلر . قومی شونی کوروبده هیچ ایناناماديلر . سین سحرچی ایکانسگ، بو اشلرنی بزلرگه سحر ایله کورستەسگ دیدیلر . لوط عم نك خاتونی ده ، آتالرینه ایاروب ایرینك پیغمبرلگینه ایناناماذی . بو قوم بارا طورغاچ لوط عمگه دشمانلق قیلا باشلادیلر . لوط عم ابراهیم عمگه باروب قومندن شکایت قیلور ایدی . «هیچ آنلرنك ایمان کیترواحتماللری یوق . مینم دینگه دعوت قیلوومده هیچ برفائده یوق . مین آنلرنی طاشلاب سینك یانگغه کیلیم» . دییور ایدی . ابراهیم عم حضرت لوطنی وعظ قیلوب ییبارور ایدی . الله تعالی بویورغان اشنی اداقیل ، نی قدر ظلم قیلسه‌لرده ، صبرقیل دییور ایدی . بارا طورغاچ لوط عم نك تمام امیدی کیسلدی . قومینك هیچ انصافغه کیلمسلگینی یقینا بلدی . « یا رب مینی بو قومدن قوتقارغل » دییوب دعا قیلا باشلادی . لوط عم نك دینگه دعوت قیلووینه قومی تمام طویمش ایدی . حتی آنك شهرلرنده طورووینه‌ده اچلری پوشار ایدی ، شهردن قووب چقارورغه کیراك دییوب‌ده کیکَاشه باشلامش ایدیلر . برکون کیچ ایله حضرت لوطنك اویینه ایکی گوزل یکت کیلدیلر . لوط عم بو قوناقلرنی قبول ایتوب اویینه کرتدی ، قزلرینه بیك تیز طعام حاضرلرگه قوشدی ، تیز تیز صیلاب آنلرنی طاگ آتغانچه اوزاتمقچی بولدی ، چونکه ایرتنه برله شهرخلقی کوروب بو یکتلرنی ده ، تحقیر قیلورلر دییوب ، بیك خوفلنور ایدی . نوح عم نك خاتونی کافره ایکانلگینی بیان قیلمش ایدك ؛ اول خاتون لوط عمگه دشمانلغی

Из фондов Российской Национальной библиотеки

سببلی تونننه شهر خلقینه چغوب خبر بیردی . لوطقه بیك گوزل ایكی
یكت كیلدی . باروب قارا گز دیدی . حاضر شول آراده بر نیچه
یوز كشی جییلشوب لوط علیه السلام نك یورتی یانینه كیلدیلر ،
یكتلرنی كوروب بیك قزقدیلر . اویگه ده كرمكچی بولدیلر . لكن
لوط عم قورقدی ، آنلرنی اویگه كرتمدی . پس لوط عم گه آچولانا باشلادیلر ،
«یا بزنی اویگه كرت ، یا آنلرنی بونده چغار ؛ یوقسه بز اویگنی واتوب كرورمز»
دیدیلر . لوط عم بیك قاوشادی ، جییلغان خلقنی وعظ قیلورغه طوتندی :
« زینهار قباحت اشكه هوس قیلماگز ، قوناقلرمنی تحقیر قیلماگز ، مونه سزگه
قزلرم : قوناقلریمه تیگانچی آنلرنی آلگز ، نیك برده الله تعالی دن قورقمیسز ،
آراگزده عقللی كشی هیچ یوقمینی ؟» دیدی . « كوب سوز اوزایتما ، بزگه
سینك قزلرگ كیراك توگل ، بزنك مرادمز ، نی ایكانلگینی اوزگ بلاسك .
تیزراك بزگه قوناقلرگنی چغار » دیدیلر . حضرت لوط جییلغان كشیلر بوزق
نیتده بولغانلقلرینی بلدی ، بیك قورقوب یغلاب قوناقلری یانینه كردی .
قوناقلری طشده نیندای سوزلر سویلانگانلگینی بلوب ایشتوب طورور ایدیلر ،
لوط عم نك قورقوب قاوشاب كرگانلگینی سیزدیلر . پس لوط عه منی یووانا
باشلادیلر : «یا لوط ، هیچ بر ضرر بولماس ، قورقما ، بزلر فرشته لرمز ، بز شول
قومنی هلاك قیلور اوچون كیلگانمز » دیدیلر . آنلرنك برسی جبرائیل عم
ایكنچیسی میكائیل عم ایدی ؛ آنلر حضرت ابراهیم یانینه باروب آگا ساره دن
بر اوغلی بولاچغینی خبر بیرگاچ ، آندن چغوب مؤتفكات شهرلرینی هلاك
قیلمق اوچون كیلمش ایدیلر . شول آراده كافرلر لوط عم نك قابقاسینی
واتوب اوی ایلانه سینه كره باشلادیلر . پس شول ساعت جبرائیل عم قولینه
بر اوچ طوفراق آلوب كافرلرنك كوزینه سیبدی . شونده جییلغان كافرلرنك
جمیعسی صوقور بولدیلر . هر قایوسی قورقشوب قچقرشوب طارالدیلر .
بوتون شهر خلقی اویاندی . هر برسی : « لوط اوزیده سحرچی ایدی
ینه طاغی الله نیندی سحرچیلر كیترگان ایكان » دییوب سویلادیلر . ایرته
برله بوتون شهر خلقی ، بارایقده لوطنی و آگا ایمان كیترگان كشیلرنك هر
قایوسینی هلاك قلایق دیو كیگاشدیلر . پس لوط عم نی نی قیلورمز ایكان
دییوب طورغانده حضرت جبرائیل ایتدی : « ایمدی یا لوط ، سین اوزگنك
بالالرگنی ومالرگنی آلوب بو شهردن چق . ایمان كیترگان كشیلر هم تابع

بولسونلر . طاڭ وقتنده بز بو شهرلرنك بارسینی هلاك قیلاچقمز . آنلرنك اچنده خاتونڭده هلاك بولاچق » دیدی . شوندن صوڭ لوط عم بعض ماللرینی آلدی وقز بالالرینی وایمان کیترگان مؤمنلرینی ایبارتدی ، طاڭ آتقانچه شهردن چقدی . شهر خلقی قاپوسی یوقلامقده وقاپوسی لوط حقنده نی قیلایق دیگان کیڭاشده ایدیلر . پس طاڭ وقتی ییتدی ، ییر تتری باشلادی بر بیك قاتی طاوش چقدی ، کوکدن طاشلر واوتلر یاوا باشلادی . آخرنده بوتون شهر آستی اوستینه کیلوب ییر آستینه کیتدی . اوشبو واقعه تاریخ هبوطینك (۳۴۲۲) نچی سنه سنده واقع بولدی . شهر اورنی چوقور بولوب قالدی . شول تیره‌گه یاقنده (وادی الشریعه) یاکه (اردن) اسملی بر ایدل بار ایدی ؛ آخرده اول ایدل شول چوقورغه آغا باشلادی . ایمدی حاضرده سدوم شهرلرینك اورنی بر زور کول بولوب قالمشدر ، (بحر لوط) واولی دیگز دیبوب آتالادر . بویی (۷۷) چاقرم آرقلیسی (۲۴) چاقرم قدر اوزنچه بر کولدر . صووی دیگز صولرندن ده آرتوغراق طوزلیدر . لوط عم شهردن چقغاچ مشرق طرفینه یونالوب ابراهیم عم طورا طورغان ییرگه باردی . ابراهیم عم حضرت لوط اوچون بیك خفا ده ایدی ، قومی هلاك بولغانده اوزینه ده بر ضرر ایرشمسه یارار ایدی دیو تشویشلنوب طورور ایدی . حضرت لوطنی کورگاچ بیك شاد بولدی ، آڭا یورت ییر یاصاب ترکلك قیلورلق مال بیردی . لوط عم ییدی یل چاماسی شونده ترکلك قیلدی . ابراهیم عم ایله مکه‌گه باروب حضرت اسماعیلنی‌ده زیارت قیلور ایدیلر . صوڭره تاریخ هبوطینك (۳۴۲۹) نچی سنه سنده (۸۰) نچی یاشنده مکه ده وفات بولدی . قبر شریفی مکهٔ مکرمه ده بولمقلغی ظن قیلنمقده‌در . حضرت لوطنك (عمون) و (مؤاب) اسملی ایکی بالاسی بولوب آنلردن ایکی الوغ قبیله حاصل بولدیغی روایت قیلمقده در .

ابراهیم علیه السلام اوغلی حضرت اسماعیلنی قربان قیلمقلغی .

ابراهیم علیه السلام بالاسی یوق زمانده ، «بالام بولسه ، الله تعالی رضالغی اوچون قربان قیلور ایدم» دیو نذر ایتکانلگی بر کره یازلمش ایدی . بر

Из фондов Российской национальной библиотеки

نیچه یلدن صوڭ ابراهیم ع‌م نڭ اسماعیل واسحاق اسملی ایکی اوغلی بولدی ، اوّل ایتکان نذرینی اونتدی . حضرت اسحاق طوغاندن صوڭ بر یل چاماسی بولغاچ ، (٣٤٢٤) نچی تاریخ هبوطیده ابراهیم عم هاجر ایله اسماعیلنی کوروب کیلمك اوچون مکه‌گه بارمش ایدی ، اسماعیل عم اول زمانده اون دورت یاشلك بربالا ایدی . ابراهیم عم مکه‌ده ذوالحجه نڭ یدینچی کوننده یاتوب یوقلامش ایدی . یوقوسنده بر عجیب توش کوردی . شویله‌که : برکشی کیلوب «یا ابراهیم ، نیك ایمدی نذر ایتکان قربانڭنی ادا قیلمیسڭ؟» دیدی . سیگزنچی ذوالحجه ده ایرته برله یوقودن اویاندی ، کورگان توشینه بیك تعجب ایتدی : «عجبا بو توش الله تعالی دن میکان ؟ شیطاندن میکان ؟» دیبوب بیك کوب اویغه قالدی ، ودخی «مینم نیندایین نذرم بار ایکان» دیبوب کوب اویلاندی . اوشبو سببدن ذوالحجه آینڭ سیگزنچی کوننه (ترویه) کونی دیلور . ترویه دیمك (اویلانو) دیمکدر . (٨) نچی ذوالحجه نڭ کیچنده یاتوب یوقلاغاچ ، ینه شول توشنی کوردی ، (٩) نچی ذوالحجه ایرته برله اویاندی ، ینه شول توشنی کوروونه بیك تعجب ایتدی هم بلدیکه البته بوتوش الله تعالی دندر . اول کون ینه اویلاندی ، نیندایین نذرم بولدی ایکان دیدی . شول کون : «بالام بولسه خدا تعالی رضالغی اوچون قربان قیلور ایدم» دیگان نذری خاطرینه کیلدی . پس (٩) نچی ذوالحجه‌ده الله تعالی اوغلینی قربان قیلورغه بویورغانلغینی بلدی . اوشبو سببدن اول کونگه (عرفه) کونی دیبولور . (عرفه) دیمك (بلو) دیمکدر . ابراهیم عم بیك خفاغه قالدی ، اوغلینی بیك قیزغاندی هم هاجردن ده بیك اویالدی . نی قیلورمن ایکان دیو کونی بوینچه خفالانوب یوردی . عرفه کون کیچ یوقلاغاچ ینه شول توشنی اوچنچی مرتبه کوردی ؛ پس اونچی ذوالحجه ده بالفعل اوغلی اسماعیلنی قربان قیلونی قصد قیلدی . لکن هاجرگه سرینی هیچ بلگرتمدی : «بر بیرگه قوناقغه بارامز اسماعیلنی کیندر» دیدی . قولینه بر اوتکون پچاق هم بر باو آلوب اسماعیلنی ایبارتوب یولغه چغارغه حاضرلندی . هاجر «بو پچاق ایله باونی نیك آلاسز؟» دیدی . ابراهیم عم : «بلکه بر بیرده قوی آلوب قربان قیلورمز» دیدی . ابراهیم عم ایله اسماعیل

Из фондов Российской национальной библиотеки

طرفینه چغوب کیتدیلر . هاجر اوزاتوب آرتلرندن قاراب (منا) (۱) قالدی . شول زمانده شیطان نی قیلورغه ده بلمدی ، نیچک ایتوب وسوسه قیلورغه جای طابا آلمیچه بیک خفالاندی . چونکه اگرده ابراهیم عم بو اشنی بالفعل قیلا قالسه ، الله تعالی گه بیک زور اطاعت قیلغان بولاچقدر . پس تیز بر صوفی قارت قیافتینه کروب هاجر یانینه کیلدی : « ای هاجر ایرگ اوغلگنی قایا آلوب کیتکانلگینی بلاسگمی ؟» دیدی . هاجر: «قایا کیتسون ؟ قوناقغه آلوب کیتدی » دیدی . شیطان ایتدی : « اویله ایسه سینک هیچ خبرگ یوق ایکان . ایرگ قوناقغه کیتمدی ، اوغانك اسماعیلنی قربان ایتوب بوغازلارغه کیتدی ، پچاق ایله باونی شونك اوچون آلدی» دیدی . هاجر : « ای احمق ، آتا اوز بالاسینی نیچک بوغازلاسون ؟ » دیدی ; شیطان ایتدی : « البته اوز اختیاری ایله آتا بالاسینی بوغازلاماس ، لکن ابراهیم عمغه الله تعالی امر ایتمش ، شونك اوچون اوغلینی الله تعالی رضالغی اوچون قربان قیلماقچی بولادر » دیدی . پس اوشبو سوزلردن صوگ هاجر بو قارتنك شیطان ایکانلگینی سیزدی . نورسز قیافتندن ده ملعون ایکانلگی ظاهر ایدی . پس هاجر ایتدی : « خدا تعالی بویورغان بولسه ، اوغلمنی قربان قیلسه قیلور ، الله تعالی قوشقان اشکه قارشی کیلور حال یوق » دیدی . پس شیطان هاجر یانندن بیك نومید بولوب کیتدی ، ابراهیم عم ایله حضرت اسماعیل آرتندن باروب ییتدی . ابراهیم عم آلقرونغنه اویلانوب بارور ایدی . حضرت اسماعیل آتك آرتندن اویناب بارور ایدی . اوّل حضرت اسماعیل یانینه کیلوب آنی وسوسه قیلا باشلادی : « ای بالاقایم ، قایا بارغانگنی بلاسگمی ؟ » دیدی . اسماعیل : « قوناقغه بارامز » دیدی . شیطان : « ای بالام سین سیزمیسگ ، آتاگ سینی قربان ایتوب بوغازلارغه آلوب بارا ایج » دیدی . حضرت اسماعیل : « نیك آلای بولسون ؟ اتکایم مینی نیك بوغازلاسون ؟ اول مینی بیك یاراتا ایج !» دیدی . شیطان : « ای بالاقایم ، درست اول سینی البته بیك یاراتا طورغاندر ; لکن آگا الله تعالی سینی قربان ایتوب بوغازلارغه قوشقان ایکان ، آتاگ الله تعالی نك

---

(۱) (منا) . مکه‌دن شرق جنوبی طرفنده ۸ چاقرم قدر ییرده در . حاجیلر قربانلرینی شونده ذبح قیلورلر . حاضرده آنده بر آول ده بار در .

امرینه اطاعت قیلایم دییوب سینی قربان قیلادر ؛ آنه کورمیسگمی ؟ اول
قولنداغی پچاق ایله باوی ، نی اوچون آلغان ؟ » دیدی . حضرت اسماعیل
بو سوزگه اشاندی ، بر آز خفالانوب کوزندن یاشلر کیلدی . الله تعالی نڭ
امری درست بولسه ، اوزینڭ قربان بولووینه‌ده راضی بولدی . قیافتندن هم
وسوسه قیلووندن بوقارتنڭ شیطان ایکانلگینی سیزدی . « الله تعالی بو یورغان
بولسه ، قربان قیلسه قیلور ، انکایم تیپشسزاش قیلماس . خدا تعالی نڭ امرینه
مین راضیمن » دیدی . پس شیطان آنڭ یاندن ده نومید بولوب کیتدی ،
ابراهیم عم یانینه باردی : « ای ابراهیم ، شیطان توشینه اینانوب عزیز
بالاڭنی ویران قیلماقچی بولاسڭ ؛ سینڭ کورگان توشلرڭنڭ هر قایوسی
شیطاندن ایدی‌له باصا ! سین خطا قیلاسڭ ، اشڭنی اویلاب قیل ، آشغچلق
ایله عزیز بالاڭنڭ جانینی قیما ، صوڭندن اوکنورسڭ ، لکن اش اوزغان
بولور » دیدی . ابراهیم عم کورگاچ ده بوقارتنڭ شیطان ایکانلگینی بلدی ،
« ای شیطان لعین لقلداب یورمه بونده » دیدی . اوشبو روشچه شیطان هر
قایوسندن نومید بولدی . ابراهیم عم (بثیر) طاوی دیگان طاوغه یتدی ،
برطاش اوستینه اوطوروب اوغلینڭ کیلگانینی قاراب یغلی باشلادی . اسماعیل
آرتده‌راق قالمش ایدی ، اولده کیلوب یتدی : « انکایم نیک یغلیسڭ ؟ »
دیدی . ابراهیم عم هیچ برجواب بیره آلمادی . اوغلینی یانینه آلوب یغلی
یغلی قوچاقلاب سویه باشلادی . حضرت اسماعیل ده سیزندی ، آخری تگی
قارتنڭ سوزی درستکه چقا بوغای دییوب بر آز قاوشادی . کوزلرندن
ملتراب یاشلر آغا باشلادی . شول زمانده فرشته‌لر بیك تعجب قیلدیلر .
حضرت اسماعیلنی قزغانشوب یغلاشه باشلادیلر . یغلاولری بر آز باصلغاچ
ابراهیم عم سوزگه کیلوب اوغلینه ایتدی : « ای عزیز اوغلم ، الله تعالی
میڭاسینی قربان قیلورغه قوشادر ، پس حاضر مین سینی اوشبو طاش اوستنده
بوغازلاب قربان ایتمکچی بولامن ، بو خصوصده سین اوزڭ نی دیسڭ ؟ »
دیدی . حضرت اسماعیل ایتدی : « انکایم الله تعالی نی بویورغان بولسه ،
شونی قیل . الله‌تعالی قوشقان اشکه مین راضیمن . هیچ مینی قزغانوب طورما .
ان شاء الله مینی صبرلی طاباسڭ » دیدی ودخی ایتدی : « انکایم هر
ایکمز ثوابلی بولایق : سین اوغلڭنی فدا قیلوب ثوابلی بول ، مین جانمنی
فدا قیلوب ثوابلی بولیم ، لکن مین اولرمن ده کیتارمن ، مینم اوچون اولو

Из фондов Российской государственной библиотеки

بر نرسه توکل ، مین سینك اوزگنی بیك قیزغانامن ، چونکه سین احتمالکه
عمرگ بوینچه مینی صاغنوب خفالانوب یورورسگ » دیدی . ابراهیم عم
اوغلینك بو سوزلرینه بیك سویندی هم بیك تعجب ایتدی . اسماعیل ینه
ایتدی : « انکایم ، نی اوچون بو سرنی اویده وقتده بلگرتمدگ ؟ انکایم
ایله طویغانچی کورشوب سویلاشوب هم (وداع) اینشوب چقغان بولور ایدم »
دیدی . ابراهیم عم ایتدی : « اوغلم آناگه بلگرته سم کیلمدی . اگرده
آناگ بله قالسه ، بیك قاتی یغلار ایدی ، جیناولاشوب یغلاشوب الله تعالی نك
امرینی کیچکترورمز دییوب قورقدم » دیدی . بوجوابنی حضرت اسماعیل ده
معقول کوردی . صوگره آناسینه اوشبو وصیتلرنی سویله دی : « انکایم ، ایمدی
سین مینی بوغازلاودن اوّل آیاقلرمنی قوللرمنی یلخشی نق باغلا ، تاکه مین
جان آچیسی ایله طپرچنوب سینی قانغه بویامیم ، پچاغك اوتکن بولسون ، تاکه
بر سزغانده اش تمام بولورلق بولسون . بوغازیمه پچاقنی قویغان زمانده
مینم یوزیمه قاراما ، یوزمنی کورگاچ احتمال مرحمتك کیلوب کینارده کوگلك
یوموشار ، شول سببدن احتمال اشگنی تمام ایته آلمی قالورسگ . اوستمده گی
کولمگمنی قانغه بویامیچه انکایمه آلوب قایتوب بیر ، تاکه مینم توسم ایتوب
طوتسون . انکایم مینم ایله اویناب یورگان بالالرنی کوب کورمسه ایدی ،
چونکه آنلرنی کورسه مینی ایسینه توشروب صاغنوب یغلی باشلار ، ودخی
انکایمه میندن سلام سویله ، میندن باحل وراضی بولسون . مین آندن بیك باحل
وراضیمن . مینم اوچون قایغروب بیك خفالانماسون ، ودخی هر ایکگزدن
اوتنه من مینی تمام اونتوب بتورمگز » اوشبو سوزلرنی ایشتکاچ ابراهیم
عم نك کوگلی بیك یوموشاب یغلی باشلادی . هم الله تعالی گه مناجات قیلدی :
« یاربی ، قارتلغم وضعیفلگم حرمتینه مرحمت قیل . ایمدی ، بلکه مین گناهلی
من . مینم اوزیمه رحمت قیلماسه گ ده اوشبو گناهسز یاش بالاغه مرحمت قیل .
هر نیچك بولسه ده ، بزنی بو کوگلسزلکدن قوتقار » دیدی . بر نیچه
دقیقه دن صوگ ابراهیم عم نیت قیلغان اشینی اداقیلورغه کرشدی . حضرت
اسماعیل نی طاش اوستینه یانقوردی ، آیاقلرینی باغلادی ، پچاقنی بوغازینه
قویارغه حاضرلاندی . بالفعل بوغازلارغه نیت قیلوب : « یا ربی ، بو مینم
کوزمنك نوری عزیز بالامدر . سینك امرگگه اطاعت قیلوب مین آنی قربان
قیلامن . یاربم ، اوزگ قبول قیل بسم الله » دیو پچاقنی بوغازینه اشقیدی .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

شول زمانده طاولر تتراب کیتدی . جمیع فرشتەلر بنی آدمدن بو قدر الله تعالی‌گه اطاعت قیلغان کشی بولووینی کوروب الله تعالی‌گه سجده قیلدیلر . لىکن پچاق حضرت اسماعیلنك موینینی هیچ کیسمدی . ینه بر‌ر مرتبه قاتی قاتی اشقوب باقدی ، همان پچاق هیچ کیسمدی . ابراهیم عم نك پچاقغه بیك آچووی کیلدی ، آچو ایله پچاقنی برطاشقه چابدی . طاش اورتالای یارلدی . « طاشنی کیسه سگ یوموشاق موینّنی کیسه آلمیسگ » دییوب پچاقغه ینه آچولانوب قارادی . پس پچاق تلگه کیلدی : « ای ابراهیم سین کیس دیسگ ، الله تعالی کیسمەدی . قایسیگزنك سوزینی طوتایم؟ » دیدی . ابراهیم عم پچاقنك سویلەوینه بیك عجبسنوب قاراب طورغانده « یاابراهیم ایمدی سین توشگنی ییرینه کیتردگ ، نذرگنی وفا قیلدگ سیندن اش قالمادی » دیگان بر آواز ایشتدی . ودخی آرتندن « الله اکبر ، الله اکبر » دیگان بر طاوش ایشتدی . آیلانوب قاراسه کوردیکه ، جبرائیل فرشته بر قوی آلوب کیلمش . پس ابراهیم عم بلدیکه اوغلی خلاص بولاچق ؛ آنك اورنینه اوشبو قوی قربان ایدلەچك . شادلغندن « لا اله الا الله والله اکبر » دیدی . حضرت اسماعیل ده اوزینك خلاص بولاچغینی سیزدی (الله اکبر ولله الحمد) دیدی . پس حضرت جبرائیل اشنی تفصیلا بیان قیلدی : « ایمدی سین اوغلگنی گویا قربان قیلغان شیکللی بولدگ ، سیندن اش قالمادی . الله تعالی اوغلگنی خلاص قیلوب آنك اورنینه اوشبو قوینی ذبح قیلورغه بویوردی » دیدی . پس حضرت اسماعیل سلامت قالدی . ابراهیم عم قوینی ذبح قیلوب قربان ایتدی . ابراهیم عم ملتنده بولغان کشیلرگه قربان عیدنده قربان چالونك واجبلغی اوشبو واقعه دن قالدی . حضرت ابراهیم وحضرت اسماعیل هر ایکیسی ده بیك شاد بولوب اویلرینه قایتدیلر . هاجر اچی پوشوب قارشی چغوب کوتوب طورور ایدی . اوغلی حضرت اسماعیلنی کورگاچ قوچاقلاب سویدی . هر قایوسی سوینشوب یغلاشدیلر . ابراهیم عم باشلرندن کیچکان واقعه نی هاجرگه تفصیلا بیان قیلدی . هاجر الله تعالی‌گه بیك شکر قیلدی . بر نیچه

کون قوناق بولغاندن صوڭ ابراهیم عم ینه کنعانغه حضرت ساره ایله حضرت اسحاق یانینه قایتوب کیتدی . (۱)

هاجر ایله حضرت اسماعیل ینه مکه ده قالدیلر . برنیچه یلدن صوڭ حضرت هاجر وفات بولدی . قبر شریفی مکهٔ مکرمه ده در . حضرت اسماعیل اوسوب یکت بولدی . اوق آتارغه بیك ماهر ایدی . شول سببدن آوغه چقارغه بیك هوس ایدی . یکرمی یاشینه ییتکاچ جرهم قبیله سندن (عماره) اسملی بر خاتون آلدی . لکن اول خاتون اطاعتسز وخلقسز یمان خاتون ایدی . بر کون حضرت اسماعیل آو آولامق نیتی ایله صحراغه چغوب کیتمش ایدی . ابراهیم علیه السلام مکه‌گه کیلدی . حضرت اسماعیل نڭ یورطینه کردی . کیلنی (عماره) حضرت ابراهیمنی یاخشی تعظیم وتکریم قیلمادی . هر نه ایسه اوزینڭ اوغلنڭ بر کیری خاتون ایکانلگینی بلدردی . پس ابراهیم عم اسماعیل قایتقانچی کوتمه‌دی ، کنعانغه قایتورغه حاضرلاندی . یولغه چقغاچ کیلنینه ایتدی : « کیاوڭگه سویله : ایشگی بیك یاخشی توگل ایکان آلماشترسون » دیدی . ابراهیم عم اوز یولینه کیتدی . برزمان حضرت اسماعیل آودان قایتدی . قایتقاچ در خاتونی ایتدی : « بر بیك قارت کشی کیلگان ایدی ، ایشگگنی یاراتمادی ، ایشگی یاخشی توگل ایکان آلماشترسون دیوب کیتدی » دیدی . پس حضرت اسماعیل بلدیکه آتاسی کیلمش ، کیلیننڭ کم ایکانلگینی سیزوب آلماشترورغه قوشمش . شونڭ صوڭنده (عماره) نی آیروب (سیده) اسملی ایکنچی قز آلدی . سیده بیك اطاعتلی بولدی . ایکنچی وقت قوناق بولوب کیلگانده آنی ابراهیم عم ده بیك یاراتدی .

---

(۱) اهل کتابنڭ قوللرنده تورات اسمی ایله متداول (بیبل یاکه عهد قدیم) کتابلرنده ابراهیم عم نڭ قربان قیلنمغه نیت قیلنغان اوغلی حضرت اسحاق دیو یازلمشدر . شونڭ اوچون یهود ونصاری طائفه‌لری ابراهیم عم اوغلی حضرت اسحاقنی قربان قیلماغه قصد قیلدی دیورلر . علماء اسلامدن هم قربان مسئله سی حضرت اسحاق حقنده اولمقلغینی ظن ایدنلر واردر . الله اعلم .

ابراهیم علیه السلام ایله حضرت اسماعیل کعبة الله نی بنا قیلولری .

عربستان طاولق طاشلق هم قوملق بیردر . خصوصا مکهٔ مکرمه اورنی تمام طاولرنك اورتالغنده در ، بیری ایگـن ایگـو حیـوان آصراو اوچون بیك موافق توگلدر . کنعان دیاری طـورغانی باغلق باقچه لـق وایگـنلك بیردر . شول سببدن ابـراهیم علیه السلام حضرت اسماعیلنی بـر زمان کنعانغه آلوب قایتمق نیتنده ایدی . دائما مکه ده قالدرمق فرضی یوق ایدی . شول نیتده یورگان زمانده ابراهیم عم گه الله تعالی مکه گه باروب (زمزم) قیوسی یانینداغی قزل توبه اورنینه یعنی آدم عم بنا قیلغان اوّلگی کعبه اورنینه بـر عبادتخانه بنا قیلـورغه بویوردی وهر سنه مکه گـه باروب شول عبادتخانه طواف قیلوب (حج) قیلورغه بویوردی ، پس حضرت ابراهیم (٣٤٦٠) نچی تاریخ هبوطیده مکهٔ مکرمه گه باروب اوغلی حضرت اسماعیل ایله طاشدن یاگابر (کعبه) بنا قیلدیلر . اوّلگی اورننده ایسکی طاشلری ده بار ایدی . طوفاندن صوگره (حجر اسود) ابی قبیس طـاوی اچنده قالمش ایدی ، حضرت اسماعیل آنیده طاوب کیتردی ، کعبه نك بر بیرینه آنیده قویدیلر . ابراهیم عم کعبه نك یـوغارغی طاشلرینی بر طاشقه باصوب قویار ایدی . اول طاشقه مبارك آیاقلرینك ازی ده توشمشدر . شول طاش حاضرده باردر . (مقام ابراهیم) دیو آتالادر . حاجیلر حاضرده ده شول طاش یاننده ایکی رکعت نماز اوقوب دعا قیلورلـر . (کعبه) تمام بولغاچ الله تعالی ابراهیم عم گـه حضرت جبرائیل آرقلی حج عمللـرینی بلدردی وبارچه مؤمن بنده لرنی حج قیلو اوچون دعوت قیلورغه بویوردی . پس حضرت ابراهیم مذکور (مقام ابراهیم) دیگان طاش اوستینه باصوب : «ای انسانلر، الله تعالی برمبارك یورت بناقیلدی ، سزلرنی شول یورتنی طـواف قیلوب حج قیلـورغه دعوت قیلادر ، الله تعالی نك امرینه اطاعت قیلـگز » دیدی ابراهیم عم نك اوشبو دعوتی ایمان اهللرینی حج قیلمق اوچون مکه گه چاقرمق ایدی . حضرت ابراهیم اوغلی اسماعیل ایله شول یلده ذوالحجه آینده حج قیلدیلر . شونـدن صوگ ابراهیم عـم حضرت اسماعیلنی « کعبة الله غه رئیس ایتوب قالدردی . اوزی کنعانغه ساره یانینه قایتوب کیتدی . ایکنچی یلده حج ییتکاچ ابراهیم عم اوّلـگی خاتونی

حضرت ساره ایله ایکنچی اوغلی حضرت اسحاقنی ده مکه‌گه حج قیلورغه آلوب کیلدی . حضرت اسماعیل اوگی آناسی حضرت ساره ایله آنا بر طوغمه قارداشی حضرت اسحاقنی بیك الوغلاب قارشی آلدی . هر برسینی بیك قوناق ایتدی . هر قایوسی برگه حج قیلدیلر . شوندن صوڭ هر سنه حجگه کیله طورغان بولدیلر (٤٠) یاشکه بیتکاچ حضرت اسحاقغه آناسی ابراهیم عم بیك کوب مهروهدیه‌لر ایله حاراندن اوزینك قرداشی ناخورنك اوغلی نبوئیلنك قزی (رفقه) نی آلوب بیردی . حضرت ساره کیلنی کیلگاندن صوڭ کوب طورمادی ، (٤٣٦٣) نچی تاریخ هبوطیده کنعانده (١٣٠) نچی یاشنده وفات بولدی . حضرت ابراهیم حبرون قریه سی یاننده (مکفیله) اسملی بر یيرنی صاتوب آلوب حضرت ساره نی شونده بر زور چوقور (ومغاره) اچینه دفن قیلدی . حضرت اسحاق آناسندن (٤١) نچی یاشنده قالدی . آنك قصه سی صوڭره بیان قیلنه چقدر .

حضرت ابراهیم ساره وفات بولغاندن صوڭ (قنطوره) اسملی ینه بر خاتون آلدی . اول خاتوندن ینه آلتی اوغلی بولدی که اسملری : « زمران ، یقشان ، مدان ، مدین ، یشباق ، شوخ » در .

حضرت ابراهیم علیه السلامنك شریعتی .

ابراهیم علیه السلام الله تعالی نك رسولیدر ، چونکه الله تعالی آڭا اون صحیفه کتاب ایندردی ، اول کتابلرده شریعت حکملری یازلمش ایدی . ابراهیم علیه السلام گه نازل بولغان شریعت حکملری بزنك اسلام دیننده ده معتبردر . الله تعالی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم گه (ملت ابراهیم) غه یعنی ابراهیم علیه السلامنك شریعتینه تابع بولورغه ، یعنی آنی اعتبار قیلورغه بویورمشدر . ابراهیم علیه السلام گه نازل بولغان کتابلرده اوشبو نصیحتلر یازلمش اولدیغی روایت قیلنمقده در :

١) عاقل کشیگه زمانینك حالنی کورمك وزمانه سینه کوره اش قیلمق تییشلیدر .

٢) ودخی هر سوزنی چامالاب سویله مك وفائده سز سوزلردن صاقلانمق تییشلیدر .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

٣) عاقل کشی وقتینی دورتکه بولوب قویمق تییشلیدر : بر وقتده الله
تعالی‌گه مناجات قیلمق تییشلیدر . ایکنچی وقتده الله تعالی‌نک قدرتینی
وبیرگان نعمتلرینی فکر قیلوب شکر قیلمق تییشلیدر ، اوچنچی وقتده
اوزینک قیلغان وقیلاچق اشلرینی قاراب اویلاب اوطورمق تییشلیدر .
یعنی شول اشلر فائده‌لیمی ، ضررلیمی ، شریعتکه موافقمی ، توگلمی ؟
دورتنچی وقتده حلال اش وحلال لذتلرنی قیلمق تییشلیدر ، مثلا مال
کسب قیلمق آشاماق ، اچمک ، خاتونی ایله معاشرت قیلمق ،
یوقلامق کبی .

٤) عقللی کشی دنیاده فقط اوچ نرسه‌گه بیک اخلاص ایله طوتنمق تییشلیدر .
آنلردن باشقه سینک هیچ کیراگی یوقدر : اوّلا ، بیک اخلاص ایله
آخرت آزغینی حاضرلامک . ثانیا ، بیک هوس ایله دنیا معیشتینی
توزاتورگه وکیگایتورگه طرشمق . ثالثا ، بونلردن قالا حلال لذتلر ایله
تلاگانچه راحتلنمک تییشلیدر .

٥) ای متکبر توره‌لر ، مین سزنی دنیا مالینی جیوب اوزگز راحت قیلور
اوچون گنه باش قیلمادم ، بلکه مملکتنی اصلاح قیلوب بنی آدم آراسنده
ظلمنی بترمک اوچون باش قیلدم .

٦) ای آدم اوغلی ، دنیاغه بیک باتوب کیتمه . هر کمنک رزقی تقدیر
قیلنمشدر ، حریص کشی محرومدر صاران کشی خوردر ، کونچی کشی
دائما قایغیلیدر ، بو دنیا مگی توگلدر ، رزقنی بیروچی الله تعالی در .

٧) ای آدم اوغلی ، اوزگگه نصیب بولغان قدرگه راضی بول ، نصیب بولماغان
نرسه اوچون خفالانما .

٨) ای آدم اوغلی ، قولگده مال بار چاغنده خیر احسانگنی قیلا طور .
اوزگدن آلده آخرتکه بارا طورسون .

٩) اوزگگه یخشیلق قیلغان کشیگه تشکر ایت (رحمت اوقو) یاخشیلغنک
قدرینی بلمی طورغان کشیگه یاخشیلق ایتمه .

١٠) ای آدم اوغلی ، هر وقت دنیا اوچونگنه طرشاسگ آخرت اوچون قای
وقت طرشماقچی بولاسگ ؟ عمرگ اوتوب بارا توگلمی ؟

١١) ای آدم اوغللری ، سزگه کوز ایله آغز بیردم ، بونلرنک هر قایوسینه ایکیشر
قاپقاچ خلق ایتدم ؛ هر نرسه‌گه قزغوب قاراماگز ، تیوشسز نرسه‌لردن

Из фондов Российской национальной библиотеки

کوزگزنك قاپقاچلرنی یابگز ؛ تلـگزگه کیلـگان بر سوزنی سویله مگز، تیبشسز سوزلر خاطرگزگه کیلـگانده آغز قاپقاچلر گزنی یابگز .

۱۲) ای آدم اوغلی ، سین شول کشیلرگه یاقن بارما که آنلرنك بار هوسی دنیا مالنده در ، سوزلـرینه قـاراسه‌گ آنلـرنی بیك صـوفی دیـوب بلورسگ . اما قیلغان اشلرینه قاراغانده آنلر فاسق ومنافقدرلر ، آنلر بار قدرینه هیچ قناعت ایتمیلر . بر بر مقصودلرینه ییتشمه سه لر ، صبر ایته آلمیچه نی قیلورغه ده بلمیلر . اگـر سین اوزگ ده شول جمله دن بولسه‌گ ، بلوب طورکه بیك عجب بر بلاایله مبتلی قیلورمن ؛ بوتون عالمگه عبرت بولورسگ .

۱۳) ای آدم اوغلی ، سیگا دوستلق قیلغان کشیلرنك کوبسی اوز فائده‌لرنی اویلاب دوستلق کورستـه‌لر « آنلرغه اشانـوب بتمه » اگـرده تقوی بولسه‌گ سیگا میندن یاقن دوست یوقدر .

۱۴) ای آدم اوغلی ، نی عجیبدر که سین هیچ اوزعیبگنی تیکشرمیسگ ، همان کشی عیبینی تیکشروب یوریسگ .

۱۵) ای آدم اوغلی ، هر بر (لا اله الا الله) دیگان کشی (طوب طوری) جنتکه کرمس . آنك اوستینه عمل عبادت قیلمق ، الله تعالی‌نی ذکر قیلمق ، حرام اشلردن صاقلانمق ، غریب مسافرلرگه اورون بیرمك ، فقیرلرگه انعام احسان قیلمق ، یتیم‌لرگه مرحمت قیلمق‌ده ، تیبشلیدر .

۱۶) ای آدم اوغلی ، قلبگـگه‌یاننگـگه یا مالـگغه بر ضرر ایرشکانینی کورسه‌گ، بلـکه آورگدن بر تیبشسز سوز چقمسدر .

۱۷) ای آدم اوغلی ، اگـرده جنتنی سویسه‌گ ، الله تعالی سویه طورغان عبادتلرنی سویـوب قیل . الله تعالی سینی سوبگانگـه ایرشترور . اگرده جهنمنی سویمی طورغان بولسه‌گ ، الله تعالی سویمی طورغان گناه اشلـرنی سویمه هـم آنلرنی هیچ قیلما ، پس الله تعـالی سینی جهنمدن ده خلاص قیلور .

۱۸) ای آدم اوغلی ، شبهه‌لی اشلرنی قیلما ، کوب آشارغه عادتلنمه ، الله تعالی گه یاقن بولورسگ .

۱۹) اگرده آدم اوغلانلری هر قایوسی دنیا اوچون طرشقان قدر آخرت اوچونده طرشسه‌لر ایدی ، هیچ برسی جنتکه کرمی قالماسلر ایدی .

Из фондов Российской национальной библиотеки

٢٠) ای آدم اوغلی ، قولـگدن کیلـگان قدر فقیر و محتاج کشیلردن قزغانما ، مینده سیندن قزغانمام . مینم قوناقلارمنی حرمت قیل . اوشبو ایت حقنده ابراهیم عم الله تعالی دن « سینك قوناقلارگ کم یا ربم ؟ » دیو سؤال ایتدی ؛ الله تعالی « مینم قوناقلرم مسکین فقیر وغریب کمسه‌لردر » دیو جواب بیرمش ایمش .

٢١) ای آدم اوغلی ، قیلغان گناهلرگ بیك کوبدر ، هیچ قیلماسقه نیت قیلوب اخلاص ایله توبه قیل ، مین بارچه گناهلرنی یارلقاوچیمن .

٢٢) ای آدم اوغلی ، بر نرسه‌گه آچوونك کیلـگان زمانده ، مینی ایسگـگه توشروب آچووگنی یوت ، سیگا رحمت قیلورمن .

٢٣) هر کم که مینم آگا بیرگان آز رزقیمه راضی بولسه ، مینده آنـك آز عملینه راضی بولورمن .

٢٤) ای آدم اوغلی ، اوچ نرسه نك برسی مینکیدر ؛ ایکنچیسی سینیکیدر ؛ اوچنچیسی ایکیمزنك آرامزده اورتاقدر . مینکی دیگانم جانگدر ، سینکی دیگانم تنگدر ، ایکی آرامزده اورتاق دیگانم دعادر . دعاگنی اخلاص ایله قیل . دعاگ ایله مینم آراغه حرام (لقمه) قاتشترما . مین دعاگنی قبول ایتوچیمن .

٢٥) ای آدم اوغلی ، مین سینی دنیا مالی جیسون دیوب یاراتمادم . بلکه عبادت قیلسون ، بنی آدمگه شفقتلی و مرحمتلی بولسون ، دیوب یاراتدم . ظلم قیلما ، مظلومنك دعاسندن صاقلان ، مین مظلوم کشینك دعاسنی رد قیلمیمن . قای وقت بولسه‌ده ، بر وقت مظلومنك دعاسینك اثرینی کورمی قالماسسگ .

٢٦) ای آدم اوغلی ، عجبدر که مین هر کون رزقگنی ییباره من . سین آگا قـارشی میگا گنـاه ییباره‌سگ . مینـم رزقمنـی آشیسگ اوزیمه گناه قیلاسگ ؛ شولای بولا طوروب‌ده ، میگا دعا قیلاسگ . مین دعاگنی قبول ایتوب حاجتگنی بیره طورامن . مین سینی جنتکه چاقروب طورامن . سین همان جهنم یولینه طابا کیتاسگ . بو اشگ هیچ انصافلیق توگلدر .

٢٧) ای آدم اوغلی ، عمل و عبادت قیلوب میگا یاقن بولورغه طرش . هر زمان علمالر مجلسنده بولوب علم آلورغه طرش ، یالغان وغیبت سویلاونی طاشلا ، مین سیندن راضی بولورمن .

Из фондов Российской национальной библиотеки

۲۸) ای آدم اوغلی ، دعا قیلورغه ایرنمه گناهک کوب بولسه ده ، میندن امیدگنی کیسمه . مینم رحمتم بیک کیگدره

۲۹) ای آدم اوغلی ، اوزگنی برکشی دوست کورمه سه ده ، سین آنی دوست کور ، اوزگگه یاخشیلغی تیمی تورغان کشیگه ده ، یاخشیلق قیل ، سینک ایله سویلاشمی یوری طورغان کشی ایله ده ، سویلاشورگه طرش ، اوزگگه جبر وظلم قیلغان کشیلرنی عفو قیل « عمل وعبادت کوب قیل » طوب طوغری جنتکه کرورسک .

۳۰) ای آدم اوغلی ، سفرگگه آزغگنی کوب حاضرله ؛ باراچق ییرگ بیک یراقدر . یوگگنی آز آل ، یول بیک آور طاولقدر . کویمه گنی یاگارت ، چغاچق صوبیک زوردر . آلوب باراچق مالگنی بیک صاف قیل ، صایلاب آلوچی بیک طانوچیدر .

ابراهیم علیه السلام نک قیلغان سنتلری ل ۱ در:

(۱) آوزنی پاکلامک ، (۲) بورننی یومق ، (۳) مسواک استعمال قیلوب تشنی پاک طوتمق ، (۴) مییق کیسمک ، (ل) ساچنی وصاقالنی طارامق ، (۶) طرناق کیسمک ، (۷) قولتق یونینی آلمق ، (۸) قاسق یونینی آلمق ، (۹) استنجا قیلمق ، (۱۰) اشطان کیمک ، (۱۱) ایر بالانی ختنه قیلمق ، یعنی سنتلی قیلمق ، (۱۲) قوناق چاقروب ضیافت قیلمق ، (۱۳) آیاقغه باشماق کیمک ، (۱۴) خدا تعالی رضالغی اوچون عبادتکه طنچ راق مملکتکه هجرت قیلمق ، (ل ۱) منبر کبی بییک ییرگه منوب خطبه اوقومق . ایک اوّل چاچینی کینارگان کشی ده ابراهیم عم بولمقلغی روایت قیلنمقده در .

ابراهیم علیه السلامنک الله تعالی دن اولکلرنی ترگزو حقنده سؤالی .

بر کون ، قیامت کوننده بارچه اولکلرنک تنلری ترلوب قبرلرندن قوباچغی ابراهیم علیه السلام نک خاطرینه کیلدی ؛ قایسی چروب طارالغان ؛ قایسی اوتقه یانغان ؛ قایسی حیوانلرغه آشالوب هلاک بولغان تنلر ، نی طریقچه اسکیچه ترلور ایکان ؟ دییوب بیک عجبسندی . پس الله تعالی دن سؤال ایتدی : «یاربی اولکلرنی نی روشده ترگزه سک ؟ شونی میکا کورستسه گ

ایدی» دیدی . الله تعالی « اشانمیسگ می نی ؟» دیدی . ابراهیم عم « اشانمیم توگل ، اشانامن ، لیکن شولای بولسه‌ده ، نی‌روشده بولغانلغینی کوزم ایله کوروب کوگلمنی قرارلاندراسم کیله در » دیدی . الله تعالی ایتدی : « دورت قوش طوتوب بوغازلا ، آنلرنك گاوده‌لرینی طوراب واقلاب برگه قاتشدر . شوندن صوگره واقلانوب قاتشقان گاوده‌کیساکلرینی تورلی طاو باشلرینه بولوب بولوب قوی . صوگره شول قوشلرنی چاقر . هر قایوسی سلامتلنوب کیلورلر» دیدی . پس ابراهیم عم برانچ ، برطاوس ، برقاز ، برقارغا طوتوب آنلرنی بوغازلادی ، بارچه سینی قاتشدروب واقلادی . اینلری سویاکلری قاناتلری جونلری هم قانلری تمام واقلانوب بتدی . هرقایوسی برگه قاتشوب چاپقان ایت کبی بولدی . پس شونلرنی بولوب تورلی طاو باشلرینه طاراتدی . شوندن صوگ آنلرنی چاقردی . گاوده کیساکلری اورنلردن قوبوب طارالشدیلر : شول تیرده هواغه طوزوب گاوده‌لرنك هربر بورتوگی اوزلرینك ایپتاشلرینی ازله شوب یوری باشلادیلر ؛ بر نیچه دقیقه‌دن صوگ هرقوشنك گاوده کیساکلری بربرسنی طابشدیلر ؛ ایت اورنینه ایت کیساکلری ، قانات اورنینه قانات کیساکلری ، کیلوب طوتاشوب ایسکی گاوده حالینه کیلدیلر ، هرقایوسی تریلدیلرده ، اوزطاوشلری برله قچقردیلر ، تمام ایسکی حاللرنچه یوری باشلادیلر . شونی کوروب ابراهیم عم الله تعالی نك قدرتینه بیك تعجب ایتدی .

ابراهیم علیه السلامنك وفاتی .

ابراهیم علیه السلام بیك قارنایدی ، (۱۷۴) نچی یاشینه ییتدی . صاقالی آغارمش ایدی . دنیاده ایك اوّل صاقالی آغارغان کشی ابراهیم عم در . صاقالی آغارغاچ ابراهیم عم الله تعالی دن سؤال ایتدی : (یاربی بر نی ؟) دیدی . الله تعالی ایتدی : (الوغلق ووقاردر) دیدی . ابراهیم علیه السلام ایتدی : « پس ایمدی اول نیگه علامت بولور ؟ » دیدی ، الله تعالی ایتدی : « اجل یاقنلاشقانلغینه علامت » دیدی . شوندن صوگ حضرت ابراهیم الله تعالی گه مناجات قیلدی : «یاربی دنیاده قیلاچق اشلرمنی قیلوب بترگاچ وآخرت اوچون تمام حاضرلانوب ییتکاچ ، اوز اختیارم ایله اولسه‌م ایدی » دیدی . الله تعالی دعاسینی قبول ایتدی . پس شوندن صوگ

Из фондов Российской национальной библиотеки

ابراهیم علیه السلام اولمگه حاضرلانه باشلادی . اجلینه بر یل چاماسی بار
ایدی . حج وقتی ییتدی ابراهیم عم آخرغی حجینی قیلورغه مکه‌گه باردی .
حج عمللری تمام بولدقدن صوڭره اوغلی اسماعیل‌گه اجلی یاقنلاشقانلغینی
بیان قیلدی ، آڭابیك كوب وصیتلر ایتدی . صوڭره حضرت ابراهیم مکه دن
کنعانغه قایتدی . اوغلی حضرت اسحاقغه‌ده اجلی یاقنلاشقانلغینی بیان قیلوب
کوب وصیتلر ایتدی ، کنعان دیارینه اوز اورنینه آنی خلیفه ایتدی .
حضرت اسحاق اول زمانده (۷۴) نچی یاشنده ایدی . (۳۴۹۸) نچی
تاریخ هبوطیده حضرت ابراهیمنك اجلی تمام ییتدی . بر کون برگه طعام
آشارغه قوناق طوغری کیلمس میکان دیو صحراغه چقمش ایدی .
صحراده بر بیك قارت مسافر کوردی که یاخشیلاب آیاغینه ده ، یوری
آلمیدر ایدی . حضرت ابراهیم آنی ضیافتگه دعوت ایتدی . اویینه آلوب
قایتدی . قوناقنك قوللری باشلری قالتراب طورور ایدی . یاخشیلاب
سوزینی ده سویلی آلمیدر ایدی . پس حضرت ابراهیم آنك
آلدینه طعام قویدی ، قوناق آشاماقچی بولدی ، لکن هیچ بولدرا آلمادی :
قولی باشی قالتراغانلقدن طعامنی آغزینه طوغری کیتره آلمادی . اول
قارت مسافر جان آلوچی (عزرائیل) فرشته ایدی . الله تعالی آنی حضرت
ابراهیمنك روحینی آلمق اوچون ییبارمش ایدی . الله تعالی حضرت
عزرائیل‌گه : « بار دوستم ابراهیم نك جانینی آل ، لکن اوزی اولمنی
آرزو قیلمیچه طوروب آلما » دیمش ایدی . پس حضرت عزرائیل نك بویله
ضعیف قارت صورتینه کروب کیلمکلگی ابراهیم عمنی اولمگه هوسلندرمك
واولمنی اوزندن آرزو قیلدرمق اوچون بر حیله ایدی . ابراهیم عم
بونی کوروب بیك قزغاندی ، بو درجه‌گه قدر ضعیفلانگانچی عمر ایتمك
هیچ موافق توگل ایکان دیو بیك عبرتلندی . پس قوناغندن سؤال
ایتدی : « افندی ، سز نیچه یاشکه ییتدڭز ؟ » دیدی . قوناق جواب
بیردی : « حاضرده (۱۷۶) نچی یاشمزگه ییتدك » دیدی . ابراهیم
عم (ل ۱۷) نچی یاشنده ایدی ، بر یلدن مین‌ده ، اوشبو حالگه قالاچق
ایکانمن دیو بیك تیز اولوگه هوسلندی . الله تعالی‌گه مناجات قیلدی :
« یا ربی ایمدی مینم جانمنی آلسه‌ڭ ایدی » دیدی . شول آراده

(عزرائیل) اورنندن طوردی ، ابراهیم عم گه اوزینك (عزرائیل) ایکانلـگینی اظهار قیلدی . شول ساعت حضرت ابراهیم نك روحینی قبض قیلدی . اول زمان حضرت اسحاق (ل ٧) نچی یاشنده ایدی . پس حضرت اسحاق آتاسینی تکفین وتجهیز قیلوب حضرت ساره قبری یانینه حبرون قریه‌سی یاننده دفن قیلدی . حاضرده اول ییرده بر کچکنه شهر باردر . ابراهیم عم نك لقبی ایله (خلیل الرحمن) قصبه سی دیبوب آتالادر .

٩) اسماعیل علیه السلام .

حضرت اسماعیل عم ابراهیم عم نك ایك اوّلگی اوغلیدرکه ایکنچی خاتونی حضرت هاجردن (١٠٤٣) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمشدر . آتاسی ابراهیم عم وفات بولغانده (٨٨) نچی یاشنده ایدی . شول یلده الله تعالی عربستان خلقینه ابراهیم عم دینینی اوگرتمك اوچون آنی پیغمبر قیلدی . اول زمانده عربستان اهالیسی آراسنده مشرکلك وفاسقلق بیك شایع ومشهور بولمش ایدی . حضرت اسماعیل نك دعوتی بوینچه کوب کشیلر مؤمن بولدیلر . هر سنه حج وقتنده مکهٔ مکرمه‌گه حضرت اسماعیل یانینه کنعاندن حضرت اسحاق کیلور ایدی . حضرت اسماعیل ده یل صاین کنعانغه باروب آتاسی حضرت ابراهیم نك قبر شریفنی زیارت قیلور ایدی .

اسماعیل عم اوّلده (عماره) اسملی بر قز آلمش ایدی . ادبسزلـگی وقارشیلغی سببلی آتاسی ابراهیم عم نك اشاره سی بوینچه آنی طلاق ایدوب (سیده) اسملی ایکنچی بر قز آلدی . آندن اون ایکی اوغلی وبر قزی دنیاغه کیلمشدرکه اوغللرینك اسملری : « نابت ، قیدار ، آدبئیل ، مبسام ، مشماع ، دوما ، مسسا ، حدار ، تیما ، بطور ، نافیش ، قدمه » وقزینك اسمی (صبیحه) در .

اجلی یاقنلاشقاندن صوڭ اسماعیل عم قرداش اسحاق عم گه کوب وصیتلر ایتدی . اوزی اورنینه الوغ اوغلی (نابت) نی خلیفه هم بالالرینه وصی ایتوب تعیین قیلغاندن صوڭ (١٣٧) نچی یاشنده (٣٠٤٧) نچی تاریخ هبوطیده وفات بولدی . قبر شریفی مکهٔ مکرمه‌ده حجر اسملی ییرده آتاسی حضرت هاجرنك قبری یاننده‌در .

عربلرنك کوبسی خصوصا حجاز ولایتنده گیلری اسماعیل عم نسلندندرلر . شونك اوچون آنگا (ابو العرب) دیلور ، عربلرنك آتاسی دیمکدر . پیغمبرمز محمد علیه الصلوة والسلام ده آنك نسلندندر . اسماعیل عم اوزی آدم عم نك یکرمنچی اوغلیدر . محمد عم اسماعیل عم نك یکرمی بیرنچی اوغلیدر . اسماعیل عم آناسی هاجر ایله کنعاندن عربستانغه نی روشچه کیلگانلکلری وبرزمان آناسی آنی قربان قیلورغه نیت قیلمقلغی وآتاسی ایله برگه کعبه نی بنا قیلمقلغی ابراهیم عم قصه سی اچنده یازلمش ایدی . شول سببدن تکرار ایدلمدی .

---

(١٠) اسحاق علیه السلام .

اسحاق علیه السلام ابراهیم عم نك ایکنچی اوغلیدرکه اوّلگی خاتون حضرت ساره دن (٣٤٢٣) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمشدر . آتاسی ابراهیم عم نك وفاتی زماننده (٧٥) نچی یاشنده وآغاسی حضرت اسماعیل نك وفاتی زماننده (١٢٤) نچی یاشنده ایدی . آغاسندن صوگره کنعان وشام ولایتی خلقلرینی ابراهیم عم ملتینه دعوت قیلمق اوچون آنی الله تعالی پیغمبر قیلدی . اسحاق عم (٤٠) نچی یاشینه یتکاندن صوگ ابراهیم عم آنی اویلندرمکچی بولدی ؛ لکن آنگا کنعان یورتینك قزلرینی آلوب بیرونی معقول کورمدی . شول سببدن قز آلوب قایتمق اوچون اوزنده خدمت ایته طورغان بیك اشانچلی بر قارت کشینی (حاران) شهرینه ییباردی . قزنك آتاسی بولغان کشیگه هدیه قیلمق اوچون اون تویه وقزنك اوزینه مهر اوچون آلتوندن وکوموشدن تورلی زینتلر بیردی . حارانده ابراهیم عم نك ناخور اسملی آغاسی بار ایدی . ابراهیم عم بابلدن کوچکان وقتده برگه کوچمش ایدی . ابراهیم حاراندن شام وکنعانغه کوچکان وقتده ناخور حارانده قالمش ایدی . ناخور وفات بولوب (نبوئیل) اسملی بر اوغلی قالمش ایدی . نبوئیل نك ده (لبان) اسملی بر اوغلی و (رفقه) اسملی بر قزی بار ایدی .

یاوچی قارت حاران شهرینه باروب یتدی . شهر یاننده بر چیشمه یانینه کیلوب طوقتادی . شهر قزلری اول چیشمه گه صو آلورغه کیلور

ایدیلر . یاوچی قزلرنی کوردی : « اوشبو چیشمه‌گه کیلگان قزلردن قایوسی میگاوتویه‌لریمه صو آلوب بیرسه ، اسحاق اوچون شول قزنی آلورغه اجتهاد قیلورمن » دیبوب نذر ایتدی . بر نیچه شر قز جیلشوب کوکشین چولمکلر ایله صو آلوب کیتار ایدیلر . قارت برنیچه قزدن صو صوراب باقدی . هیچ قایوسی قبول ایتمدیلر : «وقتمز یوق ، اشمز آشغچ» دیبوب هر برسی اویلرینه قایتوب کیتدیلر . مگر آرادن برسی قارتنک اوتنچینی قبول ایتدی : «بویورگز افندی ، اوزگزده اچگز، تویه‌لرگزنی ده صوغارگز ، اوزم صو آلوب بیرورمن » دیدی . پس قز صو آلوب بیردی ، قارت اوّل اوزی اچدی ، آندن صوڭ تویه‌لرینی صوغاردی . صو بتکان صاین قز همان آلوب بیرور ایدی . بو قز (رفقه) اسملی ایدی ، ابراهیم عم‌نک آغاسی ناخورنک اوغلی نبوئیل نـک قزی ایدی . بیك گـوزل وانصافلی بالا ایدی . یاوچی بو قزنی اسحاق عـه م اوچون بیك مـوافق طابدی ، قـزغه بیك رحمت اوقودی ، هدیه ایتوب ایکـی آلتون آلقه (حلقه) وایکی آلتوندن بلازك بیردی . ودخی آندن صوراشدی : «سز کم قزی بولاسز ؟» دیدی . قز : « مین ناخور اوغلی نبوئیل نك قزیمن» دیدی . قارت ایتدی : «مین بر یولاوچیمن . بوشهرده قونارغه بر یورت طابلـور میکان » دیدی . قز ایتدی : « ان شاءٔ الله طابلور ، مسافرنی شاید هر کم قبول ایتار » دیدی .

قارت چیشمه یاننده تویه‌لرینی آشاتوب قالدی . قز اویینه قایتوب کیتدی ، آتا وآناسینه آلقه وبلازکلرینی کـورستدی . وچیشمه یاننده‌غی قارت واقعه‌سینی تمامابیان قیلدی . نبوئیل بومسئله‌گه بیك تعجب قیلدی . « البته اول قارتنك بو اشنده بر حکمت باردر ، آنی اویمزگـه چاقرزمق کیراك » دیدی . شول ساعت اوغلی (لبان) نی چیشمه یانینه یوللادی : « تیز شول افندینی اویمزگه دعوت قیل . تـویه‌لرینی ده آلـوب کیل آنی قوناق ایتایك » دیدی . قارت نبوئیل نـك اوینه کیلدی . نبوئیل مسافرینی بیك تعظیم قیلوب قارشی آلدی . آنك اوچون تورلی نعمتلر حاضرلندی . کورشکاندن صوڭ نبوئیل مسافردن کم ایکانلگینی صوراشه باشلادی . مسافر واقعه‌نك اوّلندن آخرینه قدرسویلادی . یعنی «ابراهیم عم‌نك اوغلی اسحاق اوچون قز آلمق نیتیله کیلگانینی وتویه لر قزنك

آتاسینه هدیه ایدیله چگینی» آگلاتدی . نبوئیل ابراهیم عهم نك اوزینك
آتاسی ایله بر طوغان قرداشی ایکانلگینی بلور ایدی . ابراهیم عهم
کنعانغه کوچکان زماننده اول یاش یکت بولوب قالمش ایدی . شول زماندن
بیرلی ، ابراهیم عهم دن هیچ تفصیل خبر آلنغانی یوق ایدی . نبوئیل اوّلا
آغاسی ابراهیم عهم نك احوالینی صوراشدی . صوگره سوز قز مسئله سینه
کیلدی ؟ «انم اسحاقغه کم قزینی آلیق ایکان صوگ ؟» دیدی . مسافر
ایتدی : « مین مسافر کشی موندا غی قزلرنی صناب آلور حالم یوق .
شول سببدن (خدا اوزی یاخشیسینی نصیب کیترسون) دیبوب چیشمه یانینه :
« قایسی قز میگا صوآلوب بیرسه ، اسحاقغه شونی آلورغه اجتهاد قیلورمن»
دیبوب نذر ایتمش ایدم . کوب قزلردن صوراب باقدم . هیچ برسی
قبول ایتمدیلر . مگر آرادن برسی اوتنچمنی قبول ایتدی . اول قز بیك
انصافلی وادبلی کبی کورنمش ایدی . اگرده ممکن بولسه ، مین شول قزنی
آلور ایدم » دیدی . نبوئیل : «اول کم قزی ایدی ایکان صوگ ؟ »
دیدی . مسافر : «مین اول قزغه آلقه وبلازکلر بیرگان ایدم» دیدی .
نبوئیل کولدی ده : «اول بزنك قزمزدر» دیدی . پس یاوچی نبوئیل دن
قزینی اسحاق عهم گه بیرووینی اوتنه باشلادی : « زینهار مینم اوتنچمنی
قبول ایتگز . مینم باشقه قزنی آلوب کیتار حالم یوق » دیدی . نبوئیل
خاتونی وقرداش اروغلری ایله کیگاش قیلدی . هر قایوسی معقول
کوردیلر . قزغه ده معلوم ایتدیلر . اول ده قارشیلق قیلمادی . عقد نکاح
قیلندی . یاوچی نبوئیل گه اون تویه نی طاپشردی . قزغه تییشلی مهر
ماللرینی ده تسلیم قیلدی . بر نیچه کوندن صوگ یاوچی قارت
ونبوئیل نك قزی (رفقه) واوغلی لیان کنعانغه یونالدیلر . آتا وآناسی
قزنی مبارکلاب خیر دعا ایله اوزاتوب قالدیلر . کنعانغه باروب بیتکاندن
صوگ قزنی حضرت اسحاقغه طابشردیلر . کیاو وقز بر برسینه محبت قیلوب
بیك شاد ومسعود بولدیلر . سگلیسینی طابشرغاندن صوگ لیان حارانغه
قایتوب کیتدی . اسحاق عهم ایله رفقه یکرمی یل چاماسی برگه عمر
ایتدیلر . هیچ بالا چاغالری بولمادی . هر ایکیسی بالالری بولونی بیك
آرزو قیلور ایدیلر . هروقت مقصودلرینی صوراب دعالر قیلور ایدیلر .
الله تعالی دعالرینی قبول قیلدی . (٣٨٤٣) نچی تاریخ هبوطیده رفقه دن

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایکی اوغل ایگز بولوب طوغدیلر . اوّل طوغانینه (عیص) وصوڭره طوغانینه (یعقوب) دیبوب اسم قویدیلر . اول زمانده حضرت اسحاق اوزی (٦١) نچی یاشنده ایدی . هر ایکی بالا اوسوب یکت بولدیلر. (عیص) نڭ تنی بیك یونلاچ ایدی . اوزی صاری ساچلی قزل توسلی کشی ایدی . دائما آوچیلق قیلوب صحرا واورمانلرده یورور ایدی . (٤٠) نچی یاشنده حضرت اسماعیل نڭ قزی صبیحه نی خانونلقغه آلدی. حضرت یعقوب حیوان ایله کسب قیلور ایدی . حیوانلرنی قرده اوزی کوتار ایدی . کوب زمان اویلانمیچه یکت کوینچه عمر اوتکاردی . آناسی اسحاق عم ، نی قدر ترغیب قیلسه ده ، اویلانونی قبول ایتمدی .

حضرت اسحاق اوزی (١٣٣) نچی یاشینه واوغللری (٧٣) نچی یاشلرینه یتمش ایدیلر. اسحاق عم نڭ کوزلری تمام صوقرلانوب هیچ بر نرسه‌نی کورمس بولمش ایدیلر . الله تعالی اسحاق عم گه اوزینڭ دعاسی بوینچه اوغللرندن برسینی پیغمبر قیلاچغینی الهام قیلمش ایدی . اسحاق عم عیصنی حضرت یعقوبدن آرتغراق سویار ایدی . شول سببدن پیغمبر بولمق ایله اوغلی عیصقه دعاقیلمق نیتنده ایدی . اما خانونی رفقه حضرت یعقوبنی آرتغراق سویار ایدی . چونکه آنڭ خانونی یوق ایدی ، دائما آناسی یاننده وآنڭ خدمتنده بولور ایدی . اما عیصنڭ خانونی وبالا چاغاسی بولو سببلی آناسی یاننده کوب طورا آلماس ایدی . بر کون حضرت اسحاق عیصقه ایتدی : « اوغلم ، مینم اوچون بر یاخشی کییك آولاب ایتینی کباب قیلوب کیتر، سیڭا اوزمدن صوڭ پیغمبر بولمق ایله دعاقیلور من» دیدی . عیص : «بیك یاخشی‌اتکایم» دیبوب قوراللرینی آلوب آوغه چغوب کیتدی . اسحاق عم بو سوزلرنی عیصقه سویله‌گان مجلسده رفقه ده بار ایدی . پیغمبرلك دعاسینی یعقوبکه آلاسی کیلوب بر حیله قیلماقچی بولدی . عیص چغوب کیتکاچ ده یعقوبکه ایتدی : (تیز برسیمز یاش قوزینی (برنتی) پشروب کباب‌ایتوب آتاڭ آلدینه کیتروب قوی ، اوزڭنڭ یعقوب ایکانلگڭنی بلدرمه ، گویا عیص بولغان بولوب کیل . تا که آتاڭ سینی عیص دیبوب بلسون ده ، پیغمبرلك دعاسینی سیڭا قیلوب سیینی مبارکله سون » دیدی . پس یعقوب آناسی امری بوینچه اوزینڭ حیوانلرندن بر سیمز قوزینی بوغازلاب کباب ایتوب آناسینه

کیتروب بیردی . رفقه کبابنی حضرت اسحاق آلدینه کیتروب قویدی : «کرم ایتگز، صوراغان کبابگز حاضر بولدی» دیدی . کباب بیك یاخشی پشمش ایدی . حضرت اسحاق بیك یارانوب آشادی . آشاب بترگاندن صوك : «قایاعیص ، اوزی ده بونده کیلسون ، اوزینه آتاب خیر دعا قیلایم» دیدی . رفقه یعقوبکه عیص کیبه طورغان کییملرنی کییرتوب وقولینه یونلاچ بیالای وآیاقلرینه یونلاچ چینك کییرتوب آنی گویاعیص قیافتینه کیتروب حاضرلب قویمش ایدی . یعقوب عم آتاسی یانینه کیلوب اوطوردی . حضرت اسحاق اوغلینك قولندن طوتوب ماگلاینی اوبدی وآرقاسندن سویدی : «یاربی اوشبو اوغلم اوزی ده پیغمبر بولسه ایدی ، نسلندن ده کوب پیغمبرلر کیلسه ایدی ، نسلی مبارك بولسه ایدی» دییوب دعا قیلدی . دعا تمام بولغانچی قارشنداغی اوغلینك یعقوب ایکانلگینی هیچ سیزمدی . حضرت یعقوب خیر دعانی آلوب آتاسی یانندن چغوب بیتکانچی عیص ده کبابینی قولینه طوتوب کیلوب کردی : «اتکایم صوراغان کبابگزنی حاضرلب کیتردم ، کرم ایتگز ، بویورگز» دیدی . حضرت اسحاق : «سین کم ؟» دیدی . عیص : «اوغلگز عیص» دیدی . حضرت اسحاق : «حاضرگنه مینم یانمدن طوروب کیتکان کشی کم ایدی ؟» دیدی . عیص : «اول یعقوب ایدی» دیدی . حضرت اسحاق آلدانغانلغینی سیزدی . بیك آچووی کیلوب تنلری وایرنلری قالترادی . دعا قیلغان وقتده حضرت یعقوبنك طاوشینی عیص طاوشینه اوخشاتمیچه اوزی ده بر آز شبهه لنمش ایدی . شولای بولسه ده ، حیله بولو احتمالینه هیچ کوگلی کیتمه مش ایدی : «ای اوغلم عیص ، ایمدی اش اوزدی . خیرلی بولسون ، خدانك تقدیری شولای بولغاندر : مین حاضرگنه سین کیترگان دییوب بلوب بر یاخشی کباب آشادم ، هم شول کبابنی کیترگان اوغلیمه سین دییوب بلوب پیغمبرلك ایله دعا قیلدم . ایمدی اول یعقوب بولغان ایکان . خیرلی بولسون ، مین بو خصوصده آلدانغان ایکانمن» دیدی . اوشبو سوزلرنی ایشتکاچ قایغیسندن عیص بیك قاتی طاوش ایله قچقردی ، بیرگه یاتوب اوکروب یغلی باشلادی . حضرت اسحاق اوغلی عیص نی بیك قزغاندی : «کیل اوغلم ، خفالانما ، سینك اوچون ده خیر دعا قیلایم» دیدی . عیصنك ماگلایندن اوبوب : «یا ربی بو اوغلمنك نسلینی کوب ودولتلی قیلغل . بونك

نسلندن الوغ پادشاهلر وقوتلی عسکرلر کیلسه ایدی » دیدی • حضرت
اسحاقنك رفقه‌گه ده حضرت یعقوبکه ده بر آز کیفی کیتسه ده هیچ آرتق
آچولانمادی • چونکه بولغان واقعه‌نی نصیبکه حمل قیلدی • عیص پیغمبرلك
دعاسندن محروم قالووینه بیك مغموم ومحزون بولدی • آناسینه بیك
اوپکالادی • حضرت یعقوبکه تمام دشمان بولدی • حتی فرصت طابقانده
آنی اولترمکچی بولدی • برنیچه وقتلر اوتدی عیص هرخصوصده حضرت
یعقوبکه دشمانلغینی اظهار قیلور ایدی • حضرت یعقوب عیصنك اولترمك
نیتینی سیزوب بیك قورقدی • کوب وقتده آناسی یانندن چقماس
بولدی • صحراغه چغارغه هیچ باطرچیلق قیلا آلمادی • عیصنك نیتی حضرت
اسحاق ایله رفقه‌گه ده معلوم بولدی • ایرلی خاتونلی بالالرینك آراسی
بوزلوغه بیك خفالانه باشلادیلر • نی قدر وعظ ونصیحت قیلسه‌لرده عیص
آچووینی بترمس ایدی • هر خصوصده یعقوب عم‌گه جبر وظلم قیلورغه
طرشور ایدی • نهایت اوغللرینك آرالرینی اصلاح ممکن توگللگینی
آگلادیلر • حضرت یعقوبکه حاران شهرینه آناسی رفقه‌نك آغاسی (لبان)
یانینه هجرت قیلورغه وخاتوننی ده شول یورتدن آلورغه بویوردیلر •
(٧لل٣) نچی تاریخ هبوطیده (٨٠) نچی یاشنده یعقوب عم عیص
اوینده یوق وقتده آتا وآناسی ایله کورشوب حاران شهرینه یونالوب اویدن
چقوب کیتدی • حارانغه باروب بیتکاچ آغاسی لبان‌غه خدمت ایته باشلادی
آنك ایکی قزینی خاتونلقغه آلدی • مجموعی (١٢) بالاسی بولدی •
کنعانده (٢٠) یل طورغاندن صوڭ بالا چاغالری ایله کوب دولت ایله
کیری کنعانغه قایتدی • اول قایتقان زمانده حضرت اسحاق سلامت ایدی •
اول قایتقاندن صوڭ کوب طورمادی • (٣ل٧٣) نچی تاریخ هبوطیده
(١٦٠) نچی یاشنده دنیانی طاشلادی • اوغللری حضرت ابراهیم وحضرت
ساره قبرلری یانینه مکفیله مغاره سنه دفن قیلدیلر • حضرت اسحاقنك ،
اوغللری حقنده قیلغان دعالری هرایکیسی مقبول بولدیلر: چونکه حضرت
یعقوب اوزی ده پیغمبر بولدی ، اوغلی یوسف عم ده پیغمبر بولدی •
اوزندن صوڭ نسلندن ده یعنی (بنی اسرائیل) دن ده بیك کوب پیغمبرلر
کیلدی • مثلا موسی عم ، یوشع عم ، اشموئیل عم ، داود عم ، سلیمان
عم ، الیاس عم ، الیسع عم ، زکریا عم ، یحیی عم ، عیسی عم ، هر

برسی بنی اسرائیلدندرلر . عیصنك نسلی ده بیك زور قوم بولدیلر .
آنك نسلندن الوغ پادشاهلر وقوّتلی عسکرلر ودولتلی کشیلر کوب بولمشدرلر .
مشهور اسکندر یونانی ده آنك نسلندندر .

١١) حضرت یعقوب علیه السلام .

یعقوب علیه السلام اسحاق علیه السلام نك اوغلیدر . (٣٤٨٣) نچی
تاریخ هبوطیده قرداشی (عیص) ایله بر حملدن دنیاغه کیلمشدر . آناسی
(رفقه) اسملیدر . الوغ بولغاچ عیص آوچی بولدی . قرده کییك حیوانلرنی
آولاب کسب قیلورایدی . حضرت یعقوب کتوچی بولدی قرده آناسینك
حیوانلرینی قاراب یورور ایدی . عیص ایکی خاتون آلدی . اما حضرت
یعقوب کوب وقت اویلانمیچه یکت کوینچه عمر اوتکاردی . اسحاق عم
اوزندن صوڭ پیغمبر بولمق ایله عیص اسملی اوغلینه دعا قیلمق نیتنده
ایدی ، لکن خاتونی رفقه‌نك برحیله‌سی سببلی پیغمبرلك دعاسینی حضرت
یعقوبکه قیلدی . پیغمبرلك دعاسندن محروم قالووی سببلی عیص حضرت
یعقوبکه بیك دشمان بولدی ، حتی فرصت طابسه آنی اولترمگه نیت قیلوب
یوری باشلدی . آتاوآناسی عیصنك نیتینی سیزدیلر ، شول سببدن حضرت
یعقوبنی حاران یورتینه (رفقه) نك آغاسی (لبان) یانینه یوللادیلر .
حضرت یعقوب آتا وآناسی ایله کورشوب (٨٠) نچی یاشنده کنعان
بیرندن دجله ایله فرات یلغه‌لری آراسنده (حاران) یورتینه تابا یونالوب
سفرگه چقدی . کنعان بیرندن چغوب بیتکانچی بارشلی یولده کیچ بولدی .
حاضرگی (قدس شریف یعنی یورسلیم) شهری اورنی تیره سینه کیلوب
یتمش ایدی . اول زمان شهر اورنی قوری صحرالق ایدی . باشینی بر
طاشقه قویوب یوقلارغه یاتدی ، یوقوسنده حضرت جبرائیل نی کوردی ،
حضرت جبرائیل ایتدی : «ای یعقوب ، اوشبو مبارك بیرلرنی الله تعالی
سینك نسلڭگه وعده قیلدی ، سینك بر زمان بالالرڭ بولور ، ونسلك
زورایورده ، سیندن صوڭ بر وقت اوشبو بیرلرده ترکلك قیلورلر» دیدی .
حضرت یعقوب یوقوسندن اویاندی ، توشینك الله تعالی طرفندن
بولوچیلغینی فکرلب بیك سویندی ، شول کون باشی آستنداغی طاشنی
باصدروب بر مناره ومایاق کبی ایتوب قویدی وهم «یا ربم بو بیر الله

Из фондов Российской национальной библиотеки

تعالیگه عبادت قیلنه طورغان ایزگی یېر بولسه ایدی» دیوب دعاقیلدی. اوشبو سببلردن اول یېر (ارض مقدسه) و (مبارك یېر) دیوب آتالادر، حاضرگی (قدس شریف یعنی یورسلیم) شهری شول طوغری‌ده بولمقلغی ظن قیلنمقده‌در. اول طاش (لوز) شهری تیره سنده یورسلیمدن (٣٠) چاقرم چاماسی تون طرفنده بولمقلغی‌ده روایت قیلنمقده در. برنیچه کوندن صوڭ حضرت یعقوب حاران شهرینه باروب ییتدی. قرده بر قویو یانینه کیلوب توقتادی. حاران صحراسنده‌غی کتوچیلر کوندز حیوانلرینی شول قویوده صوغارورر ایدیلر. قویونك اوستی برزور تاش ایله قاپلانمش ایدی. رفقه‌نك آغاسی (لبان) نك (لیئه وراحل) اسملی ایکی ییتکان قزی بار ایدی؛ اول قزلرده آتالرینك حیوانلرینی قرده آشاتوب یورور ایدیلر. توش وقتی ییتکاچ (لیئه) ایله (راحیل) ده حیوانلرینی آلوب اوشبو قویو یانینه کیلدیلر. حضرت یعقوب قزلرغه ایتدی: «سزقای یېرلك وکم قزلری بولاسز؟» دیدی قزلر: «اوشبو تیره ده لبان اسملی بر کشینك قزلریمز» دیدیلر. پس حضرت یعقوب ایتدی: «اویله ایسه سز مینم یاقن قرداشلرم بولاسز ایکان، چونکه مین لبان‌نك سڭلیسی طوتاگز رفقه‌نك اوغلی بولامن» دیدی. قزلر ایتدیلر: «سز قایدن کیله‌سز؟ وقایا باراسز؟» دیدیلر. یعقوب ایتدی: «مین آتام آنام یانندن کنعان یورتندن اوشبو حاران شهرینه طابا آنامنك آغاسی (لبان) غه قوناق بولوب کیله‌من دیدی. قزلر ایتدیلر: «یاری بیك یاخشی رحیم ایتگز» دیدیلر. یعقوب ایتدی: «آتاگز سلامتمی، حاضر اویده بولورمی؟» دیدی. قزلر ایتدیلر: «الحمدلله، بیك سلامت، بزدن اویده قالمش ایدی، شاید حاضرده اویده بولسه کیراك» دیدیلر. یعقوب هم «نی اوچون قویلرگزنی صوغارمیسز؟» دیدی. قزلر: «بز اوزمزگنه قویونك طاشینی کوتاره آلمیمز، آنی اون کشیسز کوتارو ممکن توگلدر، باشقه کتوچیلر کیلگاچ جیناولاشوب کوتارورمزده صوغارورمز» دیدیلر. یعقوب هم بیك قوّتلی کشی ایدی؛ قویو یانینه باروب، یالغوزی طاشنی آلوب قویدی‌ده، «کیلگز حیوانلرگزنی صوغارگز» دیدی. قزلر یعقوب هم‌نك قوّتینه حیران قالدیلر، رحمت اوقی

اوقی حیوانلرینی صوغاردیلر. آندن صونگ حضرت یعقوبکه یورتلری قای
طرفده بولغانلغینی کورساتوب ینه حیوانلرینی آشاتورغه کیتدیلر. حضرت
یعقوب شهرگه طابا کیتدی، صوراشترا صوراشترا لیان یورتینی طابدی، سلام
بیروب لیان یانینه کردی. لیان سلام آلغاندن صونگ «سز کیم بولاسز؟» دیدی.
یعقوب عم: «مین سگلیگز رفقه نک کیاوی اسحاق پیغمبرنک اوغلی یعقوب
بولامن» دیدی. سیگلیسینک اسمینی ایشتو ایله لیاننک کوزندن یاشلر
کیلدی. انیسی ایله قوچاقلاشوب کورشدی. سگلیسینی کورمگانینه یوز
یل چاماسی بار ایدی، بیک صاغنمش ایدی. یعقوب عمدن آتا و آناسینک
سلامتلگینی و حاللرینی صوراشدی. یعقوب عم هر بر حاللرینی تفصیلا
سویلادی، آتا و آناسینک سلاملرینی طابشردی. پس لیان حضرت یعقوب
اوچون آشلر حاضرلتدی، تورلی نعمتلر ایله حرمت قیلدی. کیچکه طابا
لیان نک قزلری ده قایتدیلر، آتالرینه حضرت یعقوبنک قیلغان یاردمینی
سویلادیلر؛ لیان یعقوب عمگه کوب رحمت اوقودی. حضرت یعقوب
بر نیچه کون قوناق بولغاندن صونگ لیانغه اوزینک سرلرینی سویلادی،
یعنی قرداشی عیصنک دشمانلق قیلووندن قورقوب آتا و آناسینک رخصتی
ایله حاران یورتینه هجرت قیلوب کیلگانلگینی بیان قیلدی. لیان بیک
معقول کوردی: «ان شاء الله، بو طرفده بیک راحت عمر کیچرورسک،
مینم اوزیمه ده حیوانلرنی قاراب یورمک اوچون بر کشی کیراک ایدی.
اگرده قبول ایتسه نگ اوز مدهده خدمت ایتارسک» دیدی. یعقوب عم بیک
سوینوب قبول ایتدی، پس شوندن صونگ قرده لیاننک حیوانلرینی کوتوب یوری
باشلادی. بر نیچه وقتدن صونگ حضرت یعقوب اویلانمه‌گه نیت قیلدی.
لیاندن کیچی قزی راحیلنی خاتونلقغه (خطبه) قیلدی. لیان «بیک یاخشی،
سوزیوق، قزنی بیرورمز، لکن مهرینه نی بیرورسنگ؟» دیدی. یعقوب
عم ایتدی: «معلومگزکه مینم اوز قولمده حاضرده هیچ بر مالم یوقدر،
قبول ایتسه‌گز مین قزگزنک مهری اوچون سزگه ییدی یل خدمت قیلور
ایدم» دیدی. لیان: «اوّل ییدی یل طولغانچی خدمت قیل، آندن
صونگ قزنی آلورسنگ» دیدی. حضرت یعقوب رضا بولدی. راحیل
محبتی ایله ییدی یل کتوچیلک قیلدی. راحیلگه اوّل کوروونده اوک
محبت قیلمش ایدی، محبت سوداسی ایله ییدی یل کتوکتووی بیک ییگل

Из фондов Российской Национальной библиотеки

بولدی . حضرت یعقوبنك بختینه قارشی حیوانلرنی اول قاری باشلاغاچده الله تعالی لیاننك ماللرینه برکت بیردی : حیوانلرینك هر تورلیسی عادتدن طش اورچوب کوبایه باشلادیلر . یدی یل طولغاچ لیان طوی یاصاب حضرت یعقوبکه الوغ قزی (لیئه) نی بیرمکچی بولدی . حضرت یعقوبنك کوڭلی راحیلده ایدی ، چونکه راحیل بیك عجیب گوزل ایدی ؛ لیئه اول قدر آرتق توگل ایدی هم کوزلری ده ضعیفراك ایدی . پس یعقوب عهم مین لیئه‌نی آلمیم ، اوّلده‌گی وعده‌گ بوینچه ، بیرسه‌ڭ ، راحیل‌نی بیر دیدی ، یعقوب عهم نی قدر قارشی کیلسه ده ، لیان قبول ایتمدی ، الوغ قزنی قالدروب کچی قزنی اوّل کیاوگه بیرو هیچ ممکن توگلدر . چونکه اول اش الوغ قز اوچون بیك زور خورلق وعارلق بولادر . مین اول اشنی هیچ قیلا آلمیم . یاخشی ، سینك مقصودڭ ده بولسون ، ینه یدی یل خدمت قیلونی وعده قیلسه‌ڭ یدی کوندن صوڭ کچی قزم راحیلنی ده سیڭا بیرورمن دیدی . آخرنده حضرت یعقوب رضا بولدی . پس لیان بیك کوب کشی دعوت قیلوب ولیمه آشلری پشروب بر کوننی بیك زور طوی یاصاب ، اوّلا الوغ قزی لیئه نی حضرت یعقوبکه نکاح قیلدی . یدی کوندن صوڭ ینه ایکنچی طوی یاصاب کچی قزی راحیلنی ده بیردی . خاتونلری حضرت یعقوب ایله برگه طورا باشلادیلر . اول زمانده ابراهیم عهم شریعتی بوینچه ایکی بر طوغان قزلرنی بر کشی ایکیسینی بر وقتده خاتونلققه آلمق درست ایدی ، اول حکم موسی عهم زماننده تورات ایله منسوخ بولدی . لیان قزلرینه خدمت ایتمك اوچون برر اسراو خدمتکار قزلرده بیرمش ایدی : قزلری خدمتچیلرینی ده ایرلرینه هبه قیلدیلر . شول روشچه یعقوب عهم نڭ دورت خاتونی بولدی . هر قایوسندن بالالری ده بولدی . الوغ خاتونی (لیئه) دن «روبیل ، شمعون ، لاوی ، یهودا ، یساخر ، زبولون» اسملی آلتی اوغلی (ودینه) اسملی برقزی بولدی . لیئه نڭ جاریه سی (زلفه) دن (جاد واشیر) اسملی ایکی اوغلی بولدی . راحیل نڭ جاریه سی (بلهه) دن (دان ونفتالی) اسملی ایکی اوغلی بولدی . راحیل اوزی اوچ یل قدر بالا کیترمدی . بالاسی بولماوینه بیك خفالانور ایدی . الله تعالی‌گه تضرع قیلوب بالا طابووینی

صوراب کوب دعا قیلدی . الله تعالی دعاسینی قبول ایتدی (٣ ل ٧٤) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه بیك عجیب گوزل بر بالا کیتردی ، (یوسف) دیو اسم قویدیلر . پس حضرت یوسف طوغاچ حضرت یعقوبنك اوغللری (١١) کشی بولدیلر . حضرت یوسف طوغان زماننده یعقوب عم (٩١) نچی یاشنده ایدی . حارانده (١٩) یل قدر عمر اوتکاردی ، اصل وطنی کنعان یورتی هیچ خاطرندن چقماس ایدی ، آتا وآناسینی ده بیك صاغنور ایدی ، نیچك بولسه ده آخرده بر کنعانغه قایتوب آخر عمرینی شونده اونکارونی آرزو قیلوب یورور ایدی . اول یللرده یعقوب عمنك اوزینه قاراغان هیچ بر مالی یوق ایدی (١٨) یل خدمتینك (١٤) یلی ایکی خاتوننك مهری اوچون حساب قیلنمش ایدی ، (٤) یلینی لیان ایله هیچ سویلاشیچه خدمت ایتمش ایدی ؛ آنك اوچون هیچ بر حق تعیین قیلنغانی یوق ایدی . پس حضرت یعقوب شول دورت یل خدمتی اوچون قاین آتاسی لیاندن بر آز حق آلوب کنعانغه قایتونی فرض قیلدی . بو فرضینی خاتونلرینه ده کیگاشوب قارادی ، هر قایوسی معقول کوردیلر .

پس یعقوب عم بو سرینی لیانغه ده سویلادی ، اوزینه تییشلی حقینی سورادی هم کیتارگه رخصت ده سورادی . لیاننك هیچ ییباره سی کیلمیدر ایدی ، شویله ایسه ده منع قیلمادی ، «یاخشی معقول ، کیتسه‌گز کیتارسز ؛ لکن مین سزنك خدمت حقگز اوچون حاضرگی حیوانلرمنی بیره آلمیمن . ینه ایکی یل خدمت قیلگز ، شول ایکی یل اچنده حیوانلردن طوغان بوتا ، بزاو وقوزیلرنك قاراسی هر قایوسی سزگه بولور » دیدی . یعقوب عم بو سوزنی قبول ایتدی ، ینه خدمتینه دوام قیلدی . حضرت یعقوبنك بختینه قارشی (١٩) نچی یلده هر حیواننك بالاسی قارا توسلی بولدیلر . هر قایوسی حضرت یعقوبکه بولدیلر . پس حضرت یعقوبنك مالی کوبایدی خاتونلری وبالا چاغاسی بیك سوینشدیلر ، چونکه اوّلده حضرت یعقوبنك هیچ برمالی یوقلغینه هر قایوسینك اچلری پوشار ایدی . لکن بو واقعه‌نی لیان بیك گونله دی . چونکه آنك فرضی خلاف چقدی ، زیرا اول حیوانلرنك قاراسی آز بولور دییوب فرض قیلمش ایدی ، اش عکسنچه بولدی . لیان (٢٠) نچی یلده ده حیوانلرنك بالالری ینه هر برسی قارا بولور دییوب خوفلانوب اوّلگی عهدینی بوزدی . حضرت یعقوبکه ایتدی : «ایمدی کیله سی یلده طوغان حیوانلرنك آقلری غنه سیگا بولور . قارالری

Из фондов Российской национальной библиотеки

میگاقالور دیدی . حضرت یعقوب بو سوزگه‌ده راضی بولدی ، بزگه خدانی نصیب قیلغان بولسه ، شول بولور دیدی . خدانـک حکمتی (٢٠) نچی یلده طوغان حیوانلرنـک هـر قایوسی آب آق بولدیلـر . پس حضرت یعقوبنک مالی ینه‌کوبایدی . (٢١) نچی یل باشلانغانده حضرت یعقوب جمیع اهل اولادینی ومالللرینی وخدمتکارلرینی آلوب کنعان طرفینه یونالدی ، لیان ، گرچه اچندن کیاوینی بیك کونله‌سه‌ده ، قزلری حقینه کونله‌وینی سیزدرمسکه طرشدی . هر قایوسینه رضالق بیروب کنعانغه اوزاتوب قالدی . پس حضرت یعقوب اهل اولادی ومالللری ایله بر الوغ کاروان بولوب یولغه چقدی ، بر نیچه‌کون بارغاندن صوك کنعان صحراسینه باروب کردی . حارانغه بارشلی توش کورگان یبرینه‌کیلوب یتدی . باصدروب قویغان طاش اول زمانده‌ده طورادر ایدی . آنـده طوقتاب بر کیچ قونـدی . الله تعالی‌گه کوب دعا وعبادت قیلدی . شول کیچده حضرت جبرائیل یعقوب عم‌گه الله تعالی نك (وحی) نی کیتردی . الله تعالی حضرت یعقوبنی کنعان خلقینی حق دینگه اوندامك اوچون پیغمبر قیلدی هـم آگا (اسرائیل) (١) دیو برلقب بیردی . شونك اوچون آنك نسلینه (بنی اسرائیل) دیلور . (اسرائیل اوغلانلری) دیمکدر .

راحیل حاراندن چقغانده یوکلی ایدی ، کنعانغه کیلوب یتکانچی (لوز) اسملی شهر طوغرسنده دنیاغه ینه بر ایر بالا کیتردی . (بنیامین) دیوب اسم قویدیلر . پس ایمدی حضرت یعقوبنك (١٢) اوغلی بولدی . کنعان صحراسنده آناسی حضرت اسحاق نك یورتی تیره سینه باروب یتدیلر . یعقوب عم قرداشی عیص دن هنوز قورقار ایدی . ایسکی آچووی ایله براش قیلماسه‌یارار ایدی دیوب همان خوفلانه‌کیلور ایدی . آتا وآناسینی وطوغان یبرینی صاغنغانلغی سببلی ، خوفلانسه ده ، خدا تعالی‌گه طابشروب قایتوب کرمکچی ایدی . جان تارتماسه ده قان تارتا دیمك قبیلندن یعقوب عم عیصنك اوزینی ده بیك صاغنمش ایدی .

عیص ایسه حضرت یعقوب آندن قاچوب کیتکانلـگینی بلـگاندن صوك بیك خفاغه قالمش ایدی ، عزیز طوغانینی قورقتقانلغی اوچون صوگندن

---

(١) اسرائیل دیمك (عبد الله) دیمك کبی الله تعالی نك قولی دیمکدر .

بیك اوكنمش ایدی . یكرمی یل اچنده اوّلگی آچووی تمام باصلمش
واوننلمش ایدی . هر وقت قرداشینی كوره سی كیلوب صاغنوب یورور
ایدی ، اگرده كوره قالسه ، آلدینه یغلوب یمان نیتده بولوچیلغینه عفو
تلامكچی ایدی . لكن آرالری یراقلغی سببلی حضرت یعقوبنك كینكاننن
بیرلی هیچ بر تفصیللی خبر آلنغانی یوق ایدی . اتفاقا بر كون عیص
اوزینك خدمتكارلری ایله برگه حاران یولی طرفینه آوغه چقمش ایدی .
حاران طرفندن كوب حیوانلر ایله بر كاروان كیلگانینی كوردی ، كم
كاروانی ایكانلگینی بلاسی كیلوب كاروانغه قارشی بر ایكی خدمتكارینی
یوللادی . ایلچیلر حضرت یعقوب یانینه كیلوب یتدیلر . سلام بعدنده
كم ایكانلكلرینی صوراشدیلر . حضرت یعقوب اوشبو كشیلر آرقلی مینم
خبرم بلكه عیصقه ده ایشتلور دییوب گمان قیلوب ، ایشته قالسه بر آز
كوڭلی یوموشاسون دییوب « مین اسحاق پیغمبرنك اوغلی عیص نك بر
خدمتكاری بولامن ، اسمم یعقوبدر » دییوب جواب بیردی . ایلچیلر بزلرده
عیصنك خدمتكایمز دیدیلر . حضرت یعقوب عیصنك اسمینی ایشتو ایله
بر طرفدن قورقدی وبر طرفدن سویندی . وایتدی : « حاضرده خوجه‌گز
عیص قایده یوری سلامتمی ؟ مین آنی بیك صاغنامن كورسه‌م قوللرینی
اوبوب كورشور ایدم » دیدی . ایلچیلر : « بوگون آوآولامق اوچون بو
طرفقه چقمش ایدی ، بزنی سزگه اول یبباردی » دیدیلر . بو سوزلرنی
ایشتكاچ حضرت یعقوب بیك قاوشادی . ایلچیلر كیری قایتوب كیته
باشلادیلر . حضرت یعقوب : « طوقتاگز آشقماگز ، مینم قرداشم عیصقه
هدیه‌لرم باردر ؛ شونلرنی كوروب كیتگز » دیدی . ایلچیلر طوقتادیلر .
حضرت یعقوب عیصقه هدیه‌ایتوب تعیین قیلنغان حیوانلرینی كورساتدی .
ایلچیلر قایتوب كیندیلر ، هربر كورگان وایشتكانلرینی عیصقه سویلادیلر .
عیص كاروان صاحبی قرداشی حضرت یعقوب ایكانلگینی بلگاچ ده ، یغلی
باشلادی . نیك اول مینم خدمتكارم بولسون ؟ اول مینم عزیز قرداشمدر .
مین آنك خدمتكاری بولورغه تییشلیمن دیدی . تیزراك كورشمك اوچون
یعقوب عمگه قارشی اوزی باردی . بر بیرده ایكی قرداش بر برسینه
یولقدیلر . هر ایكیسی بر برسینی بیك تعظیم قیلشوب كورشدیلر . بیك

Из фондов Российской национальной библиотеки

کوب یغلاشدیلر . هر قایوسی بر برسینک حاللرینی صوراشدیلر . حضرت یعقوب آتا وآناسینی ده صوراشدی . اول وقتده آنلرده سلامت ایدیلر. عیص آتاوآناسینک حاللرینی دەسویلادی ، بیك صاغنشقانلقلرینی ده آڭلاتدی . لىكن آنلر اول وقتده بیك قارتایمش ایدیلر. حضرت یعقوب عیص نك بو قدریو واشلانغانینی آڭلاغاچ بیك سویندی . عیص اوزینك یمان نیتلرندن توبه قیلغانینی واول نیتده بولووینه صوڭندن بیك اوکنگانلگینی وکوب یللردن بیرلی بیك صاغنوب یورگانلگینی تفصیلا بیان قیلدی . هم شول مجلسده حضرت یعقوبدن بیك اوتنوب اوصال نیتده بولوچیلغینی عفو ایتووینی اوتندی . حضرت یعقوب مین آنی کوبدن اونتقان ایدم دیدی . ایکی قرداش کاروان بولوب آتا وآنالری حضورینه قایتوب کردیلر . حضرت اسحاق اوغلی یعقوبنی بیك صاغنمش ایدی ، سلامت وقتده آنك ایله کورشووینه بیك شاد بولدی . اوزی بیك قارتایمش ایدی . شول یلده یعنی (٣٨٣ل) نچی تاریخ هبوطیده (١٦٠) نچی یاشنده وفات بولدی . حضرت یعقوب آتاسی وفات بولغان زمانده (١٠٠) نچی یاشنده ایدی آناسی (رفقه) نك قای وقت وفات بولغانلغی معلوم توگلدر .

بنیامین دنیاغه کیلگاندن صوڭ راحیل دنیاده کوب طورمادی ، کنعانغه قایتقاندن صوك بر نیچه کون طورغاچ وفات بولدی . یوسف ایله بنیامین اوکسزویتیم بولوب قالدیلر . حضرت یعقوب راحیلنی بیك سویار ایدی . اوزی اولگاندن صوڭ بالالرینی ده باشقه بالالرندن آرتغراق سویه باشلادی . اوکسز بولولری سببلی قزغانوب آنلرنی بیکراك یاقن کورور ایدی .

حضرت یعقوب کنعان خلقینه دین اوگرتمك ووعظ ونصیحت قیلمق اوچون الله تعالی اوزینی پیغمبر قیلغانلغینی برجای طاوب قرداشی عیصقه‌ده سویلادی . عیص اچندن ینه حسد قیلسه ده ظاهرا هیچ بلگرتمدی .

پس حضرت یعقوب کنعان خلقینه دین وشریعت حکمترینی اوگراته باشلادی . حضرت یعقوبنك حق پیغمبر بولووینه کنعان خلقی هیچ شبهه قیلمادیلر هر قایوسی آنك وعظینی بیك اخلاص ایله طڭلار ایدیلر . پس حضرت یعقوبنك درجه‌سی زور ایدی ، قومی آنی بیك الوغلی باشلادیلر. عیص حضرت یعقوب عم نك پیغمبرلگینی ینه حسد قیلا باشلادی .

حضرت یعقوبنک آبروی واعتباری زورایه باشلاغاچ ، کنعانده طورورغه عارلندی . شول سببدن (سعیر) یعنی روم یورتینه کوچوب کیتارگه حاضرلندی .
حضرت یعقوب عیصنک نی اوچون هجرت قیلغانینی بلدی : « قرداشم بوییردن سین کیتمه ، سین غربتکه اویرانگان کشی توگل ، مین غربتکه اویرانگان کشی ، مین بریرگه کیتایم » دیدی . عیص : « ایمدی سین غربتده بیك کوب یوردگ ، حاضرده نوبت میگا کیلدی . بو ییرده ایمدی سین راحتلانوب معیشت قیل ، چیت ییرگه مین اوزم کیتایم » دیدی . پس عیصماللری واهل اولادی وخدمتکارلری ایله (شرات) طاولری ئیره سینه روم یورتینه (سعیر) اسملی ییرگه کیتدی . حضرت یعقوب پیغمبر بولوب آتا وباباسینك یورتی کنعانده قالدی .
حضرت یعقوب کنعانده (٢٢) یل ومصرده (١٧) یل طورغاندن صوگ (٣٦٣٠) نچی تاریخ هبوطیده (١٤٧) نچی یاشنده مصر دیارنده جسیم اسملی ییرده وفات بولدی . جنازه سی مومیا ایدلوب اوزینك وصیتی بوینچه تابوت ایله کنعانغه کیترلدی . حضرت یعقوبنك تابوتی کنعانغه کیلوب ییتکان کونده عیص ده وفات بولمش ایدی . آنك جنازه سینی ده کنعانغه کیتردیلر . هر ایکیسینی بابا وآتالری حضرت ابراهیم وحضرت اسحاق علیهما السلام قبرلری یانینه بر کونده دفن قیلدیلر .
حضرت یعقوبنك آخرغی حاللری یوسف عم قصه سی اچنده سویله نه چکدر .

١٢) یوسف علیه السلام .

حضرت یوسف علیه السلام یعقوب علیه السلامنك اوغلیدر . یعقوب عمنك راحیل اسملی خاتونندن (٣٤٧٣) نچی تاریخ هبوطیده حاران شهرنده دنیاغه کیلمشدر . حضرت یعقوبنك (١٢) اوغلی بار ایدی ، (یوسف) ایله (بنیامین) راحیل اسملی خاتونندن ایدیلر . یعقوب عم حاراندن کنعان یورتینه کیلدی . بنیامین طوغاندن صوگ راحیل تیز وفات بولمش ایدی . شول سببدن آنلر ایکیسی ده یتیم قالدیلر . آنالری یوقلغی سببلی یعقوب عم یوسف ایله بنیامینینی بیك قزغانور ایدی ، هر ایکیسینی ده بیك سویار ایدی . باشقه اوغلانلری قرده حیوانلر کوتوب

یورور ایدیلر . (یوسف ایله بنیامین) یاشراك بولولری سببلی ، هم ده آنلرنی آنالری بیك یاقن کورو سببلی ، قرغه چقوب یورمس ایدیلر . حضرت یعقوب آنلرنی هروقت اوز یاننده اویده طوتار ایدی . حضرت یوسف قرداشلری آراسنده ایك گوزلی ، وایك عقللی وتدبیرلیسی ایدی ، الله تعالی آکا عادتدن آرتق گوزللك بیرمش ایدی . هر بر کورگان کشی گوزللگینه وملایم طبیعتلیلگینه محبت قیلور ایدی . حضرت یعقوبنك یوسفنی بیك آرتق یاقن کورگانلگی سببلی آغالری بیك کونلر ایدیلر . بلکه اوزندن صوڭ آنی خلیفه ایتوب قالدرور دیبوب خفالانوب همان حسد قیلوب یورور ایدیلر .

حضرت یوسف (١٩٦ ل م ٣) نچی تاریخ هبوطیده (١٧) نچی یاشلرینه یتمش ایدی ، برکون یوقوسنده برتوش کوردی ، توشنده اوزینه قویاش وآی وینه اون بربولدز سجده قیلغانلغینی کوردی . توشینی ایرته گوسنده آتاسی یعقوب عه م گه سویلادی . حضرت یعقوب بو توشنك تعبیرینی آڭلادی : «اوغلم بو توشنك بیك خیرلیدر ، ان شاءالله سین قرداشلرگدن آرتغراق درجه لی بولسه ڭ کیراك ، بو توشگدن قرداشلرگ سینی الوغ کوروب تعظیم قیلاچقلری آڭلانه در . شاید الله تعالی سینی پیغمبر قیلسه کیراك» دیدی . ودخی ایتدی : « ای اوغلم ، زینهار سین بو توشگنی آغالرگغه سویلی کورمه ، کونچیلك ایله بربر حیله وضرر قیلماسونلر» دیدی .

حضرت یعقوب یوسفغه اوشبو سوزلرنی سویله گانینی الوغ خاتونی (لیئه) ایشتوب طورمش ایدی . هربر ایشتکان سوزلرینی الوغ اوغلی (روبیل) غه سویلادی ، روبیل باشقه قرداشلرینه سویلادی . بو خبرنی ایشتو ایله هر قایوسینك کونچیلکلری طاغی ده قوتلندی . بزنك آنامز (راحیل) بالالرینی غنه یاقن کوره ایکان ، بزنك آنامز سلامت بولا طوروب ده ، هیچ برمزنی بالا ایتمی ایکان ، بزنك بو اشکه چدار حالمز یوق دیشدیلر . آرادن برنیچه سی : « بز یاکه یوسفنی بوتونلای اولترایك ، یاکه بریراق بیرگه اولاقدرایق ، شاید شوندن صوڭ آنامز اوزمزگه گنه قالور هم بزنی گنه سویار» دیدیلر . یهودا اسملیسی ایتدی : « بز یوسفنی اولترمیك ، چونکه کشی اولترمك الوغ گناهدر ، خصوصا اوز قرداشمزنی اولترمك بیگراك زور مرحمتسزلکدر . ایك یاخشیسی شولدرکه ،

بز آنی قرغه آلوب چقیقده ، صووی آزبر قویوغه طاشلیق ، یولدن
کشی اوزلمی ، بربر یولاوچی قویودن صو آلغانده کوروردە اوز شهرینه
آلوب کیتار ، شولای بولغانده ، آنکده جانی سلامت بولور ، بزده طنچلارمز »
دیدی ؛ بو سوزنی هرقایوسی بیک معقول کوردیلر . پس اتفاق ایله شول
روشچه قیلورغه قرار بیردیلر .

حضرت یعقوب یوسفنی اوزیانندن هیچ ییبارمس ایدی ، شول سببدن
آغالری آنی قرغه آلوب چقارغه بر حیله ازلادیلر . حیله طابلدی ، اول
کونلرده یازکونلری ایدی ، آغاچلر یافراق یاروب اولنلر اوسه باشلامش
ایدیلر . پس اون قرداش بر جای ایله آتالرینه ایتدیلر : « ایمدی
کونلر وهوالر جلندی ، جای وقتی ییتدی ، آغاچلر یافراق یاردی ، اولنلر
چچک آتا باشلادی ، قرده نورلی قوشلر صایری باشلادیلر . قرداشمز
یوسف همان اویده یاتو ایله بیک یابغادر . بزنك ایله برگه قرغه چقسون :
بر آز کوکلی آچلوب سیر وتماشا قیلوب کرور » دیدیلر . حضرت
یعقوبنك جانی سیزدی ، هیچ یوسفنی آغالری قولینه بیروب چقاراسی
کیلمدی : « مین آنی اوز یانمدن ییبارور حالم یوق ، الله صاقلاسون ،
بربر آفت بولا کورماسون ، آنی صحراغه چقارونه هیچ کوکلم طارتمیدر »
دیدی . واقعا حضرت یعقوب اوغلانلرینك بو سوزلرندن بیك شبهه‌لندی .
یوسفنی آنلر ایله ییبارسهم ، احتمالکه هلاك بولور دییوب بیك قورقدی :
چونکه یعقوب عهم شول کون توشنده ، حضرت یوسف ایله بر طاو باشنده
یورگانینی کورمش ایدی : « طاو آرتندن اون بوری چغوب طوغزی
یوسفنی آشامقچی بولدیلر ، اما آرادن برسی آشامقچی بولغانلرینی قودی
آشاتمادی ، حضرت یوسف بوریلردن قاچقان کبی بولوب بر چوقورغه
کوملدی ده ، کوزدن غائب بولدی » شول کون ایرته برله یعقوب عهم
اوشبو توشنی کوروب قورقوب اویانمش ایدی . اوغللری یوسفنی
قرغه آلوب چقامز دییولری ایله کورگان توشی خاطرینه کیلوب صحراغه
چقووی ایله کوکلینه یوسفنی بوری آشار توسلی بولدی . شول سببدن
آنك صحراغه چقووینی هیچ کوکلی طارتمادی . اوغللری ایتدیلر : « ای

Из фондов Российской национальной библиотеки

اتکای ، نی اوچون آنی بزنك ایله ییبارمیسنگ ؟ یوقسه بزلرگه اشانمیسنگ می ؟ بز آننك اوچون هر وقت خیر خواهمز ، صحراغه چقسون ، اویناسون ، کولسون ، کوگلی اچلسون ، بز هر وقت آنی صاقلاب یوررورمز » دیدیلر . پس حضرت یعقوب ایندی : « آندن آیرلورغه هیچ کوگلم راضی بولمیدر ، قرده سز بر بر اش ایله شغللنگان زمانده آنی بوری آشار ، سز سیزمی ده قالورسز ، دییوب قورقامن » دیدی . اوغللری : « خدا تعالی اوزی صاقلاسون ، بز بارمز اون کشیمز ، اون کشی بر کشینی صاقلی آلماس میکاننی » دیدیلر .

برکون کیچدی ، حضرت یعقوب یوسفنی اوز یانندن ییبارمدی . ایکنچی کونده آغالری یوسفنك اوزینی قوتورتدیلر ، صحرانی بیك کوگللی ایتوب کورساتوب آنی بیك قزقدردیلر ، « اتکایدن اوزگ یالنوب صوراسه‌گ ، اول سینی ییبارمی قالماس . ایمدی سین اوزگ صورا » دیدیلر . یوسف آغالری سوزینه اشاندی ، صحراغه چقارغه تمام هوسلندی ، آتاسی یانینه باروب اذن صورادی : « اتکایم زینهار آبیلر ایله مینی ده قرغه ییبارسنه ، برگنه کون یوروب تماشا قیلوب قایتیم‌لا ، بویل هیچ قرغه چقوب یورگانم یوق ، بیك تفرج قیلاسم کیله‌در ، زینهار رخصت بیرسنه » دیدی . یعقوب عم ایندی : « ای کوزمنك نوری ، مین سینی بیك سویه من ، بر ساعت سیندن آیرلوب طورور حالم یوق » دیدی . یوسف ایتدی : « اگرده مینی سویه طورغان بولسه‌گ ، مین تلاگان اشکه رخصت بیرسنه ، مینم کوگلمنی قایتارماسنه » دیدی . بو سوزلرنی ایشتکاندن صوگ حضرت یعقوب بیك کوب یغلادی ، حضرت یوسفنك خاطرینی قراسی کیلمدی ، آغالری ایله قرغه چقووینه رخصت بیردی . پس حضرت یوسف بیك سوینوب آغالری یانینه چقوب واقعه‌نی سویلادی .

چقاچق کونی حضرت یعقوب یوسفکه کشلکلی وبیك قیمتلی یخشی کولمگینی کیبرتدی ، الوغ اوغللرینی یانینه چاقروب بیك اوگوتلادی : « زینهار مینی یوسفمدن آیرماگز ، قارتایغان کونمده مینی قایغولی ایته کورمه‌گز ، زینهار قرده یورگانگزده آنی قییرستوب آگاجبر وظلم قیلا کورمه‌گز » دیدی .

Из фондов Российской национальной библиотеки

اون بر قرداش یولغه چقدیلر ، بنیا مین اویده قالدی . حضرت یعقوب بالالری کوملگانچی یغلی یغلی اوزاتوب قالدی . حضرت یعقوبنک طوراطورغان ییرندن بیش آلتی چاقرم ییرده صووی آزایغان بر قویو بار ایدی . الوغ اوغللری اول قویو تیره سنده حیوانلرینی کوتوب یورور ایدیلر . شول قویو تیره سینه باروب یتدیلر ، باروب ییتو ایله حضرت یوسفنک کولمگینی صالدردیلر ، آیاق وقوللرینی باغلادیلر . حضرت یوسف بیک قورقدی ، آتاسینک سوزی خاطرینه کیلدی ، آغالرینک نیتلرینی آڭلادی ، یغلی یغلی یالندی ، یالواردی ، هر بر آغاسینه برام برام یالواروب باقدی . هیچ برسی مرحمت کورسنمدیلر . هر قایوسی « بز اتفاقمزدن چقار حالمز یوق . اگرده مین سینی یاقلاسەم ، باشقه لرمز مینی اولترورلر » دیدیلر .

حضرت یوسف : « زینهار هیچ بولماسه کولمگمنی آلماڭز ، عورتمنی قاپلارلق کییمم اوزمده قالسون لا » دیدی . آغالری هیچ شفقت قیلمادیلر : « توشڭده کورگان یولدزلرگ کیندرسونلر » دیدیلر . ودخی : « آغالرڭنی اوزڭگه سجده قیلدرماقچی ایدڭ . نی حال سجده قیلالرمی ؟ توشڭنڭ تعبیری درست چقدیمی » دیشدیلر .

پس آغالری حضرت یوسفنک بیلینه بر جب باغلادیلر ، قوللرینی چیشوب انوب تورتوب قویو اچینه توشروب ییباردیلر . قویو تیران ایدی ، توبنده صووی بیک آز ایدی ، بر طرفنده قالقوب طورغان بر طاش بار ایدی . یوسف قویونک توبینه توشوب یتکاچ جبنی کیسدیلرده ، آنی طاشلاب هر قایوسی اوزیوللرینه کیتدیلر . یوسف قویو اچنده قچقرا قچقرا یغلاب قالدی . شول زمانده حضرت یوسفگه : « ای یوسف ، قورقما ، شاید تیز بوبلادن قوتلورسڭ ، شاید ، قیلغان اشلرینی آغالرڭنڭ ایسلرینه توشرورمز » دیگان بر طاوش ایشتلدی . بو طاوشنی ایشتو سببلی حضرت یوسف بر آز طنچلادی ، یغلاودن طوقتاب الله تعالی گه ذکر وتسبیح ایتو ایله شغللانه باشلادی .

کیچ یاقنلاشدی . اون قارنداش اویلرینه قایتورغه حاضرلَندیلر . لکن آتالرینه نی جواب بیره‌چکلرینی بلمدیلر . کوب اویلی طورغاچ شول جوابنی طابدیلرکه بر قوینی صویوب آننگ قانی ایله یوسفنک کولمگینی بویاماقچی بولدیلر . حضرت یعقوبکه « بز یوگرشوب اوزشورغه کیتکان ایدک ، اوزمز کورمی‌ده قالدق . آنی بوری آشاغان ایکان ، مونه کولمگی گنه قالغان » دیمکچی بولدیلر . بو کینگاشنی هر قایوسی معقول کوردیلر ، هم واقعاً شول روشچه قیلدیلر . اویلرینه قایتوب کیتدیلر . حضرت یعقوب ، یوسفم سلامت قایتور میکان ، دیو قالتری شکلنوب اوغللرینک قایتولرینی کوتوب طورور ایدی ، پیغمبرلگی سببلی ، نی واقعه بولاچغینی جانی سیزار ایدی . کون قاراڭغی بولغاچ اوغللری یغلاشوب قایتوب کردیلر ، یغلاشه یغلاشه آتالرینک آلدینه قانلی کولمگینی ایلتوب قویدیلر . حضرت یعقوبنک کولمکنی کورو ایله تللری باغلاندی ، اوغللرندن یوسف نی حال دیو صوراشه ده آلمادی ، کولمکنی قولینه آلدی ده قچقروب یغلی باشلادی .

اوغللری « ای اتکای ، ایمدی بز نی قدر درست سویلاسه‌ک ده سین بزگه اشانماسسگ . قرغه چقغاندن صوڭ اوزشوب یوگرشمکچی بولوب یوسفنی نرسه‌لرمز یاننده قالدرغان ایدک ، یراقدن یوگرشوب کیلسه‌ک ، کوردک‌که قرداشمز یوسفنی بر بوری آشاب بترمش . بز کیلوب یتو ایله چاوب قاچدی ، قرداشمزنک باری اوشبو کولمگی گنه قالغان ایدی » دیدیلر .

حضرت یعقوب اوغللرینک سوزلرینه هیچ اشانمادی ، چونکه یوسفنک کولمگی گرچه قانغه بویالغان بولسه‌ده ، هیچ بر ییری یرتلماغان کوینچه ، بوتون ایدی . اگرده آنی بوری آشاغان بولسه ، کولمگی بر آز یرتلمیچه قالماس ایدی . بایتاق قایغرغاندن صوڭ « خیرلی بولسون اوغللرم ، البته سز براش قیلدگز ، ان شاء الله بو اشده الله تعالی‌نک بر حکمتی باردر . بو اشنی سزگه نفسگز (شیطان) ییگل اش ایتوب کورستکاندر . ایمدی الله تعالی‌نک اوزینه طابشردق . صبردن باشقه چاره یوق : صبر کورکام اشدر ، الله تعالی اوزی یاردم قیلسون . دیدی . حضرت یعقوبنی اشاندرماقچی بولوب اوغللری بیک کوب یالغانلر تزوب قارادیلر ، لکن آتالری هیچ بر سوزلرینه قولاق صالمادی .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

یوسف عم قویوده بر تون کیچردی، کنعان ییری اسسی هوالی اقلیملردن بولغانلغی سببلی، قویو اچنده قالسه ده ضررلی طوگمادی . آغالرندن یهودا اسملیسی آراده مرحمتلیراگی ایدی، یوسف عم نی آنسی آزراق یاقن کورور ایدی ، ایرته گوسین حیوانلرنی قارارغه چقغاچ قویو یانینه باروب یوسفنك حالینی بلشدی، یوسف عم سلامت ایدی ، الله تعالی نك بویورغانینه رضا بولوب ذکر ودعا ایله شغللانوب طورور ایدی ، آغاسین کورگچ بیك سویندی ، زینهار آبزی چقارسه نه دیدی ، یهودا باشقه قرداشلرینك اولترووندن قورقدی چقارمادی ، شولای بولسه ده آشارینه بر آز ایکمك طاشلادی ، «ای یوسف، بر آز غنه صبر ایت ، ان شاء الله سینی تیز چقاررمز . بر ایکی کوندن شاید آچولری باصلور» دیوب بر آز یوواتدی . ایکنچی کون ایرته ایله یهودا ینه یوسف عم نك آشارینه بر آز طعام طاشلادی .

یوسف عم قویوده اوچ تون کیچردی ، دورتنچی کونده مصرغه بارا طورغان بر کاروان حیوانلرینی صوغاروب اوزلری ده آشاب اچوب جال ایتوب کیتمك اوچون، اوشبو قویو یانینه کیلوب طوقتادی. طوقتاغاچ ده کاروان باشی مالك اسملی کشی بر خدمتچیسی ایله صو آلورغه قویو یانینه کیلدیلر، قویونك توبینه یخشیلاب قارامادیلر ، قاراسه لرده قاراڭغی ایدی ، بیك تگه لب قارامیچه توبنده کشی بارلغی کورنورلك توگل ایدی : بر جب ایله چیلاکرینی قویوغه توشروب ییباردیلر. چیلاك صوغه تیبارتیماس بولغاچ ده، حضرت یوسف چیلاکنك جبینه یابشدی ، خدمتچی چیلاکنی طارتوب قارادی ، اوزی گنه طارتوب چقارا آلمادی . بیك عجبسنوب خدمتچیسنه مالك اوزی ده بولشدی . ایکاولاشوب طارتدیلر ، چیلاك چقارغه یاقنلاشقاچ، قاراسه لر، کوردیلرگه : جبکه یابشوب بر گوزل اوغلان چقوب کیله در . کیناندن قورقسه لرده ، قوللرندن جبنی اچقندرمادیلر . خداغه طابشروب طارتوب چقاردیلر. یوسفنك بر انصافلی بالا ایکانلگینی کوروب مالك بیك سویندی، آیاقلرینی چیشدی، پس صو آلوب کاروان یانینه قایتدیلر . مالك حضرت یوسفنی قویودن چقارغانلغینی کاروان ده غی کشیلرگه بیك بلگرتمدی .

مالك حضرت یوسفدن ، کم بالاسی ایکانلگینی وهم نی سبب ایله قویوغه توشکانلگینی صوراشدی . حضرت یوسف واقعه نی اوّلندن آخرینه قدر بر بر سویلادی . مالك ایتدی اگرده قبول ایتسه ڭ، مین سینی اوزم ایله

Из фондов Российской национальной библиотеки

مصرغه آلوب کیتایم ، اوز بالام کبی تربیه قیلورمن ، اوسنگگه کیملر کیبرتورمن ، بو ییرده قالسه‌ك ، احتمال آغالرك سیگا ینه اوصاللق قیلورلر دیدی . یوسف عم مالك ایله برگه مصرغه کیتارگه رضا بولدی .

حضرت یوسفنك آغالری اول کون‌ده هیوانلرینی قاراماغه شول طرفلرغه چقمش ایدیلر . یوسف قویوسی یانینه بر کاروان کیلوب طوقتاغانینی کوردیلر . تیز یوگرشوب قویو اچندن یوسفنی قارادیلر ، کوردیلرکه قویوده قرداشلری یوق . شول ساعت کاروان یانینه باردیلر . یوسف علیه السلام کاروان خلقی آراسنده آشاب اچوب اوطورور ایدی . آغالری کیلگانگه قاراب هیچ اورنندن قوزغالمادی وآنلرغه هیچ بر سوز قاتمادی . مالکگه ایتدیلر : «سین نی اوچون بزنك قولمزنی آلدك . اول بزنك قاچقان قولمزدره بز آنی ازلاب یوریمز» دیدیلر . مالك ایتدی : «اول قولگزنی میگا صاتگز ، مین سزگه آنك اوچون یکرمی تنکه کوموش آقچه بیرایم» دیدی . اون قرداش بربرسینه قاراشوب کیگاشدیلر ، آقچه هوسی ایله یوسفنی صاتارغه رضا بولدیلر . یکرمی تنکه آقچه‌نی آلدیلر ، کشی باشینه ایکشر تنکه ایتوب قووانشوب بولشدیلر . اول زمانده خصوصا کنعان خلقی آراسنده ، آقچه اورنینه هیوان یورتلو سببلی ، آقچه بیك آز ایدی ، شول سببدن بیك قدرلی ایدی . یوسف عمنك آغالری یکرمی تنکه آقچه‌نی آلله نی دیبوب بلدیلر . مالکنك کسه‌سنده آقچه‌سی فقط شول قدر ایدی . یوقسه بلکه آرتوغراق‌ده بیرگان بولور ایدی . کاروان خلقی مصر مملکتینه یونالوب اوز یوللرینه کیتدیلر . حضرت یوسف آغالری کوملگانچی بول بوینچه آغالرینه قاراب یغلی یغلی مصرغه کیتدی . کیته باشلاغاچ حضرت یوسف بیك قایغردی آغالرینه ده مالکگه ده بیك یالنوب باقدی . لکن یالنوندن هیچ برفائده چقمادی ، چونکه آغالرینك آقچه لرینی کیری قایتاراسیلری کیلمدی . مالك ده اتفاقا آرزان بها ایله آلغان قولینی قولندن اچقندراسی کیلمدی . مصرده بیك قیمت بها ایله صاتونی فرض قیلدی . اوشبوروشچه حضرت یوسف پیغمبر بالاسی وپیغمبر بولاچق کشی بولسه‌ده ، تقدیری بوینچه قول بولوب صاتلدی . آنك قول بولوب صاتلمقلغینه تورلی سببلر سویلانمشدر . حقیقت حال الله تعالی دن باشقه‌غه معلوم توگلدر . جمله دن بری بودر ، که حضرت یوسف اوزینی قاراب یوری طورغان (بشیر)

УВ Фонд Российской национальной библиотеки

اسملی بر یاش قولنی هیچ بر سببسز وگناهسز قینامش هم بیك مسخره قیلمش ایدی، حضرت یعقوب اوشبو واقعه‌نی کوره طورسه ده، اوغلینه هیچ بر سوز ایتمه‌مش، اوغلی‌نی قدر قیناسه ده، قولینی قیینددان قوتقارمامش. آنك اوستینه اوغلم ایله طنشا آلمیلر دیبوب اول بالانی مصر سوداگارلرینه صاتوب ییبارمش. اول بالانك آناسی‌ده حضرت یعقوبده قوللقده ایمش. آناسی «زینهار بالامدن آیرماسنه، دیبوب نی‌قدر یالوارسه‌ده، آنی هیچ رعایه قیلمامش. حضرت یوسفنك قول بولوب صاتلووینه هم‌حضرت یعقوبنك زور قایغوغه مبتلی بولووینه اوشبو واقعه سبب بولمش ایمش.

ودخی کونلردن بر کونده حضرت یوسف کوزگیگه قاراغانده اوزینك بیك گوزللگینی‌کورمش‌ده «اگرده مین قول بولغان‌بولسه‌ایدم، بهامنی هیچ بیتکره آلماسلر ایدی» دیمش. اصلده گوزللگی‌اوچون حضرت یوسفقه‌الله تعالی‌گه شکر قیلمق تییش ایدی. شکر قیلو اول زمان آنك خاطرینه‌کیلمه‌مش. اوشبو سوزی حقنده الله تعالی آنی قول ایتوب بهاسی نی قدر ایکانلگینی اوزینه کورستمش ایمش.

کاروان مصر طرفینه قوزغالوب کیتکاندن صوك، مالك خدمتکارلرینه یوسفنی تعظیم وتکریم قیلورغه بویوردی: هیچ آگا جبر وقیینلق قیلماگز دیدی. چونکه آنك برعزیز وانصافصلی بالا ایکانلگینی سیزمش ایدی. حضرت یوسفنك آناسی راحیل‌نك قبری مصر یولی اوستنده ایدی. قویو یانندن آیرلغاندن صوڭ کاروان شول قبر یانندن اوزغانده حضرت یوسف کارواندن آرتقه قالوب قبر یانینه کیلوب آناسینی زیارت قیلدی. یغلی یغلی آناسینه بیك زارلاندی: «ای انکایم اگرده سین سلامت بولسه‌گ، مینم باشیمه بلکه بو بلالر کیلمس ایدی، کوره‌سگمی آغالرم میگا نیلر قیلدیلر؟ ایمدی مینی آلله قای ییرلرگه آلوب کیته‌لر، غربت ییرلرده مینم باشیمه طاغی نیلر کیلور ایکان؟ ای عزیز انکایم، بونده چاغمده قبرگنی زیارت قیلوب کوڭلمنی یوانمقده‌ایدم، ایمدی سینك قبرگدن ده آیرلامن، الله تعالی بزلرنی جنتده کورشدیرسون. خوش‌صاغ بول، انکایم، روحك مینم اوچون خیر دعاده بولسون» دیدی.

مالکنك خدمتکارلرندن برسی کوردی‌که یوسف کارواندن قاچوب قالمش، تیز آرتقه طابا یوگردی. کوردی‌که یوسف بر قبر یاننده یغلاب

اوطورادره یانینه باروب بیتدی ده « اوّلگی خواجه لرگدن قاچقانـگ کبی ، طاغی بزدن ده قاچوب قالماقچی بولاسگمی ؟» دیبوب بیك قاتی بر یوزرق اوردی، تیز بیتا کلاب کاروان یانینه آلوب کیلدی ، شول وقتده کیناتدن کوك یوزینی برزور قاراگغی بولوت قاپلادی. کوك کوکراب یاشین یاشناب بیك قاتی یغمور یاوا باشلادی . کاروان خقلی بیك قورقشدیلر ، بو نی عجب آفت ایکان دیو طوقتادیلر. قایومزنـك گناه شوملغی ایـکان ، قایسیمز بولسه‌ده آرادن برمز برزور گناه قیلغان بولمق کیراك دییشدیلر . صوراشه طورغاچ مالـکنك خدمتکارلرندن برسی حضرت یوسفنی قیناغانلغی ظاهر بولدی . هر قایوسی آنی بیك قاتی اورشدیلر . تیز یوسفنك اوزینه یالن، یالوار، قیلغان ادبسزلکگنی عفو ایتووینی اوتن دیدیلر . خدمتکار حضرت یوسفنك قولینی اوبوب یالواردی : «خطا مینده : مین سینك کم ایکانلگگنی بلمدم . خوجم نیك قاچردگ دیبوب اوزمنی اورشاسون دیبوب بیك قورقدم ، شول سببدن سزگه جنایت قیلدم ، زنهار عفو ایتسنه» دیدی . حضرت یوسف عفو ایتدی ، شول ساعت یغمور باصلدی . بولوتلر طارالوب کون آیازدی . اوشبو واقعه حضرت یوسفنك پیغمبر بولاچغینه علامت بر (ارهاص) ایدی . بو واقعه‌دن صوڭ کاروان خلقی هر قایوسی حضرت یوسفنی بیك تکریم وتعظیم قیلا باشلادیلر .

کاروان مصر مملکتینگ (ممفیس) اسملی شهرینه باروب بیتدی . اول زمانده مصرنك (فرعونی) یعنی پادشاهی (ریان) [1] اسملی بر کشی ایدی . آنك قطفیر اسملی بر وزیری بار ایدی که مرتبه ومأموریتنه کوره (عزیز) دیبوب آتالور ایدی . مالك بر کوننی قول ایتوب صاتمق نیتی ایله ، حضرت یوسفنی قوللر بازارینه آلوب چقدی . شول کوننی اول بازارغه مذکور عزیز قطفیرده چقمش ایدی . حضرت یوسفنی کوردی ، شول قدر نورلی ملایم بالانك قوللر آراسنده بولوینه بیك عجبسندی هم آنی بیك قزغاندی . صاتوب آلوب اوزینه اوغل ایتارگه هوسلندی . صاتولاشوب یوز آلتونغه صاتوب آلدی . اوینه آلوب قایتقاچ ده خاتونی (زلیخا)غه کورستدی . «بو قولنی زینهار قدر حرمت ایله طوتگز . آنی عادتی قوللردن غنه صایماگز ، بو بر عجب بالادر ، ان شاء الله بزنك اوچون فائده‌لی بولسه کیراك . بلکه احتمال بارا طورغاچ اوزمزگه اوغل ایتوب‌ده آتارمز» دیدی . قطفیرنك هیچ

(١) یاکه آپوفیس .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

اوغلی قزی یوق ایدی، اوزی بیك قارت ایدی، ایرلك اعضاسنده ضعیفلك بار ایدی. خاتونی زلیخا ایسه بیك یاش وبیك ماتور برقز ایدی. گوزللکده هیچ نظیری یوق یدی.

حضرت یوسف عزیزگه خدمت ایته باشلادی. عزیز آنی بیك یاراتدی. برنیچه یل خدمت ایتکاندن صوڭ بارچه مالینی آنڭ قولینه طابشردی. جمیع اشلرینه آنی (وکیل) ایتدی. حضرت یوسف تدبیر قیلا باشلاغاندن صوڭ قطفیرنڭ مالی بیك برکتلاندی. هرنورلی ماللری ایکی اوچ الوش بولوب آرتدی. شول سببدن قطفیر یوسف عمنی بیك سویار، قدر وحرمت قیلور ایدی. حتی کیراك بولغانده ماللرینی اوز مالی کبی تلاگانچه صرف قیلورغه رخصت بیرمش ایدی.

اوّل کورو ایله عزیزنڭ خاتونی زلیخا حضرت یوسفقه کوڭلدن عاشق بولمش ایدی. هروقت کوزی یوسفده غنه ایدی. اویون کولکی واشاره لر ایله حضرت یوسفنی اوزینه قاراتورغه بیك کوب زمان اجتهاد قیلدی. لکن هیچ بر التفات کورمدی. چونکه یوسف عم گناهدن بیك قورقار ایدی، هیچ بر گناه قیلو احتمالی یوق ایدی. ودخی خوجه سی قطفیرنڭ بیك کوب خیر واحسانینی کورمش ایدی، آڭا خیانت قیلونی وجدانی هیچ قبول ایتمس ایدی. حضرت یوسفنڭ (٦) نچی یلنده زلیخانڭ عشقی بیك قوّتلاندی، حضرت یوسفنڭ اوز ایرکی ایله التفات قیلماسلغنی تمام آڭلادی، شول سببدن آنی ایرکسزلب التفات قیلدرماقچی بولدی. برکون ایری قطفیر اویده یوق وقتده حضرت یوسفنی بر آولاق بولمه گه چاقرتدی؛ حضرت یوسف بر براش اوچون چاقرتمشدر دیبوب بلوب بولمه گه کردی، اول کرگاچ ده زلیخا ایشکنی یابدی ده، قولندن طوتوب بر اوزیچه اورندقغه اوطورتدی. اوزی ده آنڭ یانینه کیلوب اوطوردی. حضرت یوسف زلیخانڭ مقصودینی سیزدی، بیك قاوشادی. زلیخا یانندن چیگنوب یراقراق اوطوردی زلیخا ینه آنڭ یانینه یاقن کیلدی، یوسف ینه چیگندی زلیخا ینه یناشه کیلدی. آخرنده چدی آلمادی مقصودینی سویلادی: «نی اوچون بو قدر مینی تیلمرته سك؟ نیك هیچ التفات کورسنمیسڭ؟ نی سببدن آرغنه مینی قزغانمیسڭ؟ زینهار آرغنه سویلاشوب اوطورسه نه» دیدی، حضرت یوسف: «مین الله تعالی دن بیك قورقامن، مینم اصلا حرام اشکه قاتشو

Из фондов Российской национальной библиотеки

احتمالم یوق، هم ایرگ‌نگ بیك کوب قدر وحرمتینی کوردم آگاده خیانت قیلور حالم یوق، زینهار سین ده بونینگدن قایت » دیدی .

حضرت یوسفنگ هیچ زلیخاغه قول تییرمك احتمالی یوق ایدی، زلیخاغه‌نی جواب بیرورگه‌بلمیچه عاجز بولوب طورغان زمانده بولمه‌نك برطرفندن کوزینه آتاسی حضرت یعقوب کورندی، کورنووی ایله اوغلینه ایشکدن چغارغه اشاره قیلدی. آتاسینی کورگاچ حضرت یوسف بیك قاوشادی، تیز ایشك طرفینه یوگردی، آنك آرتندن زلیخاده ایشك یانینه کیلدی، زلیخانك مقصودی یوسفنی ایشکدن چغارماسقه‌ایدی، شول نیت ایله کولمك ایتاگینه یابشدی، یوسف طارتلدی کولمگینك آرت طرفی یرتلوب زلیخا قولنده قالدی، اوزی ایشکدن چقوب قوتلدی. زلیخانك یوسفدان امیدی کیسلدی، آنك هیچ التفات قیلماسلق درجه ده ایکانلگینی تمام آگلادی، آندن آچووینی آلمق اوچون شول ساعت قاتی طاوش ایله قچقردی: « طوتنگز یوسفنی، مینی خورلامق اوچون مینم بولمه کردی » دیدی.

شول وقتده‌غنه قطفیر دیوانخانه سندن قایتوب کیلمش ایدی. زلیخانك آغاسی (یملیخا) ایله قطفیر برگه شوشی بولمه‌نك ایشگی تیره‌سینه کیلمش ایدیلر. زلیخانك طاوشینی ایشتدیلر، نی بار ایکان دیبوب قاراب طورغانده بولمه دن یوسف چاوب چقدی، آنك آرتندن قچقرا قچقرا زلیخاده چقدی. حضرت یوسف قطفیر ایله یملیخانی کوردی، کیناندن اویالوب بیك قزاردی، نی واقعه بولغانینی شول ساعت قطفیرگه ایته‌چك ایدی، یملیخا آلدنده‌کیلاشترمدی. زلیخا شول ساعت یغلی یغلی قطفیر یانینه کیلدی: «مونه یوسفگ رخصتسز مینم بولمه‌مه کردی، مینی زناغه کوچله‌مکچی بولدی» دیبوب افترا قیلدی. « ایمدی سین آنی یا زندانغه یابدر یاکه باشقه بر قساتی جزا بیردر » دیدی. اولترورگه قوشمادی چونکه بلکه بر وقت مقصودیمه ایرشورمن دیگان امیدی کوگلنده همان بتمدی. زلیخانك افترا قیلغانلغینی ایشتکاچ حضرت یوسف حقنی سویلامی چدی آلمادی: « ای خواجه، مینده اصلا خیانت یوق، آنك افتراسینه هیچ اشانما گز! اول مینی اوزی چاقردی، مین بلکه براش بویورمافچی در دیبوب بلوب بولمه سینه

کردم، کرگاچ ده اول اوزی مینی کوچله مکچی بولدی. مین قبول ایتمدم، آرامزده هیچ بر گناه اش بولمادی، تیز قاچوب ایشکدن چقا باشلادم، آرتمدن کیلوب ایتاگمدن طوتدی، مین بیک قاتی طارتلدم، کولمك ایتاگم یرتلوب آنگ قولنده قالدی. اوزم چقوب قوتلدم. شول آراده سزده کیله ایدگز » دیدی.

قطفیر ایله یملیخا بربرسینه قاراشوب بیك اویالشدیلر. قطفیر زلیخانی بیك سویار ایدی، کیناندن نی ایتورگه ده بلمدی. یملیخا ایتدی: «قایا یوسفنگ کولمگینی قاراب قارایق: آلد طرفندن یرتلغان میکان، آرت طرفندن یرتلغان میکان؟ اگرده آلد طرفندن یرتلغان بولسه، زلیخا سوزی حق بولور، اگرده آرت طرفندن یرتلغان بولسه، یوسف سوزی حق بولور» دیدی. حضرت یوسفنگ کولمگینی قاراسه لر، کوردیلرکه آرت طرفندن یرتلمش ایدی. پس قطفیرده یملیخاده عیب زلیخاده ایکانلگینی سیزدیلر. قطفیر خاتونینی اورشدی: «بو واقعه سینگ حیله‌کارلگگ سببلی بولغان بولمق کیراك» دیدی. ویوسفقه دیدی: «ای یوسف، ایمدی زینهار بو واقعه نی سین کشیگه سویلی کورمه» دیدی. یملیخاده سگلیسینگ بو اشینه بیك اویالدی هم زلیخانی بیك اورشدی: «بوندن آری بونداي اش قیلا کورمه وقیلغان اشگ اوچون توبه واستغفار قیل» دیدی.

حضرت یوسف بو واقعه دن صوگ ده بر نیچه کونلر همان ایرکنده یوردی، قطفیر آنگ هیچ عیب یوقلغینی بلکانلگندن آگا هیچ جزا بیردرمدی. مذکور واقعه شهرنگ بعض خاتونلرینه ایشتلدی، خصوصا مصرنگ پادشاهی (ریان)نگ سرای خدمتلرنده بولغان دورت بیش توره ومأمورلرنگ خاتونلری زلیخانی بیك غیبت قیلا باشلادیلر: (اول خاتونلر اصلده اوزلری ده عفتسزراك خاتونلر ایدی) خبر بوتون شهرگه طارالا یازدی. زلیخا اوزینگ ناچار خبری شهر خلقینه ایشتله باشلاغانینی سیزگاچ بیك عارلندی. اوزینگ خطاسینی عشق بلاسندن ایکانلگینی بعض خاتونلرغه آگلاتماقچی بولدی. حضرت یوسفنی شهر خاتونلری کرب کوره آلماس ایدیلر، چونکه اورامغه کوب چقوب یورمس ایدی، یورسه ده، کوبسنچه پرده ایله رك یورور ایدی؛ چونکه آچق یورسه اورامده کوب کشی آنگ حسن وجمالینه عجبسنوب

آرتندن یورور ایدیلر. بر کون زلیخا بر مجلس یاصادی. بیك غیبت
قیلوب یوری طورغان خاتونلرنك کوبسینی شول مجلسکه چاقردی؛ خاتونلر
کیلدیلر. زلیخا بر حیله قیلدی: خاتونلر طابنغه اوطورغاندن صوڭ
هر قایوسینك آلدلرینه بررصاوت ایله بررکیساك ایت کیترتدی و هر برسینه
بیك اوتکن برر پچاق بیردی. قوناقلر ایتلرینی طوری باشلاغاچ غنه طابنغه
برر توزلی بیمش کیترمك اوچون آنلرنك یانینه حضرت یوسفنی کرتدردی.
ایشکدن کیلوب کرووی ایله هر برخاتوننڭ کوزی حضرت یوسفقه توشدی،
هر قایوسی یوسف عم نك جمالینی کورو ایله عاشق بولدیلر. هیچ برسی
آندن کوزلارینی آلا آلمادیلر. کوزلری یوسفده بولسه ده، همان ایت
طوراودن طوقتامادیلر. البته اشلرندن طوقتاب همان یوسف عم گه قاراب
طورورغه بر برسندن کیلشدرمه‌گان بولسه‌لر کیراك. حضرت یوسف اشی تمام
بولغاچ چغوب کیتدی. خاتونلر آلدلرینه قاراسه لر، کوردیلرکه تاریلکه‌لری
قپ قزل قان بولمش: هر قایوسی یوسف عم عشقی ایله آورتقانینی هیچ
طویمیچه ایت طوریمز دیوب بلوب بارماقلرینی کیسوب بترمشلر. قوناقلر
اوزلرینك عیبلرینی سیزدیلر. تاریلکه‌لرینك قزللانغانی قدر یوزلری ده
قزاردی. آنك اوستینه زلیخا ایتدی: «بیکه‌لر، نی بولدی سزگه؟
نی اوچون بارماقلرگزنی طورادگز؟ مین سزدن ایتلرگزنی طوراونی غنه
اوتنمش ایدم‌له باسا!» دیدی. بیکه‌لر نی جواب بیرورگه ده بلمدیلر،
هر قایوسی اویالشوب قانلرینی سورتور ایدیلر. زلیخا ینه ایتدی: «سز
مینی گنه بیك غیبت قیلادر ایدگز. ایمدی اوز حالگز نی ده کوردگزمی؟»
دیدی. خاتونلر هر برسی «سبحان الله، بو یکت آدم بالاسی توگللر، بو بر
عزیز فرشته بولمق کیراك» دییشدیلر.

شول آراده بر یومش ایله حضرت یوسف ینه کیلوب کردی. آنك
کرووی ایله زلیخا ایتدی: «مونه، سز مینی اوشبو یکت حقنده غیبت
قیلاسز ایکان، ایمدی اوزگز مینم حالم ایله مبتلی بولدگز. مین آڭا عاشق
بولووم سببلی نی قدر محبت اظهار قیلوب باقدم، اول میڭا هیچ بر التفات
کورستمدی، اگرده طاغی ده مینم سوزمنی طڭلاماسه، هیچ شبهه سز زندانغه
یابلمی قالماس، صوڭدن اوزی ده اوکنور، لکن اش اوتکان بولور» دیدی.

خاتونلر هرقایوسی اتفاق‌ایله حضرت یوسفقه ایتدیلر : «ای یوسف زینهار خواجه‌گنگ خاتونینه التفاتسزلق قیلا کورمه » دیدیلر . حضرت یوسف نك زلیخاغه ده وقوناق خاتونلرغه ده بیك آچووی کیلدی . هر برسینه جواب بیرمیچه آچولانوب بولمه دن چقوب کیتدی . والله تعالی‌گه دعا قیلدی : «یا رب ، مینی بو خاتونلرنك بلاوحیله لرندن قوتقارغل ، زندان مینم‌اوچون بونلرنك بلاسندن خیرلیراك بولور» دیدی . یعنی یا رب مینی زندانغه یابدرسه‌گ ده رضا من ، نیچك بولسه ده مینی بونلرنك بلا وفتنه لرندن قوتقارغل دیدی . الله تعالی دعاسینی قبول قیلدی : شول کوننی کیچ اوك زندانغه‌یابلدی . چونکه قوناقلر کیتکاندن صوگ زلیخا ایرینه چقوب یالندی : «زینهارشول یوسفگنی نیچك بولسه‌ده زندانغه صالدرا کور ، شهرخلقی عیب آنك طرفنده ایکانلگینی بلسونلر ، یوقسه کوب کشی مینی عیبلی ایتوب سویلیلر ایمش ، اگر ده آنی زندانغه یابدرماسه‌گ مینی بوتون عالمگه خور ایته سگ ؟» دیدی . قطفیر نی قیلورغه بلمدی ، هیچ عیبی بولمای طوروب حضرت یوسفنی زندانغه صالونی وجدانی اصلا قبول کورمدی . شولای بولسه ده زوجهٔ محبوبه سینك سوزینی طگلامی قالاسی کیلمدی ، شول کوننی کیچ ایله حضرت یوسفنی شهرچیتنده برزندانغه یابدرورغه بویوردی . چاوشلر (۱) کیلوب آلوب کیتدیلر ، حضرت یوسف هیچ قارشیلق قیلمادی اوزینك تلاگی بوینچه زندانغه یابلوب خاتونلرنك بلاسندن قوتلدی .

زندانك باشلغی فراستلی بر عاقل کشی ایدی . حضرت یوسفنك سیما وقیافتینی کوردی ، ملائم ومتقی بر یکت ایکانلگینی سیزدی ، هیچ زندانغه یابلا طورغان کشی توگللگینی آگلادی . بر جای طاوب حضرت یوسفدن نی اوچون زندانغه کیترلگانینی سؤال قیلدی . حضرت یوسف واقعه نك اصل وفصلینی سویلادی . زندان باشلغی بو واقعه‌گه بیك تعجب قیلدی . حضرت یوسفنك اصلینی ونسلینی ده بلدی . پیغمبر بالاسی ایکانلگینی آگلاغاچ آگا بیك قدر وحرمت ایته باشلادی . حضرت

---

(۱) چاوش دیمك منصب اهللرینك خدمتلرینه یوروچی خادم دیمکدر .

Изготовлено Российской национальной библиотекой

یوسفنی گویا اوزینک بر قوناغی کبی تربیه اینه باشلادی . زندانغه کیتکاندن صوڭ زلیخا حضرت یوسف نی یوقسنا باشلادی ، بیك صاغندی هم جبروظلم قیلدم بوغای دییوب بیك قزغاندی . اگرده ایرینه ایتورگه کیلشترسه ، یوسف زندانغه کیتکاندن بر ایکی کون اوتکاچ ده ، زینهار یوسفنی قایتارسه‌ده دییوب یالنور ایدی . لکن اول قدر ادبسزلك قیلا آلمادی ، شولای بولسه‌ده همان محبتینی اظهارقیلمی طورا آلمادی ، سری صبیارلق بر کشی آرقلی زندانچیغه بر مقدار آقچه وبولاکلر یبباروب حضرت یوسفنی تعظیم وتکریم ایله تربیه وحرمت قیلووینی اوتندی . زندانده کشی کوب ایدی . زندانغه کرگاندن صوڭ الله تعالی حضرت یوسفنی پیغمبر قیلدی ، زنداندغی کشیلرنی حضرت ابراهیم عم دینینه دعوت قیلورغه بویوردی . ودخی بر وقت بو زنداندن قوتلوب آتاسی وقرداشلری ایله کورشوب راحت ومسعود بولاچغینی بلدردی . حضرت یوسفنك پیغمبرلك معجزه سی (علم تعبیر رؤیا) بولدی . الله تعالی آڭا توشلرنی درست یورامق علمینی بلدردی . پیغمبر بولغاندن صوڭ یوسف عم الله تعالی‌گه کوب شکر قیلدی ، آقرون آقرون زنداندغی محبوسلرنی ایمانغه اوندی باشلادی ، وآنلرغه همان وعظ ونصیحت قیلا باشلادی . زندان اهلی حضرت یوسفنی بیك یاراتا باشلادیلر . آنك کورکام قیافتینه وکورکام خلقینه هم تقوالغینه حیران قالوب آڭا کامل اخلاصلرینی اوطورتدیلر . هر بر کیگاشلرینی حضرت یوسف غه کیلوب کیگاشور ایدیلر . بر عجیب توش کورسه‌لرده ، آڭا کیلوب سویلر ایدیلر . حضرت یوسف موافقتچه تعبیر قیلور ایدی . نی روشچه یورامش ایسه شول روشچه چغار ایدی ، یوراغان توشلرینك هر قایوسی طوغری کیلور ایدی .

یوسف عم ایله بر وقتلرده راق زندانغه مصر پادشاهی ریان نك شربتچیسی ایله ایلمکچیسی ده حبس قیلنمش ایدیلر . آنلرنك زندانغه یابلولرینك سببی بو ایدی :

فرعون ریاننی بر دشمانی آغو ایله اولترمك نیتینه کرمش ایدی ؛ لکن آغونی نی روشچه آشاتورغه هیچ حیله طابا آلمی یورور ایدی . بر کوننی بر خاتوننك پادشاهدن شکایت قیلوب بیك زارلانغانینی ایشتدی .

اول خانوننك ايرى وفات بولمش ايدى ؛ بر سبب ايله آنك ايرندن
قالغان يورت يېرلرينى پادشاه خزينه‌گه آلدرمش وبو خانونغه هيچ ميراث
قالدرمامش ايدى . شونك اوچون اول كورگان بر كشيگه زارلانوب يورور
ايدى . پادشاهنك دشمانى بو خاتونغه ايتدى : « اگرده كشيگه فاش
قيلماسه‌ڭ ، پادشاهدن آچووڭنى آلمق اوچون مين سيڭابر كيڭاش اوگراتور
ايدم ، لېكن خاتونلغنك سببلى سرڭنى فاش قيلوب بلاگه قالورسڭ ديېوب
قورقامن» دېدى . خاتون بو سوزنى ايشتكاچ بيك سويندى . واول كشيگه
بيك يالـواردى : « زينهار كيڭاشڭنى اوگراتسه نه ، هيچ كمگه سويلامس
ايدم ، بيك رحمت اوقور ايدم» ديدى ، بيك كوب آندويمين ايتدى .
دشمان بوخاتونغه اشاندى : «ميندە بر آغو باردر ، كم‌ده كم اول آغونى
يونسه ، شول ساعت جانى چقوب هلاك بولادر ؛ اگرده شول آغونى
پادشاهغه ايرشدرورلك بر كشى طابسه‌ڭ ، شول كشيگه آغوومنى بيرور ايدم»
ديدى . خاتون ايتدى : « اول آغونى ايكى كشى آرقلى پادشاهغه
ايرشدرمك ممكندر ، برسى پادشاهنك شربتچيسى ، ايكنچيسى ايكمكچيسى دركه
هر ايكيسى مينم بلگان كشيلرمدرلر» ديدى . پس دشمان شربتچى ايله
ايكمكچينك قايده طورغانلقلرى وآنلرنى قايده كورو ممكن بولغانلغينى
صوراشدى . خاتون سوينه سوينه بيان قيلدى . فرعوننك دشمانى اوّل
شربتچينى كوردى وسرينى سويلادى : اگرده اشنى باشقارسه ، كوب آقچه
بيرمكچى ؛ بولدى لېكن شربتچى طوغرى وصداقتلى آدم ايدى ؛ هيچ قبول
ايتمدى : «مين هر كون پادشاهنك ايكمگينى آشاب ، دائما آنك خير
واحسانلرينى كوروب طورمقده من . خواجه مغه خيانت قيلور حالم يوق ،
مين بواشنى هيچ قيلا آلمام» ديدى . دشمان اوتنچينك قبول بولماسلغينى
سيزدى‌ده سوزينى بوردى : يوق سينى صناراوچون‌گنه ايتامن ديدى .
فرعوننك دشمانى ايكمكچينى ده ازلب طابدى ، آڭاده آغو مسئله سينى
سويلادى . ايكمكچى بوزق جانلى ظالم كشى ايدى آقچه غه قزغوب
پادشاهنك اوزى اوچون آتاب حاضرلنه چك ايكمككه آغو صالونى وعده
قيلدى . دشمان ايكمكچيگه كوب آقچه بيردى ، هم آغوينى طابشردى .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

اشنی باشقارسه، طاغیده کوب آقچه‌لر بیرونی وعده قیلوب کیتدی ده آلای بولای‌اش سیزلمه‌سون دیبوب شول کوننی شهردن چقوب بوتونلای ایکنچی مملکتکه کیتدی . دشمان شهردن‌کیتمک اوچون حاضرلنوب تویانوب طورغان بیرندن چقوب بارشده اتفاقی اورامده میراث دعواسی قیلوچی خاتون اوچرادی : «نی حال تگیلرنگ برسینی‌کوره آلمادگ می ؟» دیدی . دشمان «گوردم‌کوب سویله‌شمه ، ان شاءالله ، برایکی‌کوندن هرایکمزنك مقصودمز حاصل بولسه کیراك » دیدی ده همان اوز یولینه کیتدی .

خاتون بیك سویندی ،کون بوینچه الحمدلله آچوومنی آلامن دیبوب بیك کیفلانوب واویلانوب یوردی ، لکن اویلی طورغاچ خاطرینه کیلدی‌که پادشاهنك اولووندن اوزینه هیچ برفائده کورنمیدر . چونکه پادشاه اولسه اوله چك ، لکن هنوز بو خاتوننك میراثی اوزینه بیرلمیه چك ، اوزی همان عمرینی فقیرلکده اونکاره چك . گمان قیلدی‌که « اگرده پادشاهغه بر کشی آرقلی بوواقعه‌نی یعنی یاشربتچی یاکه ایکمکچی شوشی کونلرده پادشاهغه آغو بیرو احتمالینی ایرشدرسه م ، اتفاقا یا شربتنده یا ایکمگنده آغو بارلغی سیزلسه ، پادشاه شبهه سز میگا میرائمدن آرتق انعام واحسان قیلور» دیدی . پس شول کون کیچ پادشاهنك سرایی یانینه باردی نیچك بولسه ده بر واسطه آرقلی سوزینی پادشاهغه ایرشدردی . پادشاه بیك قورقدی ، شول ساعت شربتچینی ده ایکمکچینی ده طوتدروب زندانغه صالدردی . وهم ایرته‌گه ایرته ایله پادشاهغه بیرورگه دیبوب حاضرلنگان شربت ایله ایکمکنی تفتیشکه آلورغه بویوردی . ایرته گوسین پادشاه حکیملرینی چاقرتدی ، تدقیق وتجربه ایله شربت ایله ایکمکنك آغو قایوسنده‌ایکانلگینی بلورگه قوشدی . حکیملر شربتنی برحیوانغه اچرتدیلر وایکمگینی ایکنچی بر حیوانغه آشاتدیلر . شربتنی اچکان حیوانغه هیچ ضرر کیلدی ، اما ایکمکنی آشاغان حیوان شول ساعت زهرلنوب جان بیردی . پس معلوم بولدی که پادشاهغه آغونی ایکمکچی آشاتاچق بولغان ایکان .

شربتچی ایله ایکمکچی، هر ایکیسی زندانغه کرگاچ یوقولرنده برر توش کورمش ایدیلر : شربتچی اوچ صاباق یوزم بیمشنی صقوب شراب وخمر حاضرله‌گانینی کوردی ، ایکمکچی باشینه اوچ ایکمك قویوب

كوناروب بارغانينى وشول ايكمكلرنى باشندن قوشلر آشاغانينى كوردى . يوقولرندن طورغاچ ده توشلرينه عجبسنوب زندانداغى كشيلرگه سويلاديلر . زندانداغى كشيلر: «سز بوتوشلرگزنى يوسفكه سويلاڭز، اول توشلرنى بيك درست تعبير قيلادر» ديديلر . پس هر ايكيسى حضرت يوسف يانينه كيلديلر وتوشلرينى سويلاديلر . حضرت يوسف توشلرينك تعبيرينى بلدى ، شولاى بولسه‌ده اوزلرينه تيز سويلامدى ، پيغمبرلگى بوينچه ، اوّلا آنلرغه وعظ ونصيحت قيلوب هر ايكيسينى حق دينگه اونددى . اول زمانده مصر خلقى پوتلرغه طابنور ايديلر ، شول سببدن بونلرغه پوتلرغه طابنونك بوزق وباطل عمل ايكانلگينى آڭلاتدى . وعظينى تمام قيلغاندن صوڭ توشلرينك تعبيرينى ده سويلادى : « برگز اوچ كوندن صوڭ پادشاهغه شربت بيروچى بولور ، ايكنچيگز اوچ كوندن صوڭ آسلورده باشينك ايتلرينى قوشلر آشار » ديدى . هر ايكيسى اوز توشلرينى اوزلرى سيزديلر . شربتچى بيك سويندى . اما ايكمكچى اوزينك عيبى سيزلوب جزا قيلنه‌چغينى اويلاب بيك قورقدى . حضرت يوسف شربتچيگه ايتدى : « سين زنداندن چغوب پادشاه خدمتينه كرگاندن صوڭ ، مينم بو زندانغه ظلملق ايله يابلغانلغمنى آڭلاتسه‌نه ، بلكه آڭلاسه احتمال عفو ايتوب مينى موندن قوتقارور ايدى» ديدى . شربتچى حضرت يوسفنك اوتنچينى قبول ايتدى . «ياخشى سوز يوق چقغاچ ده ايتورمن » ديدى . يوسف عليه السلام نك تعبيرلرى درست چقديلر . آغونك ايكمكده ايكانلگى ظاهر بولغاندن صوڭ ، پادشاه شربتچينى زنداندن چغاروب خلاص قيلو ايله وايكمكچينى آسوب جزا قيلو ايله حكم قيلدى . پادشاهنك امرى بيرينه يتكرلدى : ايكمكچى آسلدى ، شربتچى جزادن قوتلوب اوّلگى خدمتينه دوام ايته باشلادى .

شربتچى زنداندن قوتلوب پادشاه حضورينه كرگاچ ده ، جايى ايله حضرت يوسفنك حالينى سويلامكچى ايدى . لكن زنداندن چقغاندن صوڭ اونتدى . آلتى ييدى يل قدر هيچ خاطرينه كيلمدى . شول سببدن حضرت يوسف زندانده نقد ييدى يل ياتدى ، هيچ ياردم قيلوب چغاروچى

Из фондов Российской национальной библиотеки

بولمادی . یوسف عم زنداندن بلکه تیز چقارلغان بولور ایدی . لکن اوزی پیغمبر بولا طوروب اشینی الله تعالی نـك اوزینه گنه طابشرمیچه شربتچیدن یاردم اوتنمکلگی الله تعالی گه مقبول بولمادی ، گرچه محتاج وقتده کشیدن یاردم صورامق عادی کشیلرگه درست بولسه ده ، پیغمبرلر اوچون بیك مقبول توگلدر . شول سببدن الله تعالی حضرت یوسفکه عبرت اِصادی . مقدر وقتی یتمیچه طوروب اوتچینی شربتچینك خاطرینه کیترمدی .

حضرت یوسفنك محبوس بولووینه یدی ییل طولغان وقتلرده مصر پادشاهی ریان ایکی تون عجیب توشلر کوردی ؛ اوّلگی تونده بر یلغه صووندن بیك سیمز یدی صغر چقغانینی ، ینه آنلر آرتندن بیك آرق اوّلگیلردن باشقه یدی صغر چقغانینی کوردی ، آرق صغرلر سیمز صغرلرنی آشاب بتردیلر ، گاوده لری وقورساقلری هیچ قابارمادی . همان ایسکی حاللرنچه بولدیلر . ایکنچی تونده ایکنچی توش کوردی : اوّل یدی بغدای باشاغی کوردی هر برسی بووش واورلقلی هم اوگان ایدیلر ینه ایکنچی یدی باشاق کوردی . آنلر قورغان وکیبکان ایدیلر . هیچ بغدایلری یوق ایدی . قوری باشاقلر بغدایلی باشاقلرنی آشاغان کبی اچلرینه آلدیلر . بو توشلرینه پادشاه بیك عجبسندی ، نیندای واقعه گه اشاره ایکان دیو بیك اویلاندی . توش یوراوچی عالملرنك هرقایوسینی چاقرتوب توشلرینی سویلادی . هیچ بر کشی موافق ایتوب تعبیر قیلا آلمادیلر ، هر قایوسی بو توشلر صاتاشوب کورله طورغان توشلردن بولمق کیراك ؛ بز آندای توشلرنك تعبیرلرینی بله آلمیمز دیدیلر . ریان عالملرنك سوزلرینه هیچ اشانمادی . البته بو توشلرنك بر تعبیری بولمق کیراك دییوب بیك فکرلندی ، حتی آشاودن واچودن طوقتادی ، همان شول توشلرینی اویلاب غنه اوطورا باشلادی . اوشبو واقعه بوتون شهر خلقینه مشهور بولدی . هر کم تورلیچه یوراماقچی بولوب باقدیلر ، هیچ کم طوغری وعقلغه موافق ایتوب تعبیر قیلا آلمادی . توش خبرینی ایشته طورغاچ شربتچینك خاطرینه حضرت یوسف کیلوب توشدی . یوسف عم گه یدی یل اوّل عهد قیلغان وعده سی ده ایسینه کیلدی . اونوتقانلغی اوچون اوکنوب بیك خفالاندی . شول ساعت وقتینی طابوب پادشاهغه سویلادی : « زندانغه یابلغاندن صوگ ایکمکچی ایله بز ایکمزده برر

Из фондов Российской национальной библиотеки

توش کورگان ایدك ، هر ایکمز توشلرمزنی زندانده یانوچی یوسف اسملی
برتقوی کشیگه سویلامش ایدك . شول کشی توشلرمزنی یورامش ایدی ،
هر ایکمز اول یوراغاننی کوردك . تعبیری بیك درست چقدی . ایمدی
هیچ بلمیمن اول کشی حاضرده ده زندانده میکان ؟ تـوگل میکان ؟ اگرده
رخصت بیرسه‌گز ، زندانغه باروب بلشوب کیلور ایدم ، اگـرده سلامت
بولسه ، ان شاء الله سزنك توشگزنك تعبیرینی ده بلور ایدی» دیـدی .
پادشاه رخصت بیردی ، شول ساعت شربتچی زندانغه کیتدی . باروب
حضرت یوسفنی کوردی ، پادشاهنك توشلرینی سویلادی ، هیچ بر کشی
تعبیر قیلا آلماغاننی بیان قیلدی ، «زینهار اوشبو توشلرنی تعبیر قیلسه‌نه ،
پادشاهمز بیك خفاده در ، اگرده موافق تعبیر قیلسه‌گ ، مینم اوچون‌ده اوزگ
اوچون‌ده بیك یاخشی بولور ایدی ، پادشاه هر ایکمزگه کوب انعام واحسان قیلور
ایـدی ، بلـکه ان شاء الله اوزگنك بـو زنـدانـدن خلاص بولـووگغه ده
سبب بولور ایدی » دیـدی . حضرت یوسف توشلرنـك تعبیرلرینی
آگلادی وشربتچیگه اوشبو روشچه سویلادی : «ییدی یل مصر مملکتنده
بیك طوقلق بولسه کیراك ، هرتورلی آشلق بیك اوگنشلی وبرکتلی بولسه
کیراك ، پس شول یللرده بولغان آشلقلرنك آشاودن آرتقان قدرینی صاقلاب
قویمق تییشلی بولـور . ییدی طوقلـق یللـری تمام بولغانـدن صوگ
ینه ییدی آچلـق یللـری کیلسه کیـراك ، اول یللرده ایگنده هیچ برکت
بولماسه کیراك ، هر بر آشلقنك باشاغی قوری وبوش بـولسه کیراك .
اول یللرده مصر خلقی طوقلق یللرنده جیوب صاقلانغان آشلقلرینی آشاب
ترکلك قیلسه‌لر کیراك . اون دورت یلدن صوگ ینه برکتلی یللر کیلوب
اول یللـرده ینه یغمورلـر وآشلقلـر بولسه کیـراك » دیـدی .
شربتچی پادشاه یانینه قایتوب هر بـر ایشتکانینی بر بـر بیان قیلدی .
پادشاه حضرت یوسفنك تعبیرینی بیك موافق طابدی : «قایانیز بولگز ،
شول کشینی زنداندن چقاروب مینم یانیمه کیترگز ، اول نیندایـن کشی
ایکان ؟» دیدی . شول ساعت پادشاهنك مأمورلری زندانغه کیتدیلر ،
حضرت یوسفنی گوروب : « سزنی پادشاهمز حضرتلری اوزی حضورینه
چاقردی ، رحیم ایتگز بویورگز» دیدیلر . حضرت یوسف ایتدی : «مین
بوکوینچه پادشاه حضورینه بارورغه اویالامن ؛ چونکه اول مینی بر بر خیانت

Из фондов Российской национальной библиотеки

وعیب ایله زندانغه یابلغان بر بوزق کشی دیبوب گمان قیلور ، حال
بوکه مین عیبلی کشیلردن توگلمن . چونکه مینی بو زندانغه قطفیرنک
خاتونی زلیخاغه یمانلق قصد قیلغان دیبوب حبس قیلدیلر . حال بوکه
مینم آگا هیچ بر وقتده یمان نیت قیلغانم یوقدر ، اصلده عیب زلیخانک
اوزنده در . بو خصوصده مینم شاهدلرم‌ده باردر ، زیرا زلیخا مجلسده
قوللرینی کیسکان خاتونلر حضورنده اوزی مینی تکلیف قیلغانلغینی ومینم
قبول ایتمه‌گانلگمنی اقرار قیلمش ایدی . اول خاتونلر حاضرده‌ده شاید
سلامتلردر . ایمدی مین پادشاه حضرتلرندن شول خاتونلردن مینم ایله
زلیخا آراسنده بولغان مسئله حقنده شهادتلرینی آلمقلغینی اوتنه من .
شاید اول خاتونلر حقنی سویلارلر ، ان شاء الله مینم عیبسزلگم ظاهر
بولور ؛ شوندن صوگ مین پادشاه حضورینه بارورمن ، یوقسه مینم
خیانتلی وعیبلی کشی اسمنده بولوب آنک حضورینه هیچ بارور حالم یوق»
دیدی . زندانغه بارغان ایلچیلر حضرت یوسفنک سوزلرینی پادشاهغه
سویلادیلر ، پادشاه حضرت یوسفنک بو تدبیرینی بیک معقول کوردی .
زلیخانی وزلیخانک مشهور مجلسنده قوللرینی کیسکان خاتونلرنی حضورینه
چاقرتدی ؛ هر قایوسی کیلدیلر . پس پادشاه : « سز زلیخا مجلسنده نی
کوردگز ، ونی ایشتدگز ، یوسف ایله زلیخا واقعه سی حقنده نی بله سز؟
یوسفده عیب وخیانت باردیوب بله سزمی یاکه یوق دیبوب بله‌سزمی ؟»
دیدی . هر قایوسی : « بز یوسفده هیچ عیب واوصاللق بار دیبوب
بلمیمز » دیدیلر . شول مجلسده زلیخا اوزی ده بار ایدی ، آخرنده
اول ده حقنی اقرار قیلمیچه چدی آلمادی : « ایمدی حق ظاهر بولدی ،
طوغرسینی ایتمی حالم یوق ، فی الواقع یوسفکه مین اوزم عاشق بولدم ،
آنده هیچ بر یمان نیت بولمادی ، آنک هر بر سوزی طوغریدر» دیدی .
پس اوشبو مجلسده پادشاهغه حضرت یوسفنک عیبسزلگی تمام ظاهر بولدی ،
نیز یوسفنی زنداندن چغاروب حضوریمه کیترگز اول عزیز بر کشی
ایمش بو کونگه قدر، هیچ بر عیبسز زندانده یاتمش ایکان ، مین ایمدی آنی
اوزمنک یاقنلرمدن قیلاچقمن» دیدی . مأمورلر زندانغه‌باردیلر ، واقعه نی
بیان قیلدیلر ، حضرت یوسف چغارغه حاضرلندی ، زندانداغی کشیلر

Аз фондов Российской национальной библиотеки

ایله کورشدی ؛ آنلر هر قایوسی یغلاشدیلر ، حضرت یوسفدن آیرلولرینه بیك محزون بولدیلر ؛ چونکه هر برسی آنك مجلسینه بیك ایپالنمش ایدیلر ، وعظ ونصیحتلرینی بیك اخلاص ایله طنگلار ایدیلر .

حضرت یوسف زندانلدن چقدی . اول زمانده (٣٠) نچی یاشنده ایدی ، تاریخ هبوطینك (٤٠٠٢) نچی یلی ایدی . پادشاه حضورینه باردی . پادشاه بیك الوغ تعظیم ایله قارشولاب آلدی : «خوش کیلدگز، بویورگز ، کرم اینگز ، بزنك مأمور وتوره لرمزنك اعتبارسزلغی سببلی خطالق ایله بو وقتقه قدر زندانده یاتمش ایکانسز ، ایمدی بوگون سز بزنك یانمزده الوغ درجه لی کشی بولدگز » دیدی . کورشو صوراشوادبلری تمام بولغاندن صوڭ ، پادشاه توش مسئله سینی باشلادی : «مین شول روشچه برتوش کورگان ایدم ، نیچه کونلردن بیرلی شونك حقنده خفاغه باتدم ، هیچ تعبیر قیلوچی طابا آلمادم ، سز یاخشی تعبیر قیلغان ایکانسز ، شول تعبیرگزنی ینه تکرار قیلسه گز لا » دیدی .

حضرت یوسف تعبیرینی ینه سویلادی . مجلسده بولغان کشیلر هر برسی بو تعبیرنی توشکه بیك موافق طابدیلر ، حضرت یوسفکه بیك تحسین قیلدیلر ، پادشاه اوزی ده بیك تشکر قیلدی . پس دیدی : «بو واقعه بیك زور وعجیب واقعه بولاچق ایکان ، اوّلگی ییدی یلی یاخشی بولسه ده صوڭغی ییدی یلی بیك قورقنچلی ایکان ، ایمدی بوڭا نی تدبیر قیلمق کیراك بولور ایکان ؟ توشینی یاخشی تعبیر ایتدگ ، بز ایمدی بو واقعه نك تدبیرینی ده سزگه طابشرامز . اوزگ نی روشچه موافق طابسه گ ، شول روشچه حکم ایت : مملکتمزنك اهالیسینی آچلق بلاسندن قوتقارا کور» دیدی . پس حضرت یوسف ایتدی : «سین مینی ایگنلرنی تدبیر قیلمق اوچون بر توره ووزیر ایتوب تعیین قیل ، شاید مین تدبیر قیلا بلورمن ، طوقلق یللرنده آرتورلق آشلقلرنك هر قایوسینی اوزم جیدرتورمن ده ، آچلق یللری اوچون شونی صاقلارمن » دیدی .

حضرت یوسفنك بو سوزی فرعونگه بیك موافق توشدی ، مصر خزینه سینك آشلق اشلرینك هر قایوسینی طابشروب حضرت یوسفنی وزیر ایتدی . هم قولنداغی آلتون یوزگینی ده آڭا بیردی . حضرت یوسفنك

خواجه سی قطفیر اول زمانده ده سلامت ایدی ؛ لکن بیك قارتایمش ضعیفلانمش ایدی . حضرت یوسفنك زنداندن چقغان خبرینی ایشتکاچ ده آنی آزادقیلدی . حضرت یوسف زندان چقغاندن صوڭ اهلینك یغلاشقانلقلری پادشاهغه ایشتلدی . یوسف عمگه حرمت ایتمك نیتیله پادشاه آنلرنك هر قایوسینی جزادن آزاد وخلاص قیلدی .

طوقلق یللری باشلاندی . مصر دیارنك هرنوع آشلق بیك کوب بولدیلر ، بهالری بیك آرزان بولدی . حتی فلاحلر یعنی ایگن ایگوچیلر آشلقلرینی قویارغه اورون طابا آلمادیلر . حضرت یوسف شهر چیتینه بر ییرگه کیبانلر قویار اوچون وآنبارلر صالور اوچون بیك زور اورون حاضرلتدی ، آوللرغه وقرلرغه بیك کوب مأمورلر ییباردی . هر کمنك آشلغینك خمسینی یعنی بیشدن بر اولشینی آلورغه حکم ایتدی . ودخی آشلغی آرتقان کشیلردن آرتقان قدرینی بیك آرزان بها ایله جیبارغه قوشدی . وهم خزینه‌نك اوزییرلرینه بیك کوب ایگنلر چاچتردی . شول روشچه مصرنك هر طرفندن بیك کوب ایگن جییلدی . قایوسینی کیبان ایتوب قویدیلر ، قایوسینی آنبارلرغه طوتردیلر .

یوسف عم ایکی یل قدر آشلق اشلری ایله شغللندی ، کامل اخلاص وغیرت ایله همت واجتهادینی اوشبو اشکه صرف قیلدی . ایکنچی یلنده عزیز قطفیر وفات بولدی . پس زلیخا طول قالدی . حضرت یوسفنك هنوز اویلانگانی یوق ایدی ، زلیخانك آڭا عاشقلغی پادشاهغه ده معلوم ایدی . حضرت یوسفکه زلیخانی آلورغه دلالت قیلدی ، هرنه قدر یوسف عمنك زلیخاده ایسکی آچووی بولسه ده ، پادشاهنك سوزینی طڭلادی . زلیخانی خاتونلقغه آلورغه رضا بولدی . عشق سببلی حضرت زلیخانك یوزلری صارغایمش ویغلی یغلی کوزلری ضعیفلانمش ایدی ، شولای بولسه ده هنوز ایسکی گوزللگی بتکانی یوق ایدی . یوسف عم نك آلاچغینی ایشتکاچ بیك شاد بولدی . بر نیچه کون اچنده کیفی تمام توزالوب ، ایسکی گوزللگی تمام قایتدی . طوی قیلندی کیاو ایله قز برگه کورشدیلر . حضرت زلیخا یوسف عمگه قاوشووینه بیك شادلانمش ایسه ده ، هنوز اچنده بر خفاسی بار ایدی : اوتکان واقعه لرنی ایسکه توشروب یوسف مینی هر بر ایرلرگه هوس قیلوچی زناچی بر فاحشه

خاتون دیبوب گمان قیلا طورغاندر، دیبوب بیك قایغرور ایدی. شول سببدن حضرت یوسفکه هیچ قولینی تیبرمدی . حضرت یوسف زلیخانی کورگاچده عاشق بولدی، اوزی باشلاب کورشمکچی ایدی. حضرت زلیخا طارتلدی « طوقتا آزغنه ایته چك سوزلرم بار، بر آزغنه صبر ایت » دیدی شول روشچه حضرت یوسفکه گویا اوزینك قیلغان اشینی قایناردی . یوسف عم : « نی سوزگز بار سویلاگز » دیدی . حضرت زلیخا سوزگه کرشوب دیدی : «ای عزیز کشی ، بزنك ایکمزنك آرامزده کیچکان واقعه‌لر هر ایکمزگه معلومدر . شول زماندن بیرلی مین اول واقعه لرنی ایسیمه توشروب بیك خفالانامن ، وبیك عارلانه من؛ چونکه ظن قیلام‌که البته سین مینی هر بر ایرگه قزغوچان زناغه هوسلی بر فاحشه خاتون دیبوب گمان قیلا طورغانسڭ . حال بوکه خدا تعالی حضرتینه معلومدرکه میڭا هیچ بر ایر ذاتینك قولی تیگانی یوقدر . ودخی سیندن باشقه هیچ بر کشیگه کوڭلم میل قیلغانی یوقدر ، هم میل قیلو احتمالی‌ده یوقدر . قطفیر قارت، نصیبکه قارشی میڭا ایرحکمنده بولدی ، لکن آنك قارتلغی ویاش زماننده بیرلی ایرلك صفتندن محروملگی هر کمگه معلوم ومشهوردر . شول سببدن گرچه مین ظاهرده آنك خاتونی اسمنده بولوب نیچه یل عمرمنی اوتکارمش ایسه م ده، اصلده هیچ آنك خاتونی بولغانم یوقدر . آتام آنام وطوغانلرم آنك درجه سینه وبایلغینه قزغوب ظالملق قیلدیلر ، مینی کوچلاب قارت وضعیف بر کشیگه بیردیلر ، لکن الله تعالی مینی صاقلادی . خداغه مڭ شکرکه ، مین حاضرده آنادن طوغان حالمچه هنوز صاف بکر قز من ، بوسوزیمه استه سه‌ڭ، اشان استه سه‌مه‌ڭ، اشانما . لکن اوزم بلگان قدر حقنی سویلامی حالم یوق ، اختیار سزده در . درست، طوغز یل مقدم سزنڭ حضورگزده باشمده عقلم یوقلغی سببلی برزور خطا وادبسزلك قیلدم ، مین اول خطام اوچون شول زماندن بیرلی اوز اوزمدن اویالوب محزون‌اولمقده من . لکن اول واقعه‌ده، مینم اوز اختیارم ایله بولمادی ، چونکه اول زمانده مینم باشمده هیچ عقل وفکر دیگان نرسه یوق ایدی . مین اول زمانده گویا بر آورو ودیوانه حکمنده ایدم . نیچك دیوانه بولمایم‌گه اوزم بریاش قز ایدم . ایرم بولغان کشی گویا بر قارت

Из фондов Российской национальной библиотеки

خاتون ایدی. هر کون کوز آلدمه، برزمان اوزیمه نصیب بولاچق برنور خدمت قیلوب یورمکده ایدی. بلمم نی سببدندر، اول نورنک اوزیمه نصیب بولاچغی ده جانیمه سیزلوب طورغان کبی ایدی. خدا تعالی‌گه مک شکر بولسون‌که مین حاضرده شول نورنک حلال زوجه‌سی بولمق ایله مشرف بولمشمن. مینم آیتاچق سوزلرم تمام بولدی. ایمدی حاضر مین سزدن فقط شونی اوتنه من‌که سز مینم برپاك بکر قز ایکانلگیمه اشانگزده اوّلکی خطالرمنی عفو ایدوب مینی قوالمغگزغه قبول ایتگز» دیدی‌ده اوزینی حضرت یوسفکه طابشردی. هم واقعا حضرت زلیخا حقیقة بکر ایدی. اوّلکی ایری قطفیرنك آگا هیچ یاقن کیلگانی یوق ایدی. چونکه اول (خصی) ایدی، اعضاسندن ایرلك قوّتی آلنمش ایدی. شول سببدن وزیر بولغانچی پادشاهنگ سراینده خاتون قز آراسنده ده خدمت ایتوب یورمش ایدی.

بربرسینه نکاخلانوسببلی یوسف عه‌م ده، حضرت زلیخاده، هر ایکیسی بیك ممنون ومسعود بولدیلر. برنیچه یلدن صوگره (افرائیم، مناسی) اسمنده ایکی اوغللری ده بولدی.

یدی یل طوقلق یللری تمام بولغاندن صوگ سیگزنچی یلده آچلق یللری باشلاندی. مصر دیارنده هیچ برآشلق اوگمادی. چونکه هر یلده طاشوب بیك کوب ییرنی صوغاروغه سبب بولاطورغان مشهور نیل دریاسی شول یلده هیچ طاشیمادی. یغموردہ هیچ یاومادی. مملکتنك جمیع خلقی بیك خفاغه قالدیلر. هرکم حضرت یوسفنك فرعوننك توشی حقنك تعبیرینگ درست چغووینی کوروب بیك تعجب قیلدیلر. فرعون اوزی ده حضرت یوسفکه تمام مسلم بولدی. هر بر تدبیرینی آنگ فکرینه طابشردی. حضرت یوسف، نی تلاسه، شونی قیلور ایدی، گویا اوزی پادشاه بولغان حکمنده، بوتون مصر مملکتینه حکم قیلور ایدی.

حضرت یوسف زندانده وقتده اوق پیغمبر بولوب خلقلرنی حق دینگه اوندی باشلامش ایدی، زنداندن چقغاندن صوگ ده دائما ایمان واعتقادغه دعوت قیلور ایدی. دائما تورلیچه وعظ ونصیحت قیلوب قومینه ابراهیم علیه السلامنك دینینی اوگراتور ایدی. فرعون توشینك تعبیری حضرت یوسفنك بر معجزه‌سی ایدی. تعبیر درست چقغاندن صوگ مصر خلقینك

کوبسی آنك حق پیغمبر بولووینه اشانوب ایمان کیتردیلر . پادشاه اوزی ده ایمان کیتردی . شول سببدن حضرت یوسف گویا پادشاه حکمنده بولدی .

آشلق یوقلغی سببلی هر طرفدن تورلی خلقلر (ممفیس) شهرینه آشلق صاتوب آلورغه کیله باشلادیلر . خزینه انبارلرینه جییلغان آشلقلر حضرت یوسفنك امر وتدبیری بوینچه صاتلمغه باشلاندی . هر بر کشی اوزینه کیراك مقدارنچه قیمت بها ایله صاتوب آلور ایدیلر . ایکی اوچ یل اچنده خلقده آقچه تمام بتدی . هر کمنك صوماسی مصر خزینه سینه کروب بتدی . دورتنچی بیشنچی یللرنده حیوانلرینی وکییم صالملرینی ویورت جهازلرینی کیتروب مقابلینه آشلق آلوب کیته باشلادیلر . آلتنچی ویدنچی یللرنده آچلق شول قدر قوتلی بولدی که هر کم طاماقلرینی طویدرمق اوچون بالالرینی قول ایتوب صاتارغه رضا بولور ایدیلر . لکن مصر خزینه سندن باشقه یبرده هیچ بر آشلق یوق ایدی . مصر خزینه‌سی ایسه ، آشلقنی کشینك جماعتلرینه وشهرلرینه قاراب چامالابغنه صاتار ایدی . ییدنچی یلده حضرت یوسف مصر مملکتینك هر بر ایگنلك یبرلرینه آشلق چاچدردی . ییدی یل طولغانده مصر خزینه سنده آشلق تمام بتمش ایدی ، سیگزنچی یل باشلانغانده خزینه طرفندان چاچلگان آشلقلر اوسوب یتشدی . عادتچه اوگمش ایدیلر . رئیسلرنك امرلری بوینچه هر کمگه اوزینه تییشلی ایگنلگدن اوروب آشلق جییارغه رخصت قیلندی . پس شول یلده خلق آچلق بلاسندن قوتلدی .

مصرده آچلق بولغان یللرده کنعان یورتنده هم آچلق بولمش ایدی . حضرت یعقوب اول زمانده ده سلامت ایدی ، اوغلی حضرت یوسفنی صاغنوب همان یغلامقده ایدی . آچلق یللرینك اوچنچی یلنده حضرت یعقوبنگ ده آشلغی بتدی . مصرده خزینه آشلغی صاتلغانلغی هر طرفقه مشهور اولدیغندن حضرت یعقوبکه ده ایشتلمش ایدی . کنعانده آشلق بتارگه یاقنلاشقاچ اول ده اوغللرینی مصرغه یبیارمك بولوب دیدی: « اوغلانلرم ، معلومگزکه ایمدی بزنك آشلغمز بیك آزقالدی . سز ایمدی مصرغه باروب اون یوك آشلق آلوب کیلگز . آنده فرعوننك خزینه داربروزیری بار ایمش ، اوزی پیغمبر ایمش ، بابامز حضرت ابراهیمنك دینی بوینچه خلقنی ایمانغه دعوت قیلا ایمش . فرعوننگ توشی بوینچه ییدی یل طوقلقدن صوڭ ینه ییدی یل آچلق بولاچغی شول کشیگه معلوم بولغان ایمش .

Из фондов Российской национальной библиотеки

شول سببدن اول وزیرنڭ تدبیری بوینچه طوقلق ییللرنده مصر خزینه‌سینه بیك کوب آشلق جییلوب قالغان ایمش. ایمدی شول آشلقلرنی آشلقسز کشیلرگه صاتالر ایمش. هر کمگه بر تویه یوگی آشلق بیرله ایمش. اوننگز اون تویه ایله باروب اون یوك آشلق آلوب قاینگز » دیدی.

اون قرداش بر آز آقچه آلوب مصر سفرینه چقوب کیتدیلر. حضرت یعقوبنڭ ایکنچی اوغلی بنیا مین اوزی یاننده اوینده قالدی. هر برسی سلامتلك ایله مصر مملکتینه ممفیس شهرینه باروب کردیلر. شهرنڭ مأمورلری اوشبو اون مسافرنڭ گوزللکلرینی وسلطنت قیافتلرینی کوروب بیك تعجب قیلدیلر. بونلرنیننداین خلق ایکان دیو بیك شبهه‌گه توشدیلر. حتی بونلر مملکتمزنڭ سرلرینی تیکشروب یورمك اوچون کیلگان جاسوسلر توگل میکان دیبوب گمان قیلوچیلری ده بولدی.

حضرت یوسفنڭ مأمورلری آشلقنی مصر مملکتینڭ اوز خلقلرینه غنه بیرور ایدیلر، چیت یورت کشیلرینه حضرت یوسفنڭ اوز رخصتندن باشقه بیرلمس ایدی. شول سببدن اون قرداش جییلشوب حضرت یوسفنڭ اوز حضورینه باردیلر. آنلر کیلوب کورنگانچی‌ده خبرلری حضرت یوسفکه ایشتلمش ایدی. حضرت یوسف عجبسنوب بومسافرلرگه بیك دقت ایله قارادی، کورگاچ ده آغالرینی طانیدی. اما آغالری حضرت یوسفنی هیچ طانیمادیلر. چونکه حضرت یوسف (۴۰) یاشلرینه ییتمش ایدی، اوّلگی بالا قیافتندن چقوب الوغ کشی بولمش ایدی. آغالرینی کورگاچ بیك شاد بولدی، چونکه هر قایوسینی بیك صاغنمش ایدی.

حضرت یوسف مصر تلی ایله آغالرینه ایتدی: « سز، نی مقصود ایله بزنڭ یورتمزغه کیلدگز؟ » دیدی. آغالری: « بز سزلردن آشلق صاتوب آلمق اوچون کیلدك. چونکه حاضرده بزنڭ یورتمزده ده بیك آچلق بولدی، هیچ کمده آشلق قالمادی » دیدیلر. حضرت یوسف: « سز چیت مملکتدن دشمانلق ایله بزنڭ حاللرینی تیکشرمك اوچون کیلمه‌دگزمی؟ » دیدی. آغالری: « خدا صاقلاسون، بزلر آنداین یمان نیتلی کشیلردن توگلمز. بزلر هر قایومز پیغمبر بالالریمز » دیدیلر. حضرت یوسف: « سز قای ییرلکسز و کمنگ اوغللریسز؟ » دیدی. آغالری: « بز کنعان ییرندنمز، یعقوب اسملی بر پیغمبرنڭ اوغللریمز. آتامز بر قارت کشیدر » دیدیلر.

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوشبو سوزلرنی ایشتکانده حضرت یوسفنك کوزلرندن یاشلر کیلمکده ایدی. یوسف عم: «سز بارگز نیچه قرداشسز؟» دیدی. آغالری: «بز بارمز اوّلده اون ایکی قرداش ایدك، برمزنی صحراده بوری آشادی. شوندن صوڭ اون برگه قالدق» دیدیلر. یوسف: «سز مونده اوناوغنه کورنه‌سز. ینه برگز قایده‌در؟» دیدی. آغالری: «آنی آتامز اویده آلوب قالدی، چونکه آتامز آنی بیك سویه‌در، آندن آلوغراق قرداشمز یوغالغاندن بیرلی آنك ایله کوڭلینی یوواتادر. چونکه آنلر هر ایکیسی بر آنادن طوغمش بالالر ایدی» دیدیلر. یوسف عم: «آتاڭز اوزی سلامتمی، کیفی یخشیمی؟» دیدی. آغالری: «الحمد لله بزدن بیك سلامت قالغان ایدی ان شاءُ الله حاضرده سلامتدر. لکن هروقت، بوری آشاو سببلی هلاك بولغان قرداشمز اوچون همان قایغرمقده‌در» دیدیلر.

حضرت یوسف آتاسینی ده قرداشلرینی ده بیك صاغنمش ایدی. قرداشلری اوزینه نی قدر شفقتسزلك قیلغان بولسه لرده، آنلردن محبتی صوونماغان ایدی. آغالرندن آتاسینك وقرداشی بنیامین نك سلامتلگینی ایشتکاچ بیك شاد بولدی، آغالرینه سیزدرمیچه آزغنه کوز یاشلرینی ده توکدی. بو کیلشلرنده آغالرینه اوزینك یوسف ایکانلگینی هیچ بلدرمدی. هر قایوسینی حبسکه یابارغه بویوردی. اون قرداش بر کیچ زندانده قوندیلر. ایکنچی کون یوسف عم هر برسینه برر یوك بغدای بیرورگه ودخی آلوب کیلگان آقچه لرینی اوزلرینه بلگرتمیچه بغدای قاپچقلرینه صالوب اوزلرینه کیری قایتاروب ییبارورگه بویوردی. چونکه اوز آتاسینه آقچه ایله صاتونی معقول کورمدی. (خزینه‌گه تییشلی آقچه‌نی اوزوظیفه‌سندن بیرگان بولمق کیراك)

حضرت یوسف قرداشی بنیامین نی ده بیك صاغنمش ایدی. ممکن قدر آنی تیزراك کورونی آرزو قیلور ایدی. ایکنچی کیلگانده آنی ده آلا کیلسونلر دیوب، کیتار آلدندن آغالرینه اوشبو سوزلرنی سویلادی: «بز سزنڭ کم ایکانلگڭزنی هنوز بلوب بتره آلمادق، مأمورلرمز هنوز سزدن شبهه لنه لر. سزنی دشمانلق ایله کیلگان جاسوسلر دیوب گمان قیلالر. شول شبهه نی بترمك اوچون ایکنچی کیلگانچی آرادن برگز بزده اسیر برلوب قالسون. ایکنچی ایلانوب کیلگانچی سزنك حقده شبهه لی خبر چقماسه، آنی آزاد قیلورمز. وینه مین سزدن اوتنه من: اگرده ایکنچی کیله

Из фондов Российской национальной библиотеки

قالسه‌گز، اویگزده قالغان کچکنه قرداشگزنی ده آلوب کیلگز. اگرده آنی آلوب کیلمه سه‌گز، سزگه هیچ آشلق بیرمم؛ اول تقدیرده البته سزنگ شبهه‌لی کشیلردن بولووگزده ثابت بولور. مین اول زمان سزنی زندانغه یابدرورمن» دیدی. اوشبو سوزلرنی ایشتکاچ آغالری بیک قورقشدیلر. حضرت یوسفنی عبرنیچه بلمی طورغاندر، دییوب گمان قیلوب، اوز آرالرنده سویلاشه باشلادیلر: «بو واقعه بزنگ باشمزغه کیلگان بر آفت بولمق کیراك؛ نیچك بولسه‌ده، بو آدم بزنی حبس قیلماقچی بولغان شیکلی طویولادر. بو آفت بزگه اتمز یوسف حقنده قیلغان ظالملگمز وشفقتسزلگمز اوچون بولمق کیراك، اول زمان بزگه نی بولدی ایکان؟ نی اوچون آگا اول قدر مرحمتسزلك قیلدق ایکان؟. بز هر قایومز قای زمان بولسه ده، برزمان اول گناهمزنك جزاسینی کورمی قالمامز» دیشدیلر. بو سوزلرنگ هر قایوسینی حضرت یوسف طگلاب طورور ایدی. شول سببدن آغالرینك بیك اوکنشوب اوّلده قیلغان خطالرندن توبه ایتکانلکلرینی آگلادی.

آرادن شمعون اسملیسی مصرده قالدی. طوغز قرداش هر قایوسی برر یوك بغدای آلوب کنعان یورتینه یونالدیلر. بر نیچه کوندن صوك حضرت یعقوب یانینه قایتوب کردیلر. مصرده کورگان واقعه‌لرینگ هر قایوسینی آتالرینه تفصیل قیلدیلر. حضرت یعقوب اوغلی شمعوننگ مصرده اسیر بولوب قالووینه خفالانسه‌ده، اوغلی یوسف ایله کورشو احتمالینی اویلاب بیك شادلاندی. چونکه سویلاگان سوزلرندن وقیلغان اشلرندن مصر خزینه دارینك حضرت یوسف بولووینی بیك احتمال طوتدی. پیغمبرلك سببلی جانی‌ده سبزار ایدی. یوکلرینی بوشاتقاچ کوردیلرکه اوزلری بیروب قالدرغان آقچه‌لری کیری قایتارلمش ایدی. بونی کورگاچ بیك تعجب ایتدیلر. بو اشده برسر یوق میکان دییوب شبهه‌گه قالدیلر.

بر نیچه وقت اوتکاچ بغدایلری ینه آزایدی. ینه مصرغه بارمق لازم بولدی. تکرار باروغه حاضرلندیلر. آتالرینه ایتدیلر: «اگرده بزنك ایله بنیامین ده بارماسه، بز بیك قورقامز؛ چونکه خزینه دار بزگه ایتدی:

« اگرده آنی آلوب کیلمه‌سه‌گز سزنك شبهه‌لی کشیلردن ایکانلگگز معلوم بولور؛ اول تقدیرده مین سزنـك هرقایوگزنی زندانغه یابدرورمن ، هیچ برگزگه آشلق بیرمه‌من» دیدی . بنیامین‌ایله برگه بولماغانده، بز اوزمزگنه بارورده هیچ فائده یوق» دیدیلر . حضرت یعقوبنك بنیامننی هیچ اوزندن آیراسی کیلمس ایدی . اوغللرینه ایتدی : «مین سزگه یوسف حقنده اشانو ایله‌ده نی زور خفاغه قالمش ایدم . ایمدی بنیامین حقنده ینه نیچك سزگه اشانیم ؟ صحراغه چقغان وقتگزده یوسف هلاك بولو سببلی نی الوغ خفاغه طارمش ایدم . ایمدی اگرده بنیامین‌ده مصر یولنده هلاك بولا قالسه، مین نیحال‌ایله تورزه‌رمن؟» دیدی . اوغللری : «خدا اوزی صاقلاسون بز آگا هیچ برضرر تیبیرمه‌مز . انشاء الله ، اوزگگه سلامت آلوب قایتورمز» دیدیلر . حضرت یعقوب تورلیچه اویلاب قارادی ، بنیامین‌نی ییبارمیچه طوغری کیلمسلك بولدی . آشلقلری‌ده بتوب بارا ایدی . باشقه ییردن هیچ آشلق طابلو احتمالی یوق ایدی . پس اوغللرینك هربرسینی «بنیامین‌گه هیچ برضرر قصد قیلمامز» دییوب آنـد ایتدردی . اوغلرینك آندووعده لرینه اشانوب، خداغه طابشروب، بنیامین‌نی‌ده مصرغه ییباردی . مصرخزینه دارینی کوگلی بیك یاقن کورور ایدی؛ آگا بر آز هدیه‌ده یوللادی، هم سلام ده ایتدی . ممفیس شهرینه‌کرگانده جیینیسی برقاپقادن‌کروب اوّلگی سفرده‌گی کبی، اونسینی بریولی‌کورگاچ، مصرخلقی شبهه‌گه قالماسونلر اوچون، حضرت یعقوب اوغللرینه ایکیشر ایکیشر بولوب تورلی قاپقالردن کرورگه قوشدی .

حضرت یعقوبنك اوغللری بنیامین ایله برگه ینه اون قرداش بولوب مصر طرفینه یونالدیلر . آنالری بویورغانچه ممفیس شهرینه باروب ییتکاچ شهرگه تورلیسی تورلی قاپقادن کردیلر . کیلگانلکلری حضرت یوسفکه معلوم بولغاچ، حضرت یوسف آنلرنك هرقایوسینی اوز یورتینه چاقرتدی . آنلر یانینه شمعوننی‌ده کیترتدی . حضرت یوسفنگ مقصودی جمیع طوغانلرینی برگه جییوب قوناق ایتمك ایدی ، لکن قرداشلری یوسفنك اوز یورتینه کیلولرندن بیك شبهه‌گه توشدیلر . بزگه برجزا قیلماسه یارار ایدی دییوب بیك خوفلاندیلر . حضرت یوسف برزور بولمه‌ده آلتی اورنغه آلتی سفره حاضرلتوب آش کیترتدی . شول بولمه یاننده ینه ایکنچی بربولمه‌گه اوزی اوچون ده

Из фондов Российской национальной библиотеки

آش حاضرلندی. قرداشلرینه ایکیشر ایکیشر بولوب سفره‌لره‌گه اوطوروغه
بویوردی. اون بر قرداش حضرت یوسفنك بویله حرمت واکرام قیلووینه
بیك تعجب قیلدیلر. هرقایوسی ایکیشر ایکیشر بولوب بیش سفرگه
اوطوردیلر. مگر بنیامین یالغوز قالدی. آغالری کونچیلك هم
اوگیلك سببلی بنیامین نی ده بر آز یات کورور ایدیلر. شونك اوچون
آنك ایله برگه اوطوروچی بولمادی. حضرت یوسف بنیامین نك یالغوز
اوطورغانلغینی کوردی: بیك کوڭلسزلنوب اوطورور ایدی، کوزلرندن
آز آز یاشلرده طامغالی ایدی. حضرت یوسف آنك نی اوچون یالغوز
قالغانلغینی ونی اوچون یغلاغانلغینی سیزدی، آنی قرغانووندن اوزینك
کوزلری ده یاشاردی. پس قرداشلری یانینه چقدی ده: «سینك
ایبتاشك یوق ایکان، ایده برگه اوطوروب آشیق» دییوب بنیامین نی
اوزبولمه سینه آلوب کردی. اون قرداش هرقایوسی نعمتلر آش باشلادیلر.
حضرت یوسف قرداشی بنیامین ایله سویلاشه باشلادی: «نی اوچون
آراده سین یالغوز قالدك؟ ویالغوز اوطورغان چاغکده نی اوچون کوزلرکدن
یاشلر طاموب یغلاغانسماق بولوب اوطوردك؟» دیدی. بنیامین ایتدی:
«بز گرچه هرقایومز بر آتا بالالری بولساق‌ده، آنالرمز باشقه‌در. شونك
اوچون آنلر هروقت مینی یات کورمکده درلر، شول سببدن هیچ برسی مینم
ایله اوطورمادیلر. ودخی اوّلده مینم ده آتا وآنا بر طوغمه بر قرداشم بار
ایدی. هرایکمزده آنالرمزدن یتیم قالغان ایدك. آنامز بولماو سببلی
بزنك ایکمزنی ده اوشبو آغالرمز اوگی کوروب بیك قاغا باشلادیلر.
آتامز بزنك هرایکمزنی بیك سویار ایدی، یتیم قالغانلغمز سببلی رعایه
قیلوب بزلرنی بیك قدرلر ایدی. آغالرمز ایکمزنی ده بیك کونلر ایدیلر.
بر زمان مینم آغام بولغان کشی بر یخشی توش کوروب آتامزغه
سویلامش ایدی، آتامز آنی بیك یخشیغه یورادی. شونی ایشتکاچ
آغالرمز کونچیلکرینه چدی آلمادیلر. برکون اتکایمزنی آلداب سیر
وتماشا قیلورغه چغامز دیگان بولوب قرداشمنی قرغه آلوب چقدیلرده،
بوری آشادی دییوب قایتدیلر. ایمدی یکرمی یل بولدی. شول یلدن
بیرلی اول آغامدن هیچ بر خبر یوقدر. آتامزده آنی بیك صاغنادر.
شونك اوچون یغلی یغلی ایمدی آنك کوزلری د. ضعیفلانوب بتدی. مین ده

ИЗ ФОНДОВ Российской Национальной библиотеки

آنی بیك صاغنامن؛ حاضرده یالغوز اوطورغان وقتلارده شول ایسیمه توشمش ایدی. اگرده شول قرداشم صاغ بولغان بولسه ایدی، مینم ده ایبتاشم بولور ایدی، دییوب خاطریمه کیلدی ده، کوزلرمدن یاشلر طاموب کیتدی» دیدی.

پس حضرت یوسف ایتدی: «حاضر شول آغاکنی کوره سك بیك کیله می؟» دیدی. بنیامین: «البته بیك کوره سم کیله در» دیدی. یوسف: «اگرده حاضر شول آغاکنی کورسه تسم، میکا بیك رحمت اوقورسکمی؟» دیدی. بنیامین: «البته بیك رحمت اوقور ایدم. اگرده مین آنی کوره قالسه م، بوتون دنیا میکا جنت کبی کورنور ایدی» دیدی. حضرت یوسف: «اویله ایسه میکا یخشیلابراق قاراب قاراکز، بلکه طانوماسسز میکان. مین آغاك یوسف بولامن» دیدی. بنیامین بو سوزلرنی ایشتکاچ هوشسز بولغان روشده آغاسنك آلدینه یغلدی. آغای انی ایکیسی ده قوچاقلاشوب کورشدیلر. هرایکیسی یغلاشدیلر. کورشو تمام بولغاندن صوڭ حضرت یوسف ایتدی: «ای عزیز قرداشم، زینهار سین مینم یوسف ایکانلگمنی آغالرمزغه بلدره کورمه؛ چونکه مین آنلرغه بو سرنی حاضر بلدرمکچی توگلمن. نصیب بولسه، ایکنچی کیلولرنده آڭلاتورمن. ودخی ینه برسر بار: مین ایمدی سینی برحیله ایله مصرده آلوب قالماقچی بولامن، آنلر ایله سینی یورتونی هیچ معقول کورمیمن، چونکه میکا قیلغان اوصاللقلرینی، احتمال آنلر سیکاده قیلورلر، سین هیچ خفالانمیچه مونده قال، آنلرغه اوز رضالغڭ ایله قالغانکنی هیچ بلگرتمه. نصیب بولسه، تیز انکایلرمزنی ده، بونده کیترتورمن. ان شاء الله بوندن آری هرقایومز اوشبو شهرده طورورمز» دیدی.

بنیامین آغاسینك سوزلرینی قبول ایتدی. آغالری ایله برگه قایتماونی اوزی ده بیك معقول کوردی. چونکه کونچیللك ایله میکاده براش قیلماسونلر دییوب آنلاردن اوزی ده قورقار ایدی. آش مجلسی تمام بولغاندن صوڭ بنیامین آغالری یانینه چقدی. هر قایوسی «نی حال، نی سویلاشدکز، بزنڭ حقده نی سویلادی، بزنی جزا قیلاچق توگلمی؟» دییوب بنیامیننی چولغاب آلدیلر. بنیامین: «قورقماکز، هیچ بر ضررلی اش یوق، آتامز پیغمبر بولغانلغی حقنده هرقایومزنی بیك یاقن کوره ایکان.

بزلرنی بونده حرمت ایتمك وصیلامق اوچون دعوت قیلغان ایگان، ان شاء الله هر قایومزغه آشلق ده بیره چك » دیدی. بنیامین نی قیلسه قیلدی، حضرت یوسفنك یوسف ایگانلگینی سیزدرمدی. شول کونده حضرت یوسف اون بر قرداشینك هرقایوسینه آشلق حاضرلرگه بویوردی. ودخی توننه ایله بنیامین اوچون حاضرلنگان قاپچقنك اچینه مصر پادشاهی فرعوننك بر آلتون کاسه‌سینی (طاسینی) یاشرتدی. ابرته ایله اون برقرداش یوکلرینی توپاب ممفیس شهرندن چغوب کیتدیلر بو سفر شمعون ده اسیرلکدن خلاص بولوب قایتور غه چقدی.

قرداشلری شهردن چغوب بز آز کیتار وقت بولغاچ حضرت یوسف آرتلرندن برنیچه کشی ییباردی: « بارگز آتقه آتلانوب آرتلرندن قووب یتنگزده، یوکلرینی تنتیگز، اوّل اولوغراقلرینك یوکلرینی قاراگز، آندن صوڭ ایڭ کچکنه‌لرینك یوکلرینی قاراگز، آنڭ یوگندن برکوموش کاسه چغار. شوندن صوڭ « سز قاراقلر ایگانسز » دیبوب هر قایوسینی بونده آلوب قایتگز. اوشبو عملگز اوچون سزگه برتویه یوگی بغدای بیرورمن» دیدی. بس اول مأمورلر آتقه آتلانوب چابوب مسافرلرنك آرتلرندن قووب یتدیلر. آنلر شهردن چغوب یراق توگل، بر آولغه باروب یتکان ایدیلر. قووب یتکاچ‌ده آرادن برسی قچقردی: « ای کروان، طوقتاگز سز قاراقلر ایکانسز » دیدی. کروان طوقتادی: «نی نرسه‌گز یوغالدی؟ قاراگز تنتیگز» دیدیلر. مأمور ایتدی: «سز قونغان یورتدن پادشاهمزنك کوموش طاسی یوغالدی. کم ده کم آنی طاوب کیترسه آڭا برتویه یوگی بغدای بیراچك» دیدی. بوسوزلرگه حضرت یعقوبنك اوغللری بیك غارلندیلر: « بز بو ییرگه نرسه اوغرلامق یاکه باشقه بر بوزقلق قیلمق اوچون کیلمه‌دك. بزلر اوغری توگلمز » دیدیلر. مأمورلر ایتدیلر: « اگرده یوغالغان کاسه سزنڭ یوکلرگزدن طابلسه، جزاسی نی بولور ؟ » دیدیلر. مسافرلر ایتدیلر: « اوغرلانغان نرسه‌گز کمنڭ یوگندن چقسه، شول کشی اسیر بولور » اوغریلرنی بز شویله جزا قیلامز » دیدیلر. « اوغریلرنڭ جزاسی مصرده برتورلی کنعانده ایکنچی تور ایدی: مصرده براوغری طوتلسه، اوغرلانغان مالنی ایکی اولش ایتوب توله‌تلور ایدی. اما کنعانده اوغری، مال ایاسینه برنیچه وقت قوللق قیلمغه تییشلی بولور

ایدی . حضرت یوسف اوغرینك جزاسینی قرداشلرندن صورارغه اوزی قوشمش ایدی . چونکه مقصودی حیله قیلوب بنیامین‌نی مصرده آلوب قالمق ایدی ، مصر نظامی بوینچه حکم قیلنسه ، کاسه‌نك ایکی بهاسینی تولاب کینارگه تیش بولور ایدی . کاسه‌نك بهاسی تولانو ایله‌گنه حضرت یوسفنك مرادی حاصل بولمیدر ایدی . شول سببدن قرداشلرندن صوراتوب کنعان نظامی بوینچه حکم قیلوب بنیامیننی آلوب قالورغه برحیله یاصادی .

مأمورلر یوکلرینی تفتیش قیلا باشلادیلر . اوّلا اولوغ آغالرینك یوکلرینی تنتیگان بولدیلر ، کاسه طابلمادی ، اینگ آخرده بنیامین‌نك یوگینی قارادیلر ، کاسه آندن چقدی . اون قرداش هرقایوسی عجبکه قالوب بیك اویالشدیلر . بنیامین‌ده اویالغان بولدی و بیك قایغرغان ده بولدی . آغالری بنیامیننی اورشا باشلادیلر : « آغاڭ یوسف حقنده نیندی بلالرگه طارغان ایدك . ایمدی سین‌ده باشمزغه بر بلاوجفا بولغان ایکانسڭ » دیدیلر . بنیامین‌غه سر معلوم ایدی ؛ گرچه ظاهرا محزون کبی کورنسه‌ده ، باطنا هیچ خفالانمادی . آغالرینه ایتدی : « آغام یوسفنی ده بوری آشادی دیوب یوغالتوب قایتقان ایدڭز ، ایمدی اوغریلق صلتاب مینی ده بونده قالدروب کیتمکچی بولاسز ایکان » دیدی . آغالری : « نیك بزصلتیق ؟ کاسه اوزیوگڭدن چقدی ایچ ، اوزڭ اوغرلاغانسڭ » دیدیلر . بنیامین : « هیچ اوغرلاغانم یوق » دیدی . آغالری : « سین اوغرلاماغاچ کاسه نی یوگڭگه کم قویسون ؟ » دیدیلر . بنیامین : « برکونگی سفرگز ده یوکلرگزدن آقچه‌لرگز چققان ایدی ، اول آقچه‌لرنی کم قویغان ایدی ، کاسه نی ده احتمال شول قویغاندر » دیدی .

مسافرلرنی شهرگه حضرت یوسف حضورینه آلوب قایتدیلر . هر قایوسی بزگه نی حکم بولور ایکان دیوب خفالانوب طورور ایدیلر . حضرت یوسف آغالرینه ایتدی : « سز قرداشگز بنیامین حقنده نی ایتاسز ؟ کاسه آنك یوگندن طابلغان ایکان » دیدی . آغالری : « احتمال اوغرلاسه اوغرلاغاندر ، آنك یوسف اسملی بر آغاسی ده بار ایدی ؛ اول ده اوغری ایدی » دیدیلر .

Из фондов российской национальной библиотеки

بو سوزنی ایشتکاچ حضرت یوسفنك بیك آچووی کیلدی ؛ کیلسه‌ده ،
آغالرینه کوب طویدرمادی : « سز اوزگز یمان فعللی کشیلر ایکانسز ،
سزنك بو سوزگزنك نیچك ایکانلگی خداتعالی‌گه معلومدر » دیدی . اون
قرداش حضرت یوسفنك بنیامیننی آلوب قالاچقینی آڭلادیلر ،
قایتقاچ آتامزغه نی جواب بیرورمز ایکان دیو بیك خفالاندیلر ، پس یوسف
عم‌گه ایتدیلر : « ای عزیز ، زینهار بنیامین اورنینه قایسمزنی بولسه‌ده
باشقه مزنی آلوب قالسه‌گزلا ، چونکه آنك بیك قارت بر آتاسی باردر ،
اوزی پیغمبر کشیدر ، اوّل‌ده بنیامین نك آغاسی یوسفنی بیك سویار
ایدی . یوسفنی بوری آشاغاندن صوڭ بونی سویه باشلادی . هیچ
آندن باشقه راحت طورا آلمیدر . بو سفرده بز آنی سزنك سوزگز بوینچه
آلوب کیلگان ایدك ، سلامت آلوب قایتورمز دیو هر قایومز آتامزغه
عهد ویمین ایتمش ایدك . اگرده ایمدی بو بالا بونده قالسه ، بزنك آتامز
کوزینه قاینوب کورنور حالمز یوقدر » دیدیلر . بو سوزلرنی طڭلاب
طورغان وقتده حضرت یوسفنك کوزلری یاشارمش ایدی . آتاسینی
قزغانوب کوڭلی بیك یوقارمش ایدی . شولای بولسه ده بنیامیننی
بیباره سی کیلمدی ؛ بر زمان میڭا قیلغانلری کبی آڭا ده احتمال برر
ضرر قیلورلر دیوب بیك شبهه‌لندی . آغالرینه دیدی : « خدا صاقلاسون ،
نی اوچون آنك اورنینه باشقه کشینی آلوب قالیق ؟ مالمز کمدن طابلغان
بولسه ، بز شول کشینی آلوب قالامز » دیدی . بیك یالنوب ویالواروب
باقدیلر ، لکن حضرت یوسف رجالرینی هیچ قبول ایتمدی . آغالرینك
بیك آچولری کیلدی . هر قایوسینك ساچلری قاباردی .

حضرت یوسف قرداشلرینك آچولری قابارغانلغینی سیزدی . آچو
ایله صوغش چغاروب مصرخلقی آراسنده آبرویلرینی توشرورلر دیوب ،
تیز غیرتلرینی باسماقچی بولدی . حضرت یعقوبنك اوغللری هرقایوسی
بیك قوّتلی بهادر وپهلوان ایدیلر . غیرت ایله صوغشقان تقدیرده
برسی برسی یوز عسکرگه قارشی طورورلق ایدیلر . لکن اوز نسللرندن
بر کشی آرقالرندن صیپاسه ، غیرتلری تمام باصلور ایدی . حضرت
یوسف بر کشی آرقلی اوغلی افرائیم‌گه ایتدردی : « اوشبو مسافرلرنی
حرمت قیلغان بولوب الوغ اقلرینك آرقالرندن صیپاسون » دیدی .

Из фондов Российской Национальной библиотеки

افرائیم اول وقت ییدی یاشلك بالا بولمق کیراك . بر کشینك یاردمی ایله آتاسی بویورغان اشنی قیلدی . شول ساعت هر برسینك غیرتلری باصلدی . هر نه ایسه صوغش فلان چقمادی .

بنیامیننك قایتووندن هر قایوسینك امیدی کیسلدی . نی قدر یالوارسه‌لرده ، عزیز هیچ ییبارمیه چگینی بلدیلر . پس بنیامین حضرت یوسف یاننده قالدی . باشقه‌لری آتالری یانینه قایتورغه یونالدیلر . ایك الوغلری (روبیل) اسملیسی قرداشلرینه دیدی : « بلمیسگزمی‌که آتامز هرقایومزدن عهد آلمش ایدی . «هر برمز بنیامین‌نی سلامت آلوب قایتورمز» دیو عهد ویمین ایتمش‌ایدك . اوّلده آنك آغاسی یوسف حقنده افراط درجه‌ده مرحمتسزلك قیلمش ایدك . ایمدی بن آتام اوزی قایتسون دیبوب رخصت بیرمیچه طوروب آنك کوزینه قایتوب کورنور حالم یوقدر، چونکه‌اول ، آراده‌الوغلری سین ! نی‌اوچون بنیامیننی قالدردك؟» دیبوب کوبراك مینی شلته قیلور . بارگز ، سز قایتگزده اتکایمزگه سویله‌گز : بنیامین اوغریلق قیلدی ، شول سببدن مصرده اسیر بولوب قالدی . بزنك بو سوزمزگه اشانماسه‌گز ، مصر یولی اوسننده‌گی فلان آولنك کشیلرندن ودخی شول آولده بزلرگه اوچراغان کاروان خلقلرندن صورانگز . آنلر هرقایوسی بنیامین یوگندن بر آلتون کاسه طابلغانلغینی کوردیلر . دیبگز» دیدی ، شول روشچه کنعانغه قایتمادی ، آتاسینه کورنودن قورقوب‌مصرده‌قالدی . یوسف‌بنیامین‌وروبیل‌دن‌باشقه‌لری‌طوقز قرداش کنعانغه قایتدیلر . هر قایوسی یغلاشوب آتالری حضرت یعقوب یانینه کردیلر . حضرت یعقوب آراده بنیامین یوقلغینی کوروب شول ساعت هوشسز بولدی . هوشینه کیلگاچ اوغللرندن واقعه لرینی صوراشدی . هر بر واقعه‌نی تفصیلا بیان قیلدیلر . «روبیل قایده قالدی ؟» دیدی . «سزنك کوزگه‌کورنودن قورقوب‌واویالوب‌اول‌ده مصرده قالدی» دیدیلر . یعقوب‌عم «نفسگزگه‌ایباروب سز، ینه برفتنه قیلغان بولمق کیرا کسز : خیرلی‌بولسون ، ایمدی اوچ اوغلمدن آیرلدم ، صبر ایتمك کیراك ، شاید الله تعالی بلکه‌اوچسینه بریولی قاوشدرماس میکان» دیدی . اوغللرینه بیك آچووی کیلدی ؛ آنلردن یوزینی بوروب : « ای یوسفم ، سینك اوچون نی

قدر زور قایغی ده ایدم ، ایمدی آنك اوستینه ینه ایکی اوغلمنك
قایغیسی قوشلدی » دیدی : شول وقتده حضرت یعقوبنك کوزینی تمام
آق باسدی . هیچ بر نرسه نی کورمسلك بولدی . اوغللری عجبسنوب
ایتدیلر: « ای اتکایمز، والله بیك عجیبدرکه سین هنوز یوسفنی ایسکدن
چقارمیسگ . آنك اوچون قایغرا قایغرا آوروغه صابشوب هلاك بولماسه‌گ
یارار ایدی » دیدیلر . « مین قایغمنی سزگه سویلامیم ، الله تعالی نك
اوزینه عرض قیلامن . الله تعالی طرفندن مین سز بلمه‌گان اشلرنی ده آزراق
بلامن» دیدی . واقعا حضرت یعقوب الله تعالی نك الهامی ایله حضرت یوسفنك
سلامتلگینی بلور ایدی . شول سببدن همان آنك ایله بر کورشونی
امید ایتار ایدی . بر نیچه کوندن صوگ حضرت یعقوبنك آشلغی
ینه آزایدی . اوغللرینی ینه مصرغه یوللاماق لازم بولدی . پس
اوغللرینه دیدی . « ای اوغللرم ، ایمدی سز ینه مصرغه باروب
قاراگز ، ممکن قدر آشلق ده آلوب قایتورسز ، ودخی یوسف ایله
بنیامین حاللرندن ده صوراشتروب قاراگز . الله تعالی نك رحمتی بیك
کیگدر . هیچ امیدگزنی کیسمه‌گز . آنلر ایکیسی ده برگه مصرده
توگل میکان » دیدی .

طوغز قرداش بر آز آقچه آلوب ینه مصرغه کیتدیلر، ممفیش شهرینه
باروب کرگاچ ده اوّلا الوغ آغالری (روبیل) نی ازلب طابدیلر. اونسی برگه
جییلشوب حضرت یوسفنك دیوانینه باردیلر . ودیدیلر : « ای عزیز ،
بزنك طرفده آچلق بیك قوّتلیدر . بزلر آرغنه آقچه ایله ینه سزنك
حضورگزغه کیلدك . مرحمت قیلوب بزلرگه ینه برریوك آشلق بیرسه نه»
دیدیلر ، حضرت یوسف آتاسینك آشلغی ده آقچه سی ده تمام بتکانلگینی
ایشتکاچ چدی آلمادی ، آغالرینه ده اوزینك یوسف ایکانلگینی بلگرتوب
تیزراك آتاسینه ده خبر ایتدره سی کیلدی . بنیامینی ده شول مجلسکه
چاقرتدی . اون ایکی قرداش برگه کیلدیلر . حضرت یوسف سوزگه
کرشوب دیدی : « ای افندیلر، نادانلق سببلی قرداشگز یوسفقه ، وآنك
قرداشی بنیامینغه قیلغان اشلرگزنی بله سزمی سزلر؟» دیدی . حضرت یوسف
شول سوزلرنی سویله‌گانده آغالری آنی اوزلرینك طوغانلری بولغان

Из фондов Российской национальной библиотеки

یوسفکه اوخشاتوب طورا ایدیلر . « سین اوزنگ یوسف توگلمی ؟ »
دیدیلر. حضرت یوسف کولدی‌ده « درست مین یوسف من ، بو بنیامین
قرداشمدر » دیدی . آغالری حضرت یوسفنك طابلووینه آتالری حضرت
یعقوب مقصودینه ایریشه‌چکینی خاطرلرینه کیتروب بر طرفدن بیك شاد بولدی
ایسه‌لرده، ایکنچی طرفدن، بزلرگه اوّلده قیلغان اشلرمز اوچون یوسف بیك قاتی جزا
بیرمه سه یارار ایدی ، دییوب بیك خوفلاندیلر . شول سببدن دیدیلر:
«بزلر شیطان وسوسه سینه ایپاروب سینك حقده نی قدر نادانلق قیلغان
بولسه‌ق‌ده ، الله تعالی سینی هنوز بزدن اعلی قیلغان ایکان » دیدیلر .
حضرت یوسف آغالرینك قیافتلرندن بیك قاوشاغانلقلرینی سیزدی ،
گرچه آغالری اوزینه نی قدر جبر وظلم قیلغان بولسه لرده ، ایمدی بو
مجلسده هیچ آنلردن اوچ آلمق نیتی یوق ایدی ، آنلرنی شادلاندرمق
اوچون دیدی : « ای عزیز طوغانلرم ، ایمدی حاضر سزگه هیچ بر
جزا یوقدر ، الله تعالی ارحم الراحمین در ، سزنك خطا وگناهلرگزنی
اوزی عفو ومغفرت قیلسون» دیدی. پس شوندن صوك حضرت یوسف
آغالرینك هر قایوسی ایله کورشدی، بو مجلس عجیب بر شادلق مجلسی بولدی .
حضرت یوسف آغالرینی بیك کوب حرمت قیلدی ، هر قایوسینه
کوب هدیه‌لر ایله برر یوك آشلق بیردی . آتاسندن وطوغانلرندن
بارچه جماعتلری ایله مصرغه کوچوب کیلولرینی اوتنوب دیدی :
«سلامت قایتقاندن صوك ، عزیز اتکایمه وانکایمه مینم سلاممنی طابشرگز،
مین اتکایمنی‌ده یورتمزنی‌ده بیك صاغنامن ، شولای بولسه ده ، حاضرده
وزیرلك شغللری ایله بیك مشغول بولغانلغمدن کنعانغه قایتا آلمیمن .
هرنیچك بولسه بولدی ، بو کونگه قدر قایتوب کورشو نصیب بولمادی .
انکایم مینم بو کیچیکلگمنی عفو ایتسون . ایمدی مین هر قایوگزدن
اوتنه‌من بارچه اهل واولادگز ایله هر برگز قایتقاچ‌ده مصرغه کوچوب
کیلگز . حاضرده بو شهرده سزنك هر قایوگزغه ان شاءالله قدر واعتبار بیك
زور بولور، بونده البته آچلق خفاسی‌ده کورمسسز . ودخی مین سزدن اوتنه‌من
مینم اوشبو کولمگمنی اتکایمنك یوزینه سورگز ، تاکه خدانك قدرتی
ایله صوقرایغان کوزلری آچلماس میکان » دیدی . یوسف عـه
م

Издание Российской национальной библиотеки

آتالری وآغالری تویانوب کیلمك اوچون بر نیچه آت وآربالر وخدمتکارلرده یوللادی . آغالری کنعان یولینه چقدیلر ، حضرت یوسف اوزاتوب قالدی .

حضرت یوسفنی قویوغه صالغاندن صوڭ قانغه بویالغان کولمگینی آتالری حضرت یعقوبغه (یهودا) اسملیسی کیتروب بیرمش ایدی . حضرت یعقوبنك بورنینه بر نیچه چاقرملق یول قالغاندن صوڭ یهودا قرداشلرینه ایتدی : « ای قرداشلرم ، آتامز حضورینه یوسفنك قانلی کولمگینی کیتروب بیرورگه هیچ برگز باطرچیلق قیلا آلماغان ایدگز ، سین سوزگه ده اوسنا ، کیلشتروب سویلاب ایلتوب بیر دیبوب اول وقتده مینی تکلیف ایتمش ایدگز ، شول زمان مین سزنك سوزگزنی طڭلامش ایدم : نی قدر آغروکوڭلسزاش بولسهده . آتامنك حضورینه قانغه بویالغان (فراق وحزن) یعنی آیرلو وقایغو کولمگینی مین ایلتوب بیرمش ایدم . ایمدی سزده مینم سوزمنی واوتنچمنی قبول ایتڭز : اوشبو (وصال وبشارت) یعنی قاوشو وشادلق کولمگینی ده ، آتامزغه مین ایلتوب بیرایم » دیدی . قرداشلری هر برسی بیك معقول کوروب قبول ایتدیلر . پس یهودا کولمگینی قولینه آلدیده بر آتقه آطلانوب کاروانی آرتده قالدروب سوینچیگه چابدی .

حضرت یوسفنك کولمگی کنعانغه کیلوب کرگاندن صوڭ ، الله تعالی نك قدرتی ایله حضرت یعقوبنك بورنینه یوسف عه م نك ایسی کیله باشلادی . پس یعقوب عم یانندا غی کشیلرگه : « سز مینی بلکه عقلی ضعیفلانگان دیبوب گمان قیلورسز . حاضر مینم بورنیمه اوغلم یوسفنك ایسی کیله باشلادی » دیدی . یانندا غی کشیلر : « والله تحقیق سین هنوز ایسکی فرضگده ایکانسڭ . ایمدی یوسفنك وفات بولغانینه یکرمی بریل بولا طورغاندر ، عجبدرکه سین هنوز آنی ترك بولور دیبوب امید ایتهسڭ ایکان » دیدیلر . شول سوزنی سویلاب طورغان زمانلرنده یهودا قایتوب کردی ، کیلوب کرگاچ ده : « آتکایم قرداشمز یوسف سلامت ایکان ، مصرده وزیر بولغان ایکان ، سزگه سلام سویلادی ، هم اوزینك کیگان بر کولمگینی سزگه یوللادی »

Из фондов Российской национальной библиотеки

دیدی ده کولمگینی آتاسینک یوزینه صیپادی . شول ساعت الله تعالی نک قدرتی ایله حضرت یعقوبنک کوزلری آچلدی . حضرت یعقوب شادلغندن هوشسز بولوب یغلدی ، برنیچه دقیقه هیچ بر سوز سویلی آلمادی . برر ساعتدن صوڭ بولده قالغانلری ده کاروان بولوب قایتوب کردیلر . هر قایوسی جیبلشوب آتالری حضورینه کیلدیلر . حضرت یعقوب هوشینه کیلگاچ اوغللرینه ایتدی : « مین سزگه ، الله تعالی نک الهامی ایله ، سزدن آرتوغراق بلامن ، دیبوب ایتمیدرمی ایدم ؟ » دیدی . اوغللری : « ای اتکایمز بزهر برمز خطا قیلدق ، زور گناهلی بولدق ، بزنک خطامزنی زینهار اوزگ ده عفو قیلا کور ، هم الله تعالی دن ده بزنک اوچون استغفار قیل » دیدیلر . حضرت یعقوب : « الله تعالی غفور ورحیمدر ، ان شاء الله بر آز صوگره سزنک اوچون ده استغفار قیلورمن » دیدی . یعنی یوسف سزنک قیلغان جنایتگزنی عفو ایتسه ، شوندن صوڭ استغفار قیلورمن دیمکدر . اوغللری حضرت یعقوبکه حضرت یوسفنک هر بر حاللرینی بیان قیلدیلر ، هر قایوسینی بارچه جماعتلری ایله مصرغه دعوت قیلغانلغینی ، کنعان یورتینی بوتونلای تاشلاب مصرغه کوچولرینی اوتنگانینی سویلادیلر . حضرت یعقوب بو هجرتنی اوزی ده بیك معقول کوردی . چونکه آشلق یوقلغی سببلی کنعانده ترکلك قیلو بیك مشکل حالگه کیلگان ایدی ، مصر پادشاهینک توشی بوینچه اوچ دورت یل ینه آچلق بولووی ده معلوم ایدی .

برنیچه کوندن صوڭ هر قایوسی مصرغه کوچارگه حاضرلانه باشلادیلر . حضرت یعقوبنک جماعتلری بیك کوبایمش ایدیلر . چونکه اون الوغ اوغللری هر قایوسی اویلانمش ایدیلر . ایك الوغ اوغلی (روبیل) نك (٤) اوغلی ، (شمعون) نك (٦) اوغلی ، (لاوی) نك (٣) اوغلی ، (یهودا) نك (٣) اوغلی ، یهودا اوغلی (فارص) نك ینه (٢) اوغلی ، (یستاخر) نك (٤) اوغلی ، (زبولون) نك (٣) اوغلی (جاد) نك (٧) اوغلی ، (جاد) نك اوغلی (بریعه) نك (٢) اوغلی ، یستاخرنك (ل) بالاسی ، (دان) نك (١) اوغلی ، (نفتالی) نك (٤) اوغلی ، بنیامین نك (١٠) اوغلی بار ایدی . اوزی والوغ خاتونی لیئه واون

Из фондов Российской национальной библиотеки

بر اوغلی وبر قزی وطوقز اوغللرینك خاتونلری ، و (٤٠) اوغللرینك اوغللری مجموعی (٧٧) جان ایدیلر . هر قایوسی سفرگه حاضرلنوب ماللرینی مصردن کیلگان آربالرغه تویه‌دیلرده ، (٣٦١٣) نچی تاریخ هبوطیده یولغه چغوب کیتدیلر . اول وقت آچلق یللرینك ایکنچیسی ایدی . یعقوب عم (١٣٠) نچی یاشنده ایدی . گنعان دیارنده آچلق بولغانلغینی ، وآنا آنالرینی هم قرداشلرینی مصرغه کوچوب کیلورگه چاقرغانلغینی حضرت یوسف مصر پادشاهی فرعونگه ده سویلامش ایدی . فرعون بواشنی بیك معقول کوردی ، حضرت یوسفکه یورت بیرلر تعیین قیلوب هم مال بیروب آناسینی تعظیم وحرمت قیلورغه قوشدی . هم واقعا حضرت یوسف آتالری کیلوب یتکانچی آنلر اوچون نیل دریاسننك اوك طرفندن (جسیم) اسملی صحراده یورتلر بیرلر حاضرلتوب قویمش‌ایدی . برکون حضرت یعقوب بارچه جماعتلری‌ایله مصرغه باروب یتدی . حضرت یوسف هرقایوسینی بیك تعظیم قیلوب قارشی‌آلوب‌استقبال قیلدی . حضرت یعقوب اوغلی‌یوسفنی قوچاقلاب کورشدی . هرقایوسی شادلق‌ایله یغلاشدیلر . بنیامین‌ده شونده حاضرایدی ، حضرت یعقوب آنك‌ایله‌ده‌کورشدی . اوشبو مجلس شوندایین عجیب برشادلق مجلسی بولدیکه آنده بولغان شادلقنی هیچ سویلاب ده یازوب ده تعبیر قیلوب بترمك ممکن توگلدر . حضرت یوسف قوناقلرینی اوزی طورا طورغان سرایغه آلوب کیتدی ، وآتاسینه ایتدی : « اتکایم ، سز بو شهرگه بیك امین بولوب گویا اوز شهرگز دیبوب بلوب کرگز . مینم حقده بو شهر خلقی سزلرنی بیك الوغ ومحترم طوتاچقلردر » دیدی . سرایغه باروب کردیلر . حضرت یوسف آناسی حضرت یعقوب ایله‌اوگی آناسی (لیئه) نی تخت کبی بر کرسی‌گه اوطورتدی ، اوزی ده بر کرسی‌گه اوطوردی ، آغالری وباشقه طوغانلری‌ده هر قایوسی موافق اورنلرینه اوطوردیلر .

حضرت یوسفنك بوبله الوغلاب استقبال قیلووندن البته قوناقلر هر برسی بیك شاد وممنون بولدیلر ، هر قایوسینه حضرت یوسفکه تشکر قیلمق وبیك شاد ومسرور بولغانلقلرینی آڭلاتمق تیشلی بولدی . اول

زمانده تعظیم وتشکر اوچون کشیگه قاراب سجده قیلمق درست ایدی .
شوڭا بناءً اورناشوب بتوب حال احوال صوراشقاندن صوڭ حضرت یعقوب
وخاتونی لیئه واون بر اوغلی هر قایوسی حضرت یوسفکه قاراب تعظیمًا
وتشکرًا سجده قیلدیلر . (٢١) سنه مقدم حضرت یوسفنك توشنده
قویاش ، آی واون بر یولدز سجده قیلمقلغی اوشبو واقعه‌گه اشاره ایدی .
شول توشنی خاطرینه کیتروب حضرت یوسف ایتدی : « ای اتکایم ،
اوشبو واقعه مینم اوّلده کورگان توشمنك تأویلی بولسه کیراك ، خدا
تعالی حضرتینه چوق شکر بولسونکه اول الله تعالی مینم توشمنی یبرینه
کیتردی ، گرچه شیطان قرداشلرمنی دشمان قیلغان بولسه ده ، همان مینی
هلاك قیلمادی ، زنداندن ده چقاردی ، حاضر بو گون الحمد لله ایمدی
سز حرمتلولر ایله ده شادلق ایله کورشدردی . اول الله تعالی لطیف
وعلیم هم حکیمدر » دیدی .

حضرت یوسف قوناقلرینی تورلی نعمتلر ایله اکرام قیلدی . مجلسلر
تمام بولغاندن صوڭ حضرت یوسف آغالرینی اوزلرینه تعیین قیلنغان
ییرلرینه اورناشدردی . اوشبو روشچه حضرت یعقوب (١٢) اوغلی
وآنلرنك بارچه جماعتلری ایله مصرده قالدی . مصرنك پادشاهی وخلقلری
هر قایوسی حضرت یوسف حقنده قوناقلرنی بیك تعظیم وتکریم قیلدیلر .
حتی پادشاه حضرت یعقوبکه حیوانلر آسراب معشیت قیلسون اوچون (جسیم)
اسملی نیل دریاسینك اوڭ طرفنده بیك برکتلی بر الوغ صحرانی تعیین
قیلدی . حضرت یعقوب ده حضرت یوسف ده همان وقتی ومناسبتی ایله
مصر اهالیسینی ایمانغه دعوت قیلور ایدیلر . کوب کشی آنلرنك سوزلرینه
اعتقاد قیلوب ایمان کیترور ایدیلر .

حضرت یعقوب مصرغه (٣٦١٣) نچی تاریخ هبوطیده (١٣٠) نچی
یاشنده کیلمش ایدی ؛ (١٧) نچی سنه آنده طورغاندن صوڭ (٣٦٣٠) نچی
تاریخ هبوطیده (١٤٧) نچی یاشنده شول شهرده وفات بولدی . اول
زمان حضرت یوسف (٥٦) نچی یاشنده ایدی . اوزی وفات بولودن
اوّل حضرت یعقوب اوغللرینی یانینه جییوب وصیت طریقچه بیك کوب
وعظ ونصیحت قیلدی ، حضرت یوسفنی اوزینك نسلینه باش و (رئیس)
ایتوب تعیین قیلدی . وفاتندن صوڭره گاوده سینی کنعانغه آتا وبابالری

حضرت ابراهیم واسحاق علیهما السلام نك قبرلری یانینه ایلتوب دفن قیلو ایله وصیت قیلدی . وفات بولغاندن صوڭ اوغللری حضرت یعقوبنك گاوده سینی مصر عادتنچه (مومیه) کبی ایتوب قوروتوب (تحنیط) قیلدقدن صوڭره وصیتی بوینچه کنعانغه ایلتوب دفن قیلدیلر . شول وقتده حضرت یوسف ده آغالری ایله برگه کنعانغه کیلوب بابالرینك قبرلرینی زیارت قیلوب هم طوغان اوسکان ییرلرینی کوروب ینه مصرغه قایتدیلر .

مصرده حضرت یعقوبنك (۱۲) اوغلندن (۱۲) قبیله حاصل بولدی ؛ هر قبیله ، اوغللرندن برسینك اسمی ایله آتالور ایدی . اوشبو قبیله لر مجموعسی برلکده (عبریون - عبرانیون) ، (اسرائیلیون - بنی اسرائیل) ، (یهود) و (اسباط) دیو آتالورلر .

حاضرگی بو زمانده غی (یهودی ویبریلر) اوشبو نسللرنك برسندن بولونی دعوی قیلمقده درلر . یعقوب ع م وفات بولغاندن صوڭ ده اوغللری همان مصرده قالدیلر . هر برسینك نسللری کوبایدی . هر قایوسینك رئیسلری حضرت یوسف ایدی . وفاتی یاقنلاشقاندن صوڭ حضرت یوسف (بنی اسرائیل) گه (یهودا) نی (رئیس) ایتوب تعیین قیلدی ده (۳۶۹۰) نچی تاریخ هبوطیده (۱۱۶) نچی یاشنده بو دنیانی طاشلادی . گاوده سینی وصیتی بوینچه (تحنیط) ایتکاندن صوڭ (نیل) یلغه سی اورته سنده بر جزیره گه مرمر طاشندن یاصالغان تابوت ایله دفن قیلدیلر .

یوسف عم وفاتندن مقدم قرداشلرینه ایتمش ایدی : « بزنك نسللرمز مصرده بر نیچه یللر بیك راحت ترکلك قیلورلر . آندن صوڭ قبط پادشاهلری ومصر خلقی بزنك نسللرمزگه جبر وظلم قیلا باشلارلر ، شول سببلی نسللرمز کنعانغه قایتماقچی بولورلر ، لکن فرعونلر رخصت بیرماسلر ، آورخدمتلرده یورتوب فائده لانمق ایچون همان مصرده طوتماقچی بولورلر ، لکن نسلمزدن (عمران) اسملی کشینك بالاسی پیغمبر بولوب ، نسلمزنی مصردن آلوب چغوب بلا وجفالردن خلاص قیلسه کیراك » دیدی .

اوشبو سوز بوینچه (بنی اسرائیل) نك کوبسی اوغللرینی (عمران) اسملی قوشارلر ایدی .

Из фондов Российской национальной библиотеки

واقعا بنی اسرائیل « موسی وهارون علیهما السلام » زمانلرینه قدر (١٢٥) یل مصرده طوردیلر . موسی عم زمانینه قدر حضرت یوسفنك تابوتی مصرده طورمش ایدی . بنی اسرائیل مصردن چقغان زمانده موسی عم اول تابوتنی ده آلوب چقدردی . موسی عم وفات بولغاندن صوڭ یوشع عم آنی آنا وباباری ابراهیم ، اسحاق ویعقوب علیهم السلام نك قبرلری یانینه آلوب کیلوب دفن قیلدی .

١٣) ایوب علیه السلام.

ایوب علیه السلام موص اوغلیدر ، موص زراح اوغلیدر ، زراح عیص اوغلیدر ، عیص اسحاق علیه السلام اوغلیدر ، (٣٤٣٢) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمشدر .

ایوب عم شام یورتنده دمشق ایله رمله شهرلری آراسنده (ثانیه) اسملی بر شهرده ترکلك قیلور ایدی . بیك بای کشی ایدی . اوز ملکینه مخصوص بیرلری وتورلی حیوان وطوارلری بیك کوب ایدی . شویله‌که (٧٠٠٠) قدر قوی و (٣٠٠٠) قدر تویه سی بولمقلغی روایت قیلنمقده در . خاتونی (رحیمه) اسملی ایدی ، اوشبو رحیمه حضرت یوسفنك اوغلی افرائیمنك قزی بولمقلغی روایت قیلنمقده در .

حضرت ایوبنك ییدی اوغلی واوچ قزی بار ایدی . خاتونی وبالا چاغالری ایله بیك راحتلك وطنچلق ایله عمر ایتمکده ایدی . ماللرینك شغل ومشقتلری ، نی قدر کوب بولسه‌ده ، عبادتینه هیچ کیمچیلك کیترمس ایدی ، هر وقت الله تعالی نی خاطرنده طوتوب طاعت وعبادت قیلمقده ایدی ، بیك تقوی کشی ایدی ، هیچ بر گناه اشلرنی قیلماس ایدی ، مال ودولتینی دائما فقیرلرگه ومسافرلرگه صرف وانفاق قیلمقده ایدی . شهراچنده وشهرنك اطرافنده بولغان کشیلرنك هرقایوسی حضرت ایوبنك خیر واحسانینی کورمکده ایدیلر . (٦٠) نچی یاشنده خلقغه ابراهیم عم‌نك شریعتینی اوگراتمك اوچون الله تعالی آنی پیغمبر قیلدی . ییدی یل مقداری خلقنی حق دینگه دعوت قیلدی ، بیك کوب کشی ایمانغه کیلوب دین اوگراندیلر . پیغمبر بولغاندن صوڭ حضرت ایوب عباداتینی طاغی‌ده آرتدردی . آنك عبادتده کاملگینه فرشته‌لرده عجبسنور

ایدیلر . ایوب عمهم دنیاده ایک برنچی راحت ومسعود کشیلردن ایدی ،
آخرنده هممسعود بولاچقی بیک ظاهر ایدی . شول سببدن آنی (ابلیس) ده
بیک کونلر ایدی ، ابلیس همان سویلر ایدی : « ایوبنک بو قدر
ایزگیلکلر وتقوالقده بولمقلغی ، هرجهتدن بیک راحت وشاد بولغانلغندندر .
چونکه مالی بیحسابدر ، مال جیمق اوچون هیچ برخفاسی یوقدر . بالالری
کوبدر ، هر قایوسی بیک کامل وعاقللردر . اعضاسینک سلامتلگیده بیک
کاملدر ، هیچ بر آوروصزلاو کورگانی یوقدر ، هیچ بر وقتده قایغی وحسرتده
کورگانی یوقدر . اگرده آنک بررگنه تورلی طنچسزلغی بولسه ده ، عبادتی
اول قدر بولماس ایدی . » دیبور ایدی . الله تعالی فرشته‌لرگه حضرت
ایوبنک تقوی وصبرلیلغنک کامللگینی کورسنمک اوچون وهم
شیطانغه گمانینک خلافلغینی آگلانمق اوچون ، وآنی خور وذلیل قیلمق
اوچون ، گویا تجربه قبیلیدن حضرت ایوبنک دولت وسعادتینی آلمقنی
اراده قیلوب ، آنک مالارینی هلاک قیلورغه شیطاننی ایرکلی
قیلدی . شیطان بیک شادبولدی . شول ساعت حضرت ایوبنک کتولری یوری
طورغان صحراغه باروب حیوانلرغه قاراب اوردی ; صولوینک زهمتی ایله
کتولرده بولغان حیوانلرنک هر قایوسی هلاک بولدیلر ، اوسه طورغان
ایگنلرینه اوردی ، هر برسی کویدیلر . شوندن صوگ اوزی بر کتوچی
قیافتینه کردی ده حضرت ایوب یانینه کیتدی : ایوب عمهم مسجدنده الله
تعالیگه عبادت قیلوب اوطورور ایدی . ابلیس بیک خفالی قیافت ایله
یوگروب کردیده واقعه نی سویلادی ; حضرت ایوب واقعه‌نی ایشتدی :
« آلای ایکان ، هراش الله تعالی نک اراده سی ایله حاصل بولادر . الله
تعالی جمیع مالمنی اوزی بیرگان ایدی ، ایمدی اوزی آلغان ایکان ;
خیرلی قضا بولسون ، آنادن یالانغاچ کوینچه طوغان ایدم ، کنه یالانغاچ
قالسهم ده ، هیچ عجب توگل » دیدی ، هیچ کیفینی بوزمادی ، سوزی تمام
بولغاندن صوک ینه عبادتینه کردی . شیطان حضرت ایوبنک بو حالینی
کورگاچ بیک محزون ونومید بولدی . طاغی نی حیله قیلسهم ، وسوسهم اشکه
آشار ایکان دیبوب کوگلسزلنوب آندن چغوب کیتدی ده ، ینه سویلانه باشلادی :
« ایوبنک مالارینه بیک ایسی کیتمیدر . اما اگرده بالالرینه بررر ضرر

Из фондов Российской национальной библиотеки

ایرشسه ، عبادتنده هیچ اخلاصی قالماس ایدی » دیدی . الله تعالی شیطانغه
حضرت ایوبنک بالالرینه ضرر قیلورغه هم رخصت بیردی . ابلیس ینه
بیک شاه بولدی . حضرت ایوبنک بالالری براویگه جییلشوب اوطورغان
وقتلرینی صاقلادی . حضرت ایوبنک یدی اوغلی واوچ قیزی بار
ایدی . اون بالا هر کون بربرسینه قوناق بولشوب هم بر برسندن
شریعت حکملرینی اوگرانوب یورور ایدیلر . برکون آراده الوغراقلرینک
اویلرینه جییلشوب اوطورغان زمانلرنده ابلیس کیلدی ده بار قوتینی
صرف قیلوب اویلرینک توبه‌سینی ودیوارلرینی (استینالرینی) جیمردی .
اوینک دیوارلری‌ده طاش ایدی ، توبه سی‌ده زور طاشلردن اشلانمش (قبه)
ایدی . بالالرنک هر قایوسی طاش آستنده قالوب هلاک بولدیلر .
ابلیس بر کشی قیافتینه کروب ینه حضرت ایوب یانینه کیلدی : « الوغ
اوغلگنک یورتی تمام جمیرلدی . بالالرگنک هربرسی طاش آستنده قالوب
هلاک بولدیلر ، قایسی یوز توبن طاش آستنده قالدی ، قایسینک
قورساقلری صنلدی ، قایسینک باشلری جنچلدی » دیدی . حضرت ایوب
بالالرینی قلبندن بیک قزغاندی ، کوزلری تمام یاشلاندی . شولای
بولسه‌ده ، آرتق فریاد وفغان قیلمادی : « بالالرم هر برسی الله تعالی
نک امانتلری ایدیلر ، الله تعالی اوزی آلغان ایکان ، آخری خیرلی بولسون »
دیدی . ینه عبادتینه کرشه باشلادی . آخری ابلیس حسدینه چدی آلمادی :
حضرت ایوبکه ایتدی : « ای ایوب ، نی عجب سین دائما الله تعالی گه
عبادت قیلوب شغللانه سگ ؟ هیچ اویلی بلمیسگمی که الله تعالی اوزگگه نی
قدر بلا وقضالر بیره در ؛ آندن ظاهر بولادرکه الله تعالی سینک عبادتگنی
بر نرسه‌گه‌ده حساب قیلمیدر ، شولای بولاطوروب‌ده ، سینک هنوز عبادتنده
بولووگ بیک عجیبدر » دیدی . شیطاننک بو سوزندن حضرت ایوب آنک
کم ایکانلگینی سیزدی : « ای ملعون کیت یانمدن ! بلامکه سین ابلیس
ایکانسگ ! وسوسه قیلوب مینم عبادتکه اخلاصمنی بوزماقچی بولوب کیلگان
ایکانسگ . خدا تعالی نی قیلسه ده مین راضیمن » دیدی . شول ساعت
ابلیس کوزدن غائب بولدی .

ابلیسنک خورلقغه هیچ چدارحالی قالمادی . الله تعالی گه یالواردی :

Из фондов Российской национальной библиотеки

« ای الله ، ایوب پیغمبر صبر کشیدر . ماللرینه وبالالرینه ضرر کیلو
ایله عبادتینه هیچ کیمچیلك کیترمدی . اما گردهاوزینك اعضاسینه وگاوده سینه
برضرر کیلسه هیچ چدی آلماس ایدی ، عبادتینی طاشلاوغنه توگل ، حتی
سیگا تلینی‌ده تیبرور ایدی» دیدی . الله تعالی شیطاننی ، حضرت ایوبنك
عقلینه وتریلگینه ضرر کیلماسدای روشچه تنینه ضررو آورو ایرشدرمه‌گه‌ده
ایرکلی قیلدی . پس شیطان ینه گویا مرادیمه ایرشدم دیبوب
بلدی . شول ساعت حضرت ایوب یانینه کیتدی . حضرت ایوب
مسجدنده نماز اوقومقده ایدی ، سجده قیلوب طورغان زماننده شیطان
آستدن کیلدی ، حضرت ایوبنك اوزینه کورنمیچه بورنینه اوردی .
شول ساعتده حضرت ایوبنك تنی کوبدی . قب قزل بولوب بوتون
تنی قاباردی ، تمام‌حالی بتدی‌برنیچه‌کوندن‌صوگ بوتون تنی‌شش بولدی ،
ششلرینك‌بعضیلری تیشلوب آغاباشلادیلر ، ارن‌وصاری‌صولرندن‌بیك‌قباحت
بر ایس کیلور ایدی . هیچ کم اویینه کرمس بولدی . حتی قرداش
اروغلری ودوست ایشلری ده بیزدیلر . یوغنچلی آورودر بزگه‌ده یوغار
دیبوب هر کم شکلنور ایدی . خدمتکارلرینه قدر اویندن چقدیلر .
یاننده فقط خاتونی (رحیمه) گنه قالدی . جمیع خدمتلرینی شول ادا قیلور
ایدی . حضرت‌ایوبنك قرداغی ماللری ، یعنی حیوانلری‌ده ، ایگنلری ده
تمام بتمش ایدی . آشامق اچمك خرجاتینه آقچه سی ده بتدی . کیراك
یاراق اوچون یورت جهازلرینی صاتا باشلادیلر . بارا طورغاچ اولده
بتدی ، تمام عاجز بولوب قالدیلر . هیچ بر یاردم قیلوچی بولمادی .
حضرت ایوب کوردیکه هیچ بریاردمچیسی قالمامش . قرداش اروغلری ده
دوست ایشلری ده تمام طاشلامشلر . یاننده فقط خاتونی رحیمه قالمش .
پس ایوب عم خاتونینی قزغاندی ، « اول ده طاشلاب کیتار ایدی ،
میندن قیمی طورغاندر ، اوزم‌نی کورسهم ده کورورمن . خدا یازغانینی
کورورمن ، آگاده رخصت بیرایم ، راحتلانوب اوز ایرکنده یورسون .
بلکه بیچاره آورووم یوغار دیبوب شکلنه‌ده طورغاندر» دیبوب فکر قیلدی‌ده
رحیمه‌گه ایتدی : « عزیز حلالم ، مین ایمدی اوز حالمنی اوزم بلامن ،
کورهسگ‌که مینی هر کم طاشلادی ، هیچ کم مینم ایسیمه چدی آلمیدر ، هر

Из фондов Российской Национальной библиотеки

کم آورومدن قورقادر. البته مینم خدمتمده بولمق سیگاده بیك چیتندر.
بیك عذابلانوب یوریسگ؛ مین سینی بیك قزغانامن. استه‌سه‌ک، مین
سیگاده رخصت بیرور ایدم، مین ترلگانچی بولسه‌ده، قرداشلرك اویینه
قایتوب‌طورورسگ، صوگره ترله‌قالسه‌م ینه‌کیلورسگ، اولوب کیتسه‌م، باحل
بولورسگ» دیدی. رحیمه بوسوزنی ایشتوایله قچقروب یغلی باشلادی:
«نیك آلای میگا (سوءظن) یاوز گمان قیلاسگ؟ سینك خدمتك میگا نیك
آور بولسون؟ بو حالك ایله مین سینی نیچك طاشلاب کیته‌یم؟
بووقتقه‌قدر راحت عمرمزنی برگه اوتکاردك، ایمدی بوندن صوگ ده نی
کورسه‌كده، برگه‌کورورمز، اولسه‌كده برگه اوله‌رمز، مینم سیندن آیرلور
حالم یوق» دیدی، ایوب عم‌نك سوزینه بیك اوپکالادی. پس ایوب
عم خاتونینه بوسوزلری اوچون بیك تشکر قیلدی. حضرت ایوب بیك قاتی
خسته بولوب بر نیچه یل اوینده یاتدی. آنك آورو کوینچه شهرده
یاتووینه‌شهر خلقینك اچلری‌پوشاباشلادی، آورووی‌شهرمزگه‌طارالوب‌هرقایومز
هلاك‌بولورمز دییوب‌بیك‌قورقار‌ایدیلر. بر کون حضرت ایوبنك اوینه جیلشوب
کیلدیلر، رحیمه‌گه ایتدیلر: «ایرگنی شهرنك صحراسینه آلوب چق شهرده
یاتماسون، بز آنك آورووی‌بوتون‌شهرگه‌سرایت‌قیلور دییوب‌قورقامز» دیدیلر.
رحیمه بومسئله‌نی حضرت ایوبکه‌ده سویلادی؛ هرایکیسی البته بیك محزون
اولمشلردر. بر آیتو ایله‌گنه چقمامشلر ایدی، بر نیچه کوندن صوگ
شهرنك قوشتانلری ینه کیلدیلر: «اوزگز چقماسه‌گز، بز کوچلاب
چغاروررمز تیز شهردن چقگز» دیدیلر. رحیمه آکلادی‌که شهر خلقی
شهرده طورولرینه هیچ رضاتوگلمز، البته بر وقت کوچلاب خور قیلوب
چغاراچقلر. پس بر کون حضرت ایوبنی آرقاسینه کوتاردی ده قرغه
آلوب چغوب کیتدی. شهردن چیتده بر بیرگه‌چارشاو ایله بر چاطر
قوردی، آستینه برنرسه جایوب باشی آستینه کل صالوب حضرت ایوبنی
یاتقردی. حضرت ایوبنی یاتقرغاندن صوك رحیمه اوینده قالغان بعض
نرسه‌لرنی آلوب کیلمك هم بر آزق آلوب کیلمك مقصودی ایله
شهرگه‌کیته باشلادی. کوگلی بیك محزون بولغانلقدن حضرت ایوبکه هیچ برسوز
ایتمیچه‌یولینه یونالدی. حضرت ایوب آخری خاتونم ده مینی بوتونلای طاشلاب
کیته بوغای دییوب‌گمان قیلدی‌ده: «رحیمه، کیری قایت‌آلی، وصیتلرمنی

Из фондов Российской национальной библиотеки

وآقتق سوزلرمنی ایتوب ییباریم ، باهللاشوب کیت ! » دیدی . رحیمه ایتدی: «خدا صاقلاسون ، ئیك مین سینی طاشلاب کیته یم حاضر آزق آلمق اوچون هم اویمزده قالغان بعض بیك کیراکلی نرسه لرنی آلوب کیلمك اوچون کینه من. ان شاءالله تیز کیلورمن ، زینهارسوءظن قیلما ، مین اولسه‌مده ، سینك ایله برگه اوله چکمن. زینهار خوفلانمه » دیدی .

بیچاره‌لر اوشبوروشچه ایرلی خاتونلی قرده چاطرده عمر ایته باشلادیلر . هر کون رحیمه حضرت ایوبنك دوست ایشلرندن آزق وایکمك آلمق اوچون شهرگه بارور ایدی. کوب کشی هدیه وصدقه ایتوب بر آز طعام بیرور ایدیلر. بعضیلرینه خدمت ایتوب حقده آلور ایدی . لکن باراطورغاچ رحیمه‌نی‌ده یورتلرینه کرتمس بولدیلر . ایرینك آورووی یوغار دیبوب آندن ده شکنه باشلادیلر .

حضرت ایوب ، نی قدر بلا وجفا کورسه‌ده ، همان ذکرو تسبیحنی طاشلاماس ایدی ، قوّتی ییتکان قدر همان الله‌تعالی‌گه عبادت قیلور ایدی، بلاوجفاسندن هیچ زارلانماس ایدی ، حتی «یاربی بو بلانی میندن آل» دیبوب ، دعاده قیلماس ایدی ، الله تعالی نـك حکمینه رضا بولماغان کبی بـولا دیبوب دعاقیلورغه‌ده‌اویالور ایدی ، باشینه نی قدر بلا کیلسه‌ده، صبر ایتار ایدی .

ایوب هه‌م نك بو درجه صبر قیلووینه ونی قدر بلا وجفالی حالنده عبادتینه دوام قیلووینه فرشته‌لـرده تعجب ایتار ایدیلر . شیطـان هنوز مقصودینه ایرشه آلمادی : نی قدر الوغ بلالـر کوره طورسه ده ، حضرت ایوبنك عبادتینه کیمچیلك کیلمدی ، وهیچ بروقت حضرت ایوب حالندن وبلالرندن شکایت قیلمادی . شیطان همان محزون بولدی ، آخرنده خاتونی رحیمه‌نی وسوسه قیلوب ایرندن آیرمانچی بولدی . رحیمه هـر کون شهرگه باروب بر کشیگه خدمت قیلوب حضرت ایوبکه آشارلق طعام آلوب کیلور ایدی.

بر کون شهردن قایتوب کیلشنده یولده رحیمه‌گه بـر قارت کشی قیافتی ایله شیطان اوچرادی : « ای بیچاره خانون ، نیچك قورقمیچه شول آورو قارتنك یانینه باراسك ? آنك آوروی یوغنچلی آورودر ، اوزك یاب یاش خاتون ایکانسك ، هلاك بولا کورمه ، یوقسه دنیاده شول آوروقارتدن باشقه هیچ کیاو یـوق دیبوب بـلاسگمی ? » دیـدی . رحیمه ایتدی : « ای آغای ، مین آنك ایـله بای وقتده برگه طورمش ایدم ، اول مینی بیك قـدر وحرمت قیلمش ایـدی . ایمدی فقیر وآورو بولغاچ آنی طاشلایم میکاننی ? مین هیچ آنی طاشلار حالم یوق ، هلاك بولسه ق ، ایکمز بـرگه

هلاك بولورمز، آنی یالغوز قالدرور حالم یوق . افندی ، اول کشینی بلکه سین عادتی کشیلردن گنه دیبوب بله طورغانسگ ، اول کشی الله تعالی نك پیغمبریدر . آنك خدمتنده بولمق مینم اوچون زور ثواب وفضیلت بولسه کیراك » دیدی .

ابلیس : « خیر ، اوزگ بلورسگ، مین سینی قزغانوب کیگاش ایتوب ایتووم ایدی ، اختیار اوزگده» دیگان بولوب اوزیولینه کیتدی . لکن رحیمه‌نی وسوسه قیلا آلماغانینه بیك خفالاندی. رحیمه حضرت ایوب یانینه قایتدی : « یولده بر قارت اوچراغان ایدی شویله شویله دیگان ایدی. مین بویله بویله دیبوب جواب بیردم » دیدی . حضرت ایوب قارتنك کم ایکانلگینی سیزدی : «ای سوکلو حلالم ، اول قارت ابلیسدر ، سینی وسوسه قیلوب مینی یالغوز قالدرماقچی بولغان ایکان ، زینهار بوندن آری آنك ایله سویلاشه کورمه ، آنك سوزینه هیچ آلدانا کورمه» دیدی.

بر نیچه کوندن صوگ شهرگه بارشلی رحیمه‌گه بر یکت صورتینه کروب شیطان ینه اوچرادی : « ای گوزل خاتون ، اوزك بو قدر یاش وگوزل بولا طوروب ، نی اوچون شول آوروقارتگغه خدمت ایتوب عذابلانوب یوریسگ ؟ آوروینك سر ایتندن نیچك قورقمیسگ ؟ آندن آیرلمیچه مونگارچی نیچك توزدگ ؟ بو قدر گوزللگك ایله سیگا مك یاش کیاوده طابلور ایدی. مین سینی اوّل کورووم ایله عاشق بولدم . اگرده قبول ایتسه‌گ ، مین اوزم‌ده سینی حاضر آلور ایدم ، مین بر بیك بای کشیمن ، اگرده میگا کیله قالسه‌ك ، جمیع مالمنی سیگا هبه قیلور ایدم » دیدی . رحیمه بو کشینك سوزلرندن شبهه‌لندی ، شیطان ایکانلگینی آزراق سیزندی : « سینك کشی ده اشنك یوق ، مین سیندن کیگاش صورامیم ، سین اوز شغلگده بول» دیدی . شیطان بو سوزگه بیك ملزم بولدی . نومید بولوب برطرفقه کیتدی . اچندن ایتدی : «مینم بار شغلم شوشی اش قانا، نی اشلامك کیراك شغلمدن فائده چقمادی » دیدی .

بر کون رحیمه شهرگه بارمش ایدی ، کونی بوینچه خدمت ازلاب یوردی ، هیچ بر اش طابا آلمادی ، چونکه شهر خلقینك کوبسی آنی یورتلرینه کرتودن چیرکانور ایدیلر . آخرنده بر ایکمکچی خاتونغه یالواردی ، آندن حاجتکه ایکمك صورادی . خاتون : «بر طلم ساچگنی کیسوب بیرسه‌گ ، بر آز ایکمك بیرورمن ، یوقسه هیچ بر نرسه بیرمم » دیدی ، رحیمه‌نك ساچلری بیك گوزل ایدی . ایکمکچی خاتون آنك ساچینی آلوب اوز ساچینه قانشدروب اورمکچی

ایدی . رحیمه بو سوزگه نی جواب بیرورگه ده بلمدی . آخر عاجزلکدن وایرینی آچ یاتقوراسی کیلمه گانلکدن ، بالضروره ساچینك بر آزینی کیسوب بیروب بر ایکی کونلك ایکمك آلوب کیتدی . رحیمه حضرت ایوب یانینه قاینوب کرگانچی تمام کیچ بولمش ایدی . حضرت ایوبنك قارنی بیك آچقوب خاتونینی بیك زارغوب کوتمکده ایدی ، کیچکه قالووینه عجبسنوب شبهه‌لنوب اوطورور ایدی . شول آراده رحیمه قایتوب کیلدی ، حضرت ایوب کوردی‌که خاتونینك ساچندن برطلمی کیسلمش ؛ بس گمان قیلدی‌که «رحیمه فاحش ایرلر ایله سویلاشکان بولمق کیراك ، اول ایرلر شایاروب ساچینی کیسوب آلوب قالغان بولمق کیراك» آچو ایله صورادی : «نیك بوقدر کیچکه قالدك ، بو وقتقه قدر قایده یوردگ ؟ » دیدی . رحیمه واقعه‌نی سویلادی ، لکن حضرت ایوب اشانمادی ؛ شبهه ایله ایتدی : «اگرده ترلسه‌م ؛ بو اشك اوچون مین سینی یوز چبق صوغارمن» دیدی . رحیمه بیك یغلادی ، بو سوزگه بیك عارلندی ، اوزنك هیچ خیانت یوقلغینی تمام آگلاتدی . حتی بر کوننی ایکمکچی خاتوننی آلوب کیلوب ساچینی‌ده کورستدی .

حضرت ایوبنك (الیفاز ، بلیاد ، صوفار) اسملرنده اوچ دوستی بار ایدی . آنلر حضرت ایوبنك طورغان شهرندن چیته‌رك طورور ایدیلر . بر کوننی حضرت ایوبکه تورلی بلالر ایرشکانلگی آنلرغه‌ده ایشتلدی . دوستلرینی تسلیه وتعزیه قیلوب یواتمق اوچون (ثانیه) شهرینه کیلدیلر ، حضرت ایوبنك اوینه باروب قاراسه‌لر ، کوردیلرکه اوی اچنده هیچ نام ونشان یوقدر . چونکه شول کونلرده گنه آنلر صحراغه چقمشلر ایدی . ازلب صوراب صحراغه چقدیلر ، حضرت ایوبنك صالاشینی ازلب طابدیلر ، کوردیلرکه حضرت ایوب کولگه باشینی قویوب ششنوب یاتادر ، گاوده‌سی صاسیمشدر ، بعض بیرلری قورتلامش ، بعض بیرلری تیشلوب ارن وصاری صو آغوب طورمقده‌در . بو حالنی کورگاچ بیك تعجب ایتدیلر . حضرت ایوبکه سلام بیردیلر ، کورشدیلر ، حال احوالینی صوراشدیلر . حضرت ایوب باشینه کیلگان حاللرنك جمعیسینی سویلادی : مسافرلر دوستلرینی بیك قزغاندیلر ، بر آز کیفینی کیتروب شادلاندروب بولماس میکان دیوب یوواتماقچی بولدیلر . لکن یوواتوب آیتمك اوچون هیچ بر سوز طابا آلمادیلر . چونکه حضرت ایوب بختسزلکنك چیگینه بیتمش ایدی ، باشینه کیلمه‌گان آفت وبلاهیچ قالمامش ایدی ، هیچ بر حالی ایله تسلیه قیلو ، شادلاندرو ممکن توگل ایدی . نی آیتوب یوواتیق ایکان دیوب بیك کوب اویلانوب طوردیلر . تللرینه هیچ بر سوز کیلمه‌دی . بر نیچه ساعت عاجز بولوب طورغاندن صوگ «خوش الله تعالی سلامتلك بیرسون» دیوب خیر دعا قیلوب کیتدیلر . شول

روشچه بر نیچه وقتلر همان کیلوب کیتار ایدیلر. بعض وقت آزقده کیترور ایدیلر. باراطورغاچ آنلرده طاشلادیلر، دوستلری یانینه آنلرده بیك سیراك کیله باشلادیلر.

حضرت ایوب مجموعی یبدی یل قدر آورو بولدی. دائما صبر قیلور ایدی، «یاربی سلامتلك بیر، مینی بو بلادن قوتقار» دییوب دعاده قیلماس ایدی. بر کون خاتونی رحیمه ایتدی: «ای حلالم، سین اوزنگ الله تعالی نك حق پیغمبر یسگ، البته سینك دعاگ مقبول بولسه کیراك، ایمدی نیچه یللر، بو قدر محنت وجفا چیکدگ، الحمد لله خدای تعالی صبر بیردی. اگر ده سین الله تعالی دن دعا قیلوب سلامتلك ودولت صوراسه گ، البته قبول ایتار ایدی. بو حالمز بیك مشکلدر، بر کره دعا قیلوب باقسه نه» دیدی. حضرت ایوب ایتدی: «۷۳ یل بیك راحت عمر ایتکان ایدم، هیچ دولت ونعمتدن طویوب الله تعالی گه زارلانماغان ایدم، ایمدی الله تعالی نك بلا وقضاسینه ده صبر ایتوب راضی بولمق کیراك (۷۳) یل راحتکه قارشی یبدی یل محنت، بیك آزدر. بلاگنی میندن آل، مین سینك تقدیرگگه رضا توگل، دییوب دعا قیلورغه مین الله تعالی دن اویالامن» دیدی.

حضرت ایوب اوشبو سوزلرنی سویلاب طورغانده مذکور دوستلری کیلدیلر. حال احوال صوراشقاندن صونگ آنلرده حضرت ایوبنی شلته لی باشلادیلر. «نیك دعا قیلمیسگ، اخلاص ایله الله تعالی دن بو محنتدن خلاص قیلووینی صوراب قارامق کیراك ایدی» دیدیلر. هم ینه ایتدیلر: «سین بیك الوغ گناهلر قیلغان بولمق کیراکسگ، الله تعالی سینی شول گناهلرگ اوچون بو محنتکه توشرگاندر. توبه قیلو کیراك ایدی» دیدیلر. بو سوزلرنی ایشتکاچ حضرت ایوب بیك عارلندی، (الوغ گناهلر قیلغان بولمق کیراکسگ) دیگان سوز کوکلینه بیك تأثیر ایتدی. هیچ بر گناه قیلغانی خاطرینه کیلمس ایدی، چونکه واقعا هیچ گناه قیلغانی یوق ایدی. شولای بولسه ده، اوزینه معلوم بولماغان بر گناه یاخطا الغم بولدی میکان دییوب بیك قاوشادی. خاتونی ودوستلرینك کیگاشی بوینچه دعا واستغفار قیلاچق بولدی. دوستلری کورشوب باحللاشوب ینه کیتدیلر. رحیمه ده ینه شهرگه ایکمککه کیتدی. یالغوز قالغاچ حضرت ایوب الله تعالی گه بیك کوب عبادت قیلدی، کوب توبه واستغفار قیلدی، ودعا قیلوب دیدی: «ای الله، میگانی قدر ضرر کیلگانلگی اوزگگه معلومگدر. سین ارحم الراحمین سگ. رحمتك ایله یاربی مینی بو بلالردن قوتقارغل» دیدی. الله تعالی حضرت ایوبنك دعاسینی قبول قیلدی. وحی طریقنچه: «یا ایوب، آیاغك ایله ییرگه تیب، آندن شفالی صووق صو چقار» دیدی. ایوب هم اوکچه سی ایله ییرگه تیبدی. شول ساعت ییردن صووق صولی بر چیشمه ظاهر بولدی (١) حضرت ایوب تمام

---

(١) شام ولایتینك هواسی بیك اسسیدر. اول ییرلرده صووق چیشمه بیك قدرلیدر.

ضعیفلانمش ایدی. طورورلق حال ودرمانی ده یوق ایدی، عذابلانه عذابلانه طرشوب طرماشوب قولینی صوغه تیبردی، شول ساعت قولی سلامتلندی، اوچی ایله آلوب بر آز صو اچدی، تمام سلامت کشی کبی ایسکی قوّتی قایتدی، جمیع اعضاسینی شول صو ایله یودی، الله تعالی بوتون گاودهسینه شفا بیردی، آوروودن هیچ بر اثر قالمادی، تنینک اچندهگی آورولری ده طشنداغی آورولری ده کیتدی، بعینه اوّلگی قیافتینه کروب تمام سلامتلندی. یوزی اوّلده بیک کورکام ایدی، حاضر اوّلگیدن ده آرتق نورلی وسلطنت بولدی، پس حضرت ایوب بیک شاد بولدی، الله تعالی گه شکر قیلوب ینه عبادتکه کرشدی. رحیمه شهرگه بارغاچ بر نیچه ساعت اش وخدمت ازلب یوروب باقدی. هیچ بر خدمت طابا آلمادی هیچ بر کشی اوینه کرتمدی. هر بر کشی «یانمزغه کیلمه، آوروگز یوغار کیت چق!» دیبوب قودیلر. شول سببدن اول کون هیچ بر نعمت طابا آلمیچه عاجز قالدی. قولنده آزغی بولماسهده ایرم اسنیده صوساب یاتماسون دیبوب حضرت ایوب یانینه قایتماقچی بولدی. خصوصا بوگون شهرده بیک کوب حقارت کورمش ایدی. بیک نومید بولوب «بزنک آخر کونمزنی بولور ایکان» دیبوب خفالانوب کیلور ایدی. چاطرلری یانینه کیلوب ییتدی، قاراسه، کوردی که چاطر اچندهایری یوق، بر چیشمه ظاهر بولمش کوموش کبی صاف صو آغوب طورمقدهدر. چاطر آرتینه قاراسه، کوردیکه بر سلطنت کشی چیرام اوستنده دعا اوقوب اوطورادر. آنی هیچ طانومادی. اویالوودن اوستینه قارارغهده قیمادی: «افندی، بو چاطرده بر آورو قارت بار ایدی، سز کورمهدگزمی؟ اول قایا کیتدی ایکان؟» دیدی. حضرت ایوب سلامت طاوش ایله: «اول قارت نیچه یلدن بیرلی آوریدر؟» دیدی: رحیمه: «یدی یلدن بیرلی آوریدر» دیدی. ایوب عم: «اول قارت سزنک کمگز بولادر؟» دیدی. رحیمه: «اول قارت مینم ایرم بولادر» دیدی. ایوب عم: «ایرگزنک سلامت وقتنداغی قیافتی خاطرگزدهمی؟» دیدی. رحیمه: «البته خاطرمده» دیدی. ایوب عم: «آلای بولسه آبصطای بزگه طوغریراق قاراب قاراگز آلی!» دیدی. رحیمه یاخشیلاب راق قاراسه، کوردی که ایری ایوب سلامتلنمش، سوینچندن هیچ بر سوز ایته آلمیچه ایرینک آلدینه باروب موینینه صارلدی. ایکیسی ده قوچاقلاشوب یغلاشدیلر. الله تعالی گه شکر قیلوب هر ایکیسی سجده قیلدیلر. حضرت ایوب، یدی یل هیچ طارقمیچه خدمت واطاعت قیلغانلغی اوچون رحیمهگه تشکر قیلوب بیک رحمت اوقودی. ایکاولاشوب سوینشوب شهرگه قایتوب کیتدیلر.

شهرده اویلری بوش طورمقلق ایدی. اول زمانده یورت ییر بوزمانداغی
کبی قدرلی بولماغانلقدن هیچ کم طورماس ایدی. اویلرینه قایتوب کردیلر.
سبروب ییشتروب اورناشدیلر. شول کونده اوک بوتون شهرخلقی بو واقعه نی
ایشندیلر. هربر دوست ایشلری وقرداش اروغلری کورشورگه کیلدیلر.
قایوسی آش ونعمتلر آلوب کیلدی قایوسی کییم صالم صاوت صابا آلوب کیلدی
قایوسی قوی وصغرلر وآتلر کیتردی. هرقایوسی تورلی هدیه لر کیتروب
آورووقتنده قیلغان التفاتسزلق ومرحمتسزلکلرینی عفو ایتدرورگه طرشدیلر.
حضرت ایوب ایسکی دوستلرینك هرقایوسینی کامل آچق یوز (وبشاشت) ایله
قبول ایتدی. هیچ برسینه اوپکه وآچو آڭلاتمادی.

برنیچه وقتدن صوڭ الله تعالی حضرت ایوبکه ینه کوب دولت بیردی.
حیوانلری ده کوبایدی، ایگنلری ده کوبایدی. ینه اوغللری وقزلری ده بولدی،
مالی ده وبالالری ده اوّلگی قدر ایکی اولوش بولدیلر. کامل دولت وسعادت
بخت واقبال ایله ینه (۱۳۰) یل شادلق وطنچلق ایله خاتونی ایله برلکده عمر ایتدیلر.
آوروزماننده حضرت ایوب رحیمه نك ساچی کیسلگانینی کورگاچ شبهه لنوب
آچو ایله رحیمه گه: «ترلگاچ، سیگا یوزچبق صوغارمن» دییوب نذر ایتمش
ایدی. ترلوب قایتوب اوینده ترکلك قیلا باشلاغاچ بر کون شول نذری
خاطرینه کیلوب بیك خفاغه قالدی: چونکه اگرده نذرینی وفاقیلوب رحیمه گه
یوزمرتبه چبق ایله صوقسه، رحیمه هیچ سببسز ناحق بلا ایله جزالانمق کیراك،
اگرده صوقمی قالسه (حانث) بولمق کیراك: اوشبو مسئله نی اویلاب یورگانده،
الله تعالی حضرت ایوبکه وحی ایگدردی: «یاایوب، قولڭغه یوزچبق طوتده
شونك ایله خاتونڭغه (برکره) صوق، تاکه حانث بولماسسڭ» دیدی. پس
حضرت ایوب الله تعالی نك امری بوینچه عمل قیلدی، رحیمه ده جزا کورمدی
اوزی ده حانثلکدن قوتلدی.

آخرنده اجل حضرت ایوبکه ده کیلوب یتدی. (۲۱۰) نچی یاشنده
(۳۶۴۲) نچی تاریخ هبوطیده اولده دنیادن کوچدی. شام ولایتنده حضرت
ایوبنك چاطری آستندن چققان چیشمه حاضر بوزمانده ده بار ایمش. آنك
یاننده (قریهٔ ایوب) اسملی بر آول ده بار ایمش. کوب آورو کشیلر شول
چیشمه نك صووینی اچوب وآنك ایله یوونوب شفا طابمقده ایمشلر.

حضرت ایوب عم وفات بولغاندن صوڭ شام اهالیسینی حق دینگه دعوت
قیلمق ایچون الله تعالی ایوب عم نك اوغلی (بشیر) عم نی پیغمبر قیلدی.
حتی قرآنده مذکور (ذوالکفل) عم دن اوشبو بشیر پیغمبر مراد دییوب ظن

ایدروچیلرده باردر. چونکه برخصوصده کفیل بولغانلغی اوچون حضرت بشیرده (ذوالکفل) دیو آتالمشدر. ذوالکفل عم‌نک قصه‌سی بنی اسرائیل پیغمبرلری آراسنده بیان قیلنه چقدر.

۱۴) حضرت شعیب علیه السلام (رعوئیل - یثرون)

شعیب علیه السلام (۳۷۱۹) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمشدر. آتاسی نوئیل اسملیدر، آنک آتاسی روئیل اسملیدر، آنک آتاسی عناق اسملیدر، آنک آتاسی مدین اسملیدر، آنک آتاسی ابراهیم عم‌در. شعیب عم بیک عقللی وزیراک کشی ایدی، سوزگه بیک ماهر ایدی. شول سببدن پیغمبرمز محمد عم آنی (خطیب الانبیاء) دیبوب آتامشدر. کوزلری وآیاقلری ضعیف ایدی. مدین شهری عربستاننک شمال طرفنده (طورسینا) وخوریف طاوی تیره‌سنده معمور برشهر ایدی. اطرافی اورمانلق وباغچه‌لق گوزل براورنده ایدی. چیشمه‌لری وآغم صولری کوب ایدی، اهالیسی بیک بای ایدیلر، ایگنلری وحیوانلری بیک کوب ایدی. بوشهرنی حضرت ابراهیمنک اوغلی مدین بنا قیلغانلغی سببلی آنک اسمی ایله آتالمش ایدی. (مدین) شرینه یاقن (ایکه) اسملی ینه ایکنچی برشهرده بار ایدی، اول ده بیک معمور شهر ایدی. هر ایکی شهرنک اهالیسی حق دیننی بلمس ایدیلر، تورلی گناهلرنی قیلور ایدیلر، خصوصا سوداگارلری بیک آزمش وهر برمعامله‌لرنده خیانتکه صالنمش ایدیلر، آلوده هم صاتوده اولچاولرنده بیک خیانت قیلور ایدیلر.

الله تعالی مدین وایکه اهالیسنی ابراهیم عم‌نک دینینه دعوت قیلمق اوچون شعیب عم‌نی (۸۰) نچی یاشنده پیغمبر قیلدی. پس شعیب عم قومینه وعظ ونصیحت قیلا باشلادی: «ای قوم، الله تعالی دن باشقه ذاتلرغه قوللق قیلماگز، بر الله تعالی گه‌گنه عبادت قیلگز، بر الله تعالی دن باشقه هیچ تکری یوقدر. اول الله تعالی دن سزگه اوشبو حکملر کیلمشدر: اولچاوگزده خیانت قیلماگز، بربرگزه جبر وظلم قیلماگز، خلق آراسنده فساد وبوزقلق چقارماگز، اگرده ایناناسه‌گز، مینم بو سوزلرم سزنک اوچون بیک خیرلیدر.» دیبور ایدی. مدین شهرنک فقط برنیچه کشی گنه ایمانغه کیلدیلر، خلقنک کوبسی کفرلکلرنده قالدیلر. حضرت شعیب‌نک یاخشی سوزلرینی ایشتوب شهرنک اطرافنده طوراطورغان خلقلر مدین‌گه حضرت شعیبنی ازلب کیله باشلادیلر. کافرلر آنلرنک کیلولرینه حسد قیلور ایدیلر، آوللردن شهرگه کیله طورغان یوللرغه، حضرت شعیبنی یمانلانمق اوچون مخصوص کشیلر تعیین قیلوب قویدیلر. آنلر شهرگه

کیلگان کشیلرنك هر برسینه حضرت شعیبنی غیبت قیلور ایدیلر: «زینهار شهرگه بارغاچ آنك یانینه بارا کورمه، اول بیك سحرچیدر. سحری ایله آلداب مالگنی ده آلور، دینگدن ده چغارور» دیبور ایدیلر. شهرنك قارتلری والوغلری ده هر زمان خلقنی جیبوب آنلرنی حضرت شعیبدن بیزدرورگه طرشور ایدیلر، آنلرده همان: «کمده کم شعیبکه تابع بولسه، اول کشیگه هر تورلی جهتدن ضرر وزیان قیلنه چقدر، اوزگزنی اوزگز قزغانسه گز، صاقلاگز» دیبور ایدیلر.

حضرت شعیب همان ایتور ایدی: «ای قوم، ایمانغه کیلگان کشیلرنی، نی اوچون ایمانلرندن طیباسز؟ نی اوچون طوغری یولغه کرگان کشیلرنی قییق یوللرغه بوراسز؟ صاقلانا کورگز، بروقت سزگه ده بو اشلرگزنك آفت وبلاسی کیلمه سون» دیبور ایدی. نی قدر وعظ ونصیحت قیلسه ده، منکرلر هیچ انصافقه کیلمس ایدیلر، وایتور ایدیلر: «ای شعیب، بونی عجیبدرکه سین بزنی آتالرمز عبادت قیلوب کیلگان تنگریلرمزگه طابنودن وهم اوز اختیارمز ایله اوزماللرمزده تلاگان اشمزنی قیلودن طیماقچی بولاسگ؟ زینهار سین بزنی آندای یوق فرضلرگ ایله بورچیمه، اوزگ ده بزنك ایسکی دینمزچه عمل قیل، یوقسه بز سینی شهرمزدن قووارمز» دیبور ایدیلر. بو سوزلرگه قارشی شعیب عم جواب بیروب ایتور ایدی: «ای جماعت، مین سزگه هیچ ضررلی اش تلامیمن، نی سویلاسه م ده، سزگه فائده قیلمق نیتی ایله سویلیمن، الله تعالی نك امری ایله کوچم بیتکان قدر سزنی توزلکگه وطوغری یولغه کوندرمك نیتنده من، صاقلانگز (نوح، هود، وصالح عم) قوملرینه کیلگان بلا وعذاب سزگه ده کیلمه سون. زینهار باطل وبوزق دینگزدن قایتوب، حق دینگه کرگز، گناهلرگزدن توبه قیلگز؛ الله تعالی غفور ورحیمدر» دیبور ایدی. بو سوزگه قارشی ایمانسزلر ایتدیلر: «ای شعیب، بز سینك بو سوزلرگنك کوبسینی آنگلامیمز. آندای یوق سوزلر ایله بزنی بورچیمه! سین بزنك آراده بیك ضعیف بر کشیسگ، بزنك قارشیمزده سینك هیچ قدرگ یوقدر. اگرده سینك قرداش اروغلرك ودوست ایشلرك بولماسه ایدی، یالغان فرضلرگ ایله، بزنك ایسکیدن کیلگان دینمزنی خورلاغانك اوچون، بز سینی طاش ایله آتوب اوترور ایدك» دیدیلر. بس شعیب عم ایتدی: «سز مینم نسلمدن گنه قورقاسز ایکان، الله تعالی دن قورقمیسز ایکان، الله تعالی نی تمام اونوتقان ایکانسز، نی قیلسه گزده، هر قایوسی الله تعالی گه معلومدر. ای نادان قوم، ایمدی اویله ایسه، سزده اوز عملگزده بولوب قاراگز، مین ده اوز عملمده بولایم. تیز

Из фондов Российской национальной библиотеки

زمان عذاب کمگه کیلگانینی کورورسز، اول زمان شاید، کم یالغانچی ایکانلگینی ده آنگلارسز . سزده کوتوب طورنگز، مین ده کوتایم ؛ سز یالغانچی می، مین یالغانچی می شاید تیز ظاهر بولسه کیراک» دیدی . ایمانسزلر ایتدیلر: «ای شعیب سین بیک کوب سویلی باشلادنگ ؛ سین یاسحرلانگانسنگ، یا که تیلورگانسنگ ، اگرده سوزنگ وفرضلرنگ درست بولسه، بزنک اوستمزگه کوکدن برطاش توشورر» دیدیلر . شعیب عم ایتدی: «سزنک هر بر قیلغان اشلرنگز وسویلاگان سوزلرنگز الله تعالی گه معلومدر، الله تعالی حضرتی نی تلاسه، شونی قیلور» دیدی .

مدین وایکه اهالیسنک هیچ ایمانغه کیلمه یه چکلری تمام ظاهر بولغاچ ، حضرت شعیب : «یاربی ، بو کافرلر ایله بزنک آرامزنی آیرغل» دییوب دعاقیلدی . الله تعالی دعاسینی قبول قیلدی . حضرت شعیبکه اوزینه تابع بولغان مؤمنلر ایله شهردن بر طرفقه چغوب طورورغه وحی قیلدی ، وهم مدین وایکه کافرلرینی عذاب ایله هلاک قیلاچغینی آنگلاندی . مؤمنلر شهردن براغراق بر طرفقه آوشقاندن صونگ مدین وایکه شهرلری طوغریسنده بیک قاتی زلزله ایله ییر تترادی ، بیک قاتی برطاوش ایشتلدی ، کوب کشی شول طاوشدن هلاک بولدیلر . ییدی کون بیک قاتی زحمتلی اسسی ییل ایسدی ، سیگزنچی کونده کوکده برقارا بولوط کورندی . اسسیدن قاچوب کافرلرنک هر قایوسی شول بولوت آستینه جییلدیلر ، یاغمور یاوار دییوب کوتوب طورغانده اول بولوتدن اوتلی طاشلر یاوب آستینه جییلغان کشیلرنک هر برسینی هلاک ایتدی . اوشبو واقعه تاریخ هبوطینک (۳۸۱۲) نچی یلده واقع بولدی .

ایمانسزلر تمام هلاک بولغاندن صونگ حضرت شعیب مدین شهرینه کیری قایتوب کردی . مؤمنلر شهرنی یاگغادن توزودیلر بیک ، راحتلک ایله ینه شول شهرده ترکلک قیلاباشلادیلر . شول یللرده حضرت موسی مصر فرعونندن قاچوب حضرت شعیب یانینه کیلدی ، حضرت شعیبنک حیوانلرینی کوندی . حضرت شعیب آنگا (صفورا) اسملی اولوغ قزینی بیردی .

(بو قصه نک تفصیلی موسی عم قصه سی اچنده بیان قیلنه چقدر)

حضرت شعیبنک کوزلری اوّلده ده ضعیفلنمش ایدیلر ، قارتایغاچ تمام صوقرلاندی (۸۰) نچی یاشنده پیغمبر بولمش ایدی (ل۸) یل پیغمبرلک قیلغاندن صونگ آخر عمرنده مکهٔ مکرمه گه هجرت قیلدی ، مکه ده ایکی یل قدر طورغاندن صونگ (۱۴۰) نچی یاشنده (۹ل۳۸) نچی تاریخ هبوطیده دنیانی طاشلادی . قبری مکهٔ مکرمه ده مسجد حرام اچنده بولمقلغی روایت قیلنمقده در .

٤١) حضرت اسکندر ذوالقرنین . (١)

حضرت اسکندر ذو القرنین صالح عم‌دن صوگره عربستانده یمن وحضر موت طرفلرنده (٣٢٢٧) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمشدر. آتاوآناسی کم اولدقلری حقنده اختلاف کوبدر . اکثر روایتلرگه قاراغانده عربلرنك آتالری (قحطان) نسلندن و (حمیر) قبیله‌سندن (رائش) اسملی کشینك اوغلی بولقلغی آگلانه در (٢) عربستانك جنوب طرفلرنده (تبّع) لقبی ایله آتالاطورغان پادشاهلرنك برنچیسی بولمقلغی گمان قیلنمقده‌در. احوالینك تفصیلی علم تاریخ ده مضبوط توگلدر .

اصل اسمی (منذر) یاکه صعب بولمقلغی مرویدر . لقبی (ذوالقرنین ایدی‌که (ایکی موگزلی) دیمدر. اوشبو لقب ایله آتالووینه قصص کتابلرنده تورلی سببلر سویلانمشدر. ایك مشهوری اوشبودر: حضرت اسکندرکیجه‌سوتی ایله تربیه‌لنوب اوسمکلگی سببلی فی الواقع باشنده موگزکبی قالقوب طورغان بیزلری بار ایدی . آنی کشیگه بلگرتمس اوچون باشینه چالماچورناب یورور ایدی . ایك اوّل چالما کیگان کشی اولدر . عربلرده چالمه کیمك عادتی آندن قالمشدر. ذوالقرنیننك موگزلری بارلغینی هیچ کم بلمس ایدی . مگر یازوچیلرندن برسی گنه بلور ایدی‌که ، هروقت مونچه‌غه آنك ایله گنه کرور ایدی ، آگاهر

---

(١) اسکندر اسملی ایکی الوغ پادشاه مشهوردر . اوّلگیسی اسکندر اکبر وذوالقرنین دییوب آتالورکه بعض احوال عجیبه سی قرآنده ده بیان قیلنمشدر، شول سببدن آنك پیغمبرلر جمله سندن بولمقلغی محتملاتدندر. اولیاء الله دن والله تعالی‌گه یاقن کیمسه‌لردن وخلقلرنی حق دینگه دعوت قیلوچیلردن بولمقلغنده ایسه ، شبهه یوقدر . ایکنچیسی اسکندر اصغردرکه اسکندر اکبردن (٨٤٩١) سنه صوگره روم ویونان حکماسندن آرسطو زماننده (٤٨١٤) نچی تاریخ هبوطیده دنیاغه کیلمش ، ماکیدونیا پادشاهی فیلیپنك اوغلیدر ، آتاسندن صوگره پادشاه بولوب قوّتلی عسکر ایله کوب مملکتلرنی فتح قیلوب آلمشدر. (احوالی تاریخ عمومی کتابلرنده مفصلدر)

---

(٢) قاموسده بویله مضبوطدر: (صعب (یعنی ذوالقرنین) بن الرائش بن حمال ، بن عاد ، بن عامر، بن ملطاط ، بن سکسك ، بن وائل ، بن حمیر بن سبا ، بن یشجب ، بن یعرب ، بن قحطان ، بن هود ، بن عابر، بن شالح بن ارفخشد ، بن سام ، بن نوح علیه السلام.

زمان سویلار ایدی : « اگر مینم موگزلرم بارلغینی بر بر کشیگه سویلاب خلقغه مشهور ایتسه‌ك ، سینك جزاك اولمدر » دییور ایدی . بو کشی اول سرنی نیچه زمانلر هیچ کمگه سویلامیچه اونکاردی . خدانك حکمتی بوسر آنك اچینه صیبا آلمادی ، بر زمان اول سرنی کشیگه ایته‌سی کیله باشلادی ، هر وقت اچی پوشار ایدی ، اچنده بر نرسه بارکبی طویار ایدی ، خیال ایله تمام آوروغه صابشدی ، اگرده شول سرنی بر کشیگه سویلاسه ، آورووخفاسینی بتار دییوب گمان قیلور ایدی ، آخرنده چدی آلمادی ، آزراق اچم بوشاماس میکان دییوب صحراغه چغوب اوسوب طورغان بر قامشقه سویلاب قارادی . واقعاشوندن صوك خیالندن قوتلدی ، آورو وخفاسی تمام بتدی . اتفاقا اول قامشنی بر کتوچی کیسوب صبزغی یاصادی ، صبزغیسینی اوروب باقفان ایدی «پادشاهمزنك ایکی موگزی بار ایکان !» دیگان طاوش کیلدی ، ینه اوروب باقدی ینه شول طاوش کیلدی . کتوچیگه بو اش بیك قزق طویلدی ، شهرگه آلوب قایتوب کشیلرگه اوروب کورستدی . هر کم بو واقعه‌غه بیك تعجب ایتدی . بو خبر خلق آراسینه بیك تیز طارالدی . هر بر هوسلی کشیلر قزقسنوب کیلوب طڭلی باشلادیلر . نهایت بو خبر پادشاهنك اوزینه‌ده ایشتلدی ؛ کتوچینی حضورینه چاقرتوب اوزی‌ده طڭلاب قارادی : قامش هیچ اویالمایچه پادشاهنك اوزینه طوب طوغری سویلادی . پادشاه « البته بو مسئله‌ده الله تعالی‌نك بر حکمتی بولمق کیراك ، الله تعالی مینم موگزلرم بارلغینی خلقغه مشهور ایتونی اراده قیلمشدر » دییوب اوزینی (ذوالقرنین) لقبی ایله آتاب موگزلری بارلغینی اهالی گه‌ده اظهار قیلدی .

روایتلره نظرا ذوالقرنین‌نك (خضر) اسملی بر وزیری بولمشدر که مشهور خضر عم‌در . ذوالقرنین حضرتلری سام بن نوح اولادندن بر کیمسه (آب حیاتنی) یعنی مڭگی ترکلك صووینی اچوب دنیاده قیامت کونینه قدر مڭگی قالاچق ایمش دییوب ایشتمش ایدی . شول سببدن (آب حیات) چیشمه‌سینی ازلمك اوچون عسکری ایله دنیانك هر طرفینه سیر و سیاحت قیلوب باقدی . اوزی ایله بر گه وزیری خضر عم‌نی ده آلوب یورور ایدی . قای ییرده‌در ، بر صحراده تونده خضر عم یالغوزی بر چیشمه‌گه طوغری کیلوب صووینی اچدی (١) آب حیات چیشمه‌سی توگل میکان دییوب گمان قیلوب شول چیشمه یانینه ذوالقرنین‌نی ده آلوب کیلوب اچرتمکچی بولدی . طوغریسنه باروب ازلب قارادیلر ، چیشمه‌نی هیچ طابا آلمادیلر . پادشاه کوندز جمیع عسکرینی قوشوب ازلتوب قارادی ، لکن هیچ بر اثر کورنمدی . پس آخری میڭانصیب توگلدر دییوب سفرندن دوندی .

---

(١) خضر عم‌نك آخر زمانه قدر ترك قالمقلغی اوشبو صونی اچکانلگی اوچون دییوب روایت قیلنمقده در که قصه سی کیله چکدر .

Из фондов Российской национальной библиотеки

ذو القرنین حضرتلرینك پیغمبر بولمقلغی اختلافلیدر. هرنه ایسه، الله تعالی نك ممتاز اولیاسندن بولمقلغنده شبهه یوقدر. الله تعالی آنگا اولوغ همت وقدرت بیروب، ییر یوزنده سیر وسیاحت قیلمق اوچون هر بر اسباب ومهماتینی حاضر قیلمش ایدی. شول سببدن حضرت اسکندر دنیانك هر بر طرفلرینه سفر قیلوب گیزمشدر، وهر طرفده ممکن ومناسب قدر آدمیلرنی حق دینگه والله تعالیگه عبادت قیلوغه دعوت قیلوب یورمشدر. جنوب وشمال طرفلرینه ممکن بولغان قدر باروب ییتدیکی کبی مغرب ومشرق طرفلرینك ده ایك چیتلرینه قدر ایرشمشدر. مغرب طرفنده قوری ییرنك تمام منتهاسینه (١) باروب ییتدکنده قویاش بایغانده هر کون آنگا گویا دیگزنك آریاغنده قایناب طورغان بر چیشمه گه کوملگان روشده کورنوب تعجبینه سبب بولمشدر. اول طرفده بالق آولاب کسب قیلمقده بولغان وحشی خلقلرغه طوغری کیلوب آنلرنی دیانتکه دعوت قیلمش، قبول ایتکانلرینه کیبملکلر هدیه قیلوب مملکتینه کیری قایتمشدر.
ینه مشرق طرفلرینه (٢) توجه ایتوب آنده بر تورلی یورتسز، ییرسز وکییمسز یالانغاچ یوری طورغان خلقلرغه طوغری کیلمشدر، ینه آندن تون طرفینه یونالوب ایکی اولوغ طاو آراسینه کیلوب ییتمشدر. (٣) اول طاولرنك مشرق طرفنده نوح عمنك اوغلی یافثنك یأجوج ومأجوج اسملی اوغلرینك نسلندن (یاجوج ومأجوج) قوملری ومغرب طرفنده ترك وتاتار طائفه سی معیشت قیلور ایدیلر. یأجوج ومأجوج قوملری بیك خبیث وظالم ایدیلر، اولاکسه لرنی ودوکغز، ماچی، صچقان، باقا، وسلاوچان کبی تورلی شاخشی حشرات حیوانلرنی آشار ایدیلر، یازوجای کونلرنده طاونك آرالغندن مغرب طرفینه چغوب ترك طائفه سینك ماللرینی طالاب اوزلرینی قیناب ایگنلرینی خراب ایتوب کیتار ایدیلر. ترك طائفه سی حضرت ذو القرنین نی بیك تعظیم وتکریم قیلدیلر. وعظلرینی بیك اخلاص ایله طگلاب قدر وحرمت کورستدیلر. چونکه آنلر بابالری حضرت نوحنك دینینی اونوتوب بترمش ایدیلر. یأجوجیلردن شکایت قیلوب سیاح پادشاهغه ایتدیلر: « ای عالی پادشاه، طاونك آرغی طرفنداغی

---

(١) آوروپاده اسپانیا وپورتوگالیا وآفریقاده فاس ساحللری بولمق کیراك.

(٢) هندستان یا هندچینی طرفلری بولمق کیراك.

(٣) بو طاولرنك دربند شهرلری تیره سنده کافکاز طاولرنده یاکه چینده هیمالایا طاولری جمله سندن بولمقلقلری ظن وتخمین ایدلمکده در.

Из фондов Российской национальной библиотеки

يأجوج ومأجوج قومی اوشبو آرالقدن بزنك طرفقه چغوب مالل‌رمزنی طالاب ايگنلرمزنی بوزوب اوزلرمزنی قيناب بزلرگه بيك كوب جبر وظلم قيلالر ، فسادلری ايله بزلرگه هيچ طنچلق بيرميلر ، مرحمت قيلوب آنلر ايله بزنك آرامزداغی آرالقغه بر (سدّ) يعنی (كريپوست) بنا قيلسه‌گز ، بزلازم قدر آقچه جيبوب سزگه خرجاتينی اداقيلورايدك» ديديلر . ذوالقرنين بونلرنك مظلوملقلرينی بلوب بيك قزغاندی ، رجالرينی قبول ايتوب ايكی طاونك آراسينه اوزينك عسكری اچنده‌گی اوستالرنك هنرومعرفتی ايله برالوغ (سدّ) قورماقچی بولدی . اگرده ايكی طاو آراسی محكم قاپلانسه ، باشقه بيردن تركلر طرفينه چغوممكن توگل ديبورلك درجه‌ده مشكل ايدی . چونكه طاولر بيك بييك ايديلر ، آرنلرندن ايلانوب كيلولری بيك بعيد ايدی . سدقورلوب بيتكانده تركلرگه كامل طنچلق بولاچغی بيك معلوم ايدی . حضرت ذوالقرنين تركلرگه ديدی : «ياخشی ، ان شاءالله سزلرنی اول ظالم قومنك شرلرندن خلاص قيلورمز ، آقچه جيبمقگزده هيچ لازم توگل ، چونكه الحمدلله بزلرگه الله‌تعالی‌نك بيرگان مال آگاغنه‌يتارلكدر . فقط سززوروزور تيمر كيساكلری كيترگزده قوّتگز بيتكان‌قدر خدمتگز ايله بزلرگه ياردم‌قيلگز» ديدی . طائفهٔ ترك ذوالقرنين حضرتلرينك بو مرحمتندن بيك شادوممنون بولديلر . سدّ اشلانه باشلادی . ذوالقرنين عسكرينه ايكی طاونك آراسينی قازتوب نيگزقوردردی . اوّلا طاولرغه طوتاشدروب طاشدن ايكی ديوار قيماباصاديلر ، قيمالرنك اورتالغينه طاش وتيمر كيساكلری طوترديلر ، آنلرنك اوستينه ارگان باقرقويديلر . طاش وتيمرلرنك آرالری باقر ايله طولدی . صوونوب قاتقاچ ، بعينه برطوتاش تيمر كبی هيچ واتلماسلق ، محكم بر (سد) بولدی . شول روشچه يأجوج ومأجوج طائفه‌سينك تركلرطرفينه چغو احتماللری بتدی . سدنك اوزونلغی سيگز چاقرم قدر بولدی . (سد) تمام بولغاندن صوك ترك طائفه‌سی حضرت ذوالقرنين‌گه بيك تشكر ايتديلر . ذوالقرنين ينه مملكتينه قايتوب كيتدی . روايتلره نظرا اشراط ساعتدن صايلمش يأجوج ومأجوج واقعه‌سينك وقتی ييتميچه طوروب اول قوملر سدنك بيری طرفينه چغا آلماسلر ايمش . (سؤال : بوطاولر وبوسد حاضرده كرهٔ ارضنك قايو قطعه‌ده‌سنده‌در؟ يأجوج ومأجوج طائفه‌لری كملردر؟)

بو سؤاللره هنوز يقينی برجواب بيرمك مشكلدر (الله اعلم والسلام) . بعضلر سدنك ممالك چينده همالايا طاولرنده بولمقلغينی ظن وتخمين قيلمقده ايسه‌لرده اثبات ايدلديكی يوقدر . شهرلرينه صيماس درجه‌ده اورچو وكوبايولرينه نظراهم انواع حشراتنی آشاولرينه نظراچين وختای اهاليسی يأجوج ومأجوج قوملرينك تعريفلرينه مصداق كبی كورنسه‌لرده ، حقيقت حال ينه معلوم

توگلدر. چونکه تاریخ عمومینك بیانینه نظرا، ترك وتاتار قومی چینلیلردن اذا وجفا کورمه‌مش، بلکه بالعکس چینلیلر آنلردن تورلی بلاوجفا کوردکلرندن مشهور (۴۰۰۰) چاقرملق (سد چینی) نی قورمشلردر. قصص کتابلرینك اقوال وروایات متخالفه‌لرینه نظرا حضرت ذوالقرنین بیك الوغ پادشاهلردن بولوب بوتون دنیاممالکینه صاحب ومتصرف بولمش، تورلی قطعه‌ده نیچه نیچه شهرلر بنا قیلمشدر، آخر عمرنده پادشاهلغینی طاشلاب زاهدلکینی اختیار ایتمشدر. (۱۶۰۰) یل قدر عمر سوردیگی سویلانمکده‌در. قبرشریفلری عربستانده بولمقلغی مظنوندر.

ایك اوّل باشینه چالماچالوچی وقول ایله کورشونی عادت ایتوچی اولدر. عربستانده (خط عربی) یعنی اوشبو عربی حرفلرنك روش وشکللری آنك زماننده اختراع ایدلمگینی احتمال ایدنلرده واردر. اسکندر ذوالقرنین حضرتلرینك (۳۴۸۳) نچی تاریخ هبوطیده عربستانده مکهٔ مکرمه اورننده ابراهیم عم ایله کورشکلگیده روایت قیلنمقده‌در.

۱۶) خضر علیه السلام.

خضر علیه السلام‌نك آتاسی ملکان‌در، آنك آتاسی (فالغ)در، آنك آتاسی عابردر، آنك آتاسی شالح‌در، آنك آتاسی ارفخشددر، آنك آتاسی سامدر، آنك آتاسی نوح عم‌در، خضرعم‌نك قای ییرده‌وقایوسنه‌ده طوغانلغی معلوم توگلدر، پیغمبر بولمقلغی وقایوزمانده پیغمبر اولدیغی وقایو قومگه معبوث اولدیغی بیك اختلافلیدر. هرنه ایسه، حضرت ابراهیم عم‌دن مقدم طوغدیغی ویوسف عم‌دن صوڭره پیغمبر بولمقلغی روایت ایدلمکده‌در. آتاسی ملکان الوغ پادشاهلردن اولمشدر. تزویج ایتمك مقصودی ایله اوغلینه ایکی قز آلوب بیرمش ایسه‌ده، دنیاغه اخلاص قویودن قورقوب خضر عم هیچ برسی ایله کورشمه‌مشدر. خضرعم حضرت ذوالقرنین‌نك یاقن کشیلرندن بولوب آنك ایله برلکده دنیانك هرطرفینه سیروسیاحت قیلمشدر. ذوالقرنین آب حیاتنی ازلب یوردکی زمانده ده برابر ایدی. شول سفرده تونده ذوالقرنین دن آیرلوب یورگانده اتفاقا آب حیات چیشمه سینه طوغری کیلوب صووینی اچدیکی وشول سببدن آخر زمانه قدر دنیاده ترك قالاچغی وحاضرده صاغ وسلامت بولمقلغی وبیریوزنده یالغوز آداشوب قالغان کشیلرگه یول کورستوب یاردم قیلمقلغی حکم قیلنمقده‌در. آب حیاتنی اچکاندن صوڭ الله تعالی آڭا شونداین خاصیت بیرمش ایمش که قای ییرگه آیاق باسسه، شول ییر برکتلنوب یاشل اولانلك بولور ایمش. (خضر) یعنی (یاشللکلی) دیبوب آتالمقینه سبب‌ده

Из фондов Российской национальной библиотеки

اوشبو در، يوقسه اصل اسمى (بليا) در. بعض متقى كيمسه‌لر ايله كورشوب اوزينك خضر ايكانلگينى اظهار قيلديغى روايت قيلنمقده در. روايتلره نظرا آنك اورتابارماغى ايله اشاره بارمغى برگه طوتاشوب اوسكان ايمش. خضر عم دنيامالينه هيچ محبت قيلماس ايمش، شول سببدن بيك فقيرلك ايله عمر ايتار ايمش، ياننده عورتينى ستر قيلورلق كييمندن باشقه هيچ برنرسه‌سى بولماس ايمش. بركون آگا برسائل طوغرى كيلوب صدقه صورامش. خضر عم: «بيك بيرور ايدم، لكن عيب ايتمه مينم هيچ مالم وهيچ برنرسه‌م يوق» ديمش. سائل ينه صورامش: «الله تعالى حقى اوچون نى بولسه‌ده، برنرسه بيره‌كور. هيچ آچلغيمه طاقتم قالمادى» ديمش. خضر عم الله تعالى حقى اوچون ديگان سوزنى ايشتوب‌ده هيچ برنرسه بيرمى قالونى تحمل قيلا آلماديغندن: «سيگا بيرمك اوچون اوزمدن باشقه هيچ برنرسه‌م يوقدر، زينهار اوزمنى قول ايتوب آل، شايد بر كشيگه صاتوب آز بولسه‌ده بر مقدار آقچه آلورسڭ» ديبوب اوزينى سائلگه فدا قيلمش. پس سائل خضر عم‌نك بيلينه بر باو باغلاب قول ايتوب بازارغه آلوب چقمش ده بر مقدار آقچه مقابلينه (ساجم) اسملى بر كشيگه صاتمش. ساجم قولينى اويينه آلوب قايتقاچ بركون آگا بر طاودن طاش چغارورغه بويورمش. خضر عم الله تعالى‌نك عنايتى ايله برر ساعت اچنده طاونك اچنده‌گى طاشلرنك هرقايوسينى چغاروب بتروب بى حساب كوب طاشلرنى اويوب قويمش. خواجه‌سى قارارغه كيلمش ايكان كورمش كه قولى طاشلرنى چغاروب بترمش، الله تعالى‌گه عبادت قيلوب اوطورمقده‌در. بو معجزه‌نى كورگاچ ساجم قولينك عادى كشيلردن اولماديغنى آڭلادى. شول ساعت خضر عم‌نك آلدينه تزلنوب «زينهار سويله‌سه‌گزله، سز كم بولاسز؟» ديدى. خضر عم «مين الله تعالى‌نك قوللرندن وآدم عم‌نك اوغللرندن سينك خدمتچيك من» ديدى. ساجم بو جواب ايله قناعتلنمدى «الله تعالى حقى اوچون زينهار طوغريسينى تفصيل قيل، سين كم؟» ديدى. خضر عم خدا حقى اوچون صورالغان سؤالغه‌قسقه جواب بيرونى موافق طابمادى. بالضرورة حقيقت حالنى سويلادى. ساجم شول ساعت خضر عم‌نى آزاد قيلوب: «ادبسزلك قيلوب اش بويورغانمنى زينهار عفو ايت» ديدى. خضر عم مجازى صاحبندن آزاد قيلنغاندن صوڭ: «ياربى قصورمنى عفو ايت، سينك حقنك اوچون انسانغه قول بولمش ايدم، ينه الحمدلله سينك حقنك اوچون آزاد قيلندم» ديبوب مناجات قيلدى (تمام).

اوشبو كتابنك ايكنچى جزئى ده‌ان شاء الله برزمان طبع ونشر ايدلسه كيراك.

Инв. № 17085

Н Татар.
3-5383/1